

ร่าง

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย เรื่อง สื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย :
สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคต
และการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก

Media for the Elderly in Thailand: Current Situations,
Expectations, Future Trends, and Proactive
Strategic Planning

โดย

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์รัตนา

จักษะพาก

นายระวี

สัจจโสภณ

ได้รับทุนสนับสนุนโครงการส่งเสริมการทำงานวิจัยเชิงลึก
ในสาขาวิชาที่มีศักยภาพสูง ปีงบประมาณ 2553
กลุ่มวิจัยสังคมผู้สูงอายุ กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

สิงหาคม 2554

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง สื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคต และการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก เป็นโครงการวิจัยภายใต้โครงการมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ได้รับการอุดหนุนการวิจัยจากโครงการส่งเสริมการทำงานวิจัยเชิงลึกในสาขาวิชาที่มีศักยภาพสูง กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช (CU-CLUSTER-FUND) กลุ่มวิจัยสังคมผู้สูงอายุ ปีงบประมาณ 2553 คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้สูงอายุใน จังหวัดนครปฐม จังหวัด เชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดตราด จังหวัดตรัง และกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะอันมีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของส่วนส่งเสริมและพัฒนาวิจัย สำนักงานวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้เอื้อเฟื้อช่วยเหลือเป็นอย่างดี

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะสามารถนำไปใช้ข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำนโยบายและ/หรือแผนงานการผลิตสื่อสำหรับผู้สูงอายุที่จะช่วยพัฒนา ส่งเสริมความรู้ความสามารถเพื่อการพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุตลอดจนกระตุ้นให้ผู้สูงอายุนำศักยภาพนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของผู้สูงอายุ ตลอดจนแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและจัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาสื่อเพื่อผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำไปสู่การเป็นเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในงานด้านสื่อเพื่อผู้สูงอายุนำไปศึกษาหรือทำวิจัยต่อไป

คณะผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ	สื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคต และการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก
ประจำปี	2554
ผู้วิจัย	รองศาสตราจารย์รัตนา จักกะพาก และนายระวี สัจจโสภณ

การวิจัยเรื่อง สื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคต และการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก เป็นการวิจัยแบบสหวิธี (Multi-Methodology) โดยผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย (1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย (2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย (3) เพื่อศึกษาแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและจัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย เป็นการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุและการศึกษารายละเอียดของสื่อต่างๆ ที่เสนอเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยพิจารณาในประเด็นหลัก ต่อไปนี้ ประเด็น/เนื้อหาสาระที่น่าเสนอ ความถี่/ความบ่อยครั้งในการนำเสนอ ความต่อเนื่องในการนำเสนอ ความหลากหลายของช่องทางในการนำเสนอ รูปแบบรายการ/วิธีการนำเสนอ และช่องทางการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุต่อสื่อเพื่อผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สูงอายุรายบุคคล (In-depth interview) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ ความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย และแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย **ประชากร** คือ ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ใน 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ที่อาศัยอยู่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท รวมถึงประชากรผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร **กลุ่มตัวอย่าง** คือ ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ใน 5 ภูมิภาค จำนวน 600 คน ผู้วิจัยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling Design) ผู้วิจัยจึงทำการเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive Selecting) เฉพาะจังหวัดที่มีศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ใน 5 ภูมิภาค 5 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยภาคกลาง คือ จังหวัดนครปฐม ภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออก คือ จังหวัดตราด ภาคใต้ คือ จังหวัดตรัง และกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะเป็นเขตการปกครองพิเศษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) กรณีที่ตัวแปรอิสระจำแนกได้มากกว่า 2 ระดับและเมื่อทราบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ Scheffé

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1) **ผลการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย** จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า สื่อสำหรับผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 9 ประเภท ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อภาพยนตร์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อกิจกรรม สื่อพื้นบ้าน สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อมือถือ โดยผลการวิจัยส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้สูงอายุในเขตชนบทเปิดรับสื่อประเภทสื่อบุคคลมากที่สุด ในขณะที่ผู้สูงอายุในเมืองจะเปิดรับสื่อประเภทสื่อโทรทัศน์มากที่สุดเนื้อหาสาระที่สื่อนำเสนอแบ่งได้เป็น 5 ด้าน คือ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัยและการนันทนาการ ด้านการปรับตัวด้านสังคมและการพัฒนาจิตใจ ด้านเศรษฐกิจและการออม ด้านกฎหมายและสวัสดิการสังคม และด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ โดยเนื้อหาที่สื่อเพื่อผู้สูงอายุนำเสนอส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยและการนันทนาการ

2) **ผลการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย** พบว่า การเปรียบเทียบพื้นที่ที่อาศัยของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ และพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเมืองและเขตชนบท/ปริมณฑล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเมืองและเขตชนบท/ปริมณฑล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การเปรียบเทียบอายุของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ และพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 การเปรียบเทียบเพศของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ และพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันของผู้สูงอายุที่เป็นเพศชายและเพศหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ของผู้สูงอายุที่เป็นเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) **ผลการศึกษาแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและจัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย** พบว่า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ	ต
สารบัญตาราง.....	
สารบัญแผนภูมิ.....	
สารบัญภาพ.....	
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ตอนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ.....	10
ตอนที่ 2 สถานการณ์ด้านการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในประเทศไทยและ ต่างประเทศ	27
ตอนที่ 3 แนวคิดว่าด้วยสื่อใหม่กับทฤษฎีความพึงพอใจสื่อ.....	52
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	62
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย....	63
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาพฤติกรรม的开รับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และ ความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	65
ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและ จัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	65

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย....	67
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และ ความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	76
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและ จัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	148
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	149
สรุปผลการวิจัย.....	150
อภิปรายผล.....	
ข้อเสนอแนะ.....	
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	
รายการอ้างอิง.....	170
ภาคผนวก.....	179
ภาคผนวก ก แบบศึกษาเอกสาร.....	180
ภาคผนวก ข แบบสำรวจการเปิดรับสื่อ ปัญหา-อุปสรรคและความคาดหวังใน การเปิดรับสื่อต่างๆของผู้สูงอายุ.....	181

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมในยุคปัจจุบันกล่าวได้ว่าเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” เนื่องจากผู้สูงอายุทั่วโลกได้เพิ่มจำนวนขึ้นทั้งเชิงปริมาณและสัดส่วน โดยองค์การสหประชาชาติรายงานว่า ใน พ.ศ. 2552 ผู้สูงอายุทั่วโลกมีประมาณ 737 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 11 ของประชากรโลกทั้งหมด และคาดประมาณว่าจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 1,963 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 22 ใน พ.ศ. 2593 แนวโน้มสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้นยังเพิ่มขึ้น อีกทั้ง 2 ใน 3 ของผู้สูงอายุในโลกอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในทวีปเอเชีย (United Nations, 2009a)

แนวโน้มสัดส่วนผู้สูงอายุของสหประชาชาติ (United Nations, 2009b) มีความสอดคล้องกับจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2553) ทำการสำรวจประชากรคาดประมาณ ณ กลางปี พ.ศ. 2553 พบว่า ปัจจุบันมีประชากรผู้สูงอายุมากกว่า 7.5 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ และคาดว่าจะเพิ่มจำนวนขึ้นเป็น 15 ล้านคนใน พ.ศ. 2563 หรืออีก 10 ปีข้างหน้า โดยประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” มาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และจะมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึง พ.ศ. 2570 ประชากรไทยจำนวน 1 ใน 4 คนจะเป็นผู้สูงอายุ ทำให้ประเทศไทยเป็น “สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552)

การที่ประชากรผู้สูงอายุไทยเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 10 ทำให้เป็นประเทศที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดเป็นอันดับสองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากประเทศสิงคโปร์ที่มีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 12 (องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, 2553) ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสำคัญจากการเป็นสังคมผู้สูงอายุ คือ “ปัญหาภาระพึ่งพิงทางสังคมของผู้สูงอายุ” (Dependency) ซึ่งเกิดจากประชากรวัยแรงงานต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่นักวิชาการวิตกว่าจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน และผลจากการศึกษาอัตราการเป็นภาระของผู้สูงอายุของประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์ พบว่า มีอัตราการเป็นภาระของผู้สูงอายุเท่ากับ ร้อยละ 16.1 และร้อยละ 16.3 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเป็นภาระของผู้สูงอายุของประเทศลาว ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศกัมพูชา นั้นยังคงเท่ากับร้อยละ 9.0 ร้อยละ 10.7 และร้อยละ 8.9 ตามลำดับเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงมีอัตราการเป็นภาระของผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ (กุลศล สุนทรธาดา, 2553)

ปัญหาภาวะประชากรสูงอายุในประเทศไทย สื่อถึงความจำเป็นในการปรับตัวเพื่อรองรับปัญหาภาวะพึ่งพิงทางสังคมของผู้สูงอายุ ที่ประชากรวัยแรงงานต้องดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น โดยพบว่าแม้ประชากรสูงอายุมียุ้ยยืนยาว แต่ไม่ได้หมายความว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเหล่านั้นจะดีตามไปด้วย เนื่องจากปัจจัยสภาพร่างกายที่ทรุดโทรม สภาพแวดล้อมที่แออัด สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากระบบครอบครัวขยายกลายเป็นระบบครอบครัวเดี่ยว วัฒนธรรมการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวลดน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งมากขึ้น (เกื้อ วงศ์บุญสิน, 2550) ในขณะที่วัยทำงานมีสัดส่วนน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรเด็กและผู้สูงอายุ ซึ่งหากมองในภาพรวมคือเป็นภาวะของสังคม ในขณะที่เดียวกันก่อให้เกิดปัญหาโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (ศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม, 2550) ประกอบกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจของสังคมไทยในปัจจุบันที่เปลี่ยนจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรมแนวใหม่ (Newly Industrialized Countries หรือ NICs) การขยายตัวเป็นชุมชนเมือง (Urbanization) อย่างรวดเร็ว ประชากรวัยแรงงานต้องอพยพแสวงหางานทำ ประชากรวัยแรงงานสมัยใหม่เมื่อแต่งงานแยกครอบครัวออกไป จึงมักทิ้งให้พ่อแม่ที่สูงอายุอยู่กันตามลำพัง (อัมภัสชา พานิชชอบ, 2546) ในขณะที่ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่ในความดูแลก็มีความจำเป็นต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ โดยตระหนักว่าภาวะสูงอายุเป็นภาวะที่ต้องเกิดกับคนทุกคน การทำความเข้าใจกับภาวะสูงอายุจะทำให้สมาชิกในครอบครัวตลอดจนสังคมสามารถปฏิบัติตนอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม นำมาซึ่งความผาสุกของผู้สูงอายุในครอบครัวและในสังคมเช่นเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปในแต่ละช่วงอายุ ส่งผลต่อสภาพด้านอื่นๆ ของผู้สูงอายุต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ ซึ่ง ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544) ได้กล่าวถึงสภาพด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุว่าแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ สภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ เมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ระบบในร่างกายของผู้สูงอายุ มีการเปลี่ยนแปลงอวัยวะต่างๆ ในร่างกายเปลี่ยนแปลงและไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ อัตราการเผาผลาญในร่างกายลดน้อยลง การเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อทำให้เหยื่อย่น การเปลี่ยนแปลงทางเดินโลหิต การเสื่อมของกระดูกและกล้ามเนื้อ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในระบบสมอง ระบบย่อยอาหาร การขับถ่าย และระบบอื่นๆ ของร่างกาย ทำให้ผู้สูงอายุรับโรคและเกิดโรคร้ายไข้เจ็บได้ง่าย เกิดปัญหาแก่ผู้สูงอายุ ครอบครัว และบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการเจ็บป่วยในระยะเวลาที่ยาวนาน และภาวะทุพพลภาพทำให้เกิดปัญหาด้านค่าใช้จ่าย จิตใจและสังคมตามมา

สภาพทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ ส่วนหนึ่งเกิดจากการเสื่อมถอยของอวัยวะต่างๆ ความผิดปกติของระบบประสาทและสมอง ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองและประสาทลดลง มี

ผลกระทบต่อระบบความทรงจำ เกิดอาการหลงลืม และความทรงจำย้อนกลับ สามารถจดจำเหตุการณ์ในอดีตได้ดีกว่าเหตุการณ์ในปัจจุบัน ทำให้ผู้สูงอายุเกิดการสับสน ทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพที่อารมณ์เหงาซึม หวาดระแวง ท้อแท้ ผิดหวัง มีปมด้อย ไม่ความหวาดระแวงว่าจะถูกทอดทิ้ง ไม่มีผู้ดูแลเอาใจใส่ เกิดอารมณ์ฉุนเฉียว ใจน้อย ขาดความยับยั้งชั่งใจ กลัวง่าย มองว่าตนเองไม่สำคัญ ไร้ความสามารถ และขาดความเชื่อมั่นในตนเองไป อาจพบอาหารโรคจิตที่มักเกิดกับผู้สูงอายุ เช่น การแสดงออกทางอารมณ์ที่เศร้าซึม และคลุ้มคลั่งสลับกัน เกิดอาการหูแว่ว เลอะเลือน สงสัย และสับสน อาการเสื่อมสลายเหล่านี้เกิดขึ้นในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ทั้งในด้านความคิด สติปัญญา การตัดสินใจ และการควบคุมตนเอง

สภาพของสถานภาพทางด้านสังคมของผู้สูงอายุ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตผู้สูงอายุและครอบครัว ประกอบด้วยบุตร หลาน และบุคคลอื่นไม่น้อยกว่า 3 รุ่นอายุ อาศัยด้วยกันในลักษณะครอบครัวใหญ่ อันเป็นลักษณะครอบครัวขยาย ซึ่งสมาชิกทุกรุ่นมีความรักใคร่ และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ปัจจุบันโครงสร้างครอบครัวกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตรเท่านั้น ทำให้กิจกรรมในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป บางครั้งต้องพึ่งพิงสถาบันจากภายนอก ในลักษณะการซื้อบริการ เช่น การเลี้ยงดูบุตร และการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

สภาพของสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ จากการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ เกิดความทันสมัยต่างๆ การเติบโตของชุมชนเมือง ส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ส่งผลกระทบโดยตรงกับสภาพของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถหารายได้ได้ จึงรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เกิดความหวาดหวั่น ทั้งๆที่ผู้สูงอายุอาจมีความต้องการรายได้มากกว่าช่วงกลางคน เช่น เกิดปัญหาสุขภาพต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมากขึ้น ต้องการคนดูแลเนื่องจากตนเองไม่แข็งแรง

จากสภาพด้านต่างๆของผู้สูงอายุ ดังกล่าวในข้างต้นเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับสภาพทั้งทางด้านจิตใจ และด้านสังคมที่เปลี่ยนแปลง ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ปกติ สภาพของผู้สูงอายุจึงคล้ายกับผู้เสมือนไร้ความสามารถ ไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้ตามปกติ ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ โรคภัยไข้เจ็บ และส่งผลกระทบต่อสภาพทางจิตใจของผู้สูงอายุด้วย นอกจากนี้การสูญเสียสถานภาพทางสังคม ย่อมกระทบต่อความรู้สึกทางจิตใจของผู้สูงอายุเช่นกัน ประกอบกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวในข้างต้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคมลดลงและสังคมก็ยอมรับและให้โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุน้อยลงด้วย สอดคล้องกับทฤษฎีการแยกตนเอง (Disengagement Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุส่วนมากค่อยๆ ถดถอยออกจากสังคม ทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุและในกลุ่มคนวัยอื่นๆ ด้วยการลดภาวะกดดันทางสังคมบางประการ และหนีความตึงเครียดโดยการถอนตัวออกจาก

สังคม (Mc and Barry, 1983 ; สุรกุล เจนอบรม, 2541) ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกด้อยค่า ขาดการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากสังคม นำไปสู่การแปลกแยกออกจากสังคมโดยสิ้นเชิง

ดังนั้นแนวทางการแก้ปัญหาของผู้สูงอายุในช่วงต้นประการหนึ่ง คือ การดูแลและส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตสำหรับผู้สูงอายุโดยสังคม ครอบครัวและตัวผู้สูงอายุเอง โดยในประการแรกสังคมและครอบครัวต้องเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญ ตลอดจนมีเจตคติที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุและภาวะสูงอายุ จึงจะส่งผลให้การดูแลและเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุมีคุณค่าอย่างแท้จริง การหาความรู้ในการดูแลและการปฏิบัติตนต่อผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่แสวงหาและทำความเข้าใจไม่ยาก แต่การส่งเสริมให้ครอบครัวตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ครอบครัวต้องให้การสนับสนุนผู้สูงอายุอย่างถูกวิธีเป็นเรื่องที่มีความสำคัญกว่า ซึ่งหน้าที่ในส่วนนี้ สื่อมวลชนจึงจำเป็นต้องรับบทบาทสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เกิดการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศในสังคมให้มีความตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ สร้างเจตคติที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ และความเข้าใจในภาวะสูงอายุให้มากยิ่งขึ้น โดยการสะท้อนข้อคิดในการดูแลผู้สูงอายุว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมรวมถึงการสืบทอดเจตนารมณ์ในการดูแลผู้สูงอายุไปสู่อนุชนรุ่นหลังเพื่อลดปัญหาภาวะพึ่งพิงทางสังคมของผู้สูงอายุอันจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

จากการทบทวนนโยบายในระดับนานาชาติและระดับชาติ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนในเชิงรุกทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค อาทิ ปฏิญญามาเก๊า (Macau Action Plan 1999) กรอบแนวคิดในการพัฒนาภาวะพลัดพลังขององค์การอนามัยโลก (Active Aging : A Policy Framework) (WHO, 2002) ตลอดจนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2550) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2545) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550) และปฏิญญาผู้สูงอายุไทย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2542) ซึ่งเป็นนโยบายในระดับนานาชาติและระดับชาติ ในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า นโยบายและมาตรการเหล่านี้ได้นำกระบวนการทัศน์เชิงบวกมาใช้ในการสร้างสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีและการเพิ่มคุณค่าการมีชีวิตอยู่ของผู้สูงอายุ จนเรียกได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางสังคม (Social Innovation) ที่พลิกโฉมหน้าสังคมในการดูแลผู้สูงอายุในการแก้ปัญหาภาวะพึ่งพิงทางสังคมของผู้สูงอายุ ที่ทำให้ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีคุณค่าทางสังคม รวมทั้งการเสริมความรู้ให้กับสังคม จากการทบทวนนโยบายและมาตรการเหล่านี้ พบว่า

ยุทธศาสตร์สำคัญด้านการเตรียมความพร้อมของผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ (Lifelong Learning in Elderly) เพื่อการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนการให้ความสำคัญกับ “สื่อเพื่อผู้สูงอายุ” ที่เป็นเครื่องมือในการให้ความรู้ทั้งแก่สังคม ครอบครัวและตัวผู้สูงอายุ อย่างผสมกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตประจำวันโดยสังคม ครอบครัวและตัวผู้สูงอายุเองไม่รู้สึกรู้สึกว่าถูกบังคับให้ได้รับความรู้ โดยสื่อสำหรับผู้สูงอายุควรมีลักษณะที่ตรงกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสื่อเหล่านั้นได้อย่างสะดวก ง่าย และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของตน

วงวิชาการทั้งด้านนิเทศศาสตร์และด้านการศึกษาต่างให้การยอมรับถึงบทบาทและอิทธิพลของสื่อมวลชนหรือการสื่อสารสาธารณะที่ทรงพลังในการเติมเต็มสนับสนุนสิ่งที่ดีงามและสิ่งที่ขาดหายไปจากสังคม ในขณะที่เดียวกันสื่อเหล่านี้ก็สามารถขจัดสิ่งแปลกปลอมที่ชี้นำสังคมไปในทางที่ผิดได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยจึงควรพิจารณาในมิติด้านศักยภาพของสื่อเพื่อผู้สูงอายุด้วยในการการนำคุณค่า การสร้างคุณค่า และ/หรือ การเพิ่มคุณค่าด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุมาใช้ในหลายระดับทั้งที่มีอยู่เดิมและเป็นการสร้างความรู้ใหม่เพื่อนำไปสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีหรือที่องค์การอนามัยโลกได้กำหนดเป็นแนวคิดสากลที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุทั้งในด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม และด้านความมั่นคง เพื่อให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้ มีสุขภาพทั้งกายและจิตที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่เป็นภาระต่อสังคม ตลอดจนมีส่วนร่วมในสังคมในฐานะทรัพยากรที่มีคุณค่า ตลอดจนการสร้างความรู้และความตระหนักต่อจิตสำนึกรวมของสังคมไทยที่มีต่อผู้สูงอายุ

แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการจัดบริการสื่อเพื่อผู้สูงอายุอยู่แล้วก็ตามแต่ก็ยังไม่มีความชัดเจนในองค์ความรู้ด้านแหล่งสาร ตัวสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักสำคัญในการผลิตสื่อเพื่อผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง “สื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคต และการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก” เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยทั้งสภาพการณ์ในปัจจุบันของสื่อสำหรับผู้สูงอายุ ความคาดหวังของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการรับสื่อของผู้สูงอายุ ตลอดจนความเป็นไปได้ในการดำเนินการด้านสื่อเพื่อผู้สูงอายุในทัศนะของนักวิชาชีพด้านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุ อันเป็นการรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบของประเทศไทยและยังเป็นกลไกในการสร้าง “สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ” ให้มีความเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและจัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็น 3 ส่วนคือ ขอบเขตด้านประชากร ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา และขอบเขตด้านพื้นที่ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ใน 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ที่อาศัยอยู่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท รวมถึงประชากรผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ทั้งเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความครอบคลุมประชากรผู้สูงอายุในทุกภูมิภาคของประเทศ การกำหนดประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดเขตปกครองชั้นใน จำนวน 21 เขตการปกครอง จัดเป็นเขตเมือง และกำหนดเขตปกครองชั้นนอก จำนวน 11 เขตการปกครอง จัดเป็นเขตชนบท ส่วนเขตปกครองชั้นกลาง จำนวน 18 เขตปกครอง ไม่เป็นกลุ่มประชากรการวิจัย

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะตัวแปรที่ศึกษาจำแนกตามตัวแปรต้น คือ พื้นที่ที่อาศัยของผู้สูงอายุ อายุของผู้สูงอายุ เพศของผู้สูงอายุ ความสมบูรณ์ของสุขภาพผู้สูงอายุ ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุ ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุ อาชีพของผู้สูงอายุ รายได้ของผู้สูงอายุ และสถานภาพของผู้สูงอายุ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับตัวแปรตาม คือ พฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ พฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อต่างๆ

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะจังหวัดที่มีศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ใน 5 ภูมิภาค 5 จังหวัด ดังนี้ ภาคกลาง คือ จังหวัดนครปฐม ภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงใหม่ ภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออก คือ จังหวัดตราด และภาคใต้ คือ จังหวัด
ตรัง และศึกษาในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีลักษณะเป็นเขตการปกครองพิเศษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

สื่อเพื่อผู้สูงอายุ หมายถึง สื่อที่ใช้ในการนำข่าวสารใดๆ ไปสู่ประชาชนหรือมวลชนใน
กลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ

สภาพการณ์ปัจจุบัน หมายถึง สถานการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยใน
เขตเมืองและเขตชนบท

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ หมายถึง ปริมาณและความบ่อยครั้งในการเปิดรับและ/หรือ
บริโภคข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน คือ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ

ปัญหาอุปสรรค หมายถึง สิ่งที่ไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการจัด
การศึกษา/การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ

ความคาดหวัง หมายถึง ความปรารถนาที่ผู้สูงอายุมีต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

แนวโน้มในอนาคต หมายถึง ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน
อนาคต ของ

ยุทธศาสตร์เชิงรุก หมายถึง แผนที่กำหนดพันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการ
ดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับในการดำเนินงานด้านสื่อเพื่อผู้สูงอายุให้ไปสู่ความสำเร็จ

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง โดยนับอายุตาม
ปฏิทิน ใน 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก
และภาคใต้ ที่อาศัยอยู่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท รวมถึงประชากรผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

เขตเมือง หมายถึง พื้นที่การปกครองที่อยู่ในเขตปกครองชั้นใน เขตเทศบาลนคร และเขต
เทศบาลเมือง โดยกรุงเทพมหานคร คือ เขตปกครองชั้นใน ประกอบด้วย 21 เขตปกครอง คือ เขต

พระนครศรีอยุธยา เขตบึงสามพัน เขตศรีนครินทร์ เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตยานนาวา เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตดุสิต เขตบางซื่อ เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตห้วยขวาง เขตคลองเตย เขตจตุจักร เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตดินแดง และเขตวัฒนา

เขตชนบท หมายถึง พื้นที่การปกครองที่อยู่ในเขตปกครองชั้นนอก เขตเทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยกรุงเทพมหานคร คือ เขตปกครองชั้นนอก ประกอบด้วย 11 เขตปกครอง คือ เขตมีนบุรี เขตดอนเมือง เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตตลิ่งชัน เขตหนองแขม เขตบางขุนเทียน เขตหลักสี่ เขตคลองสามวา เขตบางบอน และเขตทวีวัฒนา

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ นักวิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำนโยบาย และ/หรือแผนงานการผลิตสื่อสำหรับผู้สูงอายุที่จะช่วยพัฒนา ส่งเสริมความรู้ ความสามารถเพื่อการพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุตลอดจนกระตุ้นให้ผู้สูงอายุนำศักยภาพนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ

2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง การสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของผู้สูงอายุ และเสริมสร้างการเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในงานด้านสื่อเพื่อผู้สูงอายุนำไปศึกษาหรือทำวิจัยต่อไป

3. แนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและจัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาสื่อเพื่อผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำไปสู่การเป็นเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “สื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคต และการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

- 1.1 ความหมายของผู้สูงอายุ
- 1.2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุและภาวะสูงอายุ
- 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ
- 1.4 แนวคิดการเป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุผิพลัง
- 1.5 สภาพ ปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุ

ตอนที่ 2 สถานการณ์ด้านการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในประเทศไทยและต่างประเทศ

- 2.1 พฤติกรรมการใช้สื่อของประชากรไทย
- 2.2 การเข้าถึงสื่อของผู้สูงอายุไทย
- 2.3 สถานการณ์ด้านการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในต่างประเทศ
- 2.4 ผู้สูงอายุกับการใช้อินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 3 แนวคิดว่าด้วยสื่อใหม่กับทฤษฎีความพึงพอใจสื่อ

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

1.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

วิทยาการผู้สูงอายุหรือพหุฒาวิทยา (Gerontology) คือ การศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องผู้สูงอายุ พยายามหาความหมายของคำว่า “ผู้สูงอายุ” (Elderly) ในแง่มุมที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องจากเป็นเรื่องยากที่จะตราอย่างเด็ดขาดว่าคนนั้น เป็นผู้ที่อยู่ในวัยชรา คำว่าผู้สูงอายุเป็นคำที่ พลตำรวจตรี หลวงอรรถสิทธิสุนทร ได้บัญญัติและนำมาใช้เป็นครั้งแรกในการประชุมแพทย์อาวุโสและผู้สูงอายุจากองค์การต่างๆ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2505 จนได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นคำที่ไพเราะรื่นหู ให้ความรู้สึกที่ดีกว่าคำว่า “คนแก่” หรือ “คนชรา” และมีผู้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้อย่างมากมาย เช่น

นิตา ชูโต (2525) ได้ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุ หมายถึงผู้ที่มีอายุวัดด้วยจำนวนปีตามปฏิทินของเวลาที่มิชีวิตอยู่ เวลาจะเป็นเครื่องชี้ขึ้นหนึ่ง แต่การจำแนกว่าจะใช้จำนวนปีเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับสังคมนั้นๆ

กรมประชาสงเคราะห์ (2530) ได้ให้ความหมายผู้สูงอายุว่า หมายถึง บุคคลที่สังคมได้กำหนดเกณฑ์เมื่อมีชีวิตอยู่ในวัยสุดท้ายของชีวิต ซึ่งเป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม

บรรลุ ศิริพานิช (2534) ได้ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุ หมายถึงผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้สูญเสียความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และสังคม มีความอ่อนแอ มีปัญหาสุขภาพกายและจิตใจ ตลอดจนความเป็นอยู่ในสังคม

สุรกุล เจนอบรม (2534) ได้จำกัดความผู้สูงอายุว่า หมายถึงบุคคลที่อยู่ในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต ซึ่งเริ่มตั้งแต่วัยหนุ่ม วัยสาว วัยผู้ใหญ่และวัยชรา ในเกณฑ์การกำหนดว่าใครเป็นผู้สูงอายุนั้น พิจารณาจากบทบาทของบุคคลนั้นๆ ในสังคม ในปัจจุบันมักใช้อายุเป็นเกณฑ์ บางประเทศ 55 ปี บางประเทศ 75 ปี ซึ่งนับจากเกณฑ์การปลดเกษียณ

คณะกรรมการวิสามัญสวัสดิการผู้สูงอายุ วุฒิสภา (2534) ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า เป็นบุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีความเสื่อมตามวัย ความต้านทานโรคลดลง

กชกร สังขชาติ (2536) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง ผู้ที่มีอายุตามวันเกิด หรือ ปฏิทิน ครบ 60 ปีขึ้นไป

สุพัตรา สุภาพ (2540) ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุหรือวัยชรา (The old age) ในแต่ละประเทศหรือแต่ละสังคมกำหนดไว้แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับการทำงานหรือสภาพ

ร่างกาย ในบางครั้งอายุมิได้บอกว่าใครเป็นผู้สูงอายุแต่เป็นเพียงแนวทางให้เราทราบว่าใครสมควรเป็นคนชราหรือผู้สูงอายุ

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ (2545) ได้ให้คำนิยามของผู้สูงอายุว่า เป็นบุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์หรือมากกว่า

เพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2545) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า เป็นบุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นช่วงสุดท้ายของชีวิต และเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม อาจแบ่งได้เป็นผู้สูงอายุตอนต้น ตอนกลาง ตอนปลาย

Anderson (1971) ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุกำหนดจากหลายองค์ประกอบ เช่น ประเพณีนิยม การทำงานของสภาพร่างกายและจิตใจ ความสามารถในการประกอบอาชีพ

Barrow and Smith (1979) นักวิชาการด้านการศึกษาผู้สูงอายุ กล่าวว่าผู้สูงอายุ หมายถึงผู้ที่ก้าวสู่สภาพหรือบทบาทใหม่ในสังคม

จะเห็นได้ว่ามีผู้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้มากมาย ซึ่งเกณฑ์ในการกำหนดความเป็นผู้สูงอายุนั้นมีความแตกต่างกัน ตามสภาพสังคม และระยะเวลาของผู้สูงอายุ ดังนั้นที่ประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ (World Assembly on Aging) จึงกำหนดให้ผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปถือว่าเป็นผู้สูงอายุ (Elderly) และใช้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก (บุษยามาส สินธุประมา, 2539)

สำหรับประเทศไทย ผู้สูงอายุจึงหมายถึงผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง โดยนับอายุตามปฏิทินเป็นมาตรฐานสากลในการเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งทางราชการไทยได้กำหนดให้เป็นเกณฑ์ในการเกษียณอายุราชการของข้าราชการด้วย

1.2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุและภาวะสูงอายุ

ความสูงอายุ (Aging) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระยะสุดท้ายของช่วงอายุมนุษย์ ดังนั้น ความสูงอายุหรือความชราภาพจึงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจและพฤติกรรม ที่เกิดขึ้นตามอายุ วัยสูงอายุเป็นวัยที่บุคคลต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์อย่างมากมาย อันเริ่มมาตั้งแต่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งโดยมากเป็นไปในทางลบ (ศิริวงศ์ ทับสายทอง, 2533) ดังนั้น ความชราภาพจึงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความสามารถทางร่างกายลดลง ความสามารถในการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ลดลง โดยสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะด้วยกัน คือ (สุรกุล เจนอบรม, 2534)

1. ความชราภาพแบบปฐมภูมิ (Primary Aging) เป็นความชราภาพที่เกิดขึ้นกับทุกคนตามธรรมชาติ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ กล่าวคือเมื่ออวัยวะต่างๆ เซลล์ต่างๆ ในร่างกายมนุษย์ถูก

ใช้งานมานาน ก็ย่อมเกิดความเสื่อมโทรม เสื่อมสภาพไปตามอายุขัยของการใช้งาน ซึ่งการเสื่อมโทรมของเซลล์ในร่างกายนี้ ส่งผลให้เห็นเด่นชัดที่ละน้อย เช่น ผิวหนังเริ่มเหี่ยวยุ่น สายตาวาวพละกำลังเริ่มถดถอย เป็นต้น

2. ความชราภาพแบบทุติยภูมิ (Secondary Aging) เป็นความชราภาพที่มนุษย์เราสามารถหลีกเลี่ยงได้ ความชราภาพลักษณะนี้ เกิดจากการปล่อยปละละเลยไม่ห่วง ไม่กังวล ไม่รักษาสุขภาพร่างกาย การใช้ร่างกายทำงานหนักจนเกินกำลัง การรับประทานอาหารมากเกินไป ดื่มสุรา สูบบุหรี่ พักผ่อนไม่เพียงพอ ในบางกรณีเกิดจากโรคภัยมาเบียดเบียน ก่อให้เกิดความชราภาพแบบทุติยภูมิได้

ความสูงอายุหรือความชราภาพ จึงเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน และน่าสนใจ มนุษย์ทุกคนต้องประสบภาวะนี้ ที่กล่าวว่าสลับซับซ้อนเนื่องจาก กระบวนการของผู้สูงอายุมีความเกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ (Physiological) ทางอารมณ์ (Emotional) การเรียนรู้สติปัญญา (Cognitive) เศรษฐกิจ (Economic) และทางส่วนตัว (Interpersonal) ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ จะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ดังคำกล่าวที่ว่า “ยิ่งอายุมากขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งแตกต่างมากขึ้นเท่านั้น” (As we grow older, we become more unlike each other) คำกล่าวนี้เป็นที่ยอมรับอย่างมาก ดังนั้นกระบวนการเกี่ยวกับความชราภาพ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะความสูงอายุมีผลกระทบอย่างรวดเร็วในสังคม

สรุปได้ว่า ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุและภาวะสูงอายุจะเกี่ยวข้องกับความชรา หรือผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในวงจรชีวิตระยะสุดท้าย ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ พฤติกรรม ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคมจึงสมควรมีการประสานสัมพันธ์และให้การดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพราะมีผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมและถือว่าการกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ จึงควรให้ความสนใจกับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและไม่เป็นภาระต่อสังคม

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้สูงอายุ ได้มีทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เสนอความคิด และทฤษฎีที่ปรากฏ ในลักษณะของเนื้อหาสาระที่แตกต่างกันออกไป ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวถึงต่อไปนี้เป็นผลที่เกิดจากความสนใจในการศึกษาเรื่องผู้สูงอายุและภาวะสูงอายุในปัจจุบัน เรื่องราวที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นที่สนใจกันอย่างกว้างขวางตามจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น จึงมีการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่างๆ จนเกิด

เป็นศาสตร์ใหม่ขึ้นมาคือ พญณาวิทยา หรือ วิทยาการผู้สูงอายุ (Gerontology) ซึ่งแบ่งการศึกษาออกไปหลายสาขา เช่น ชีววิทยา สังคมวิทยา แพทย์ พยาบาล และสาขาการศึกษา เป็นต้น

ทฤษฎีต่างๆ แบ่งตามศาสตร์ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถสรุปและแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มทฤษฎีใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1) ทฤษฎีด้านชีววิทยา (Biological Theory) เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายสาเหตุของความชราในเชิงชีววิทยา ดังนี้ (Pherson Mc and Barry D., 1983)

1.1) ทฤษฎีพันธุศาสตร์ (Genetic Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า คนชราเกิดขึ้นตามพันธุกรรม มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ฮอร์โมนบางส่วนของร่างกาย คล้ายคลึงกันหลายชั่วอายุคน แสดงออกเมื่ออายุเพิ่มขึ้น เช่น ผมหงอก ศีรษะล้าน เป็นต้น

1.2) ทฤษฎีเนื้อเยื่อว่าด้วยคอลลาเจน (Collagen Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความชราเกิดขึ้นจากการมีสารประกอบของเนื้อเยื่อกระดูกเพิ่มมากขึ้น และมีการรวม Collagen Fiber หดสั้นในวัยสูงอายุ ทำให้เกิดรอยเหี่ยวย่น หรือการตึงบริเวณโคนกระดูก เป็นต้น

1.3) ทฤษฎีทำลายตนเอง (Auto-Immune Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความชราเกิดขึ้นจากการที่ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันปกติลดน้อยลง ทำให้ร่างกายต่อสู้เชื้อโรคและสิ่งแปลกปลอมไม่ได้ดี ทำให้เกิดการเจ็บป่วยได้ง่ายและเมื่อเกิดขึ้นอาจจะเกิดความรุนแรงถึงแก่ชีวิต

1.4) ทฤษฎีความผิดพลาด (Error Catastrophe Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าเมื่อบุคคลอายุมากขึ้น จะค่อยๆ เกิดความผิดพลาด และผิดพลาดมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งทำให้เซลล์ต่างๆ ของร่างกายเสื่อมและหมดอายุลง

1.5) ทฤษฎีอนุมูลอิสระ (Free Radical Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าภายในร่างกายของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมที่มีเรดิคัลอย่างอิสระอยู่ มากมายตลอดเวลา เรดิคัลเหล่านี้ทำให้ยีนผิดปกติ ทำให้คอลลาเจนและอีลาสตินซึ่งเป็นโปรตีนองค์ประกอบของเนื้อเยื่อยึดเหนี่ยวเกิดขึ้นมาก ทำให้เสียความยืดหยุ่น

2) ทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาสังคม (Social Theories of Aging) ซึ่งกล่าวถึงจิตวิทยาทางสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งนักชราภาพวิทยาสังคม (Social Gerontologist) ได้เสนอเป็นหลายแนวคิด ทฤษฎี ดังนี้ (สุรกุล เจนอบรม, 2541)

2.1) ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) เสนอว่า ผู้สูงอายุรับบทบาททางสังคมที่แตกต่างกันในตลอดชีวิต เช่น บทบาทของการเป็นนักเรียน พ่อ แม่ ภรรยา ลูกสาว นักธุรกิจ ปู่

ย่า ตา ยาย ฯลฯ โดยที่อายุจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ในการที่กำหนดบทบาทของ แต่ละคนแต่ละช่วงชีวิตที่ดำเนินไปของบุคคลนั้น ดังนั้นบุคคลจะปรับตัวต่อบทบาทของผู้สูงอายุได้ดี ขึ้นอยู่กับการยอมรับบทบาทที่ผ่านมาจากตนเอง อันส่งผลไปถึงการยอมรับบทบาทที่ผ่านมาจากใน แต่ละช่วงชีวิตของตนเองที่กำลังจะเปลี่ยนไปในอนาคต

2.2) ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุจะมีความสุขทั้ง ทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งได้จากการมีกิจกรรมและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสามารถดำเนิน ชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและตระหนักว่าตนเองเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2.3) ทฤษฎีการแยกตนเอง (Disengagement Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุ ส่วนมากค่อยๆ ถดถอยออกจากสังคม ทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุและในกลุ่มคนวัยอื่นๆ ด้วยเป็นการลด ภาวะกดดันทางสังคมบางประการ และหนีความตึงเครียดโดยการถอนตัว (Withdrawal) ออกจาก สังคม

2.4) ทฤษฎีความต่อเนื่อง (Continuity Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้สูงอายุมี ความสุขได้ต่อเมื่อได้ทำกิจกรรมหรือปฏิบัติตัวแบบที่เคยทำมาก่อน บุคคลใดคุ้นเคยกับการอยู่ ร่วมกับคนหมู่มากก็กระทำต่อไป บุคคลใดพอใจชีวิตที่สุขสงบ สันโดษ ก็อาจแยกตนเองออกมาอยู่ ตามลำพัง ทฤษฎีนี้กล่าวถึงพฤติกรรมของผู้สูงอายุอย่างกว้างๆ ว่าต้องปรับตัวให้เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงมากมายที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การตายของสามีหรือภรรยา การเกษียณอายุ และ รายได้ที่ลดลง เป็นต้น

2.5) ทฤษฎีระดับชั้นอายุ (Age Stratification Theory) ทฤษฎีนี้ศึกษา ความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างชั้นอายุที่แตกต่างกัน โดยถืออายุเป็นเกณฑ์สากลในการ กำหนดบทบาท หน้าที่ สิทธิ ฯลฯ เช่น อายุที่ต้องทำบัตรประชาชน อายุที่ต้องเกณฑ์ทหาร อายุที่ ต้องเกษียณ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงทฤษฎีกับอายุโดยตรง

3) ทฤษฎีทางจิตวิทยา (Psychological Theory) เป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายถึงสาเหตุที่ ทำให้ผู้สูงอายุมีบุคลิกภาพที่เปลี่ยนไป ประกอบด้วย

3.1) ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Personality Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้สูงอายุจะเป็นสุข หรือเป็นทุกข์นั้น ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิหลังและพัฒนาการทางจิตของผู้นั้น ถ้าผู้สูงอายุเติบโตมาด้วยความอบอุ่นมั่นคง มีความรักผู้อื่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มักจะเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุข สามารถอยู่กับลูกหลานหรือผู้อื่นได้ ในทางกลับกันหากผู้สูงอายุไม่เคยร่วมมือกับใคร จิตใจคับแคบ รู้สึกว่าตนเองทำคุณกับใครไม่ค่อยขึ้น มักจะเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีความสุข

3.2) ทฤษฎีความฉลาดเบี่ยง (Intelligence Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้สูงอายุยังฉลาดเบี่ยงและคงความเป็นนักปราชญ์อยู่ได้ ด้วยความเป็นผู้ที่สนใจเรื่องราวต่างๆ อยู่ตลอดเวลา มีการค้นคว้าและสนใจในการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้มีลักษณะเช่นนี้ได้ต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอเป็นเครื่องเกื้อหนุน

3.3) ทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson's Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การพัฒนาด้านจิตวิทยาสังคมของผู้สูงอายุนั้น เป็นช่วงชีวิตที่ผู้สูงอายุรู้สึกกว่าชีวิตมีคุณค่า มั่นคง หรือท้อแท้หมดกำลังใจ สำหรับบุคคลที่มีความรู้สึกกว่าชีวิตนั้นมีคุณค่า ถ้ามีความมั่นคง ก็จะมีความรู้สึกพึงพอใจในผลของความสำเร็จจากช่วงชีวิตที่ผ่านมา เกิดความรู้สึกสุขสงบทางใจ และสามารถยอมรับได้ว่าความตายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และไม่ต้องการให้มีชีวิตยืดยาวออกไปอีก เกิดความท้อถอย สิ้นหวัง คับข้องใจ รู้สึกว่าตนนั้นไม่มีคุณค่า และความสามารถที่จะเผชิญกับภาวะสูงอายุลดน้อยลงด้วย

4) ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evaluations Theory) เป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดที่มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีวิวัฒนาการอยู่เสมอ และขั้นตอนการพัฒนาของมนุษย์ได้กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว โดยเริ่มต้นเป็นขั้นตอนตั้งแต่ เกิด แก่ และตายในที่สุด

5) ทฤษฎีของเพค (Peck's Development Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้สูงอายุวัยต้น (55-75 ปี) มีความแตกต่างกันทั้งลักษณะนิสัย และผู้สูงอายุวัยปลาย (75 ปีขึ้นไป) มีความแตกต่างกันทั้งด้านลักษณะนิสัยและการปฏิสัมพันธ์ ทางด้านสังคม มีความเชื่อว่าผู้สูงอายุมีพัฒนาการ 3 ประการคือ

5.1) ความสามารถในการแยกความแตกต่างของตนกับบทบาทช่วงชีวิตที่ผ่านมา ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรู้สึกว่าตนเองนั้นมีคุณค่า ขึ้นอยู่กับบทบาทของหน้าที่การงานในทางตรงกันข้าม เมื่อเกษียณอายุ บางคนจะมีความรู้สึกที่ตนเองไร้คุณค่า และถ้าความรู้สึกภาคภูมิใจและความมีคุณค่าของงานไม่ได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ที่เคยทำหลังเกษียณอายุ ความรู้สึกนั้นยังคงมีอยู่ เช่น ผู้สูงอายุที่ชอบปลูกต้นไม้ ก็พึงพอใจหลังเกษียณอายุ ที่ได้ทำสิ่งที่ต้องการแทนงานอาชีพที่เคยทำประจำ

5.2) ความสามารถทางร่างกายที่มีการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ ถ้าผู้สูงอายุนึกถึงสภาพร่างกายยังมีความแข็งแรง จะทำให้ผู้สูงอายุยอมรับความสามารถทางร่างกายที่ลดลง และพยายามปรับตัวให้เหมาะสม ชีวิตจะมีความสุข แต่ถ้าผู้สูงอายุนึกถึงความถดถอยของร่างกาย ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและความพึงพอใจลดลง

5.3) ความสามารถในการยอมรับว่าร่างกายของตนเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติกับร่างกายก่อนสูงอายุ การยอมรับร่างกายตามธรรมชาตินี้ ทำให้ผู้สูงอายุยอมรับความ

ตายโดยไม่รู้สึกหวาดกลัว การยอมรับนี้ รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับความตายด้วย ในทางตรงกันข้ามคนที่ยึดติดกับสภาพร่างกายขณะที่อยู่ในวัยน้อยกว่า ก็พยายามยืดชีวิตไว้ให้นานานที่สุด โดยไม่พึงพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ มีความหวาดกลัวกับความตาย

1.4 สภาพ ปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุ

1.4.1 สภาพของผู้สูงอายุ

สภาพของผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปในแต่ละช่วงอายุ มีผลต่อสภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก ซึ่ง ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544) ได้กล่าวถึงสภาพด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุ ไว้ว่า และต่างส่งผลกระทบต่อกันเป็นลูกโซ่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) สภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ (Physical Status Aging)

เมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ระบบในร่างกายของผู้สูงอายุ มีการเปลี่ยนแปลงอวัยวะต่างๆ ในร่างกายเปลี่ยนแปลงและไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ อัตราการเผาผลาญในร่างกายลดน้อยลง การเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อทำให้เหี่ยวแห้ง การเปลี่ยนแปลงทางเดินโลหิต การเสื่อมของกระดูกและกล้ามเนื้อ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในระบบสมอง ระบบย่อยอาหาร การขับถ่าย และระบบอื่นๆ ของร่างกาย ทำให้ผู้สูงอายุรับโรคและเกิดโรคร้ายไข้เจ็บได้ง่าย เกิดปัญหาแก่ผู้สูงอายุ ครอบครัว และบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการเจ็บป่วยในระยะเวลาที่ยาวนาน และภาวะทุพพลภาพทำให้เกิดปัญหาด้านค่าใช้จ่าย จิตใจและสังคมตามมา

2) สภาพทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ (Psychological Status of Aging)

สภาพทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ ส่วนหนึ่งเกิดจากการเสื่อมถอยของอวัยวะต่างๆ ความผิดปกติของระบบประสาทและสมอง ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองและประสาทลดลง มีผลกระทบต่อระบบความทรงจำ เกิดอาการหลงลืม และความทรงจำย้อนกลับ สามารถจดจำเหตุการณ์ในอดีตได้ดีกว่าเหตุการณ์ในปัจจุบัน ทำให้ผู้สูงอายุเกิดการสับสน

นอกจากนั้นสภาพการเจ็บป่วย และการสูญเสียด้านต่างๆ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงสภาพทางจิตใจมากมาย ดังนี้

2.1) การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เนื่องจากบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น คู่สมรส ญาติสนิท เพื่อน เสียชีวิต หรือแยกย้ายไปอยู่ที่อื่น ทำให้เกิดการซึมเศร้าอันเนื่องมาจากการพลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รัก

2.2) การสูญเสียสถานภาพทางสังคม เนื่องจากการออกจากงาน หรือหมดภาระที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้รู้สึกไร้ค่า

2.3) การสูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัว เนื่องจากบุตร ธิดา ส่วนใหญ่แยกตัวออกไปสร้างครอบครัวใหม่ จากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับบุตรหลานลดลง บทบาทในการให้คำอบรมสั่งสอนลดลง ผู้สูงอายุเกิดความว่าเหว และรู้สึกว่าตนไม่มีคุณค่า

2.4) จากไม่ตอบสนองของความต้องการทางเพศ ซึ่งนับว่าเป็นการสูญเสียทางจิตใจอย่างรุนแรง เพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสรีระเคมีของร่างกาย และวัฒนธรรมที่มีต่อเรื่องเพศสัมพันธ์ของผู้สูงอายุว่าไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางเพศได้ ทั้งที่มีความต้องการทางเพศอยู่ ทำให้รู้สึกโดดเดี่ยวและขาดความภูมิใจในคุณค่าของตน

จากการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพที่อารมณ์เหงาซึม หวาดระแวง ท้อแท้ ผิดหวัง มีปมด้อย ไม่ความหวาดระแวงว่าจะถูกทอดทิ้ง ไม่มีผู้ดูแลเอาใจใส่ เกิดอารมณ์ฉุนเฉียว ใจน้อย ขาดความยับยั้งชั่งใจ กลัวง่าย มองว่าตนเองไม่สำคัญ ไร้ความสามารถ และขาดความเชื่อมั่นในตนเองไป อาจพบอาการโรคจิตที่มักเกิดกับผู้สูงอายุ เช่น การแสดงออกทางอารมณ์ที่เศร้าซึม และคลุ้มคลั่งสลับกัน เกิดอาหารหนูแหว่ง เลอะเลือน สงสัย และสับสน อาการเสื่อมสลายเหล่านี้เกิดขึ้นในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ทั้งในด้านความคิด สติปัญญา การตัดสินใจ และการควบคุมตนเอง

3) สภาพของสถานภาพทางด้านสังคมของผู้สูงอายุ (Social Status of Aging)

ในอดีตผู้สูงอายุและครอบครัว ประกอบด้วยบุตร หลาน และบุคคลอื่นไม่น้อยกว่า 3 รุ่นอายุ อาศัยด้วยกันในลักษณะครอบครัวใหญ่ อันเป็นลักษณะครอบครัวขยาย (Extended Family) ซึ่งสมาชิกทุกรุ่นมีความรักใคร่ และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ปัจจุบันโครงสร้างครอบครัวกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตรเท่านั้น ทำให้กิจกรรมในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป บางครั้งต้องพึ่งพิงสถาบันจากภายนอก ในลักษณะการซื้อบริการ เช่น การเลี้ยงดูบุตร และการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

การซื้อบริการดังกล่าวส่งผลต่อสถานภาพของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีความลำบากในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยต้องพึ่งตนเองมากขึ้น ในสังคมก็มีความยกย่อง นับถือ ลดลง โดยสังคมปัจจุบันยกย่องผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีกำลังทรัพย์มากกว่าเคารพในความเป็นผู้มีอายุยืนยาว ผู้สูงอายุเกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมเป็นผู้พึ่งพิงผู้อื่น ในฐานะผู้รับจากเดิมในฐานะผู้ให้ เกิดความคิดว่าตนเองหมดความสำคัญ เป็นภาระเรื้อรังของคนในครอบครัวและ

สังคม อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่าผู้สูงอายุทุกคนเป็นสภาพดังที่กล่าวมา ในกลุ่มที่มีการเตรียมตัวเข้าสู่ภาวะสูงอายุ จะสามารถปรับตัวได้ปกติกว่าบุคคลอื่น

4) สภาพของสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ (Financial Status of Aging)

จากการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ เกิดความทันสมัยต่างๆ การเติบโตของชุมชนเมือง (Urbanization) ส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ส่งผลกระทบโดยตรงกับสภาพของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถหารายได้ได้ จึงรู้สึกว่าคุณค่าทางเศรษฐกิจ เกิดความหวาดหวั่น ทั้งๆที่ผู้สูงอายุอาจมีความต้องการรายได้มากกว่าช่วงกลางคน เช่น เกิดปัญหาสุขภาพต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมากขึ้น ต้องการคนดูแลเนื่องจากตนเองไม่แข็งแรง

นักวิชาการหลายท่านทำการศึกษาและพบว่า ผู้สูงอายุเสียค่าใช้จ่ายสำหรับอาหาร และค่าใช้จ่ายในการดูแลด้านการแพทย์มากกว่ากลุ่มอื่น ดังนั้นจึงมีความต้องการทางการเงินมากขึ้น ในกรณีที่ถูกปฏิเสธจากแหล่งทรัพยากรทางการเงิน เช่น การเกษียณอายุ การมีรายได้จำกัด ภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย อัตราดอกเบี้ยในธนาคารที่ลดลงอย่างมาก ส่งผลกระทบโดยตรงกับรายได้ของผู้สูงอายุทั้งสิ้น

จากการศึกษาสภาพด้านต่างๆของผู้สูงอายุ สรุปว่า ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับสภาพทั้งทางด้านจิตใจ และด้านสังคมที่เปลี่ยนแปลง ทำให้ไม่สามารถทำงานได้ปกติ สภาพของผู้สูงอายุจึงคล้ายกับผู้เสมือนไร้ความสามารถ ไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆได้ตามปกติ ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระ โรคภัยไข้เจ็บ และส่งผลกระทบต่อสภาพทางจิตใจของผู้สูงอายุด้วย นอกจากนี้การสูญเสียสถานภาพทางสังคม ย่อมกระทบต่อความรู้สึกทางจิตใจของผู้สูงอายุเช่นกัน ดังนั้นการส่งเสริมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพต่างๆของผู้สูงอายุเพื่อพิจารณาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการจัดกิจกรรมด้วย

1.4.2 ปัญหาของผู้สูงอายุ

สุมาลี สังข์ศรี (2540) ได้เสนอถึงปัญหาที่ผู้สูงอายุประสบแบ่งเป็นประเด็นหลักที่สำคัญได้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย

1) ปัญหาด้านสุขภาพ เมื่อบุคคลเข้าสู่วัยสูงอายุ สภาพร่างกาย สรีระได้เปลี่ยนแปลงในทางที่เสื่อมถอยลง การทำงานของอวัยวะลดถอยลง ร่างกายหรืออวัยวะที่ใช้งานมานานอาจเกิดความขัดข้องเจ็บป่วย โดยโรคที่พบในผู้สูงอายุนั้น เกี่ยวข้องกับทุกระบบของร่างกาย ทั้งตา หู

ระบบทางเดินหายใจ ผิวหนัง ความดันโลหิต หัวใจ ระบบย่อยอาหาร โรคเกี่ยวกับระบบประสาท กล้ามเนื้อ กระดูก

2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เมื่ออยู่ในวัยทำงาน บุคคลประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวอย่างเต็มที่ แต่เมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุแล้ว ผู้ที่ทำงานในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ และบริษัทต่างๆ ต้องเกษียณอายุ ทำให้รายได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก หรือผู้ที่ยังไม่กำหนดเวลาเกษียณอายุก็ตาม ด้วยสภาพร่างกายที่ทรุดโทรม อ่อนแอลง สมรรถนะในการทำงานก็ลดลง ส่งผลมาถึงรายได้และอาชีพ เพราะฉะนั้นในช่วงวัยสูงอายุนี้สภาพการเปลี่ยนแปลงของรายได้มีผลกระทบต่อผู้สูงอายุมาก ปัญหาเศรษฐกิจนั้นเป็นปัญหาสำคัญและใหญ่สำหรับผู้สูงอายุ โดยพบว่าผู้สูงอายุในเมืองและชนบทจำนวนมากต้องอาศัยญาติพี่น้อง ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่มีที่พึ่งพาต้องดิ้นรนหาเลี้ยงตนเองต่อไปจนร่างกายไม่ไหว

3) ปัญหาทางด้านจิตใจ ปัญหาทางด้านจิตใจเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ สาเหตุที่สำคัญ ได้แก่

3.1) สาเหตุจากร่างกาย เนื่องจากอวัยวะต่างๆ ของร่างกายทำงานได้ไม่เต็มที่ เหมือนวัยหนุ่มสาว และการทำงานของอวัยวะบางอย่าง เช่น สมอง หรือต่อมไร้ท่อมีผลโดยตรงต่อจิตใจ ทำให้ผู้สูงอายุซึมเศร้า ไม่กระฉับกระเฉง สับสน วิดกกังวล ไม่สบายใจ นอกจากนั้นการที่ร่างกายอ่อนแอ หรือมีโรคภัย ทำให้ผู้สูงอายุคิดมาก คิดว่าตนเองเป็นภาระผู้อื่น ต้องพึ่งพาผู้อื่น เป็นต้น

3.2) สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงการงาน ในวัยที่กำลังทำงาน บุคคลมีภาระหน้าที่มากมาย ไม่มีเวลาว่างมาก เพราะต้องรับผิดชอบหลายอย่าง เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ภาระงานลดลง หรือบางคนเกษียณ หยุดทำงาน ทำให้มีเวลาว่าง ไม่มีอะไรทำ ทำให้ผู้สูงอายุคิดมาก มองตนเองว่าเป็นคนไร้ค่าและปรับตัวไม่ทัน

3.3) สาเหตุจากครอบครัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการอยู่กับครอบครัว ญาติพี่น้อง ต้องการความอบอุ่น แต่สภาพสังคมเศรษฐกิจปัจจุบัน บุตรหลานจะต้องแยกครอบครัวหรือแยกออกไปประกอบอาชีพการงานที่อื่น ปล่อยให้ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง ผู้สูงอายุจึงรู้สึกว่าเหงา ถูกทอดทิ้ง หมัดกำลังใจคล้ายกับว่าลูกหลานไม่ดูแลเอาใจใส่

3.4) สาเหตุจากสภาพสังคม ในสมัยก่อนผู้สูงอายุถึงแม้ว่าจะพ้นจากหน้าที่การงานไปแล้ว ยังคงมีบทบาทเสมือนที่พึ่ง ที่ปรึกษาของคนหนุ่มสาวในการประกอบกิจการงานต่างๆ แต่ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของสังคมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทนี้ในส่วนของผู้สูงอายุ ดูเสมือนว่าถูกลดไปบ้าง ผู้สูงอายุเกิดความน้อยใจ เสมือนว่าถูกลดความสำคัญ

4) ปัญหาการปรับตัว ผู้สูงอายุเมื่อครั้งอยู่ในวัยหนุ่มสาวหรือวัยกลางคนนั้นมีภารกิจประจำวันมากมาย โดยเฉพาะในด้านการประกอบอาชีพการงานหารายได้ แต่เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุต้องพ้นจากภาระงาน พ้นจากหน้าต่างๆ จากที่เคยติดต่อกับสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ที่ร่วมงาน กลับต้องอยู่ตามลำพัง ผู้สูงอายุส่วนมากไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพที่กะทันหันเกินไป เพราะเมื่อพ้นจากหน้าที่การงานมาแล้ว ผู้สูงอายุต้องปรับตัวใหม่จึงเป็นเรื่องยากสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ได้มีการวางแผนหรือเตรียมตัวมาก่อน

5) ปัญหาความรู้ การไม่รู้ในที่นี่ หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีพื้นฐานการศึกษาต่ำ ไม่มีโอกาสได้รับความรู้เพิ่มเติม ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน จากการสำรวจสภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทยของหน่วยงานต่างๆ และนักวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุไม่ได้รับการศึกษา ผู้สูงอายุส่วนมากได้รับการศึกษาน้อย จบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 70 ยังไม่สามารถอ่านเขียนหนังสือได้ และพบว่าผู้สูงอายุไม่ได้รับข่าวสารข้อมูล ไม่ทราบว่า มีบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขจึงไม่ได้ไปขอรับบริการ การที่ผู้สูงอายุมีความรู้แน่นเช่นนี้ ทำให้ผู้สูงอายุขาดความรู้พื้นฐาน ขาดข้อมูลในที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ อาชีพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการศึกษาน้อยเป็นอุปสรรคต่อการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม นอกจากนี้ปัญหานี้ยังมีความเชื่อมโยงให้เกิดปัญหาต่างๆ อีกมากมาย

จากการสำรวจสำมะโนประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ ใน พ.ศ. 2545 พบว่าปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ ได้แก่ ผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาน้อย โดยพบว่าร้อยละ 90.7 จบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาเท่านั้น อีกทั้งยังมีอาชีพเกษตรกรรม รายได้ไม่เพียงพอ ทำให้ต้องหาเลี้ยงตนเอง สุขภาพไม่ดี และต้องอาศัยอยู่ตามลำพัง

เพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2545) ได้ทำการศึกษาพบว่า ปัญหาหลักที่ผู้สูงอายุไทยเผชิญอยู่นั้นประกอบด้วยประเด็นหลักๆ 4 ด้าน ได้แก่

1) ปัญหาด้านสุขภาพกาย โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา กระทรวงสาธารณสุขพบว่า มีโรคที่คุกคามผู้สูงอายุมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรคหัวใจ โรคมะเร็ง และโรคเบาหวาน

2) ปัญหาด้านสุขภาพจิต พบมากในผู้สูงอายุ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขนาดใหญ่มาเป็นครอบครัวขนาดเล็ก จากผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ผู้สูงอายุต้องพึ่ง พาลูกหลาน ผู้สูงอายุต้องคิดมาก เครียด และถูกทอดทิ้งอย่างรวดเร็ว

3) ปัญหาไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่วัยกลางคนได้ การเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย บางครั้งทำให้คนปรับตัวไม่ทัน เกิดความเครียด ซึมเศร้า โกรธง่าย มองโลกในแง่ร้าย

4) ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ไร้ที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชนบทและในเมืองที่ลูกหลานต้องดิ้นรนหารายได้ โดยทำงานในเมืองหลวง ซึ่งปัจจุบันยิ่งทวีความรุนแรง อันเนื่องมาจากเศรษฐกิจตกต่ำ

พรเทพ มนตร์วีชรินทร์ (2547) ได้ทำการวิจัยพบว่า ปัญหาที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญอยู่ในขณะนี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาทางการศึกษา และเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดคือปัญหาทางการศึกษา เพราะหากผู้สูงอายุได้รับการศึกษาที่เหมาะสม และตรงกับความต้องการ ย่อมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ เช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสติปัญญา ด้านเศรษฐกิจ ด้านคุณธรรม และด้านสังคมได้ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

ศรวณีย์ กิจเดช (2547) เสนอว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาสุขภาพร่างกายที่เสื่อมถอย ปัญหาด้านเศรษฐกิจที่มีรายได้เปลี่ยนแปลงไปและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลจำนวนมาก ปัญหาทางด้านจิตใจได้แก่ การปรับตัว ความเครียด การเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม ปัญหาเรื่องการไม่รู้หนังสือเนื่องจากได้รับการศึกษาน้อย และไม่มีหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาแก่ผู้สูงอายุ

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550) ทำการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุไทยโดยการสนทนากลุ่มและสรุปปัญหาของผู้สูงอายุเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1) ปัญหาด้านร่างกาย ได้แก่ การเสื่อมถอยของสุขภาพ เช่น โรคของผู้สูงอายุ อวัยวะภายในเสื่อมถอย เช่น โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ โรคความดัน โรคเกาต์ โรคข้อเสื่อม โรคเอ็นเสื่อม และโรคอ่อนเพลีย เป็นต้น

2) ปัญหาด้านจิตใจ ซึ่งมีความรุนแรงมากกว่าทางด้านร่างกาย ได้แก่ ปัญหาที่มารุมเร้าจิตใจ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจค่าครองชีพสูง ปัญหาเยาวชนที่เป็นอนาคตของลูกหลาน เป็นผลให้ผู้สูงอายุมีความวิตกกังวล เครียด ส่งผลให้เกิดโรคแก่ร่างกาย เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคไขมันอุดตัน เป็นต้น

จากปัญหาต่างๆ ของผู้สูงอายุตามที่ได้เสนอมานั้น สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาของผู้สูงอายุ แบ่งได้เป็น 2 ด้านที่สำคัญ คือ

1) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในของผู้สูงอายุ เช่น ปัญหาด้านสติปัญญา ปัญหาด้านสุขภาพ ร่างกายที่เสื่อมถอยลงตามธรรมชาติ ปัญหาด้านจิตใจ เช่น ภาวะความเครียด กอดัน ว้าเหว และปัญหาจากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นต้น

2) ปัญหาจากปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการปรับโครงสร้างทางสังคม ปัญหาการไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และปัญหาทางด้านการขาดโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น

ในด้านแนวทางการแก้ไขปัญหา สรุปได้ว่า สมควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทางการศึกษา โดยให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสมควรจัดกิจกรรมการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ

1.4.3 ความต้องการของผู้สูงอายุ

ในการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลหลายฝ่าย รวมทั้งภาคีเครือข่ายต่างๆ ทั้งในภาครัฐบาล หน่วยงานเอกชน องค์กรท้องถิ่น ชุมชน ซึ่งต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุด้วย ซึ่งมีผู้เสนอความต้องการของผู้สูงอายุไว้มากมาย ดังนี้

สมพร เทพสิทธิ์า (2526) กล่าวถึงความต้องการของผู้สูงอายุว่าในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องบทบาทขององค์กรเอกชนในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ สรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ ความต้องการทางกายภาพและปัจจัยสี่ของผู้สูงอายุ
- 2) ความต้องการทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความต้องการประกอบอาชีพ ต้องมีรายได้
- 3) ความต้องการความรู้ ได้แก่ ความต้องการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัยสูงอายุ เพื่อนำมาใช้ปรับตัวในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความรู้เท่าทันเหตุการณ์
- 4) ความต้องการทางด้านสังคม ได้แก่ ความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือจากสังคม ตลอดจนการทำตนเป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่น
- 5) ความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความต้องการทางด้านความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ ความกตัญญู และต้องการมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ

สุธีรา นุ้ยจันทร์ (2530) ได้กล่าวถึงความต้องการของผู้สูงอายุว่ามี 6 ประการ คือ

- 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการปัจจัยพื้นฐานที่ประการ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค
- 2) ความต้องการด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความต้องการอาชีพเพื่อการทำงานทำให้สามารถพึ่งพาตนเองและเพื่อความมั่นคงในชีวิตเท่าที่ควร
- 3) ความต้องการด้านจิตใจ ต้องการความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ ความเคารพ ความกตัญญูจากบุตรหลาน
- 4) ความต้องการทางสังคม ได้แก่ ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือจากชุมชน สังคม และการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชน
- 5) ความต้องการลดการพึ่งพาผู้อื่น ได้แก่ การพึ่งพาตนเองให้มากที่สุดก่อน ไม่ต้องการทำตัวเป็นภาระของผู้อื่น จนกระทั่งไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้แล้วจึงพึ่งผู้อื่น
- 6) ความต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ ในสังคมผู้สูงอายุต้องการได้รับบริการข้อมูล ข่าวสาร เพื่อนำไปเป็นประโยชน์ในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อม

สุรกุล เจนอบรม (2534) เสนอว่า ความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุมี 5 ประการ คือ

- 1) ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ คือ ความต้องการได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน จากบุตรหลาน เครือญาติ และหน่วยงานของรัฐ
- 2) ความต้องการในเรื่องที่อยู่อาศัย โดยให้ผู้สูงอายุมีที่พักพิง เช่น บ้านของตนเอง บ้านของบุตรหลานหรือญาติพี่น้อง หรือในสถานสงเคราะห์ของรัฐและเอกชน
- 3) ความต้องการในด้านอนามัย ผู้สูงอายุมักมีสภาพร่างกายที่อ่อนแอ ครอบครัวยุคใหม่และบุตรหลานควรเอาใจใส่
- 4) ความต้องการทางด้านแรงงาน การทำงานมีความหมายต่อผู้สูงอายุ เพราะเป็นที่มาของรายได้และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 5) ความต้องการความรัก ความเคารพ ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ เพราะผู้สูงอายุต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ต้องการความรักและเคารพนับถือจากคนในครอบครัว

นงลักษณ์ บุญไทย (2539) กล่าวว่า ความต้องการของผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 7 ประการ

- 1) ความต้องการรับการสนับสนุนจากครอบครัว (Family support) เมื่อผู้สูงอายุถูกปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยว หรือแยกตัวอยู่คนเดียว ผู้สูงอายุจะต้องการการสนับสนุนจากครอบครัวดั้งเดิมของตน ควบคู่ไปกับภายนอกครอบครัว เช่น อาสาสมัคร องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรศาสนา

2) ความต้องการด้านการประกันรายได้ โดยเฉพาะประกันสังคมประเภทชราภาพ ผู้สูงอายุต้องการได้บำนาญชราภาพ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างมั่นคงปลอดภัยตามสมควรแก่ วัตถุประสงค์ของชีวิต

3) ความต้องการมีชีวิตร่วมกับในชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางประเภทของ สังคม ดังนั้นสังคมควรให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุในการเข้าร่วมกิจกรรม ปรับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ ดีขึ้น

4) ความต้องการพึ่งพาผู้อื่นให้น้อยลง หากครอบครัวหรือชุมชน ได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้า ร่วมกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวและสังคมแล้ว จะเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุรู้จักพึ่งตนเองไม่เป็น ภาระของสังคมในบั้นปลายชีวิต

5) ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ (The Elderly's Social Needs)

5.1) ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว กลุ่ม และสังคม (Sense of Belonging)

5.2) ความต้องการยอมรับและเคารพยกย่องนับถือจากบุคคลในครอบครัวและ สังคม (Sense of Recognition)

5.3) ความต้องการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในสายตาของสมาชิกในครอบครัว กลุ่ม ชุมชน และสังคม (Sense of Importance)

5.4) ความต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม สามารถปรับตัวเข้ากับลูกหลานและสังคมได้ Better Relationships and Adaption and Adjustment)

5.5) ความต้องการมีโอกาสทำสิ่งที่ตนปรารถนา (Sense of Opportunity)

6) ความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ (Physical and Psychological Needs) เป็น ความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นสิ่งที่ธรรมชาติเสริมขึ้นมาเพื่อให้ร่างกายอยู่ได้ ได้แก่ ปัจจัยสี่ คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค

7) ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือทางการเงินจาก บุตรหลานของตน สะสมไว้ใช้ในยามเจ็บป่วย

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุไทยด้วยการสนทนากลุ่ม และสรุปความต้องการของผู้สูงอายุเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1) ความต้องการด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการให้รัฐบาลส่งเสริมการออกกำลังกายแก่ผู้สูงอายุเป็นประจำ การให้ความรู้ความเข้าใจ ให้การศึกษาเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุ และการเตรียมตัวเพื่อรองรับเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

2) ความต้องการด้านจิตใจ ได้แก่ ความต้องการให้รัฐบาลส่งเสริมการรวมกลุ่มกันระหว่างผู้สูงอายุ เช่น การตั้งสมาคมและสมาคมผู้สูงอายุต่างๆ เพื่อให้เกิดกิจกรรมในหมู่ผู้สูงอายุและการทำงานที่ตนเองรัก เช่น การรวมกลุ่มร้องเพลง การสอนหนังสือพิเศษ การช่วยเหลือสังคม และการเป็นครูภูมิปัญญาให้แก่ชุมชน เป็นต้น

Maslow (1970) ได้กล่าวถึงระดับความต้องการของมนุษย์ทุกราย ซึ่งมนุษย์ทุกคนมีความต้องการ และเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมนั้นต่อไปอีก โดยความต้องการของมนุษย์ แบ่งได้เป็นลำดับขั้น สรุปได้ เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ความต้องการทางกาย (Physiological Needs) ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้น

ระดับที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ การหายจากความเจ็บปวด การมีบ้านอยู่ การหายจากความหวาดกลัว เป็นต้น

ระดับที่ 3 ความต้องการความรักและการยอมรับ (Social Needs) ได้แก่ การเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นต้น

ระดับที่ 4 ความต้องการในเกียรติยศและความต้องการมีชื่อเสียง (Esteem Needs) ได้แก่ ความต้องการความมีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นต้น

ระดับที่ 5 ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จ หรือความต้องการเข้าใจและเป็นตัวของตัวเองอย่างถ่องแท้ (Self-actualization) เช่น การแสดงความสามารถที่มีอยู่สูงสุดของตนเองให้ผู้อื่นในสังคม เป็นต้น

สรุปได้ว่าความต้องการของมนุษย์ตามที่มา Maslow ได้กล่าวไว้มี 5 ระดับ ประกอบด้วยความต้องการระดับที่ 1 และระดับที่ 2 เป็นความต้องการส่วนบุคคล ส่วนระดับที่ 3 และระดับที่ 4 เป็นความต้องการทางสังคม ส่วนระดับที่ 5 เป็นความต้องการทางด้านสติปัญญา

Knowles (1980) ซึ่งเป็นนักการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้แบ่งความต้องการของผู้ใหญ่เป็น 2 ประเภท คือ

1) ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ได้แก่ ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการทางการเจริญเติบโต ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการประสบการณ์ใหม่ ความต้องการความสำเร็จ และความต้องการการยอมรับจากผู้อื่น

2) ความต้องการทางการศึกษา (Education Needs) เป็นผลมาจากแรงกระตุ้นของความต้องการพื้นฐานของมนุษย์และสภาพแวดล้อมทำให้บุคคลต้องการเรียนรู้ในบางสิ่งบางอย่างของตนเองที่ขาดแคลนเพื่อให้ตนเองดีขึ้น ดังนั้นความต้องการทางการศึกษา คือช่องว่างระหว่างระดับความสามารถของบุคคลในปัจจุบันกับความปรารถนาที่อยากให้มีขึ้นในอนาคต

Kuyper and Bengtson (1984) ได้แบ่งความต้องการของผู้สูงอายุไว้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ผู้สูงอายุต้องการได้รับสิทธิเสรีภาพและอิสรภาพในบางครั้งผูกติดไว้กับศีลธรรมจรรยาอันเป็นจุดอ่อนที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถแสดงบทบาทได้ตามที่ต้องการ
- 2) ผู้สูงอายุมีความต้องการในการได้รับการส่งเสริมและพัฒนาด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของตน มากกว่าการจัดหาบริการด้านอื่น ซึ่งหมายถึงความต้องการได้รับการพัฒนาศักยภาพของตนในการดำเนินชีวิต

นอกจากนั้น องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะพหุศักยภาพ (Active Aging) โดยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดภาวะที่พึ่งตนเองได้ ที่เรียกว่า “ภาวะพหุศักยภาพ” โดยองค์การอนามัยโลกได้นิยามความหมายว่า เป็นภาวะที่ผู้สูงอายุมีพลังและศักยภาพที่เหมาะสมประกอบด้วย การมีสุขภาพที่ดี การมีส่วนร่วม และการมีหลักประกัน ซึ่งทำได้โดยการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ หรือการศึกษาเมื่อเป็นผู้สูงอายุแล้ว (World Health Organization, 2002)

จากการศึกษาความต้องการด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการที่สำคัญแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ ดังนี้

1) ทางด้านร่างกาย พบว่า เกิดจากสภาพความเสื่อมโทรมของร่างกายทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคมได้ ซึ่งส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ในด้านจิตใจ และด้านเศรษฐกิจ

2) ความต้องการทางด้านจิตใจ พบว่า ผู้สูงอายุต้องการความอบอุ่น ความรักจากลูกหลาน โดยมักคิดว่าตนเองด้อยค่า ผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะได้รับทราบข่าวสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ดังนั้น โครงการวิจัย เรื่องสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคต และการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก จึงมีความสำคัญในการพัฒนาเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตในช่วงสุดท้ายของวงจรชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและปกติสุข

ตอนที่ 2 สถานการณ์ด้านการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในประเทศไทยและต่างประเทศ

2.1 พฤติกรรมการใช้สื่อของประชากรไทย

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจสื่อมวลชน (วิทยุและโทรทัศน์) พ.ศ. 2551 กับพฤติกรรมการใช้สื่อของประชากรไทย พบว่าประชากรไทยที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนประมาณ 60.2 ล้านคน เป็นผู้ที่รับสื่อมากถึงร้อยละ 95.8 ในจำนวนนี้เป็นผู้ชมโทรทัศน์อย่างเดียวร้อยละ 64.7 ฟังวิทยุอย่างเดียวร้อยละ 1.2 และรับทั้งวิทยุและโทรทัศน์ร้อยละ 29.9 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความนิยมสื่อโทรทัศน์ของไทยอย่างมาก ในทุกกลุ่มอายุ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุ(ซึ่งมีความนิยมในโทรทัศน์ และมีการศึกษาน้อย) หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานใดๆ ที่จะใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อสนองต่อผู้สูงอายุ หรือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุย่อมต้องให้ความสำคัญกับโทรทัศน์เป็นลำดับแรก

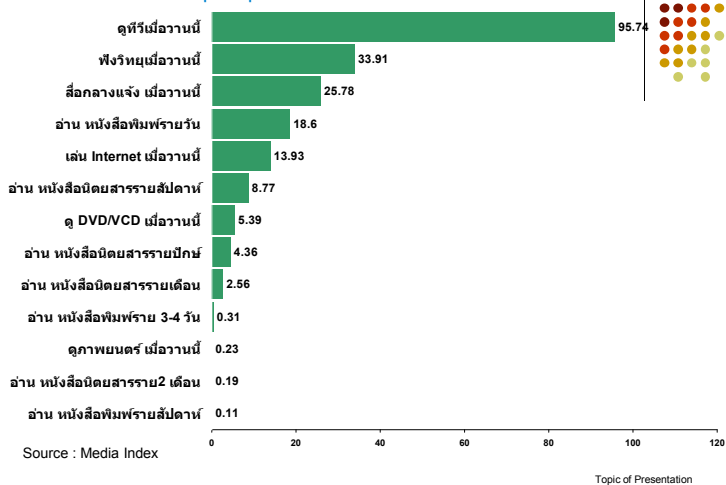
ในด้านการชมโทรทัศน์ พบว่ากลุ่มวัยผู้สูงอายุแม้จะมีอัตราการชมต่ำกว่ากลุ่มอื่นๆ แต่ก็ เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มการชมที่สูงขึ้น กล่าวคือในปี 2546 มีอัตราการชมโทรทัศน์ร้อยละ 81.3 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 84.6 ในปี 2551

สำหรับประเภทของรายการที่เปิดรับมากที่สุดคือข่าว คิดเป็นร้อยละ 65.2 รองลงไปคือบันเทิง 28.5 และสารคดี/ความรู้ทั่วไป 5.5 อื่นๆ 0.8 เวลาที่ฟังเป็นประจำมากที่สุดของกลุ่มวัยสูงอายุ คือ 4-10 น. ทั้งวันจันทร์ถึงศุกร์ และเสาร์อาทิตย์ คิดเป็น ประมาณร้อยละ 60

2.2 สถานการณ์ด้านการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในประเทศไทย

จากการศึกษาการเข้าถึงสื่อของคนไทย อายุเกิน 12 ปีขึ้นไป จำนวน 9,000 คน ของ Nielsen Thailand (2010) พบว่า โทรทัศน์ได้รับความนิยมสูงสุดถึง ประมาณร้อยละ 95 รองลงไปคือวิทยุ ประมาณร้อยละ 34 หนังสือพิมพ์รายวันร้อยละ 19 ส่วนอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นสื่อใหม่ร้อยละ 14 ดังแสดงในภาพที่ 2.1

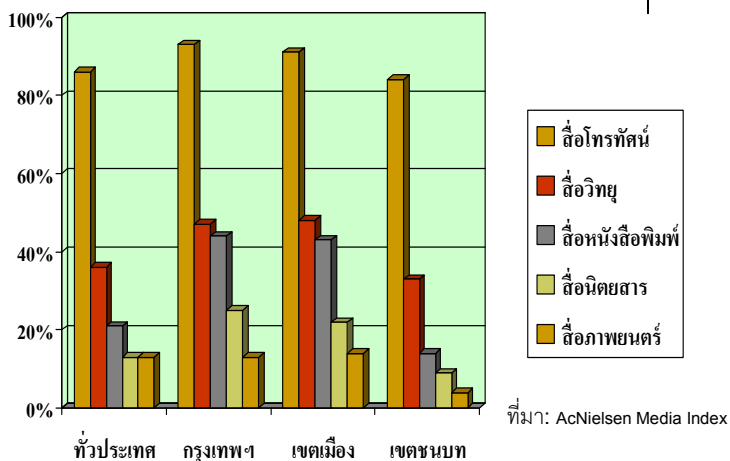
การเข้าถึงสื่อต่างๆ : กลุ่มอายุ 12 ปีขึ้นไป จำนวน 9,000 คน

ภาพที่ 2.1 การเข้าถึงสื่อของคนไทย กลุ่มอายุ 12 ปี ขึ้นไป

หากจะแสดงเปรียบเทียบสื่อมวลชนกระแสหลักหรือดั้งเดิมที่เรียกว่าสื่อแนวขนบ (conventional media) แสดงเป็นกราฟให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการเปิดรับหรือบริโภคสื่อของคนไทยได้ดังแสดงในภาพที่ 2.2

แสดงการบริโภคสื่อของประชาชนคนไทย

ภาพที่ 2.2 การบริโภคสื่อของประชาชนไทย

สำหรับเนื้อหาในสื่อโทรทัศน์ของไทย พบว่ามีสัดส่วนของละครสูงที่สุด และก็เป็นรายการที่คนดูมากที่สุด รองลงไปของเนื้อหาคือข่าว เกมสโตร์ การวิเคราะห์ข่าว ส่วนรายการเพื่อ

การศึกษาของประชาชนมีราวร้อยละ 10 เท่านั้น ในจำนวนนี้คาดว่ามีความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ โดยตรงไม่ถึงร้อยละ 2

จากการศึกษาการสื่อสารและบริหารสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร เมื่อปีกลายของคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (Communication and Information Management for Bangkok Elderly Participants, 2010) ได้สำรวจความต้องการและความพร้อมในด้านสารสนเทศและการสื่อสารของผู้สูงอายุวัย 60 ปีขึ้นไป ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกของกลุ่ม/สมาคมผู้สูงอายุต่างๆ ในเขตดังกล่าว รวม 48 คน แยกเป็น 4 กลุ่ม (เพศละ 2 กลุ่มๆ ละ 12 คน) ใช้การสัมภาษณ์แบบโฟกัสกรุ๊ป และดำเนินการในช่วงเดือนมีนาคม 2009 – พฤษภาคม 2010 ผลการสำรวจในส่วนของ การเปิดรับสื่อและข้อมูลข่าวสาร สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ทั้งชายและหญิงระบุถึงปัญหาทางสภาพร่างกาย โดยเฉพาะการเสื่อมลงของสายตาเป็นอุปสรรคหลักต่อการใช้สื่อ โดยเฉพาะสื่อประเภทที่ต้องใช้สายตาเป็นพิเศษ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต ขณะที่พบว่า วิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นิยมเนื่องจากไม่ต้องใช้สายตามากเกินไป ส่วนการเคลื่อนไหว (mobility) ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้โทรทัศน์และวิทยุเป็นสื่อที่ผู้สูงอายุใช้ในระดับสูง

ผู้สูงอายุเลือกและเปิดรับสื่อหลากหลายตามความต้องการของตัวเอง ผู้สูงอายุหาข่าวสารข้อมูลเพื่อช่วยนำตัวเองไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี รายการที่ผู้สูงอายุสนใจคือรายการเพื่อสุขภาพและรายการธรรมะในโทรทัศน์และวิทยุ ซึ่งผู้สูงอายุสามารถนำประยุกต์กับการดูแลสุขภาพของตัวเองได้ (Praves Wasi, Social Current Extensive in Thai Society and National Security, 2010)

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ผู้สูงอายุใช้เวลาในการดูโทรทัศน์หรือฟังวิทยุ ในตอนเช้าช่วง 04.00-06.00 น. รูปแบบของรายการที่ฟังหรือดูคือ รายการธรรมะ, สวดมนต์ตอนเช้า, เทคนิ, แม่เมตตา จากนั้นก็จะดูหรือฟังรายการข่าว เพื่อให้ทันข่าวทันประเด็นและเพื่อประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ตัวอย่างรายการข่าว เช่น ข่าวเกษตรกรรม, การเตือนภัยหรืออันตราย, ข่าวการทำร้ายผู้สูงอายุ, เศรษฐกิจ, ข่าวในราชสำนัก, ข่าวกีฬา, มวย เทนนิส, ฟุตบอล และรายการเพื่อสุขภาพ เพื่อผู้สูงอายุจะได้นำไปใช้พูดคุยกับผู้อื่น และปรับใช้ในการดูแลสุขภาพของตัวเอง

ผู้สูงอายุดูและฟังรายการธรรมะ และรายการวาไรตี้ เช่น ตลาดสดสนามเป้า, เกมโชว์, ทอล์คโชว์ เพื่อการพักผ่อนและคลายเครียด และดูรายการสารคดี เช่น ต้นคนคน, กบนอกกะลา และทุ่งแสงตะวัน เพื่อรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์

ในด้านวิทยุ พบว่า ผู้สูงอายุเพลงเก่า เช่น วงสุนทราภรณ์, เพลงลูกทุ่ง, และรายการธรรมมะในตอนเช้าเวลา 8.00 น. รายการอื่นๆ ที่ผู้สูงอายุฟัง คือ จ.ส.100, ร่วมด้วยช่วยกัน เพราะรายการเหล่านี้ต้องการช่วยสังคม ส่วนรายการเพื่อสุขภาพก็เป็นที่นิยมในหมู่ผู้สูงอายุเช่นกัน

ด้านหนังสือพิมพ์ ผู้สูงอายุชอบอ่านข่าวหน้าหนึ่ง, คอลัมน์วิเคราะห์การเมือง, และการทำนายดวงชะตา เพื่อที่จะนำมาโยง(พูดคุย)เมื่อเข้าสังคมกับเพื่อน ส่วนนิตยสาร ผู้สูงอายุชอบอ่าน คู่สร้างคู่สม, สกุลไทย, นิตยสารการเกษตร, บ้านและสวน

ด้านอินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ชอบออนไลน์เพื่อเช็ครายงานข่าว ในขณะที่ผู้มีการศึกษาดต่ำกว่าปริญญาตรีชอบเล่นเกมไพ่มากกว่า (เล่นเกมนี้ไม่จำเป็นต้องใช้อินเทอร์เน็ต)

เปรียบเทียบกับการศึกษาเมื่อสิบปีมาแล้ว สมมาตร คงชื่นสิน (2539) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลจากตัวอย่าง 300 คน โดยใช้แบบสอบถามและเทคนิคการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้สูงอายุที่แตกต่างกันในด้านเพศ และระดับการศึกษา มีความต้องการเนื้อหารายการโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน ผู้สูงอายุมีเวลาในการชมโทรทัศน์ประมาณ 5-6 ชั่วโมงต่อวัน โดยเฉพาะในช่วงเวลาตั้งแต่บ่ายโมงจนถึงค่ำ ส่วนใหญ่ชอบดูข่าวภายในประเทศ รายการความรู้ด้านสุขภาพอนามัยและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ส่วนรายการบันเทิง ชอบดูละครแนวประวัติศาสตร์หรือแนวย้อนยุค

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีเวลาดูโทรทัศน์ทุกวัน และส่วนใหญ่รับชมรายการจากสถานีไทยทีวีสีช่อง 3 ช่วงเวลาที่ชมส่วนใหญ่เป็นเวลาค่ำ และมักชมพร้อมกับลูกหลาน โดยลูกหลานเป็นผู้กำหนดการเปลี่ยนช่องโทรทัศน์ ผู้ที่เป็นข้าราชการบำนาญและพ่อบ้านแม่บ้าน จะดูโทรทัศน์มากกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้างและค้าขาย ผู้สูงอายุที่มีรายได้สูง มีแนวโน้มรับชมโทรทัศน์เพื่อความรู้นอกจากผู้ที่มีรายได้ต่ำ ส่วนผู้ที่มีรายได้ต่ำมีแนวโน้มใช้โทรทัศน์เพื่อนแก้เหงามาก

ส่วนการศึกษาในช่วงเดียวกันของผู้สูงอายุทั่วประเทศ พรเพ็ญ พยัคฆาภรณ์ (2539) ศึกษาถึงการเปิดรับสื่อมวลชน การใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ได้รับจากสื่อมวลชนและความพึงพอใจของผู้สูงอายุจากการเปิดรับสื่อมวลชน โดยวิเคราะห์แบบสอบถามจากผู้สูงอายุ 500 คน ที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุทั่วประเทศ (โดยเลือกตัวอย่างแบบ Multi-stage sampling) พบว่า ผู้สูงอายุทั้งหญิงและชายส่วนใหญ่เปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ทุกวัน โดยอ่านที่บ้าน หนังสือพิมพ์รายวันที่นิยมอ่านมากที่สุดคือไทยรัฐ

ส่วนการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ ส่วนใหญ่จะเปิดรับเฉลี่ยวันละ 2 ชั่วโมงระหว่างเวลา 17.00-21.00 น. โดยมีโทรทัศน์ที่บ้าน และเปิดดูร่วมกับสมาชิกในครอบครัว สถานีที่นิยมมากที่สุดคือ สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7

การเปิดรับสื่อมวลชนประเภทวิทยุ เฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง ฟังคนเดียวที่บ้าน ระหว่างเวลา 05.00-09.00 น. สถานีที่นิยมฟังมากที่สุดคือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

สำหรับการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทภาพยนตร์ ส่วนใหญ่เดือนละครึ่ง นิยมดูภาพยนตร์ไทย

ส่วนการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อมวลชนของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง เพศ ระดับการศึกษา รายได้ ต่างกัน เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์และสื่อโทรทัศน์แตกต่างกัน และเพศต่างกัน มีการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนแตกต่างกัน การเปิดรับโทรทัศน์มีความสัมพันธ์ทางลบกับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อมวลชน กล่าวคือ ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อโทรทัศน์มาก จะเกิดความพึงพอใจในสื่อมวลชนน้อย (เปิดรับสื่อโทรทัศน์น้อย จะเกิดความพึงพอใจมาก) นอกจากนี้ พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในรายการข่าว รายการธรรมะ และรายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมาก

นอกจากนี้ ข้อมูลการศึกษาอื่นๆ เช่น Somsak Srisantisuk (The Parameter on Elderly Sociology: Reality and Expectation in Thai Society, 1996) พบว่า ผู้สูงอายุในเมืองต้องการที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนา เช่น พาลูกหรือหลานไปทำบุญที่วัดหรือฟังเทศน์ นี่คือเหตุผลว่าทำไมรายการทางศาสนาจึงเป็นเนื้อหาของสื่อที่ผู้สูงอายุต้องการในระดับสูง สำหรับประเด็นด้านสุขภาพ Sumalaya Thomas (The Content Analysis of Literatures on Aging Thailand, 1988) พบว่า ผู้สูงอายุให้ความสนใจเนื้อหาด้านสุขภาพมากที่สุด ตามด้วยประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ในทำนองเดียวกัน Lertying Hirunro (2002) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ดูโทรทัศน์และฟังวิทยุ 2-3 ชั่วโมงต่อวัน รายการข่าวทางโทรทัศน์เป็นรายการที่ดูมากที่สุด ตามด้วยรายการธรรมะและสารคดี ส่วนวิทยุ ก็นิยมฟังรายการข่าวมากที่สุด ตามด้วยรายการเพลง ส่วนหนังสือพิมพ์ ผู้สูงอายุอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน และที่อ่านมากที่สุดคือข่าวการเมือง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า ความต้องการด้านการสื่อสารของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้โทรทัศน์และวิทยุนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ซึ่งรวมถึงการรักษาโรคด้วย ผู้สูงอายุเห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญที่ปรากฏในรายการควรจะเป็นหมอมที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ส่วนประเด็นอื่นๆ ที่ควรนำเสนอในวิทยุและโทรทัศน์คือ การออกกำลังกาย, โภชนาการ, การฝึกจิต (Mind training), การฝึกสมาธิ และรายการปฏิบัติธรรม ความยาวของรายการดังกล่าวควรมีเพิ่มหรือขยายเวลา ขณะที่รายการธรรมะควรจะไปถึงการสอนทางศีลธรรมด้วย (moral teaching) รายการเพลงไทยเดิมควรมีลักษณะที่ผู้ดำเนินรายการมีอายุ 40 ปีหรือมากกว่า รายการความรู้ด้านเกษตรกรรมควรนำเสนอการผลิตรายละเอียด

(detailed producers) ส่วนรายการข่าวควรจะรวมถึงการเตือนภัย/อันตราย และเตือนภัยธรรมชาติ

2.3 สถานการณ์ด้านการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในต่างประเทศ

จากการประมวลเอกสารการวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุกับสื่อในต่างประเทศ กว่า 40 เรื่อง มีข้อสรุปที่น่าสนใจ โดยหลักๆ ได้เรียบเรียงมาในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในต่างประเทศ ผู้สูงอายุกับสื่อโทรทัศน์และอื่นๆ ในสหรัฐอเมริกา พฤติกรรมการใช้และความพึงพอใจต่อสื่อของผู้สูงอายุ ภาพของผู้สูงอายุในสื่อ-โทรทัศน์ และผู้สูงอายุกับอินเทอร์เน็ต โดยในประเด็นผู้สูงอายุกับอินเทอร์เน็ต มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวโน้มการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุประเทศต่างๆ เช่น ผู้สูงอายุกับอินเทอร์เน็ตในสหรัฐอเมริกา ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุชาวอังกฤษ 9 ล้านคนไม่เคยออนไลน์ ICT กับผู้สูงอายุในยุโรป และผู้สูงอายุญี่ปุ่นกับการออนไลน์ เป็นต้น

การเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในต่างประเทศ

นิตยสาร Economist (7 เมษายน 2011) มีบทความรายงานถึงการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากอดีต โดยยกข้อมูลจากผลสำรวจของหน่วยงานหลายแห่งมาอ้างอิง ดังแสดงในภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 การเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น

ด้านสื่อหนังสือพิมพ์ Scarborough Research ในสหรัฐอเมริกา รายงานว่า ผู้ที่อายุ 55 ปีขึ้นไป ที่อ่านหนังสือพิมพ์เป็นประจำ (ทุกวัน) มีอัตราเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 37 ในปี 2002 เป็นร้อยละ 46 ในปี 2010 และกลุ่มนี้กลายเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนสูงที่สุดของผู้ที่อ่านเป็นประจำ สอดคล้องกับในอังกฤษ ที่ The National Readership Survey ระบุว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ Telegraph รายวัน และ Express รายวัน เป็นกลุ่มที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป

เหตุผลว่าทำไมผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์จึงเป็นกลุ่มผู้สูงอายุมากกว่ากลุ่มอื่น ตอบง่าย ๆ ได้ว่า เพราะกลุ่มวัยหนุ่มและวัยกลางคน มีแนวโน้มจะไม่เลือกอ่านข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์ แต่หันไปอ่านจากโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น จากการสำรวจของ Pew Research Center (2010) พบว่า ในสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 65 ของกลุ่มอายุ 18-29 ปี ระบุว่า อินเทอร์เน็ตคือแหล่งข้อมูลปฐมภูมิในการรับข่าว ขณะที่มีเพียงร้อยละ 14 ของกลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไป ที่ให้เหตุผลเดียวกันนี้

อย่างไรก็ตาม กลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไป ที่รับข่าวจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีร้อยละ 14 นี้ ก็สูงกว่าในปี 2006 ซึ่งมีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น

ในขณะที่กลุ่มหนุ่มสาว มีแนวโน้มจะตัดสื่อกระแสหลักดั้งเดิม (Conventional Media) ออกไป แต่ผู้สูงอายุกลับเปิดรับสื่อประเภทนี้เพิ่มขึ้น ในสเปน (2010) ร้อยละ 54.2 ของผู้ที่มีอายุ 55-64 ปี ฟังวิทยุทุกวัน เพิ่มขึ้นจากปี 2000 ที่มีร้อยละ 46.6 ซึ่งจากผลนี้ ทำให้ภาพรวมของผู้ฟังวิทยุในสเปนเพิ่มขึ้นด้วย

ในด้านโทรทัศน์ก็เช่นกัน ชาวอังกฤษที่อายุ 55-64 ปี ใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ โดยเฉลี่ย 5 ชั่วโมง 10 นาที ต่อวัน (2010) สูงกว่าในปี 2001 ถึง 50 นาที ขณะเดียวกัน กลุ่มหนุ่มสาวก็เชื่อว่า จะดูโทรทัศน์น้อยลง แต่ส่วนหนึ่งหันไปดูจากหน้าจอคอมพิวเตอร์แทน มากกว่าที่จะดูจากสื่อกระแสหลักดั้งเดิม (Conventional Media) ซึ่งได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์

ในอังกฤษ ตามข้อมูลของ BPI (2009) ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ใช้อัลบั้มเพลงปีอบมากกว่ากลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มที่อยู่ในช่วง 20-30 ปี

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา อินเทอร์เน็ตส่งผลกระทบต่อธุรกิจด้านสื่อ สื่อหลายประเภทจึงต้องปรับตัวหันมาหาลูกค้าวัยสูงอายุกันมากขึ้น

สื่อโทรทัศน์สำหรับประเทศต่างๆ ยังคงครองการเป็นสื่อหลักในการเข้าถึงคนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้สูงอายุ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่จะดูโทรทัศน์มากขึ้น เช่นในอังกฤษ ฟังวิทยุมากขึ้นเช่นในสเปน และอ่านหนังสือพิมพ์มากขึ้นทั้งในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ

ความแตกต่างในการเปิดรับสื่อของคนวัยหนุ่มสาวกับคนสูงอายุ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา นี้คือ คนวัยหนุ่มสาวมีแนวโน้มเปิดรับสื่อมวลชนหรือสื่อกระแสหลักดั้งเดิมลงน้อยลง โดยเฉพาะวิทยุและหนังสือพิมพ์ และเปิดรับอินเทอร์เน็ตมากขึ้น แต่คนสูงอายุนับว่ารับสื่อกระแสหลักมากขึ้น

(เพราะมีเวลาและคุ้นเคยกับสื่อดั้งเดิม) แต่ก็มีแนวโน้มเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตในฐานะแหล่งปฏิสัมพันธ์ของข่าวสารมากขึ้น

สื่อโทรทัศน์ยังคงครองใจของคนในกลุ่มต่างๆ ได้เป็นอย่างดี แม้จะมีแนวโน้มของสื่ออินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้นมากในกลุ่มต่างๆ ก็ตามที่

ผู้สูงอายุกับสื่อในสหรัฐอเมริกา ประชากรผู้สูงอายุกำลังเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ วิธีการดำเนินชีวิตและกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำในยามว่างจึงอยู่ในความสนใจของนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ และส่วนหนึ่งเนื่องจากการดูโทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำในเวลาว่างมากกว่ากิจกรรมอื่น นักวิชาการด้านสื่อจึงได้สำรวจรูปแบบและผลของการใช้สื่อที่มีต่อประชากรกลุ่มนี้

ผู้สูงอายุกับการดูโทรทัศน์ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าผู้สูงอายุดูโทรทัศน์มากกว่ากลุ่มอื่นๆ ตามข้อมูลของ Nielsen สหรัฐอเมริกา ค่าเฉลี่ยของเวลาที่ใช้ในการดูโทรทัศน์ของผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป อยู่ระหว่าง 4-5 ชั่วโมงต่อวัน เทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งใช้เวลา 2-3 ชั่วโมงต่อวัน แม้ว่าข้อมูลจะดูเหมือนว่าปราศจากข้อโต้แย้ง แต่การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบง่าย ๆ เช่นนี้ นำมาซึ่งการถกเถียงกันอยู่ไม่น้อย

ประการแรก ระดับการดูมีความแตกต่างกันมากระหว่างแต่ละบุคคล มากกว่าในกลุ่มของผู้ที่หนุ่มกว่า กล่าวคือ ผู้สูงอายุบางคนใช้เวลาดูโทรทัศน์หลายชั่วโมงต่อวัน บางคนดูบ้าง และบางคนก็ไม่ดูเลย ค่าเฉลี่ย 5 ชั่วโมง จึงไม่น่าจะเป็นตัวแทนของทั้งหมด

ประการที่สอง ยังไม่ชัดเจนว่า อะไรที่เป็นเหตุให้ค่าเฉลี่ยในการดูโทรทัศน์มีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอายุ คำอธิบายประการหนึ่งที่มักยกมากล่าวกันทั่วไป ที่เสนอโดย Robert Bower (1985) ว่า “ผู้สูงอายุดูโทรทัศน์มากเพราะมีเวลาและมีโอกาส” ซึ่งหมายความว่า คนส่วนใหญ่จะดูโทรทัศน์มากเท่าที่จะสามารถทำได้ และผู้สูงอายุดูมากกว่าก็เพราะปลดเกษียณ (ไม่ต้องทำงาน) แล้ว ข้อโต้แย้งที่คล้ายๆ กัน ซึ่งเสนอโดย Alan Rubin และ Rebecca Rubin (1982) คือ “ผู้สูงอายุดูโทรทัศน์เพราะโทรทัศน์ช่วยสนองความต้องการที่เกิดจากการต้องออกจากสังคมการทำงานและสภาพร่างกายที่เสื่อมลงเรื่อยๆ เช่น ความต้องการข้อมูลข่าวสาร ความต้องการเพื่อน และเพื่อความบันเทิง” ข้อโต้แย้งทั้งสองนี้ช่วยอธิบายให้เห็นว่า ความแตกต่างของระดับการดูโทรทัศน์ อาจเป็นผลเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของแต่ละบุคคล เช่น การมีงานทำ การแต่งงาน การมีบุตร และการปลดเกษียณ เป็นต้น

ผู้สูงอายุดูรายการอะไร ลักษณะของรายการที่ผู้สูงอายุนิยมดู ส่วนใหญ่จะเป็นประเภท เนื้อหาที่ให้ข้อเท็จจริง (factual content) มากกว่าเนื้อหาประเภทเรื่องแต่ง (fictional content) ผล การสำรวจจำนวนมากในช่วงปี 1970-1999 พบว่า รายการที่ผู้สูงอายุชอบดูคือ ข่าว สารคดี รายการกิจกรรมสาธารณะ และรายการเกมโชว์ ตามข้อมูลการจัดเรตติ้งผู้ชมโทรทัศน์ของ Simmons Market Research Bureau ในปี 1991 รายงานไว้ว่า ผู้ที่อายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่ดู รายการข่าวในช่วงไพร์มไทม์มากที่สุด ทั้งจากฟรีทีวีและเคเบิลทีวีในท้องถิ่น

แน่นอนว่าย่อมมีความหลากหลายในการดูของผู้สูงอายุกลุ่มย่อยต่างๆ ตัวอย่างเช่น ในการสำรวจของ Norbert Mundorf และ Winifred Brownell (1990) พบว่า ผู้สูงอายุชาย ชอบดู รายการกีฬามากที่สุด ในจำนวนรายการที่ชอบทั้งหมด ส่วนผู้สูงอายุหญิงชอบดูละครมากที่สุด John Burnett (1991) พบว่า ความแตกต่างในการดูขึ้นอยู่กับ รายได้ ผู้สูงอายุที่มีฐานะดีชอบดู รายการจากเคเบิลทีวีและชอบดูจากช่องฟรีเมียม อย่างเช่น CNN และ PBS ส่วนผู้สูงอายุที่ฐานะ ต่ำกว่า ชอบดูภาพยนตร์ที่ออกอากาศในช่วงไพร์มไทม์ (20.00-23.00 น.) รายการที่นำมา ออกอากาศซ้ำในช่วงดึก และรายการทางศาสนา

ทำไมจึงควรมีรายการประเภทที่ไม่ใช่เรื่องแต่ง (nonfictional) บัณฑิตให้กับผู้สูงอายุทาง โทรทัศน์ให้มากขึ้น? ผู้สูงอายุก็เช่นเดียวกับวัยที่หนุ่มกว่า ที่ตอบว่าแรงจูงใจในการดูโทรทัศน์ก็เพื่อ ความบันเทิง แต่ที่น่าประหลาดใจก็คือ ผู้สูงอายุชอบดูรายการประเภทที่ไม่ใช่เรื่องแต่ง (nonfictional) อาจจะสามารถอธิบายได้อย่างหนึ่งว่า เนื่องจากเนื้อหาของรายการประเภทเรื่องแต่ง (fictional) มักจะเต็มไปด้วยเรื่องเพศและความรุนแรง ในการสำรวจจำนวนมากพบว่า ผู้สูงอายุ ต่อต้านเนื้อหาประเภทนี้ และถึงแม้ว่ารายการข่าวก็ยังมีเนื้อหาที่มีระดับความรุนแรงอยู่สูง แต่ ผู้สูงอายุเห็นว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น

คำอธิบายอีกประการหนึ่งที่เราเห็นว่า ควรจะเป็นรายการที่ไม่ใช่เรื่องแต่ง (nonfictional) ก็ เพราะว่า ตัวละครหลักในรายการประเภทเรื่องแต่ง (fictional) เช่นละคร ภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ มักจะเป็นคนหนุ่มหรือวัยรุ่น ดังนั้น โครงเรื่อง (plot) ของรายการประเภทนี้จึงมักจะเป็นประเด็นที่ เกี่ยวข้องแวดล้อมกับวัยรุ่นหรือคนหนุ่ม มีงานวิจัยบางส่วนที่ระบุว่า ถ้ามีโอกาส ผู้สูงอายุอยากจะ เห็นตัวละครที่เป็นผู้สูงอายุมากกว่า ทั้งในรายการประเภทเรื่องแต่ง (fictional) และไม่ใช่อะไร (nonfictional)

Jake Harwood (1997) ได้วิเคราะห์อายุของตัวละครในรายการที่ออกอากาศในช่วงไพร์ม ไทม์ 10 อันดับแรกที่ Nielsen จัดอันดับว่ามีผู้ชมมากที่สุด แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 2-11 ปี, 18-54 ปี และ 65 ปีขึ้นไป แล้วนำไปสำรวจกับผู้ชม พบว่า ผู้ชมแต่ละกลุ่มชอบรายการที่มีตัวละครหลักอยู่ ในช่วงอายุของตัวเอง แม้ว่าตัวละครหรือผู้แสดงนั้นๆ จะแสดงออกเกินความเป็นจริง

(overrepresent) เมื่อเทียบเคียงกับในชีวิตจริงก็ตาม และในทำนองเดียวกัน เรื่องที่ขอบรองลงมา คือ เรื่องที่มีตัวละครอยู่ในช่วงอายุของตัวเอง

ในการวิจัยเชิงทดลองเรื่องความชอบของเนื้อหารายการของผู้สูงอายุ Marie-Louise Mares และ Joanne Cantor (1992) ให้ผู้สูงอายุดูรายการประเภทที่ไม่ใช่เรื่องแต่ง (nonfictional) ที่นำมาจากรายการโทรทัศน์ และมีตัวละครหลักในระดับอายุต่างๆ ในแต่ละเรื่อง เมื่อให้ผู้สูงอายุ ระบุว่าชอบรายการใดมากที่สุด คำตอบส่วนใหญ่ระบุว่า ชอบรายการที่มีตัวละครเป็นผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุกับการใช้สื่ออื่น ๆ ผู้สูงอายุใช้เวลาในการฟังวิทยุโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1-2 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มที่อายุน้อยกว่าหรือคนในวัยทำงาน ในกรณีนี้ James Robinson และ Tom Skill (1995) อธิบายว่า ความแตกต่างของเวลาในการฟังกับอายุ น่าจะเป็นไปได้ว่า เพราะคนส่วนใหญ่ฟังวิทยุในขณะที่กำลังทำงานหรือกำลังขับรถ แต่ผู้สูงอายุทำกิจกรรมเช่นนี้น้อย ตามข้อมูลการจัดเรตติ้งผู้ฟังวิทยุของ Simmons Market Research Bureau ในปี 1991 ระบุว่า ผู้สูงอายุฟังรายการ เพลงคันทรี่, รายการสนทนา, รายการข่าว และรายการประเภทเล่าเรื่อง/เปิดเพลงย้อนยุค (nostalgia programming) โดยทั่วไปจะฟังในช่วงกลางวัน และฟังสถานี AM มากกว่า FM ผู้สูงอายุชอบฟังรายการข่าวและรายการสนทนามากกว่ากลุ่มคนหนุ่ม

Burnett (1991) พบว่า เพศ และ สถานะทางการเงิน มีส่วนสำคัญต่อความชอบของเนื้อหารายการของสื่อวิทยุ (เช่นเดียวกับโทรทัศน์) ผู้สูงอายุที่มีฐานะดีชอบฟังรายการเพลงแบบเบาๆ สบายๆ (easy-listening music) ส่วนผู้สูงอายุที่มีฐานะต่ำกว่าชอบฟังรายการเพลงคันทรี่, เพลงประเภทคำสอน (gospel music) และรายการทางศาสนา ผู้สูงอายุชายชอบฟังรายการกีฬา มากกว่าเพศหญิง

ในกลุ่มของผู้สูงอายุช่วงต้น การอ่านหนังสือพิมพ์เพิ่มขึ้นตามอายุ จนกระทั่งถึงวัย 65 การอ่านจะค่อยๆ ลดลง (คาดว่าเนื่องมาจากสายตาเริ่มเลื่อมไปตามอายุ) ในภาพรวมแล้ว ผู้ที่อายุมากกว่า 55 ปี อ่านหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับหรือมากกว่าหนึ่งฉบับต่อวัน ซึ่งมากกว่ากลุ่มคนที่หนุ่มกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องจาก 'คนรุ่นก่อน' กับ 'คนรุ่นปัจจุบัน' นิยมรับสื่อในรูปแบบที่ต่างกัน

พฤติกรรมการใช้และความพึงพอใจต่อสื่อของผู้สูงอายุ

การศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อ มีความสำคัญในการทำความเข้าใจถึง ความคิด วิถีชีวิต แรงจูงใจของผู้สูงอายุ ในที่นี้จะขอแนะนำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ : การศึกษาการใช้และความพึงพอใจของพฤติกรรมการใช้โทรทัศน์และแรงจูงใจซึ่งเป็นการศึกษาของ Abdullah Kocak และ Banu Terkan เมื่อปี 2008 ในประเทศตุรกี (Kocak and

Terkan, *Media use behaviors of elderly: A Uses and Gratifications Study on Television Viewing Behaviors and Motivations*, 2008) ซึ่งเป็นประเทศที่เชื่อมทั้งทวีปเอเชียและยุโรป มีความเจริญในระดับที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย มาเสนอเพื่อเป็นกรณีเทียบเคียง

Kocak และ Terkan ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อและเหตุจูงใจในการดูโทรทัศน์ของผู้สูงอายุในประเทศตุรกี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในเมืองคอนยา จำนวน 1,506 คน พบว่า ผู้สูงอายุใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ โดยเฉลี่ย 4 ชั่วโมงต่อวัน เหตุผลในการดูโทรทัศน์แบ่งได้เป็น 4 ประเด็น คือ 1) เพื่อผ่อนคลาย/เพื่อความบันเทิง/เพื่อให้เป็นเพื่อน 2) เพื่อรับข้อมูลข่าวสาร/เพื่อประโยชน์ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล/เพื่อติดตามข่าวสาร 3) เพื่อหลีกเลี่ยง/เพื่อปฏิสัมพันธ์กับสังคม 4) เพื่อใช้เวลาให้ผ่านไป/เพราะเป็นอุปนิสัย เหตุจูงใจในทั้ง 4 ข้อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางบวกต่อระดับการใช้ประโยชน์จากโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังพบว่า เพศ จำนวนโทรทัศน์ในบ้าน ก็มีผลต่อระดับการใช้ประโยชน์จากโทรทัศน์เช่นกัน

ภาพของผู้สูงอายุในสื่อ-โทรทัศน์

กว่า 3 ทศวรรษมาแล้ว ที่มีการศึกษาถึงผู้สูงอายุกับการดูโทรทัศน์ งานวิจัยบางส่วนสรุปว่า การดูโทรทัศน์ที่เพิ่มขึ้นในวัยสูงอายุ ก็เนื่องมาจากข้อจำกัดด้านสภาพร่างกาย ผู้สูงอายุมักจะมีปัญหาด้านการเห็นและการฟัง (ซึ่งมักจะประสบกับผู้ที่อายุ 65 ปีขึ้นไป อย่างน้อยร้อยละ 20) ผู้สูงอายุจึงชอบดูโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่น เพราะให้ทั้งเสียงและภาพไปพร้อมๆ กัน ขณะที่การฟังวิทยุและการอ่านหนังสือพิมพ์ค่อยๆ ลดน้อยลง (Chaffee and Wilson, 1975)

งานวิจัยบางส่วนระบุว่า ผู้สูงอายุดูโทรทัศน์เพราะโทรทัศน์เข้ามาแทนที่การที่ต้องสูญเสียการติดต่อทางสังคม, ช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกที่ตนเองยังมีส่วนร่วมอยู่ในสังคม และเพื่อช่วยต่อสู้กับความรู้สึกอ้างว้างที่ต้องแยกตัวออกมา M.Grane (1974) ได้พัฒนาทฤษฎีกิจกรรมเพื่อการทดแทนหรือเพื่อชดเชย (Theory of activity substitution/compensation) ขึ้นมา ซึ่งมองว่าการใช้สื่อที่มากขึ้นเป็นการชดเชยสิ่งที่ขาดหายไปของผู้สูงอายุในด้านการเงิน สังคม และร่างกาย จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม เมื่อความสามารถในการอ่านของผู้สูงอายุลดลง และการเข้าร่วมในกิจกรรมทางศาสนาหรือในองค์กรอื่นมีน้อยลง จึงชดเชยด้วยการดูโทรทัศน์เพิ่มมากขึ้น

งานวิจัยจำนวนมากมองว่า การดูโทรทัศน์ที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มของผู้สูงอายุ คือ 'สัญญาณ' ของการออกไปจากสังคม แต่ก็มีอยู่ไม่น้อยที่เห็นว่าเป็นการพยายามที่จะคงการติดต่อกับสังคมไว้ แม้จะยังไม่มี การสรุปออกมาในทิศทางเดียวกัน แต่ภาพ "ตัวแบบ" (stereotypes) ด้านลบที่ผู้สูงอายุเห็นในรายการโทรทัศน์อาจเป็นตัวเร่งให้ความภาคภูมิใจในคุณค่าของตัวเอง (self-esteem) ของผู้สูงอายุลดลง (Korzenny and Neuendorf, 1980) นักวิจัยบางคนเห็นว่า ลักษณะ

ของตัวละครที่บรรยายภาพผู้สูงอายุเป็น “สิ่งที่มีคุณค่า” ต่อสังคม หรือเป็น “สิ่งที่ขวางกั้น” ต่อสังคม มีผลต่อการส่งเสริมทัศนคติของตนเองให้เป็นไปตามภาพที่เห็นนั้น

การเสนอภาพของผู้สูงอายุในรายการโทรทัศน์

ในสหรัฐอเมริกามีการศึกษาเกี่ยวกับการนำเสนอภาพ (representation) ของผู้สูงอายุในรายการโทรทัศน์มาตั้งแต่ทศวรรษ 1970 สิ่งที่พบเหมือนกันคือ การนำเสนอภาพของผู้สูงอายุในรายการโทรทัศน์มีน้อยมาก

Arnoff (1970) และ Tedesco (1970) พบว่า ตัวละครผู้สูงอายุมีเพียงร้อยละ 5 จากรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงปลายทศวรรษ 1960 ถึงต้นทศวรรษ 1970 และตัวละครผู้สูงอายุเป็นเพศชายมากกว่าหญิง ในสัดส่วน 3 : 1

Northcott (1975) วิเคราะห์รายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงไพรม์ไทม์ (20.00-23.00 น.) พบว่า ตัวละครที่มีอายุมากกว่า 64 ปี มีเพียง 7 จาก 464 ตัวละคร (ร้อยละ 1.5)

Greenberb (1980) สัมภาษณ์รายการโทรทัศน์ช่วงไพรม์ไทม์ที่ออกอากาศในช่วง 3 ปี (1975-1977) พบว่า ตัวละครที่อายุ 65 ปีขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 3 เช่นเดียวกับ Greenberb และคณะ (1980) เลือกตัวอย่างจากรายการที่ออกอากาศในช่วงไพรม์ไทม์ ช่วง 1 สัปดาห์ของปีที่ทำวิจัย (1980) พบว่า มีตัวละครร้อยละ 2.5 ที่มีอายุมากกว่า 65 ปี ส่วน Delloff (1987) สรุปว่า จากการสำรวจตัวละครในทศวรรษ 1970 พบว่ามีตัวละครผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 3.7 จากตัวละครกว่า 9,000 ตัว ในรายการโทรทัศน์ และภาพของตัวละครส่วนใหญ่ให้ภาพในทางลบ

จากการศึกษาของ Gerbner และคณะ (1980) วิเคราะห์ภาพของตัวละครผู้สูงอายุในโทรทัศน์ ในช่วงทศวรรษ 1970 นั้น พบว่า ตัวละครผู้สูงอายุในโทรทัศน์ มักจะถูกฉายภาพให้เป็นผู้ที่ทำอะไรแปลกๆ วิดถาวร และที่มึนๆ ไม่ค่อยฉลาด และหากเป็นดังนี้แล้ว ผู้สูงอายุก็จะกลายเป็นภาพของตัวละครที่เราไม่จำเป็นต้องเคารพหรือต้องแสดงความสุภาพด้วย

Dali (1988) ศึกษารายการสำหรับครอบครัวที่ออกอากาศในปี 1984 พบว่า มีตัวละคร 163 ตัวที่จัดว่าเป็นผู้สูงอายุ และประมาณ 1 ใน 4 ของตัวละครเหล่านี้มีอายุประมาณ 55 ปี ตัวละครผู้สูงอายุมีเพศชายมากกว่าเพศหญิง

Vernon และคณะ (1990) ศึกษาตัวละคร 2,211 ตัว จาก 139 รายการ ที่ออกอากาศในช่วงปี 1987-1988 พบว่า การนำเสนอตัวละครผู้สูงอายุยังคงมีน้อย และมีตัวละครผู้สูงอายุชายมากกว่าหญิง ในระดับ 3 : 1 ตัวละครผู้สูงอายุชายมีลักษณะไปในทางบวก (ฉลาด ร่าเริง กระตือรือร้น) ขณะที่ตัวละครผู้สูงอายุหญิงมักจะมีลักษณะในทางลบ (ไม่กระตือรือร้น ก้าวร้าว ไม่ฉลาด)

Robinson และ Skill (1995) ได้วิเคราะห์เนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงไพรม์ไทม์ (20.00-23.00 น.) ของปี 1990 ผลที่ได้ก็ไม่ได้ต่างจากงานวิจัยอื่นๆ ในช่วง 2 ทศวรรษก่อนหน้านั้น (อาทิ George Gerbner ทำการศึกษาเรื่องการให้ภาพ (portrayals) ของผู้สูงอายุในโทรทัศน์) Robinson และ Skill พบว่า ภาพของผู้สูงอายุในรายการโทรทัศน์ยังคงมีอยู่น้อย (underrepresent) เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรที่มีอยู่จริง ตัวละครที่อายุ 65 ปี หรือมากกว่า มีต่ำกว่าร้อยละ 3 (มี 34 ตัว จากทั้งหมด 1,446 ตัวละคร) และในจำนวนนี้มีเพียง 3 ตัวที่เป็นตัวละครหลัก เรื่องที่มีตัวละครผู้สูงอายุเกือบจะร้อยละ 90 เป็นคนผิวขาว ที่เหลือเป็นคนแอฟริกัน-อเมริกัน ไม่มีผู้สูงอายุที่เป็นคนลาติโน หรือชาวเอเชีย-อเมริกันเลย

ผลการวิจัยในช่วงก่อนหน้านั้นพบว่า ตัวละครผู้สูงอายุเพศชายมีมากกว่าเพศหญิง แต่ Robinson และ Skill พบว่า ตัวละครที่อายุ 65 ปี หรือมากกว่า มีผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ซึ่งก็สะท้อนถึงอัตราประชากรที่มีอยู่จริง อย่างไรก็ตาม ตัวละครที่มีอายุระหว่าง 50-64 ปี กลับพบว่ามีเพศชายมากกว่าเพศหญิงถึง 3 เท่า ผู้ชายที่อายุมากกว่า 50 ปี ได้รับการบรรยาย(ในเรื่อง)ว่า มีชีวิตสมรสที่สมบูรณ์ มากกว่าเพศหญิงที่ค่อนข้างไปในทางเป็นหม้ายหรือหย่าร้าง และให้ภาพของผู้ชายว่ามีสถานะทางการเงินที่มั่นคง มากกว่าเพศหญิง

ในการวิเคราะห์ตัวละคร Robinson และ Skill (1995) วิเคราะห์ตัวละคร 1,446 ตัว จากละคร 100 เรื่อง ที่ออกอากาศในต้นทศวรรษ 1990 (Robinson และ Skill, 1995) พบว่ามีตัวละครที่อายุ 65 ปีขึ้นไปเพียงร้อยละ 2.4 และไม่มีเพศหญิงเลย ขณะที่ตัวละครที่อายุระหว่าง 50-64 ปี มีร้อยละ 13.8 และมีเพศหญิงมากกว่าชาย (เพศหญิง ร้อยละ 59) ส่วน Greenberb (1993) สัมภาษณ์รายการโทรทัศน์ในช่วงนั้น พบว่า มีตัวละครที่อายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 5.4 ในรายการที่ออกอากาศในช่วงไพรม์ไทม์ และมีร้อยละ 4 ในรายการละครที่ออกอากาศในช่วงกลางวัน

Signorielli และ Bacue (1999) เปรียบเทียบเพศของตัวละครผู้สูงอายุในทศวรรษ 1970, 1980 และ 1990 พบว่า สัดส่วนการนำเสนอภาพของผู้สูงอายุชาย-หญิงในแต่ละทศวรรษไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก มีภาพของผู้สูงอายุชาย ร้อยละ 3 และภาพของผู้สูงอายุหญิง ร้อยละ 2.6

Signorielli (2004) สัมภาษณ์รายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงไพรม์ไทม์ตั้งแต่ปี 1993-2002 สรุปว่า ตัวละครผู้สูงอายุเพศหญิงมีน้อยกว่าเพศชาย 3 เท่า และการให้ภาพของผู้สูงอายุเป็นภาพในเชิงลบมากกว่า (เช่น ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต ไร้ประสิทธิภาพ ไม่มีความสุข ฯลฯ) ตัวแสดงที่อายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่า 1 ใน 4 ยังคงเล่นเป็นวัยกลางคน ขณะที่ 9 ใน 10 ของตัวละครหญิง ถูกจัดให้เล่นเป็นผู้สูงอายุ ตัวละครเพศหญิงที่อายุระหว่าง 55-64 ปี ถูกจัดว่าเป็นผู้สูงอายุ มากกว่าที่จะจัดว่าเป็นวัยกลางคน (น้อยกว่า 1 ใน 4 ของเพศชาย แต่ 1 ใน 3 ของเพศหญิง ที่เล่น

บทเป็นผู้สูงอายุ) ภาพของผู้สูงอายุที่ปรากฏทางโทรทัศน์ทำให้มโนทัศน์ของคนทั่วไปที่มีต่อผู้สูงอายุเปลี่ยนไป

Sabo (2005) สัมภาษณ์ผู้ที่อายุ 60-92 ปี ส่วนหนึ่งระบุว่า ไม่อยากดูรายการโทรทัศน์ เพราะยังเห็นผู้สูงอายุในโทรทัศน์ ก็ยังเกิดความรู้สึกด้านลบกับตัวเองมากขึ้น

ภาพของผู้สูงอายุในโทรทัศน์ : ผลต่อผู้ชมวัยหนุ่ม

ถ้าผู้สูงอายุได้รับความสนใจน้อย และไม่ได้รับการเคารพตามที่ปรากฏในโทรทัศน์ ภาพพจน์ (image) ของผู้สูงอายุ จะมีผลกระทบต่อผู้ชมวัยที่หนุ่มกว่าอย่างไร? น่าเสียดายที่งานวิจัยที่อยู่ค่อนข้างจะเก่า และแทบจะไม่มีงานเปรียบเทียบทัศนคติต่อผู้สูงอายุ ระหว่างผู้ที่ดูโทรทัศน์มากกับดูโทรทัศน์น้อยเลย แต่งานวิจัยโดยรวมแล้วจะเห็นเหมือนๆ กันว่า การดูโทรทัศน์จะเป็นทำให้ “ตัวแบบ” (stereotypes) เกี่ยวกับผู้สูงอายุนั้นดำรงอยู่เช่นนั้นตลอดไป

Gerbner และคณะ (1980) พบว่า ผู้ที่ดูโทรทัศน์มากคิดว่าผู้สูงอายุนั้นใจแคบ ไม่รู้จักปรับตัว ไม่กระตือรือร้น และทำอะไรก็ไม่สำเร็จ มากกว่าผู้ที่ดูโทรทัศน์น้อย นอกจากนี้ ผู้ที่ดูโทรทัศน์มากก็เชื่อว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุในกลุ่มประชากรกำลังลดลง ผู้สูงอายุมีสภาพแย่งกว่าผู้สูงอายุในรุ่นก่อน และคนจะมีชีวิตอยู่ได้ไม่นานเท่าในอดีต ความสัมพันธ์ระหว่างการดูกับ “ตัวแบบ” (stereotypes) ของผู้สูงอายุจะเข้มข้นที่สุดกับผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-29 ปี และสุดท้าย คนที่ดูโทรทัศน์มากเห็นว่า “วัยชรา” นั้นเริ่มต้นเร็วขึ้น (เช่น อายุ 51 ปีขึ้นไป) มากกว่าคนที่ดูโทรทัศน์น้อย ซึ่งกลุ่มหลังนี้โดยเฉลี่ยแล้วคิดว่า “วัยชรา” นั้นเริ่มต้นที่อายุ 57 ปี นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่ดูโทรทัศน์มากมีสัดส่วนสูง ที่เห็นด้วยว่า ผู้หญิง “แก่” ก่อนผู้ชาย

ภาพของผู้สูงอายุในโทรทัศน์ : ผลต่อผู้ชมวัยสูงอายุ

Felipe Korzeny และ Kimberly Neuendorf (1980) สัมภาษณ์จากกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่ให้เหตุผลว่าดูโทรทัศน์เพื่อ “หลีกหนี” (escape เช่น หลบจากคนอื่นๆ ในครอบครัว หรือ หลบจากการทำอะไรบางอย่าง) มีแนวโน้มที่จะมองภาพลักษณ์ (image) ของตัวเองในทางลบ ถึงแม้ว่าการสำรวจนี้ไม่ได้ระบุชัดถึงสาเหตุโดยตรง แต่ผู้วิจัยก็ให้ความเห็นว่า การดูโทรทัศน์ทำให้เกิดมโนทัศน์เชิงลบต่อตัวเอง เพราะภาพ “ตัวแบบ” ของผู้สูงอายุจากโทรทัศน์ ที่ปรากฏไม่บ่อยนั่นเอง

งานวิจัยส่วนหนึ่ง เห็นว่า ผลจากการดูโทรทัศน์เป็นเรื่องที่ซับซ้อนมาก อย่าง Har-wood (1997) ให้เหตุผลว่า ผู้สูงอายุ (ซึ่งก็เหมือนกันกับทุกกลุ่มอายุ) มักจะค้นหา “ภาพลักษณ์” ของกลุ่มวัยตัวเองจากโทรทัศน์ และผู้สูงอายุเองก็มักจะสร้างภาพของผู้สูงอายุที่เป็นภาพบวกไว้มากกว่าที่จะสื่อสารให้นักวิจัยได้

Elliot Schreiber และ Douglas Boyd (1980) พบว่า ผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่างของพวกเขา เห็นว่า ตัวละครผู้สูงอายุในละครโทรทัศน์ ให้ภาพ (portray) ออกมาในเชิงบวกมากกว่า ในทำนองเดียวกัน Richard Hofstetter และคณะ (1993) พบว่า ร้อยละ 80 ของกลุ่มตัวอย่างของผู้สูงอายุ ไม่เห็นด้วยที่รายการข่าวทางโทรทัศน์นำเสนอภาพ (มีข่าว) ของผู้สูงอายุน้อยกว่าคนวัยหนุ่ม และร้อยละ 60 – ร้อยละ 70 ไม่เห็นด้วยที่รายการทอล์คโชว์และรายการละคร นำเสนอภาพของผู้สูงอายุน้อยกว่าวัยรุ่น นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่ดูโทรทัศน์มาก โดยเฉพาะผู้ที่ดูรายการข่าวมาก จะมองภาพของผู้สูงอายุเป็นไปในทางบวกมากกว่า

John Bell (1992) นำเอารายการโทรทัศน์ที่เคยออกอากาศในช่วงไพรม์ไทม์ในปี 1989 และได้รับความนิยมสูงสุด 5 เรื่อง (Murder She Wrote, Golden Girls, Matlock, Jake and the Fatman และ In the Heat of the Night) มาทดสอบกับกลุ่มผู้สูงอายุ รายการเหล่านี้ทั้งหมดมีตัวละครผู้สูงอายุเป็นตัวเด่น และให้ภาพของผู้สูงอายุว่ายังมีพลังกำลัง จำรอย กระตือรือร้น น่าชื่นชม และมีเสน่ห์ ไม่น่าแปลก ที่พบว่า ผู้สูงอายุชอบการให้ภาพในเชิงบวกของตัวละครผู้สูงอายุในแบบนี้

แต่เมื่อคุณภาพในเชิงลบของตัวละครผู้สูงอายุ ผลก็ชี้ว่าจะเป็นเชิงลบเสมอไป Mares และ Cantor (1992) พบว่า บางครั้งผู้สูงอายุก็อาจจะใช้ภาพของตัวละครเหล่านั้นมาเป็นข้อมูลเปรียบเทียบตัวเองกับผู้อื่นในวัยเดียวกัน และให้ความรู้สึกที่ดีขึ้นได้ ในการศึกษาของ Mares และ Cantor ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง (ไม่ได้อยู่กับครอบครัว) รู้สึกดีขึ้น หลังจากดูสารคดีเกี่ยวกับ ชายผู้หนึ่งที่เศร้าโศกและต้องแยกตัวออกมาโดดเดี่ยวจากสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รายการนี้ทำให้ผู้สูงอายุก่อนนี้ได้ประเมินกับสถานการณ์ของตัวเอง และเห็นว่าพวกเขาก็ยังอยู่ในสภาพที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับแล้ว

ในทางตรงข้าม ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังอีกกลุ่มหนึ่ง ก็ยังคงรู้สึกเศร้า หลังจากดูสารคดีอีกเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับ ชายสูงวัยที่มีความสุขและชอบเข้าสังคม บางทีอาจเป็นเพราะรายการนี้ทำให้ผู้สูงอายุเปรียบเทียบกับสถานการณ์ของตัวเองแล้ว รู้สึกว่าตัวเองด้อยกว่า

ส่วนผู้สูงอายุก่อนที่ไม่ได้อยู่ตามลำพัง (อยู่กับครอบครัว) หลังจากดูสารคดี ก็รู้สึกไปตามเนื้อหาของแต่ละเรื่อง คือ รู้สึกแยลงหลังจากดูเรื่องชายผู้เศร้าโศก และยังรู้สึกไปในทางบวกหลังจากดูเรื่องชายที่มีความสุข

การสนองตอบต่อสภาวะทางอารมณ์ จากการวาดภาพหรือนำเสนอภาพ (portrayal) ของผู้สูงอายุ คงมิใช่จะเป็นลักษณะแบบเดียวกันหมด ที่สำคัญคือ มีความแตกต่างในแต่ละกลุ่มย่อยต่างๆ สิ่งนี้พึงระลึกมากกว่าการตั้งสมมุติฐานว่า ผู้ที่อายุมากกว่า 65 ปี คือกลุ่มที่ไม่มี

แตกต่างกัน เป็นประชากรในแบบเดียวกันหมด ไม่เห็นความหลากหลายของอัตลักษณ์ของผู้สูงวัย เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับคนกลุ่มวัยหนุ่มสาวหรือวัยทำงาน

2.4 ผู้สูงอายุกับการใช้อินเทอร์เน็ต

แนวโน้มผู้สูงอายุกับอินเทอร์เน็ตในสหรัฐอเมริกา

ตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา อินเทอร์เน็ตได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของชาวอเมริกันจำนวนมาก ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการรับข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารระหว่างกัน ตั้งแต่มีอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้น ผู้บริโภคและองค์กรที่ส่งเสริมด้านสุขภาพ ได้ใช้ศักยภาพของอินเทอร์เน็ต ในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลด้านสุขภาพที่สะดวกและรวดเร็ว และใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการดูแลรักษาสุขภาพ มีการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า การค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพเป็นกิจกรรมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดอย่างหนึ่งในกลุ่มของผู้ใหญ่ และแม้แต่ในกลุ่มของวัยรุ่น ก็มีการค้นหาข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพพอๆ กับการดาวน์โหลดเพลงและเล่นเกมออนไลน์ (Kaiser Family Foundation, Generation Rx.Com, 2001)

การศึกษาถึงพฤติกรรมออนไลน์ของผู้สูงอายุยังไม่ค่อยมีการศึกษามากเท่ากับกลุ่มวัยอื่นๆ สำหรับผู้สูงอายุแล้ว อินเทอร์เน็ตสามารถจะเป็นแหล่งที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตได้ ไม่ว่าจะเป็นการค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพ หรือการติดต่อกับเพื่อน กับครอบครัว และอื่นๆ การศึกษาว่าด้วยการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการดูแลรักษาสุขภาพนี้ ดำเนินการเมื่อ 5 ปีก่อน (Kaiser Family Foundation, e-Health and the Elderly: How Seniors Use the Internet for Health Information, 2005) เป็นการศึกษาว่า ผู้สูงอายุใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อข้อมูลด้านสุขภาพอย่างไร และต่อไปจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเมื่อคนอีกรุ่นหนึ่งก้าวเข้าสู่ผู้สูงอายุ

การศึกษานี้ใช้การสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่างและสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ (random digit dial telephone survey) สัมภาษณ์ ผู้มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จากทั่วประเทศ (nationally representative) จำนวน 1,450 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่อายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 583 คน ทำการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสมาคมการวิจัยเชิงสำรวจแห่งพรินซ์ตัน (Princeton Survey Research Associates -PSRA) ดำเนินการในช่วงวันที่ 5 มีนาคม – 18 เมษายน 2004

จากการศึกษา พบว่า

1. ประมาณ 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุทั้งหมดเคยออนไลน์

- ร้อยละ 31 ของผู้ที่อายุ 65 ปีขึ้นไป เคยออนไลน์เพื่อใช้อินเทอร์เน็ตหรือใช้ส่งอีเมล (ร้อยละ 27 ใช้อินเทอร์เน็ต, ร้อยละ 4 ใช้เพื่อส่งอีเมลอย่างเดียว)
- 4 ใน 10 ของผู้สูงอายุ (ร้อยละ 42) เคยใช้คอมพิวเตอร์

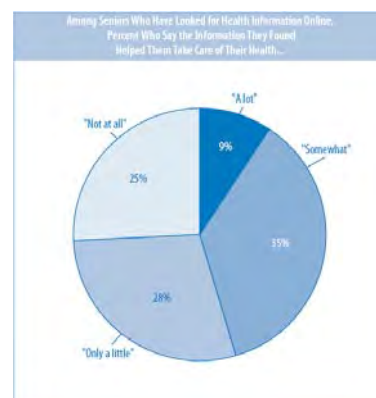

- ในกลุ่มของผู้สูงอายุที่ไม่เคยออนไลน์ (ร้อยละ 69) หรือเคยออนไลน์น้อยมาก ระบุเหตุผลว่า ไม่ทราบวิธีใช้ (ร้อยละ 44) และ วิธีใช้ซับซ้อนมากเกินไป (ร้อยละ 33)
2. ในทศวรรษหน้า เนื่องจากกลุ่ม baby boomers และกลุ่มผู้ใหญ่อื่นๆ มีอายุมากขึ้น (เข้ามาสู่วัยสูงอายุ) สัดส่วนของผู้สูงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ตจะเพิ่มมากขึ้น
- ร้อยละ 70 ของผู้ที่อายุ 50-64 ปี ออนไลน์เพื่อใช้อินเทอร์เน็ตหรือส่งอีเมล (ร้อยละ 67 ใช้อินเทอร์เน็ต, ร้อยละ 3 ใช้เพื่อส่งอีเมลอย่างเดียว)
  - 2 ใน 3 (ร้อยละ 64) ของกลุ่มนี้ใช้อินเทอร์เน็ตจากที่บ้าน
- ในอนาคต อัตราการใช้อินเทอร์เน็ตของกลุ่มผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นมาก เนื่องจากกลุ่ม baby boomers (ซึ่งมีจำนวนผู้ที่ออนไลน์มาก) จะก้าวมาสู่กลุ่มวัยสูงอายุ และ คาดว่าพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตจะไม่เปลี่ยน
- ในกลุ่มของผู้สูงอายุ (65 ปีขึ้นไป) ที่ไม่เคยออนไลน์ (ร้อยละ 69) มีร้อยละ 9 ที่ ระบุว่า จะเริ่มใช้อินเทอร์เน็ตหรืออีเมล
3. ผู้สูงอายุชายออนไลน์มากกว่าเพศหญิง และผู้ที่มีรายได้กับระดับการศึกษาสูงกว่ามี อัตราการออนไลน์มากกว่า
- ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำ มีอัตราการออนไลน์ต่ำกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่า และ ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับมัธยมหรือต่ำกว่า มีอัตราการออนไลน์น้อยกว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า
  - ผู้สูงอายุที่มีอายุ 75 ปีขึ้นไป มีอัตราการออนไลน์น้อยกว่าผู้ที่อยู่ในช่วง 65-74 ปี (ร้อยละ 18 ต่อ ร้อยละ 41)
  - ในกลุ่มผู้สูงอายุ เพศชายมีการออนไลน์มากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 38 และ ร้อยละ 25 ตามลำดับ)
4. 1 ใน 5 ของผู้สูงอายุ ระบุว่า เคยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งหาข้อมูลด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุก็ยังคงใช้สื่อมวลชนแบบดั้งเดิม (traditional media) เช่น โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์เป็นแหล่งสำหรับข้อมูลด้านสุขภาพมากกว่า
- 1 ใน 5 (ร้อยละ 21) ของผู้ที่อายุ 65 ปีขึ้นไป เคยออนไลน์เพื่อหาข้อมูลด้านสุขภาพ (ร้อยละ 3 ออนไลน์เพื่อหาข้อมูลด้านสุขภาพอย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์, ร้อยละ 4 ระบุ 1-2 ครั้งต่อเดือน และร้อยละ 14 ใช้น้อยกว่านั้น)

- เมื่อให้เปรียบเทียบการหาข้อมูลด้านสุขภาพจากสื่อต่างๆ ว่าหาจากสื่อประเภทใดมากที่สุด พบว่า โทรทัศน์และหนังสือ เป็นสื่อที่ผู้สูงอายุ (65 ปีขึ้นไป) ใช้เป็นแหล่งในการหาข้อมูลมากที่สุด (ร้อยละ 21 เท่ากัน) รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 17) นิตยสาร (ร้อยละ 14) อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 8) และวิทยุ (ร้อยละ 5)
  - สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ 50-64 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งในการหาข้อมูลด้านสุขภาพมากกว่าโทรทัศน์และหนังสือ (อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 24 ส่วนโทรทัศน์และหนังสือ ร้อยละ 21 เท่ากัน) รองลงมาคือ นิตยสาร (ร้อยละ 15) หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 12) และวิทยุ (ร้อยละ 4)
5. ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่เชื่อถือข้อมูลด้านสุขภาพจากอินเทอร์เน็ต แต่ผู้สูงอายุ 50-64 ปี เห็นว่า อินเทอร์เน็ตน่าเชื่อถือมากกว่าสื่อแบบดั้งเดิม (traditional media)
- เกือบครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุ (ร้อยละ 46) ระบุว่า ไม่เชื่อถืออินเทอร์เน็ตว่าจะเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลด้านสุขภาพที่ถูกต้อง ส่วนสื่อที่ผู้สูงอายุเชื่อถือเรื่องข้อมูล ร้อยละ 15 ระบุว่า เชื่อถือมากที่สุดจากหนังสือ, ร้อยละ 11 ระบุว่า โทรทัศน์, ร้อยละ 9 นิตยสาร, ร้อยละ 8 อินเทอร์เน็ต, ร้อยละ 7 หนังสือพิมพ์ และร้อยละ 5 ระบุว่าเชื่อถือวิทยุ
  - เมื่อเปรียบเทียบกับวัย 50-64 ปี กลุ่มนี้เชื่อถือข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุ ร้อยละ 58 ของกลุ่มนี้ระบุว่าเชื่อถือได้ “มาก” และเชื่อถือได้ “บางส่วน” ผู้ที่ระบุว่าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเชื่อถือได้ “มาก” มีร้อยละ 19 เทียบกับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีเพียงร้อยละ 8
  - กลุ่มวัย 50-64 ปี เชื่อถือข้อมูลด้านสุขภาพจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 19) มากกว่าสื่ออื่นๆ ยกเว้นหนังสือ (ร้อยละ 28) (สื่อข้อมูลด้านสุขภาพที่กลุ่มนี้ ระบุว่าเชื่อถือมาก รองจากหนังสือและอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 10 ระบุว่าเชื่อถือข้อมูลจากนิตยสาร, ร้อยละ 9 โทรทัศน์, ร้อยละ 7 หนังสือพิมพ์ และร้อยละ 4 วิทยุ)
6. มากกว่า 2 ใน 3 (ร้อยละ 69) ของผู้สูงอายุที่ออนไลน์ (หรือร้อยละ 21 ของผู้สูงอายุทั้งหมด) ค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพออนไลน์ มีประเด็นต่างๆ ดังนี้
- ผู้สูงอายุที่เคยออนไลน์ (ร้อยละ 31 ของผู้สูงอายุทั้งหมด) ในจำนวนนี้มีร้อยละ 37 ที่ใช้หาข้อมูลเกี่ยวกับคู่มือการใช้ยา (รักษาโรค) (ร้อยละ 13 จากผู้สูงอายุทั้งหมด)

- ประเด็นด้านสุขภาพอื่นๆ ที่ผู้สูงอายุค้นหาออนไลน์ 5 อันดับแรก รองจาก คู่มือการใช้ยา คือ
  - ข้อมูลด้านโภชนาการ/การออกกำลังกาย(ลดน้ำหนัก) (ร้อยละ 30 ของผู้ที่ออนไลน์ / ร้อยละ 9 ของผู้สูงอายุทั้งหมด)
  - ข้อมูลเกี่ยวกับโรคมะเร็ง (ร้อยละ 23 ของผู้ที่ออนไลน์ / ร้อยละ 7 ของผู้สูงอายุทั้งหมด)
  - ข้อมูลเกี่ยวกับโรคหัวใจ และข้อมูลเกี่ยวกับโรคไขข้ออักเสบ (ร้อยละ 21 ของผู้ที่ออนไลน์ / ร้อยละ 6 ของผู้สูงอายุทั้งหมด เท่ากันทั้งสองประเด็น)
  - ข้อมูลเกี่ยวกับการมีคลอเรสเตอรอลสูง (ร้อยละ 20 ของผู้ที่ออนไลน์ / ร้อยละ 6 ของผู้สูงอายุทั้งหมด)
- ร้อยละ 16 ของผู้สูงอายุที่ออนไลน์ ระบุว่าใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าว ซึ่งครอบคลุมถึงประเด็นนโยบายด้านสุขภาพด้วย (ร้อยละ 5 ของผู้สูงอายุทั้งหมด)

7. ขณะที่การออนไลน์เพื่อหาข้อมูลด้านสุขภาพ ให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุบางคน แต่ผู้สูงอายุอีกจำนวนมาก ระบุว่า ไม่พบข้อมูลที่เป็นประโยชน์

- กลุ่มผู้สูงอายุที่เคยออนไลน์เพื่อหาข้อมูลด้านสุขภาพ (ร้อยละ 21 ของผู้สูงอายุทั้งหมด) ในจำนวนนี้ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53) ระบุว่าข้อมูลที่พบช่วยในการดูแลสุขภาพ “เพียงเล็กน้อย” (ร้อยละ 28) และ “ไม่ช่วยเลย” (ร้อยละ 25) มีเพียงร้อยละ 9 ที่ระบุว่า ข้อมูลที่พบช่วยในการดูแลสุขภาพได้ “มาก”
- สิ่งที่ผู้สูงอายุชอบจากการใช้อินเทอร์เน็ตในการหาข้อมูลด้านสุขภาพ คือ สามารถหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้มาก (เห็นด้วย ร้อยละ 79) สามารถหาข้อมูลได้รวดเร็ว (ร้อยละ 74) แต่ผู้สูงอายุบางส่วนก็รู้สึกหงุดหงิดเพราะไม่พบข้อมูลที่ต้องการ (ร้อยละ 39) และสับสนเพราะมีข้อมูลมากเกินไป (ร้อยละ 37)

8. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ตรวจสอบแหล่งของข้อมูลเพื่อสุขภาพที่หาพบ

- ร้อยละ 19 ของผู้สูงอายุที่หาข้อมูลออนไลน์ ระบุว่า ได้ตรวจสอบ (check) แหล่งของข้อมูลออนไลน์ “เป็นประจำ” และตรวจสอบ “เป็นส่วนใหญ่” ขณะที่ร้อยละ 58 ระบุว่า “ไม่เคย” และ “แทบจะไม่เคย” ตรวจสอบแหล่งของข้อมูลเลย

แม้ผู้สูงอายุที่ออนไลน์จะมีจำนวนน้อย แต่เมื่อรวมกับกลุ่ม baby boomers (ผู้ที่เกิดหลังสงครามโลกครั้งที่สองใหม่ ๆ หรือระหว่าง ค.ศ. 1976-1965) ซึ่งกำลังจะก้าวไปสู่วัยสูงอายุ จำนวนของผู้ที่ออนไลน์จะเพิ่มขึ้นมาก สำหรับผู้สูงอายุที่ออนไลน์ ประเด็นเรื่องสุขภาพเป็นประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่ง ผู้ให้ข้อมูลและองค์กรเพื่อสุขภาพควรต้องมั่นใจว่าข้อมูลที่จะนำมาเป็นข้อมูลออนไลน์นั้นเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ และเป็นประเด็นที่ผู้สูงอายุสนใจ รูปแบบของเว็บไซต์ควรอ่านได้ง่าย (ตัวอักษรโต ใช้สีที่เห็นชัด) และสืบค้นได้ง่าย

ขณะที่ผู้สูงอายุที่เคยสืบค้นข้อมูลด้านสุขภาพออนไลน์ ระบุว่า การใช้อินเทอร์เน็ตนั้นสะดวกและช่วยให้ได้ข้อมูลมากขึ้น ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งก็ระบุว่าข้อมูลที่พบนั้นไม่เป็นประโยชน์ นี่อาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุใช้อินเทอร์เน็ตไม่บ่อย การปรับปรุงข้อมูลออนไลน์ให้ดีขึ้น จะทำให้ผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้เกิดประสบการณ์ทางบวก

ผู้สูงอายุที่ออนไลน์เพื่อสืบค้นข้อมูลด้านสุขภาพมีจำนวน 1 ใน 5 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ประเด็นที่ผู้สูงอายุเหล่านี้สนใจมากที่สุดคือ คู่มือการใช้ยา ตามมาด้วยประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวกับอาการของโรคและการรักษา แต่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มีการตรวจสอบข้อมูลที่พบ

สรุปได้ว่าทุกวันนี้ ผู้สูงอายุที่ออนไลน์หรือเคยออนไลน์มีเพียงส่วนน้อย และอัตราของผู้ที่ออนไลน์ยังสามารถแบ่งได้จากอายุ เพศ และสถานะทางสังคม ขณะที่อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้สูงอายุบางส่วน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้ในระดับที่สูงกว่า กลยุทธ์ที่จะใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้น (primary means) สำหรับผู้สูงอายุชาวอเมริกัน อาจจะไม่ถึงผู้สูงอายุอีกจำนวนมาก หนังสือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ยังคงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการให้ข้อมูลแก่ผู้สูงอายุชาวอเมริกัน

ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น

จากบทความในหนังสือพิมพ์เทเลกราฟของอังกฤษ ฉบับวันที่ 22 กันยายน 2010 “Elderly living alone use internet to keep in touch with family” by Peter Hutchison พบว่า ในกลุ่ม

ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรืออาศัยอยู่ตามลำพัง มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น เพื่อติดต่อกับครอบครัวและเพื่อน

ผู้สูงอายุกับการใช้อินเทอร์เน็ตจากบ้าน มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 3 เท่า จากทศวรรษที่ผ่านมา ตามข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (Office for National Statistics -ONS) ของสหราชอาณาจักร

“วัยสูงอายุ” ที่ออนไลน์มีจำนวนเพิ่มขึ้นเพื่อติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ จากปี 2000 ที่มีเพียงร้อยละ 11 ของผู้สูงอายุที่อยู่เดียว ในปี 2008 สถิติมาอยู่ที่ร้อยละ 37

นอกจากนี้ ONS ยังระบุว่า ชาวอังกฤษใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและครอบครัว มากกว่าการใช้เพื่อกิจกรรมอื่น

จำนวนร้อยละ 90 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมดที่มีอายุระหว่าง 16-74 ปี ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อส่งและรับไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมล

ส่วนการใช้เพื่อกิจกรรมอื่น คือ เพื่อสืบค้นข้อมูลข่าวสาร (ร้อยละ 78) ใช้ธนาคารออนไลน์ (ร้อยละ 55) และใช้เพื่อฟังเพลงหรือดูภาพยนตร์ (ร้อยละ 43)

การสำรวจของ ICM poll ที่สำรวจกลุ่มผู้สูงอายุของอังกฤษ พบว่า 1 ใน 3 ของผู้ที่อายุ 65 ปีขึ้นไป จะติดต่อกับเพื่อนและครอบครัวมากขึ้น หากพวกเขาได้เรียนรู้วิธีใช้อินเทอร์เน็ตและยังพบว่า ผู้เกษียณอายุแล้วหรือวัยบำนาญประมาณ 6 ล้านคน ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต

ผลการศึกษาของ ONS ที่เพิ่งประกาศไปเมื่อไม่นานนี้ ได้สรุปให้เห็นถึงช่องว่าง (gap) ระหว่างผู้สูงอายุที่ใช้อินเทอร์เน็ต กับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่อายุต่ำกว่า 65 ปี ระบุว่าช่องว่างยังคงห่างกันอยู่มาก ในขณะที่ตัวเลขของผู้ที่อายุ 65 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ตามลำพัง มีการใช้อินเทอร์เน็ตจากบ้านร้อยละ 37 ส่วนผู้ที่อายุต่ำกว่า 65 ปี ที่อาศัยอยู่ตามลำพังเช่นเดียวกันนี้ มีการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าเท่าตัว คิดเป็นร้อยละ 79 ปัจจุบัน เกือบจะ 3 ใน 4 ของครัวเรือนชาวอังกฤษ มีอินเทอร์เน็ตใช้ที่บ้าน เทียบกับเมื่อ 4 ปีก่อน ที่มีอยู่ร้อยละ 57 จำนวนของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อปี 2009 ร้อยละ 90 ของครัวเรือนที่มีอินเทอร์เน็ตใช้แบบบรอดแบนด์ในการเชื่อมต่อ เทียบกับที่มีเพียงร้อยละ 69 ในปี 2006 กล่าวได้ว่าแนวโน้มของการใช้อินเทอร์เน็ตมีการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในทุกกลุ่มประชากร แม้ในกลุ่มผู้สูงอายุจะมีแนวโน้มการเพิ่มในอัตราที่น้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ

ผู้สูงอายุชาวอังกฤษ 9 ล้านคนไม่เคยออนไลน์

จากบทความในหนังสือพิมพ์เทเลกราฟของอังกฤษ ฉบับวันที่ 28 สิงหาคม 2010 “Nine million British adults have never been online, ONS says” by Heidi Blake ระบุว่า ผู้สูงอายุที่เป็นหม้ายและผู้ที่มีรายได้ต่ำ เป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตน้อยที่สุด

ผู้สูงอายุมากกว่า 9 ล้านคน ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต ทั้งที่รัฐบาลพยายามกระตุ้นให้ผู้สูงอายุออนไลน์ ในขณะที่ มีผู้สูงอายุ “silver surfers” กว่า 1 ล้านคนที่ใช้อินเทอร์เน็ตเมื่อปีที่แล้ว มีความกังวลว่า ผู้ที่ยังไม่ใช้อินเทอร์เน็ตจะไม่สามารถใช้บริการและส่วนลดพิเศษ

ปัจจุบันมีชาวอังกฤษวัยผู้ใหญ่ มากกว่า 38 ล้านคน ที่ออนไลน์ และมี 30 ล้านคนที่ไม่ออนไลน์ทุกวัน “ผู้ใหญ่” ที่ไม่ได้ใช้อินเทอร์เน็ตจะพลาดโอกาสที่จะประหยัดเงินในการซื้อสินค้าและบริการ เช่น รถยนต์, การพักผ่อนในวันหยุด, และการประกันภัย ที่เสนอราคาเปรียบเทียบกันบนเว็บไซต์ ตัวเลขใหม่ในปี 2010 ระบุว่า 31 ล้านคน ที่ซื้อสินค้าและบริการผ่านอินเทอร์เน็ตในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

David Cameron นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า “ในยุคอินเทอร์เน็ต เราต้องทำให้มั่นใจว่าประชาชนไม่ได้ล้าหลัง ในขณะที่บริการและธุรกิจเข้าไปออนไลน์กันมากขึ้นและมากขึ้น”

แต่ความกลัวได้เกิดขึ้น และทำให้เคลื่อนไปได้ไม่เร็วพอ องค์กรและผู้จัดโครงการต่างๆ เตือนว่า อังกฤษกำลังเผชิญกับวัฒนธรรมดิจิทัลที่สารพัดสิ่งอยู่กับการแบ่งด้วยตัวเลข (digital divide) ว่ายิ่งก้าวหน้าไปเร็วเกินไปก็จะไม่ทำให้ผู้ใหญ่อีก 9 ล้านคน ที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตนั้นมาออนไลน์ได้

Michelle Mitchell ผู้อำนวยการองค์กรผู้สูงอายุแห่งสหราชอาณาจักร เห็นว่า “ขณะที่ผู้สูงอายุเห็นประโยชน์ในการออนไลน์ เช่น การได้ติดต่อกับเพื่อนและครอบครัวได้ง่ายขึ้น และช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้ จากการออนไลน์ แต่ผู้สูงอายุจำนวนมากก็ยังคงพลาดสิ่งเหล่านี้ไป”

ผู้บริหารองค์กรผู้สูงอายุย้ำถึงความจำเป็นที่รัฐบาล, องค์กรธุรกิจ และองค์กรต่างๆ ต้องทำงานร่วมกันในการจัดฝึกอบรมแก่ผู้สูงอายุ และช่วยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ออนไลน์ มิฉะนั้น การวัฒนธรรมของโลกยุคดิจิทัลจะคงเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตยุคใหม่ของผู้สูงอายุ ที่จะปรับตัวไม่ได้

เช่นเดียวกับกับกลุ่มผู้สูงอายุ ประชาชนที่มีรายได้น้อย และผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำ (no formal qualification) ก็เป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตน้อยที่สุด ตามข้อมูลที่สำนักงานสถิติแห่งชาติของอังกฤษได้นำเสนอต่อสาธารณะ

เกือบ 1 ใน 3 ของผู้ที่มีรายได้ 10,399 ปอนด์ ระบุว่า ออนไลน์ เทียบกับร้อยละ 2 ของผู้ที่มีรายได้มากกว่า 41,600 ปอนด์

มีเพียงร้อยละ 45 ของผู้ใหญ่ที่ไม่มีคุณสมบัติด้านการศึกษาใดๆ เทียบกับร้อยละ 97 ของผู้
ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (ONS) แสดงตัวเลขให้เห็นแนวโน้มที่ชัดเจนว่า ตั้งแต่ปี 2006
จำนวนของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นมาก ในกลุ่มผู้ใหญ่ที่ใช้อินเทอร์เน็ตทุกวันเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว
จนเกือบจะมากกว่า 30 ล้านคน ทั่วสหราชอาณาจักร อย่างไรก็ตามการใช้อินเทอร์เน็ต เกี่ยวโยง
กับตัวชี้วัดทางประชากร (อายุ การศึกษา รายได้) และตัวชี้วัดทางสังคม-เศรษฐกิจ ผู้ที่มีการศึกษา
ในระดับต่ำและผู้มีรายได้น้อย มีการใช้อินเทอร์เน็ตน้อย

ICT กับผู้สูงอายุในยุโรป

จากบทความเรื่อง“Nonsense?” – ICT Perceives by the Elderly, Kaisa Mikkola and
Raija Halonen, University of Oulu, Finland (2011) เสนอให้เห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เคยใช้
คอมพิวเตอร์ ในขณะที่คนรุ่นหนุ่มเห็นว่า จะอยู่ไม่ได้หากปราศจากเทคโนโลยี (Goodman et al.,
Age-old Question (naires)s, 2003)

มีการศึกษาเชิงคุณภาพว่าด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในประเทศ
ฟินแลนด์ (Selwyn, The information aged: A qualitative study of older adults' use of
information and communications technology, 2004) โดยในการวิจัยนี้ได้เปรียบเทียบการใช้
ICT ของผู้สูงอายุกับทุกกลุ่มอายุ พบว่า ผู้สูงอายุใช้ ICT น้อยกว่าทุกกลุ่มทั้งในด้านอัตราการ
ขยายตัวและความบ่อย นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังรู้สึกกลัวและวิตกต่อการใช้คอมพิวเตอร์มากกว่า
กลุ่มวัยที่หนุ่มกว่า และยังคงกลัวว่าจะต้องใช้เวลามากในการเรียนรู้ที่จะใช้คอมพิวเตอร์ (Marquie et
al., Do older adults underestimate their actual computer knowledge?, 2002)

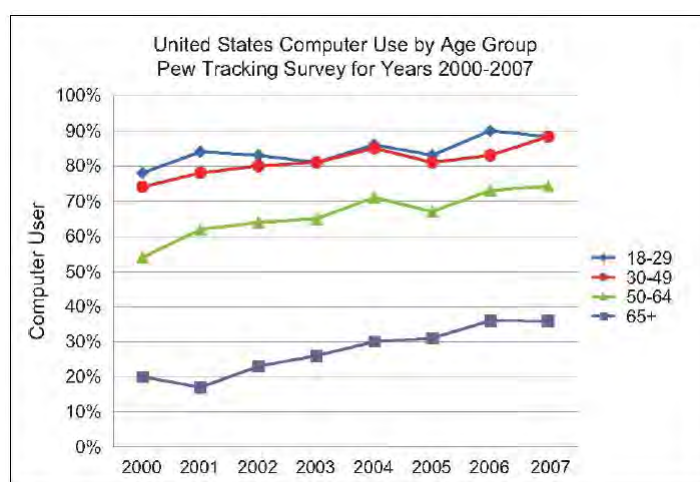
เพื่อศึกษาว่าผู้สูงอายุเข้าใจและยอมรับ ICT และ social media อย่างไร ในปีนี้เอง Kaisa
Mikkola และ Raija Halonen (2011) ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุจำนวน 12 คน (ชาย 4 คน
หญิง 8 คน) โดยไม่ทราบมาก่อนว่าผู้สูงอายุเหล่านี้เคยใช้คอมพิวเตอร์หรือโซเชียลมีเดียมาก่อน
หรือไม่ ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่อายุระหว่าง 67-86 ปี และอาศัยอย่างอิสระโดยไม่ต้องพึ่งการช่วยเหลือ
ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ในจำนวนนี้ 5 คน ไม่เคยใช้คอมพิวเตอร์มาก่อน ที่เหลือ (7 คน) เคยใช้ มี
คำตอบของผู้สูงอายุสตรีคนหนึ่ง ที่ให้ความเห็นถึงการใช้โซเชียลมีเดียสำหรับตัวเองว่า “ไร้สาระ
เหมือนกับมีเรื่องที่ต้องเข้มงวดเอาจริงเอาจังเพิ่มขึ้นมาในชีวิต อะไรอย่างนั้น”

วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อทราบผลที่เป็นประโยชน์ต่อการออกแบบบริการบนฐานของ
ระบบการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT-based services) สำหรับผู้สูงอายุ จากเหตุผลที่ไม่ใช้ ICT
หรือจากเหตุผลที่ผู้สูงอายุยอมรับความสำคัญของ ICT

ผู้สูงอายุกับ ICT

กล่าวกันว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ช่วยให้ชีวิตของผู้สูงอายุมีดีขึ้น เพราะช่วยให้ผู้สูงอายุได้ติดต่อกับเพื่อนและครอบครัวได้ง่ายขึ้น (Lewis and Ariyanchandra, Seniors and online social network use, 2010) ดังนั้น ในสังคมที่ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การยอมรับและการใช้ประโยชน์จากพัฒนาการของเทคโนโลยี โดยผู้สูงอายุจึงกลายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก (Broady et al., Comparison of older and younger adults' attitudes towards and abilities with computer: Implications for training and learning, 2010)

จากการศึกษาถึงศักยภาพและอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้สูงอายุ Charness และ Boot (Aging and Information Technology Use: Potential and Barriers, 2009) ได้นำสถิติการใช้อินเทอร์เน็ตของชาวอเมริกันมาศึกษา และชี้ให้เห็นว่า แม้การใช้คอมพิวเตอร์จะเพิ่มขึ้นจากทศวรรษที่ผ่านมา แต่ช่องว่างระหว่างกลุ่มอายุนั้นอยู่ห่างกันมาก โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงจากปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ากลุ่มอื่นๆ แต่ผู้สูงอายุก็ยังมีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตในระดับที่ต่ำและห่างจากกลุ่มอื่นๆ มาก ดังแสดงในภาพที่ 2.

Computer use by elderly (Charness & Boot, 2009, p. 254).

ภาพที่ 2.4 สถิติการใช้อินเทอร์เน็ตของชาวอเมริกัน

นอกจากนี้จากการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติและความสามารถในการเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์ของ Broady และคณะ (Comparison of older and younger adults' attitudes towards and abilities with computer: Implications for training and learning, 2010) สรุปได้

ว่า แทนที่จะใช้ประโยชน์จากโซเชียลมีเดียจาก ICT ผู้สูงอายุชอบการสังคมในลักษณะของการสื่อสารกันแบบดั้งเดิม (traditional manners) มากกว่า

ในกลุ่มประเทศประชาคมยุโรปหรือ EU ได้แสดงสถิติการออนไลน์ของประชากรดังนี้ ประชากร EU ร้อยละ 38 ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นประจำ ในขณะที่ผู้ที่อายุ 65 ปีขึ้นไป ที่ใช้เป็นเป็นประจำมีร้อยละ 8 เหตุผลที่ผู้สูงอายุหลีกเลี่ยงการใช้เทคโนโลยีมีสาเหตุจากการขาดความรู้ด้านสมรรถนะของ ICT สมัยใหม่ และไม่รู้ว่าจะใช้ว่าจะใช้ประโยชน์อย่างไร (Broady et al., 2010)

ผู้สูงอายุญี่ปุ่นกับการใช้อินเทอร์เน็ต

จากบทความเรื่อง “Ethnographic research on the experience of Japanese elderly people online” Tomoko Kanayama, School of Telecommunication, Ohio University, USA. (2003) ผู้สูงอายุในญี่ปุ่นกำลังจะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโลกเสมือน (virtual communities) บทความนี้สำรวจการออนไลน์ของผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุปฏิสัมพันธ์ (interact) กับผู้อื่นอย่างไร และสร้างสัมพันธ์ภาพทางสังคมโดยผ่านการสื่อสารที่ใช้สื่อคอมพิวเตอร์ (computer-mediated communication / CMC) อย่างไร

การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณนา (ethnographic research) ในครั้งนี้ ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้สูงอายุเหล่านี้ชอบการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบภาษาที่หลากหลาย ตั้งแต่ไฮกุ ไปถึงการใช้อีโมจิแสดงอารมณ์ (emoticons เช่น ^_^ = ยิ้ม, ^_- = กระพริบตา) โดยการผสมผสานวัฒนธรรมตัวอักษรแบบดั้งเดิมของญี่ปุ่น (traditional text-based Japanese culture) กับวัฒนธรรมโลกเสมือนในสมัยใหม่ (new virtual culture) ทั้งที่มีข้อจำกัดของการสื่อสารด้วยตัวอักษร (text-based communication)

นอกจากนี้ ทั้งเรื่องความรวดเร็ว (immediacy) และการไม่ต้องรอจังหวะให้แล้วเสร็จทีละอย่างหรือทีละเรื่อง (asynchrony) ของการสื่อสารที่ใช้สื่อคอมพิวเตอร์ (CMC) ช่วยให้ผู้สูงอายุสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างกันโดยผ่านชุมชนโลกเสมือน ซึ่งมีทั้งการติดต่อสังคมกับผู้อื่น และสร้างความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน ผู้สูงอายุอาจจะทำให้รู้สึกใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยการเล่าเรื่องราวและความทรงจำเก่าๆ ของตัวเอง

จากสถานการณ์ด้านการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุในประเทศไทยและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่สำคัญกลุ่มหนึ่งในสังคม การเข้าใจผู้สูงอายุและทำการศึกษเกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นเรื่องสำคัญสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพราะผู้สูงอายุมีเวลาว่างมากและใช้เวลาเหล่านั้นกระทบต่อชีวิตประจำวัน จะเห็นว่าการรับสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูโทรทัศน์ เป็นสิ่งที่ดึงเอาเวลาของผู้สูงอายุไปมาก ในอีกด้านหนึ่ง สื่อมวลชนก็เป็นตัวสำคัญในการกำหนดรูปแบบ

ของสังคม (shapes the society) การศึกษาถึงพฤติกรรมและเหตุจูงใจในการดูโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ นอกจากจะช่วยให้เข้าใจชีวิตทางสังคมในแต่ละวันของผู้สูงอายุแล้ว ยังช่วยให้วิเคราะห์ได้ว่า สื่อได้ทำอะไรไป และจะทำอะไรเพื่อผู้สูงอายุได้

ตอนที่ 3 แนวคิดว่าด้วยสื่อใหม่กับทฤษฎีความพึงพอใจสื่อ

วงจรชีวิต ประกอบด้วย 4 ช่วง คือ วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุ ในการกำหนดค่าจำกัดความของแต่ละช่วงวัย ไม่เพียงแต่มองที่กระบวนการทางชีววิทยาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงค่านิยมและกระบวนการของสถาบันทางสังคมด้วย ดังนั้น นิยามของคำว่า “ผู้สูงอายุ” จึงอาจไม่ใช่การกำหนดเพียงแค่วัยเพียงอย่างเดียว เมื่อมองว่า “สูงอายุ” ในแต่ละสังคมอาจมองต่างกัน การกำหนดว่าเป็น “วัยสูงอายุ” จึงไม่ใช่เป็นการมองแค่วัย แต่ยังขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมด้วย

อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปก็มักจะใช้ระดับอายุเป็นตัวกำหนดในเบื้องต้น W.H.O. ได้แบ่งไว้ว่า อายุระหว่าง 0-10 ปี คือวัยเด็ก, 10-24 ปี คือเยาวชน, 25-64 ปี คือวัยผู้ใหญ่, 65-74 ปี คือวัยสูงอายุ และ 75-84 ปี คือวัยสูงอายุตอนปลาย (อ้างใน Konak และ Cigdem, 2005) ในการประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ (World Old-age Assembly) จัดโดยองค์การสหประชาชาติในปี 1982 กำหนดนิยามว่า อายุ 60 ปีขึ้นไป คือผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม ในหลายประเทศก็ยังใช้เกณฑ์ 65 ปี และ 65 ปีขึ้นไป ในการกำหนดว่าเป็นผู้สูงอายุ Tufan (2002) เห็นว่า แม้จะมีความแตกต่างกันของแต่ละวัฒนธรรม แต่ในสังคมของโลกสมัยใหม่ ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา แนวคิดของผู้สูงอายุจะคล้ายคลึงกันและเห็นพ้องกันว่า ผู้สูงอายุคือผู้ที่ปลดเกษียณจากการทำงานแล้ว

การปลดเกษียณเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ที่ส่งผลต่อชีวิตทางสังคมและสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ การปลดเกษียณทำให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (โดยเฉพาะผู้ชาย) ในช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้มักจะมีปัญหา เพราะผู้สูงอายุเหมือนกับถูกตัดความสัมพันธ์กับเพื่อนผู้สูงอายุคนอื่นๆ และเข้าสู่ภาวะปัญหาทางจิตใจ

แม้ระดับอายุจะไม่ใช่เป็นเกณฑ์ที่ตกลงกันทั่วไป แต่โดยทั่วไปก็ยอมรับกันว่า อายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งการจัดแบ่งว่าเป็นผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับสภาพ/เงื่อนไขของแต่ละประเทศ, ระบบความมั่นคงทางสังคม และช่วงอายุขัย ที่กล่าวว่า “สูงอายุ” ขึ้นกับมิติทางสังคม ก็เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่รับรู้ได้ (change in the perception of it) ของวัยนี้ คือมีการเปลี่ยนแปลงของตัวบุคคลเนื่องมาจากความสูงวัย

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กระทบต่อชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุอย่างไร นักวิจัยที่ศึกษาในเรื่องการใช้เวลาว่างโดยเฉพาะ จึงได้สำรวจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชน

การศึกษาวิชาญด้านการสื่อสาร (communication) ที่ผ่านมา จะเห็นว่าเป็นการเน้นไปที่ผลของสื่อมวลชน แต่วิธีการศึกษา “การใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจ” (uses and gratification approach) จะแตกต่างไปจากการศึกษาที่เน้นผลของสื่อมวลชน การศึกษาวิธีนี้เน้นที่การวิเคราะห์ให้ผู้ดูในฐานะผู้กระทำ และพยายามจะหาคำตอบว่า “คนทำอะไรกับสื่อ” แทนที่จะตอบคำถามว่า “สื่อทำอะไรกับคน”

Palmgreen (1984) เห็นว่า แนวคิดที่ว่า *ผู้ดูเป็นผู้กำหนด* “เป็นแนวคิดที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่งของทฤษฎีการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจ” การเลือกเนื้อหาจากสื่อที่ตรงกับความต้องการในขณะนั้นจึงมีบทบาทสำคัญต่อผู้ดู ตามแนวคิดการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจขณะที่ทฤษฎีการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจสนับสนุนความคิดที่ว่า ผู้ดูเป็นผู้เลือกรับสื่อมวลชน จึงตอบคำถามที่ว่าทำไมคนจึงดูโทรทัศน์ โดยให้คำตอบว่านี่คือกระบวนการที่คนเข้าร่วมในฐานะเป็นผู้กระทำ ไม่ใช่ผู้ถูกยึดเยียด แต่คำถามว่าคนตัดสินใจดูอย่างไรเป็นคำถามที่ซับซ้อนมาก ทฤษฎีการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจมองรายการที่แต่ละคนเลือกดูว่าตรงกับความต้องการในขณะนั้น งานวิจัยในแนวนี้นี้อาจมองว่าการเลือกรายการเป็นไปตามความชอบของบุคคล แต่ความพึงพอใจประการหลักของผู้สูงอายุที่เลือกดูโทรทัศน์ก็คือเพื่อความบันเทิง และเพื่อให้เวลาผ่านไป (Sarir, 2005 และ Rubin and Rubin, 1982)

ทฤษฎีการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจ เห็นว่า การใช้สื่อมวลชนเป็นกระบวนการของความพึงพอใจที่เกิดจากความต้องการ และเห็นว่าผู้รับสื่อเป็นผู้กระทำ, มีเหตุผลและเลือกรับสื่อตามความชอบของตัวเอง ตามทฤษฎีนี้มองว่า มนุษย์มีความต้องการในส่วนบุคคลและความต้องการทางสังคม ความต้องการเหล่านี้พบได้จากพฤติกรรมบางอย่าง เมื่อบางสิ่งไม่ตรงกับความต้องการเนื่องจากปัจจัยด้านตัวบุคคลหรือสภาวะแวดล้อม บุคคลก็พยายามจะสนองความต้องการเหล่านั้นด้วยการเลือกใช้ประโยชน์จากปัจจัยอื่น โครงสร้างทางสังคมและโครงสร้างด้านตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ เป็นเหตุให้การแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ความแตกต่างนี้ทำให้เกิดแรงจูงใจในการแสวงหาความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ผลของความแตกต่างเหล่านี้ส่งผลต่อการใช้สื่อด้วยวิธีและเหตุผลที่ต่างกัน (Rosengren, Uses and Gratifications : A Paradigm Outlined, 1974)

มีทฤษฎีจำนวนมากที่อธิบายว่า ทำไมโทรทัศน์จึงมีความสำคัญต่อกระบวนการขัดเกลาทางสังคม มีอยู่ 2 ทฤษฎีที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษ คือ Social Cognitive Theory (Bandura :

1986, 2002) และ Cultivation Theory (Gerbner 1980) ที่อธิบายว่า ทำไมโทรทัศน์จึงเป็นผู้ทำหน้าที่ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

จากทัศนะของทฤษฎี Social Cognitive แบบดูราแห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สหรัฐอเมริกามีแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมของบุคคล เรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ (observational หรือ modeling learning) โดยสิ่งแวดล้อมและผู้เรียนรู้มีความสำคัญเท่าๆ กัน และมีอิทธิพลต่อกันและกัน เนื่องจากการเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมของมนุษย์หลายอย่างจึงเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมในแง่นี้ โทรทัศน์ทำให้ผู้ดูสังเกตลักษณะของตัวละครในแต่ละชั้นของวงจชีวิต ตัวละครจะเป็นแบบให้ผู้ดูเห็นถึงบุคลิกภาพ พฤติกรรมต่างๆ ซึ่งมีสหสัมพันธ์กระทบต่อกันของบุคคลผู้ดูโทรทัศน์นั่นเอง

กระบวนการเรียนรู้จากสังคมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบบดูรา มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. Attention ความตั้งใจที่จะมอง สังเกตหาตัวแบบจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว
2. Retention การจดจำตัวแบบ สามารถจดจำได้ถึงบุคลิกลักษณะ การกระทำของตัวแบบและสามารถทบทวนสิ่งที่จดจำมาได้
3. Motor Reproduction สมรรถภาพในการแสดงพฤติกรรมออกมา ถ้ามีสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกับตัวแบบ หรือมีแรงจูงใจ ได้รับการเสริมแรง ก็จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบออกมา

หากแต่ในเรื่องภาพของผู้สูงอายุในโทรทัศน์ ยังไม่อาจยืนยันได้ถึงการเลียนแบบหรือการเรียนรู้ที่ชัดเจนต่อผู้ชมกลุ่มต่างๆ ในสังคม แต่การวิจัยส่วนหนึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุได้เรียนรู้ภาพเชิงลบต่อตัวเอง

ส่วนทฤษฎีในแง่มุมมองของสำนักออบรมบ่มเพาะจากสื่อหรือ Cultivation Theory นั้น Gerbner (1980) มองสื่อในมุมที่เป็นตัวสร้างและวางรูปแบบของวัฒนธรรมมากกว่าที่จะเป็นเพียงภาพสะท้อนของวัฒนธรรมในสังคม

สำนักนี้อธิบายว่า โทรทัศน์ทำหน้าที่ปลูกฝังสมาชิกในสังคมได้อย่างไรด้วยแนวคิดเรื่อง “การสร้างความเป็นจริงทางสังคม” (social construction of reality) กล่าวคือ มองว่าโลกที่แวดล้อมตัวบุคคลมีอยู่ 2 โลก โลกแรกเป็นโลกทางกายภาพ ซึ่งได้แก่ วัตถุ สิ่งของ บุคคล บรรยากาศด้านกายภาพทั้งหลายที่แวดล้อมตัวบุคคล ซึ่งเป็นโลกที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ส่วนอีกโลกหนึ่งมีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น “โลกทางสังคม” (social world) หรือ “สิ่งแวดล้อมเชิงสัญลักษณ์” (symbolic environment) ซึ่งหมายถึงความเป็นจริงทางสังคมนั่นเอง โลกนี้เกิดขึ้น

จากการทำงานของสถาบันต่างๆ ในสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา รัฐ และสื่อมวลชน ทำให้การรับรู้และพฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกัน

กล่าวสำหรับโทรทัศน์สามารถปลูกฝังหรือบ่มเพาะบุคคลได้อย่างไร Gerbner ได้อธิบายว่าโทรทัศน์ได้เข้ามามีบทบาทในลักษณะของ 3B ดังนี้

1. Blurring โทรทัศน์ค่อยๆ ลบภาพหรือทำให้โลกของความเป็นจริงที่คนเคยมี (อาจจะมีประสบการณ์ตรงหรือเรียนรู้จากแหล่งอื่นๆ)
2. Blending โทรทัศน์ได้ค่อยๆ ผสมผสานความเป็นจริงของคนเข้ากับกระแสหลักทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในโทรทัศน์
3. Bending โทรทัศน์ได้ค่อยๆ โน้มนำให้โลกของคนเป็นไปตามกระแสหลักที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ของ(กิจการหรือธุรกิจ)โทรทัศน์เอง

นักวิชาการด้านการสื่อสารจำนวนมาก มองไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อสารใหม่กับการติดต่อทางสังคม (social connectedness) ของผู้สูงอายุ งานศึกษาเหล่านี้เห็นว่า ผู้สูงอายุใช้สื่อใหม่เข้ามาแทนที่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เมื่อการสื่อสารแบบต่อหน้ากัน (face-to-face communication) ไม่สามารถทำได้

นักวิชาการได้มีการศึกษาถึงการสื่อสารมวลชนยังเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการสนองกับความต้องการด้านข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ (for coping with information needs of the elderly) ดังเช่น

Bleise (Media in the Rocking Chair: Media Uses and Functions Among the Elderly, 1982) ใช้แนวคิดการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจ ให้รายละเอียดเหตุผลใจ (motivations) ต่อการใช้สื่อสารมวลชนของผู้สูงอายุ ดังนี้

1. เป็นสิ่งทดแทนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. เพื่อเก็บรวบรวมเป็นเนื้อหาเพื่อใช้ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
3. เพื่อให้เข้าใจตัวเองและเก็บเป็นข้อมูลให้เข้าใจสังคมของคนหลากหลายกลุ่ม
4. เพื่อเรียนรู้ถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม
5. เพื่อกระตุ้นปัญญาและสร้างความท้าทาย
6. เป็นสิ่งทดแทนที่มีต้นทุนต่ำกว่าสื่อ/กิจกรรมอื่น
7. เพื่อสร้างเครือข่ายและสนับสนุนกันและกัน
8. เพื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง
9. เพื่อความบันเทิง

10. เพื่อให้เป็นเพื่อนและให้ความรู้ลึกกว่าปลอดภัย

ปัญหาก็คือเมื่อมีสื่อใหม่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและแพร่หลาย การศึกษาสื่อใหม่กับทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ จะยังคงใช้ได้หรือไม่ อย่างไร กันนี้หรือไม่ Leung & Wei (2000) ได้ศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยมีคำถามว่าเหตุใดคนจึงใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ และเหตุผลของการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่และโทรศัพท์พื้นฐานจะเหมือนกันหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่าทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจสามารถอธิบายการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการใช้ร่วมกับทฤษฎีอื่นด้วย ส่วนสำหรับอินเทอร์เน็ต Shanahan & Morgan (1999) อธิบายว่า แม้ว่าเทคโนโลยีจะเปลี่ยนแปลงไป แต่เทคโนโลยีก็จะถูกพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับเนื้อหา (content) จากเทคโนโลยีเดิมเสมอ เช่น ภาพยนตร์นำเนื้อหามาจากสารคดี โทรทัศน์นำเนื้อหาที่รวบรวมมาจากรายการวิทยุ เป็นต้น มาร์แชล แม็คลูฮัน (Marshall McLuhan, 1964) กล่าวว่าสื่อใหม่ก็เปรียบเสมือนขดใหม่ที่น่าไปใส่เกล้าแก่นั่นเอง

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Nussbaum et.al, (2000) ทำการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการใช้สื่อสารมวลชนเช่นเดียวกับทุกกลุ่มอายุ ในเมื่อผู้สูงอายุใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ไปกับการดูโทรทัศน์, อ่านหนังสือ, ไปชมภาพยนตร์ และฟังวิทยุหรือฟังเพลง และเนื่องจากพฤติกรรม/นิสัยในการใช้สื่อสารมวลชน (usage habits) มีบทบาทเป็นตัวกำหนดกิจกรรมในยามว่างอย่างอื่น ๆ ทำให้นักวิจัยสนใจในประเด็นเหล่านี้เพิ่มมากขึ้น

Harwood (2007) ทำการวิจัย พบว่า จากการศึกษาพฤติกรรมและแรงจูงใจในการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ด้วยวิธีศึกษาด้วยตัวแบบการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจให้ข้อมูลที่สำคัญบางอย่าง วิธีนี้เป็นที่ทฤษฎีที่ช่วยให้เข้าใจความพึงพอใจที่หลากหลายโดยผ่านการใช้สื่อ หน่วยวิเคราะห์หลักของแนวคิดนี้อยู่ที่ตัวบุคคล ทฤษฎีการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจมีฐานอยู่ที่ตัวบุคคลในฐานะผู้กระทำ และเป็นแนวคิดที่ยอมรับในความต้องการของบุคคล โดยให้ความสำคัญที่ผู้ดู/ผู้รับสารว่าเป็นผู้กำหนดทางเลือกในการดู/รับสื่อตามอัตวิสัย ลักษณะส่วนบุคคลและบริบททางสังคมมีผลต่อการเลือกทำกิจกรรมนี้ และลักษณะสำคัญประการหนึ่งของทฤษฎีนี้คือให้ความสำคัญกับเหตุจูงใจของผู้ดูที่ทำให้เกิดการเลือกดูสื่ออื่น ๆ กลุ่มอายุที่ต่างกันใช้ประโยชน์จากสื่อแตกต่างกัน ในการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากสื่อ (use habits) ของกลุ่มเด็ก กลุ่มคนหนุ่ม กลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มผู้สูงอายุ ได้วิเคราะห์ในด้านต่างๆ พบว่า

ความแตกต่างในการใช้ประโยชน์จากสื่อ เนื่องมาจากอายุการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย สภาพจิตใจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ส่งผลต่อชีวิตประจำวัน และผู้สูงอายุใช้เวลาไปอย่างไรเป็นคำถามที่ต้องการหาคำตอบ นักวิจัยหลายคนเห็นว่า การที่ผู้สูงอายุใช้สื่อสารมวลชนเป็นกิจกรรมหลักในยามว่าง เพราะการใช้ประโยชน์จากสื่อมีความสำคัญต่อผู้สูงอายุ เมื่อสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ พบว่า โทรทัศน์เป็นอันดับสูงสุดของการใช้เวลาว่างของผู้สูงอายุ ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างโทรทัศน์กับการใช้เวลาว่าง ก็พบว่า เวลาว่างส่วนใหญ่หมดไปกับสื่อ และการใช้สื่อมีส่วนที่มากกว่ากิจกรรมอื่น

Rubin and Rubin (1982) Lodziac (1986) และ Sarir (2005) ทำการศึกษาวัยชราเกี่ยวกับสื่อสำหรับผู้สูงอายุ ผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า สำหรับผู้สูงอายุแล้ว โทรทัศน์เข้ามาแทนความสัมพันธ์ทางสังคมที่ขาดหายไป, ช่วยให้รู้สึกว่าการเกี่ยวข้องกับสังคมยังมั่นคงอยู่ และช่วยต่อสู้กับความรู้สึกโดดเดี่ยว

Old-age Research Center (2006) ทำการสำรวจความต้องการ ปัญหา การใช้ชีวิต และความคาดหวังของผู้ที่อายุ 55 ปีขึ้นไป ของตุรกี พบว่า โทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่ครองเวลาไปมากที่สุด เมื่อถามว่าชีวิตในแต่ละวันทำอะไรบ้าง พบว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86) ดูโทรทัศน์ โดยเฉลี่ย 4 ชั่วโมง ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ที่รองลงมา คือ อ่านหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 66) เดินเล่น (ร้อยละ 55) ไปช้อปปิ้ง (ร้อยละ 50) ไปเยี่ยมเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 50)

Nussbaum และคณะ (2000) ได้ศึกษากลุ่มผู้สูงอายุโดยเฉพาะ พบว่า ผู้สูงอายุชอบรายการที่ให้ข้อมูลข่าวสาร เช่น ข่าว สารคดี ประเด็นสาธารณะ และตัวแปรด้านเพศและรายได้ มีผลต่อการเลือกรับชมรายการ โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ, รูปแบบพฤติกรรมที่นำไปสู่การดู และศึกษาถึงเหตุจูงใจในการดูโทรทัศน์ โดยมีคำถามในการวิจัย คือ พฤติกรรมการรับสื่อ, ความชอบ และนิสัยการดูของผู้สูงอายุคืออะไร เหตุจูงใจในการดูโทรทัศน์ของผู้สูงอายุคืออะไร และปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการดูโทรทัศน์คืออะไร ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเลือกจากบุคคลที่อายุ 60 ปี และ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยในเมืองคอนยา (ตุรกี) แม้ว่า W.H.O. จัดแบ่งว่า 65 ปีขึ้นไปเป็นผู้สูงอายุ แต่เมื่อคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ในตุรกี เช่น การปลดเกษียณก่อนกำหนด (early retirement), ค่าเฉลี่ยอายุขัยของประชากร การศึกษานี้จึงเลือกที่อายุ 60 ปี และ 60 ปีขึ้นไป การเลือกตัวอย่างใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster sampling) เลือก 3 ตำบลในเขตชนบทของเมืองคอนยามาจัดแบ่ง ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้ที่อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1,506 คน ข้อค้นพบจากการวิจัย แสดงให้เห็นพฤติกรรมการใช้สื่อของผู้สูงอายุ ในเบื้องต้นให้ผู้สูงอายุตอบกิจกรรม 2 อย่างที่ทำในเวลาว่าง ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ‘การดูโทรทัศน์’ มีอัตราสูงสุด อยู่ที่ร้อยละ 76 จากกิจกรรมทั้งหมดที่ผู้สูงอายุทำ

ตามมาด้วยการเดินเล่น (ร้อยละ 31.9) การอยู่กับครอบครัว (ร้อยละ 18.5) และทำงานบ้าน (ร้อยละ 18.3) นอกจากนี้ ผู้สูงอายุระบุว่า ใช้เวลาว่างไปกับการอ่านหนังสือ (ร้อยละ 14.4) และนุชา ลิ่งศักดิ์สิทธิ์ (ร้อยละ 7.8) เห็นได้ว่าการดูโทรทัศน์เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกทำในเวลาว่างมากที่สุด เมื่อถามถึงความถี่ในการใช้ประโยชน์จากสื่อประเภทต่างๆ (การดูโทรทัศน์, การอ่านหนังสือพิมพ์, การฟังวิทยุ และการใช้อินเทอร์เน็ต) พบว่า พบว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่ใช้บ่อยมากที่สุด มีเพียงร้อยละ 1.9 ที่ระบุว่า ไม่ดูโทรทัศน์ ผู้สูงอายุที่ดูโทรทัศน์มีอัตราร้อยละ 98.1 และในจำนวนนี้ ร้อยละ 89.6 ดูโทรทัศน์เป็นประจำทุกวัน ส่วนหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่ใช้มากเป็นลำดับสองรองจากโทรทัศน์ ร้อยละ 41.1 ของผู้สูงอายุ ระบุว่าอ่านหนังสือพิมพ์ และในจำนวนนี้มีร้อยละ 65.5 ที่ระบุว่าอ่านทุกวัน ส่วนวิทยุ ผู้สูงอายุร้อยละ 27.7 ที่ฟังวิทยุ ในจำนวนนี้มีร้อยละ 43.4 ที่ฟังทุกวัน ส่วนสื่อสารมวลชนในรูปแบบล่าสุด หรือที่เรียกว่าสื่อใหม่ (New Media) คือ อินเทอร์เน็ต ยังไม่เป็นที่คุ้นเคยในหมู่ผู้สูงอายุ มีเพียงร้อยละ 5.1 ที่ระบุว่าเคยใช้อินเทอร์เน็ต การดูโทรทัศน์อยู่ในช่วงระหว่าง 30-870 นาที (ต่อวัน) และค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 244 นาที (4 ชั่วโมง 4 นาที) (Std. deviation: 129 min / 2h. 9min.) (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงลักษณะที่ต่างกันของประชากร เมื่อจำกัดกิจกรรมของผู้สูงอายุเฉพาะในเขตเมือง การใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการดูโทรทัศน์ไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจ ผู้สูงอายุในเขตเมืองระบุว่า การดูโทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่จำเป็น มีความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการดูโทรทัศน์กับเพศ ผู้หญิงดูโทรทัศน์มากกว่าผู้ชาย โดยเฉลี่ยผู้หญิงดูโทรทัศน์ 285 นาที (4 ชั่วโมง 45 นาที) ขณะที่ผู้ชายใช้เวลา 225 นาที (3 ชั่วโมง 45 นาที) แต่ไม่มีความแตกต่างระหว่างระยะเวลาในการดูโทรทัศน์กับระดับการศึกษา ทุกระดับการศึกษามีค่าเฉลี่ยในการดูในระดับใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม สภาพการทำงานมีผลต่อระยะเวลาในการดู ผู้ที่ไม่ได้ทำงานดูโทรทัศน์ (4 ชั่วโมง 5 นาที) มากกว่าผู้ที่ยังทำงานอยู่ (3 ชั่วโมง 25 นาที ตามลำดับ) พบว่า ร้อยละ 51.5 ของผู้สูงอายุดูโทรทัศน์ในช่วง 17.00-22.00 น. ร้อยละ 32.1 ดูในช่วง 07.00-13.00 น. ร้อยละ 11.5 ดูในช่วง 13.00-17.00 น. และร้อยละ 4.7 ดูในช่วง 22.00-01.00 น. ผลนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุจะดูโทรทัศน์ในช่วงเช้าและเย็น มีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 6.9 ที่ยังทำงานอยู่ เหตุผลในการดูโทรทัศน์ของผู้ที่ไม่ได้ทำงานที่ระบุมาในอัตราสูงคือ มีเวลามากที่จะดู

ร้อยละ 17.6 ของผู้สูงอายุระบุว่า ดูโทรทัศน์ตามลำพัง ขณะที่ร้อยละ 82.4 ระบุว่าดูกับสมาชิกในครอบครัว ส่วนความบ่อยในการดูขึ้นอยู่กับรูปแบบของรายการ

รายการข่าว เป็นรายการที่ผู้สูงอายุดูมากที่สุด (ร้อยละ 98.8) ตามด้วยรายการทางศาสนา (ร้อยละ 89.1) รายการเพื่อสุขภาพ (ร้อยละ 77.5) ละครชุด (ร้อยละ 69.6) การอภิปราย (ร้อยละ 66.3) ภาพยนตร์ในประเทศ (ร้อยละ 64.9) และรายการควิซโชว์ (ร้อยละ 64.9)

ทางด้านเหตุจูงใจในการดูโทรทัศน์ จากคำตอบทั้งหมดนำมาจัดแบ่งได้เป็น 35 ประเด็นย่อย และเมื่อนำไปแยกกลุ่มตาม “การวิจัยการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจ” ที่ทำกันมาก่อน แบ่งได้เป็น 4 ประเด็นหลัก ของเหตุผลในการดูโทรทัศน์ ดังนี้

1) เพื่อผ่อนคลาย/เพื่อความบันเทิง/เพื่อให้เป็นเพื่อน (Relaxation/ Entertainment/ Companionship) เป็นปัจจัยที่จูงใจให้ดูโทรทัศน์มากที่สุดสำหรับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุเห็นว่าเพื่อผ่อนคลาย เป็นเพื่อน และเพื่อความบันเทิง ต้องการไปพร้อมๆ กัน ไม่ใช่ทีละหนึ่งอย่าง (eigenvalue/ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวแปร 6.41 variance 18.3%)

2) เพื่อรับข้อมูลข่าวสาร/เพื่อประโยชน์ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล/เพื่อติดตามข่าวสาร (Information/ Interpersonal Utility/ Surveillance) (eigenvalue 5.39 variance 15.4%)

3) เพื่อหลีกเลี่ยง/เพื่อปฏิสัมพันธ์กับสังคม (Escape/ Social Interaction) (eigenvalue 5.02 variance 14.3%)

4) เพื่อใช้เวลาให้ผ่านไป/เพราะเป็นอุปนิสัย (Pass Time/ Habits) (eigenvalue 3.61 variance 10.3%)

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ ใช้การวิเคราะห์แบบ linear hierarchic regression โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือลักษณะทางสังคม-ประชากร และกลุ่มที่สอง คือเหตุจูงใจในการดูโทรทัศน์ ผลที่พบนำมาเป็นตัวแปรและแปลงเป็นค่า t-score ในกลุ่มแรก พบว่า เพศ อายุ จำนวนโทรทัศน์ในบ้าน มีผลต่อระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ เพศชายดูโทรทัศน์น้อยกว่าเพศหญิง 32.2 นาที หรือกล่าวอีกด้านหนึ่ง คือ เพศหญิงดูโทรทัศน์มากกว่าเพศชาย เมื่ออายุเพิ่มขึ้น ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์จะเพิ่มขึ้น 2.3 นาที เมื่อจำนวนโทรทัศน์ในบ้านเพิ่มขึ้น ระยะเวลาในการดูเพิ่มขึ้น 14.2 นาที ระดับการศึกษา, การพักอาศัยอยู่กับครอบครัว, ขนาดของครอบครัว, การดูโทรทัศน์กับครอบครัว และชนิดของเครื่องรับ ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการดู ส่วนกลุ่มที่สอง เหตุจูงใจในการดูมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการดู เมื่อปัจจัย ‘เพื่อผ่อนคลาย/เพื่อความบันเทิง/เพื่อให้เป็นเพื่อน’ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ระยะเวลาในการดูเพิ่มขึ้นประมาณ 2.3 นาที ‘เพื่อรับข้อมูลข่าวสาร/เพื่อประโยชน์ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล/เพื่อติดตามข่าวสาร’ เพิ่มขึ้น 2 นาที ‘เพื่อหลีกเลี่ยง/เพื่อปฏิสัมพันธ์กับสังคม’ เพิ่มขึ้น 2.3 นาที และ ‘เพื่อใช้เวลาให้ผ่านไป/เพราะเป็นอุปนิสัย’ เพิ่มขึ้น 2 นาที

สรุปได้ว่าการวิจัยนี้เป็นเป็นการศึกษาแบบสำรวจและใช้สถิติเชิงพรรณนา ศึกษาพฤติกรรมและแรงจูงใจในการใช้สื่อของผู้สูงอายุ โดยใช้วิธีการศึกษาแบบการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ระบุว่าดูโทรทัศน์ในเวลาว่าง (ร้อยละ 76) โทรทัศน์เป็นรูปแบบ

ของสื่อที่ใช้มากที่สุดตามจำนวนรูปแบบของสื่อทั้งหมด ตามด้วยการอ่านหนังสือพิมพ์ และฟังวิทยุ ส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตไม่เป็นที่คุ้นเคยของผู้สูงอายุ ค่าเฉลี่ยในการดูโทรทัศน์ของผู้สูงอายุอยู่ที่ 4 ชั่วโมงต่อวัน ระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ผันแปรไปตามเพศ เพศหญิงดูโทรทัศน์มากกว่าเพศชาย 1 ชั่วโมง

ผู้สูงอายุดูโทรทัศน์ส่วนใหญ่ในช่วงระหว่างเวลา 17.00-22.00 น. (ร้อยละ 51.5) การดูในช่วงเช้าก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน (ร้อยละ 32.1) (ส่วนใหญ่รายการสำหรับผู้หญิงจะออกอากาศในช่วงเช้า - อัตราการดูรายการสำหรับผู้หญิง อยู่ที่ร้อยละ 45.5)

พบว่า รายการข่าว เป็นรายการที่มีการดูมากที่สุด ตามด้วยรายการทางศาสนา รายการเพื่อสุขภาพ ละครชุด การอภิปราย ภาพยนตร์ในประเทศ และคิซโซว์

เหตุจูงใจในการดูโทรทัศน์ (ซึ่งจัดแบ่งตามวิธีศึกษาการใช้ประโยชน์จากสื่อและความพึงพอใจ) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุดูโทรทัศน์ด้วยเหตุผล 4 ประการ คือ 1) เพื่อผ่อนคลาย/เพื่อความบันเทิง/เพื่อให้เป็นเพื่อน 2) เพื่อรับข้อมูลข่าวสาร/เพื่อประโยชน์ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล/เพื่อติดตามข่าวสาร 3) เพื่อหลีกเลี่ยง/เพื่อปฏิสัมพันธ์กับสังคม 4) เพื่อใช้เวลาให้ผ่านไป/เพราะเป็นอุปนิสัย ปัจจัยทั้ง 4 มีค่าเป็นร้อยละ 58.4 ของค่าความแปรปรวนทั้งหมด (ที่เป็นแรงจูงใจในการดูโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ) Regression analysis ที่นำมาใช้หาปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ พบว่า ตัวแปรเพศ อายุ และจำนวนโทรทัศน์ในบ้าน มีผลต่อระยะเวลาในการดู นอกจากนี้ยังพบว่า เหตุจูงใจหรือเหตุผลในการดู ก็มีผลต่อระยะเวลาในการดูเช่นกัน

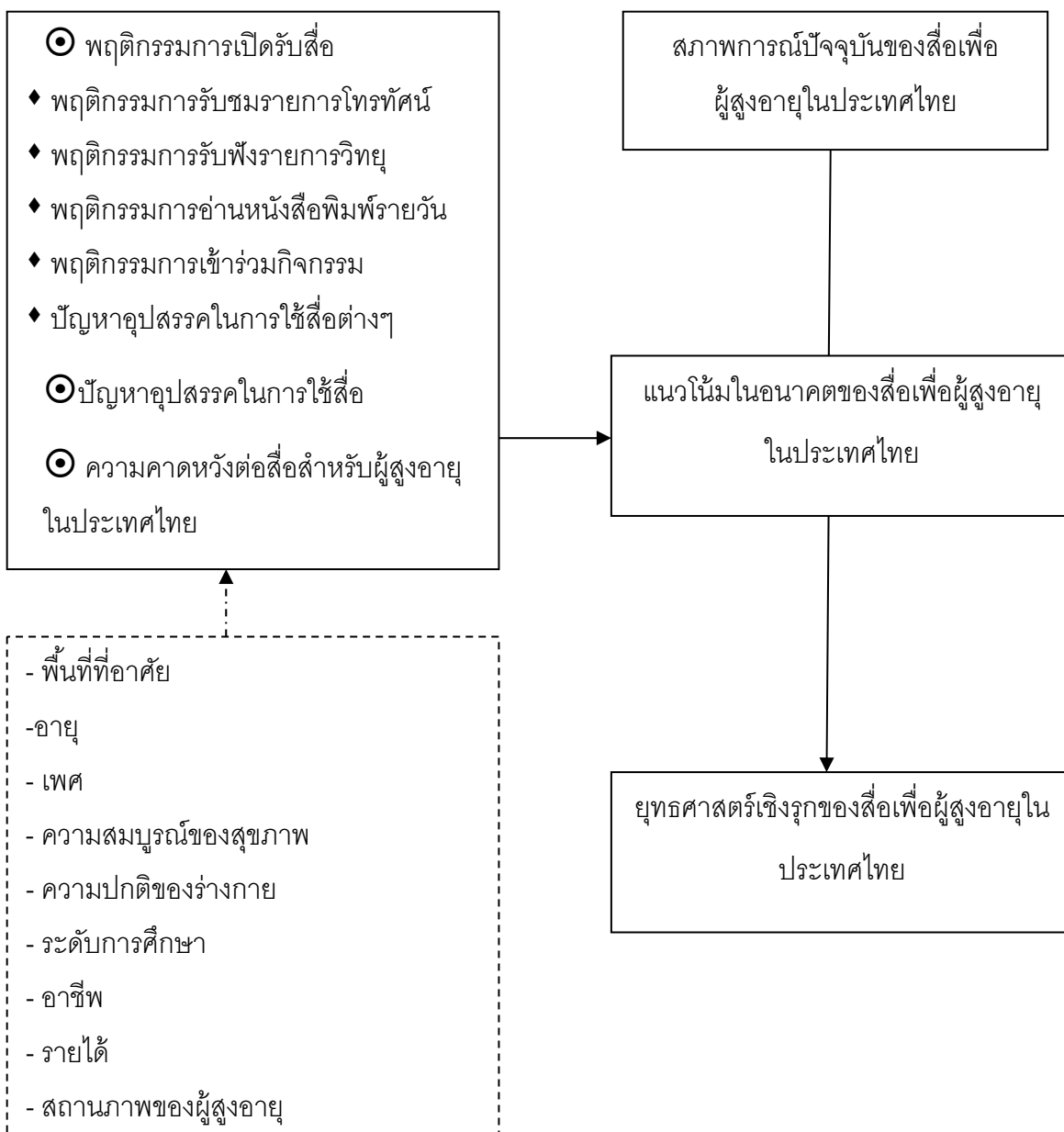
Papacharissi & Rubin (2000) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและพบว่า ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจสามารถนำมาใช้อธิบายได้ว่าคนเรามีแรงจูงใจทำประการในการใช้อินเทอร์เน็ต ประการที่สำคัญที่สุด คือการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร นักวิจัยทั้งสองยังพบว่าคนที่ชอบการสื่อสารระหว่างบุคคลจะใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการหาข้อมูลข่าวสารเป็นหลัก ส่วนผู้ที่ไม่มั่นใจในการสื่อสารแบบเผชิญหน้ามักจะหันเข้าหาอินเทอร์เน็ตเพื่อแรงจูงใจด้านสังคม อย่างไรก็ตาม นักวิจัยทั้งสองได้สรุปว่าทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจช่วยสร้างกรอบความคิดที่สำคัญในการศึกษาสื่อใหม่ การเติบโตของอินเทอร์เน็ตช่วยฟื้นทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจที่มีอยู่เดิม เนื่องจากนักวิชาการทั้งหลายก้าวข้ามจากความสนใจศึกษาว่าใครใช้อินเทอร์เน็ต ไปสู่ความสนใจว่าคนใช้อินเทอร์เน็ตกันอย่างไร ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจสามารถช่วยอธิบายการใช้อินเทอร์เน็ตได้ แต่ทฤษฎีนี้ก็สมารถขยายการวิเคราะห์ไปได้ อีกโดยเพิ่มเติมตัวแปรต่างๆ เช่น ผลลัพธ์จากการกระทำที่คาดหวัง (expected activity outcomes) ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ประชาชนคาดว่าจะได้รับจากสื่อ

LaRose & Eastin (2004) พบว่า คนเรามีความคาดหวังว่าจะได้อะไรต่างๆมากมายจากการใช้อินเทอร์เน็ต ผลลัพธ์ด้านสังคม (social outcomes) ได้แก่สถานภาพและเอกลักษณ์ทางสังคม คนเราสามารถยกระดับสถานะทางสังคมได้โดยการแสวงหาผู้อื่นๆที่มีความคิดเช่นตน

Dimmick, Chen, & Li (2004) ทำการวิจัย พบว่า แม้อินเทอร์เน็ตจะจัดว่าเป็นสื่อที่ค่อนข้างใหม่ แต่อินเทอร์เน็ตก็มีคุณสมบัติที่ซ้ำซ้อนกับสื่อเก่าถ้าพิจารณาเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ประชาชนก็ค้นหาข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตเหมือนที่ทำกับสื่อดั้งเดิม ซึ่งการศึกษาวิจัยต่างๆเป็นข้อยืนยันได้ว่า ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ยังสามารถใช้ได้ดีกับสื่อใหม่ อย่างไรก็ตาม รายละเอียดในแง่ของคุณลักษณะของผู้สูงอายุกลุ่มต่างๆ ในแต่ละบริบทสังคม นับเป็นตัวแปรสำคัญของการใช้สื่อใหม่ ซึ่งจะนำไปสู่ความพึงพอใจสื่อเป็นสำคัญ ไม่ใช่เพียงเกิดจากตัวสื่อเองและสิ่งที่บรรจุอยู่ในสื่อเท่านั้น

สรุปได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อสำหรับผู้สูงอายุ มองออกได้เป็นหลายมิติ โดยนำประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาใช้ในการผลิตสื่อ นอกจากนี้ยังเป็นการสรุปแนวคิด หลักการ และความสำคัญของสังคมด้วยกระบวนการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพ ด้านความมั่นคง และด้านการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเปิดรับข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาชีวิตของตนให้ดียิ่งขึ้นต่อไปได้

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคต และการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก เป็นการศึกษาแบบสหวิธี (Multi-Methodology) โดยผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและจัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

1.1 การวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุ

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุ ซึ่งวิธีการการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุมีดังต่อไปนี้

1.1.1 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อเพื่อผู้สูงอายุ เพื่อนำมาสังเคราะห์สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เอกสาร จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์เอกสาร

1.1.2 วิธีการวิเคราะห์เอกสาร

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย เอกสาร ตำรา งานวิจัย บทความวารสารนิพนธ์ และวิทยานิพนธ์ทั้งในระดับปริญญาบัณฑิตและมหาบัณฑิต ในประเด็นเกี่ยวกับสื่อเพื่อผู้สูงอายุ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นประเด็นหลัก เกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุ ตามกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เอกสาร

2) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตโดยการศึกษาระบุบทความหรือข้อความเกี่ยวกับสื่อเพื่อผู้สูงอายุ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นประเด็นหลักตามกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เอกสาร

1.1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารที่วิเคราะห์ โดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นเอกสารที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย ที่จัดทำขึ้นในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา (ระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2553)

1.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) แบบวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งเป็นแบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและหลักฐานที่มีการบันทึกไว้ตามสภาพปกติ (แสดงในภาคผนวก ก)

2) ผู้วิจัยใช้ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือวิจัย โดยอ่านและศึกษาเอกสารแต่ละเรื่องอย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจและนำความรู้มาวิเคราะห์ สรุปเป็นประเด็นสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุแล้วผู้วิจัยตรวจสอบประเด็นข้อสรุป

1.1.5 การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบวิเคราะห์เอกสาร โดยการศึกษา รวบรวมข้อมูลจากเอกสารตามเกณฑ์ในข้อ 1.1.3 ตามกรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสาร แล้วจึงวิเคราะห์สรุปเป็นประเด็นในแบบวิเคราะห์เอกสาร

1.1.6 การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยพิจารณาเฉพาะเนื้อหาในเอกสารส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสารในการเลือกเอกสารที่นำมาศึกษา จากนั้นตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของเอกสาร ปีที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ หน่วยงานที่พิมพ์ และชื่อผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ว่ามีความครบถ้วนสมบูรณ์น่าเชื่อถือหรือไม่

1.1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลมาเรียงเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ลดทอนข้อมูล สกัดสาระ และสร้างข้อสรุปโดยยึดหลักการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปด้วยการจำแนกข้อมูลแบบไม่ใช้ทฤษฎี (Typological Analytic) ตามวิธีการที่ สุภาวงศ์ จันทวานิช (2543) เสนอไว้ คือ จำแนกข้อมูลที่วิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูล โดยจำแนกข้อมูลชนิดต่างๆ ก่อนแล้วพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลอธิบายถึงความสัมพันธ์ และสาเหตุของปรากฏการณ์โดยยึดกรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสารเป็นหลัก

1.1.8 การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาวเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในรูปแบบความเรียงและตารางสรุป

1.2 การศึกษารายละเอียดของสื่อต่างๆ ที่เสนอเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยพิจารณารายละเอียดของสื่อต่างๆ ที่เสนอเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยมีเกณฑ์การเลือก ประกอบด้วย

จากนั้นผู้วิจัยศึกษารายละเอียดของสื่อต่างๆ ที่เสนอเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยพิจารณาในประเด็นหลัก ต่อไปนี้

ประเด็น/เนื้อหาสาระที่นำเสนอ

ความถี่/ความบ่อยครั้งในการนำเสนอ

ความต่อเนื่องในการนำเสนอ

ความหลากหลายของช่องทางในการนำเสนอ

รูปแบบรายการ/วิธีการนำเสนอ

ช่องทางการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุต่อสื่อเพื่อผู้สูงอายุ

1.2.2 ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสังเกต (แสดงในภาคผนวก ค) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2.3 การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลผลการศึกษารายละเอียดของสื่อต่างๆ ที่เสนอเกี่ยวกับผู้สูงอายุในรูปแบบความเรียงและตารางสรุป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาพฤติกรรม的开รับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สูงอายุรายบุคคล (In-depth interview) เพื่อศึกษาพฤติกรรม的开รับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ ความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย และแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ใน 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ที่อาศัยอยู่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท รวมถึงประชากรผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ทั้งเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความครอบคลุมประชากรผู้สูงอายุในทุกภูมิภาคของประเทศ การกำหนดประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดเขตปกครองชั้นใน จำนวน 21 เขตการปกครอง จัดเป็นเขตเมือง และกำหนดเขตปกครองชั้นนอก จำนวน 11 เขตการปกครอง จัดเป็นเขตชนบท ส่วนเขตปกครองชั้นกลาง จำนวน 18 เขตการปกครอง ไม่เป็นกลุ่มประชากรการวิจัย

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ใน 5 ภูมิภาค จำนวน 600 คน ผู้วิจัยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling Design) จำแนกประชากรออกเป็น 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาค

ตะวันออก และภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร จากนั้นใช้วิธีการกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) ตัวอย่างในแต่ละภูมิภาค ภูมิภาคละ 100 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น จำนวน 600 คน ผู้วิจัยจึงทำการเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive Selecting) เฉพาะจังหวัดที่มีศูนย์พัฒนาการ จัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ใน 5 ภูมิภาค 5 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกระจายตามภาคต่างๆ ดังนี้ ภาคกลาง คือ จังหวัดนครปฐม ภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงใหม่ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออก คือ จังหวัดตราด ภาคใต้ คือ จังหวัดตรัง และกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะเป็นเขตการปกครองพิเศษ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามเพศ สถานที่อยู่ และการพักอาศัย กับครอบครัว

ภูมิภาคของผู้สูงอายุ	เกณฑ์การกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง				รวม
	ชาย		หญิง		
	พักอาศัยอยู่ กับครอบครัว (เมือง/ชนบท)	ไม่อยู่ กับ ครอบครัว (เมือง/ชนบท)	พักอาศัยอยู่ กับครอบครัว (เมือง/ชนบท)	ไม่อยู่ กับ ครอบครัว (เมือง/ชนบท)	
ภาคกลาง	25	25	25	25	100
ภาคเหนือ	25	25	25	25	100
ภาคใต้	25	25	25	25	100
ภาคตะวันออก	25	25	25	25	100
ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	25	25	25	25	100
กรุงเทพมหานคร	25	25	25	25	100
รวม	150	150	150	150	600

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น (แสดงในภาคผนวก ค) โดยนำผลจากการวิจัยขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล รอดคำดี รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ และรองศาสตราจารย์ใหม่ รัตนวราภักษ์ ทำการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสม จากนั้นนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาพฤติกรรมกาารเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ ความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย และแนวโน้มในอนาคตของสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุ จำนวน 10 ข้อคำถาม เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุ จำนวน 55 ข้อคำถาม เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อของผู้สูงอายุ จำนวน 4 ข้อคำถาม เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ

ส่วนที่ 4 ความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย จำนวน 3 ข้อคำถาม เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองร่วมกับผู้ประสานงานและผู้เก็บรวบรวมข้อมูลในจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ดังนี้ภาคกลาง คือ จังหวัดนครปฐม ภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออก คือ จังหวัดตราด ภาคใต้ คือ จังหวัดตรัง และกรุงเทพมหานคร

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง สื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคต และการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและจัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

โดยมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

ผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารที่วิเคราะห์โดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นเอกสารที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย ที่จัดทำขึ้นในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา (ระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2553) โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย เอกสาร ตำรา งานวิจัย บทความ สารนิพนธ์ และวิทยานิพนธ์ ทั้งในระดับปริญญาบัณฑิตและมหาบัณฑิต ในประเด็นเกี่ยวกับสื่อเพื่อผู้สูงอายุ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นประเด็นหลัก เกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุ ตามกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เอกสาร และข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตโดยการศึกษาวเคราะห์บทความหรือข้อความเกี่ยวกับสื่อเพื่อผู้สูงอายุ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นประเด็นหลัก ตามกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์เอกสาร ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1.1 สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย

แนวโน้มและสัดส่วนของผู้สูงอายุ ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2550 พบว่าประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และล่าสุดในปี 2550 มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.7 (ซึ่งเพิ่มจากปี 2545 ที่มีร้อยละ 9.4) คิดเป็นจำนวน 7.02 ล้านคน

ทั้งนี้ประเทศไทยได้ก้าวสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ตั้งแต่ปี 2548 สังคมผู้สูงอายุหมายถึง การที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ประเทศไทยใช้เกณฑ์การตัดสินการเป็นผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับที่องค์การสหประชาชาติกำหนด กล่าวคือประเทศในแถบเอเชียใช้เกณฑ์อายุ 60 ปีขึ้นไปคือผู้สูงอายุ ขณะที่ประเทศที่อยู่ในแถบยุโรปใช้เกณฑ์อายุ 65 ปีขึ้นไป จึงจะถือว่าเป็นผู้สูงอายุ

ลักษณะทางประชากรของผู้สูงอายุ จากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พบว่า มีประชากรสูงอายุคิดเป็นร้อยละ 10.7 ของประชากรทั้งสิ้น เป็นชายร้อยละ 44.6 และเป็นหญิงร้อยละ 55.4 เมื่อแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ตามช่วงวัย คือกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (60-69 ปี) กลุ่มผู้สูงอายุวัยกลาง (70-79 ปี) และกลุ่มผู้สูงอายุวัยปลาย (80 ปีขึ้นไป) พบว่ามากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.8) เป็นผู้สูงอายุวัยต้น ร้อยละ 31.7 เป็นผู้สูงอายุวัยกลาง และร้อยละ 9.5 เป็นผู้สูงอายุวัยปลาย

สถานภาพสมรส ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.5) เป็นผู้สมรส โดยร้อยละ 60.1 ของผู้ที่สมรสอาศัยอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส เป็นม่าย หย่า แยกกันอยู่ ร้อยละ 34.8 และผู้สูงอายุที่เป็นโสดมีเพียงร้อยละ 2.7

ระดับการศึกษาที่จบ และการอ่านออกเขียนได้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.9) เรียนจบระดับประถมศึกษา มีเพียงร้อยละ 8.4 จบสูงกว่าระดับประถมศึกษา มีผู้ที่จบต่ำกว่าระดับประถมศึกษาและไม่เคยเรียนหนังสือ ร้อยละ 21.6 ประมาณ 3 ใน 4 ของผู้สูงอายุเป็นผู้ที่อ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 23.9 เป็นผู้ที่ไม่รู้หนังสือ ระดับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา และไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ย่อมมีสหสัมพันธ์กับประเภทของสื่อที่เลือกรับ

ลักษณะครอบครัวของผู้สูงอายุและการกระจายตัวเชิงพื้นที่ ผู้สูงอายุมีแนวโน้มอยู่คนเดียวตามลำพังสูงขึ้น ร้อยละ 7.7 เพิ่มจากปี 2545 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 6.3 ในด้านการกระจายตัวตามเขตที่อยู่ พบว่าอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลร้อยละ 28.6 และนอกเขตเทศบาลร้อยละ 71.4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมาคือภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 33.6, 23.6, 20.9 และ 12.7 ตามลำดับ ส่วนกรุงเทพมหานครมีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 9.2

ภาวะการทำงานของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุร้อยละ 35.7 ยังคงทำงานอยู่ (ร้อยละ 47.6, 22.3 และ 7.4 ของผู้สูงอายุวัยต้น วัยกลาง และวัยปลายตามลำดับ) สัดส่วนของผู้สูงอายุชายทำงานสูงกว่าหญิงเกือบหนึ่งเท่า (ร้อยละ 48.2 และร้อยละ 25.7) นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ทำงานสูงกว่าในเขตเทศบาล ร้อยละ 38.8 และ 28.2 เมื่อถามถึงความต้องการที่จำทำงาน พบว่าครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุวัยต้นมีความต้องการที่จะทำงาน ราวหนึ่งในสี่ของผู้สูงอายุวัย

กลางยังมีความต้องการที่จะทำงานอยู่ และวัยปลายมีความต้องการที่จะทำงานประมาณร้อยละ 10

จากวิเคราะห์จากเอกสารของ สมศักดิ์ สันติวงศกร (2548) กนกรัตน์ โกวิชัย (ไทยรัฐ) สุวานเศรษฐกิจ (2552) บุญเรือง เนียมหอม กำพล ดำรงค์วงศ์ และปรียาพร ฤกษ์พินัย (2547) สุวานเศรษฐกิจ (2550) ประมวญ พิรัชพันธุ์ (2543) สุมาลี สังข์ศรี (2543) ศศิธร ชันติธรางกูร (ไม่มีปี) สุมาลี สังข์ศรีและประมาญ บุญยะโหดระ (2538) เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) สุภาณี แก้วพินิจ (2551) ศรีศักดิ์ จามรมาน (Life and Family) วัฑนี จันทรโอสกุล (2551) ปราณี ประไพวัชรพันธุ์และคณะ (ไม่มีปี) ประพันธ์ ชันติธีระกุล (2550) รวมทั้งสิ้นจำนวน 16 รายการ

ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุ ออกเป็นประเด็นสำคัญ 6 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ประเภทของสื่อสำหรับผู้สูงอายุ 2) เนื้อหาสาระที่น่าสนใจ 3) รูปแบบรายการและวิธีการนำเสนอ 4) ความคาดหวังของผู้สูงอายุที่มีต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุ 5) ปัญหาที่พบในการผลิตสื่อสำหรับผู้สูงอายุ 6) ข้อเสนอแนะหรือแนวโน้มในการผลิตสื่อสำหรับผู้สูงอายุ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประเภทของสื่อสำหรับผู้สูงอายุ

จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า สื่อสำหรับผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 9 ประเภท ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อภาพยนตร์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อกิจกรรม สื่อพื้นบ้าน สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อมือถือ โดยผลการวิจัยส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้สูงอายุในเขตชนบทเปิดรับสื่อประเภทสื่อบุคคลมากที่สุด ในขณะที่ผู้สูงอายุในเขตเมืองจะเปิดรับสื่อประเภทสื่อโทรทัศน์มากที่สุด

2. เนื้อหาสาระที่นำเสนอ

จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า เนื้อหาสาระที่นำเสนอแบ่งได้เป็น 5 ด้าน คือ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัยและการนันทนาการ ด้านการปรับตัวด้านสังคมและการพัฒนาจิตใจ ด้านเศรษฐกิจและการออม ด้านกฎหมายและสวัสดิการสังคม และด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ โดยเนื้อหาที่สื่อเพื่อผู้สูงอายุนำเสนอส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยและการนันทนาการ เช่น ภาวะการเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ การออกกำลังกายในวัยสูงอายุเพื่อลดอาการสมองเสื่อม วิถีชะลอวัยหรือวัย การลดอาการไขข้อ รวมถึงด้านการท่องเที่ยวและการนันทนาการ เช่น ทัวร์ไหว้พระเก้าวัด ทัวร์สุขภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำเสนอเกี่ยวกับศาสนาหรือการพัฒนาจิตใจ เช่น ธรรมะหรือการปฏิบัติตนตาม

หลักศาสนาต่างๆ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจการออม และสวัสดิการสังคม เช่น เบี้ยผู้สูงอายุ วิธีการทำบัญชีครัวเรือน วิธีการคำนวณการวางแผนการลงทุนเพื่อวัยเกษียณ เป็นต้น สำหรับสื่อเพื่อผู้สูงอายุในเขตชนบทมีการนำเสนอเนื้อหาสาระเฉพาะเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ เช่น การละเล่นพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี การรักษาพื้นบ้าน เทคโนโลยีพื้นบ้าน และหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

3. รูปแบบรายการและวิธีการนำเสนอ

3.1 สื่อบุคคล ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อบุคคลในรูปแบบการสนทนากับบุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน สมาชิกชมรมผู้สูงอายุในชุมชน และคนในชุมชน ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อบุคคลคือระหว่าง 05.00 - 09.00 น. นอกจากนั้นมีการเปิดรับสื่อบุคคลประเภทวิทยากรในการอบรมและการบรรยายตามหัวข้อต่างๆ ที่ชุมชนหรือชมรมผู้สูงอายุจัดขึ้นโดยในการอบรมแต่ละครั้งใช้ไม่ควรวเวลาเกิน 1 วัน สถานที่ในการอบรมส่วนใหญ่คือ ศาลาวัด ศาลาเอนกประสงค์ ศาลาประชาคม หรือโรงเรียนประจำหมู่บ้าน นอกจากนั้นยังมีสื่อบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ที่มีชื่อเสียง เช่น ดร.สาทิส อินทรกำแหง ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพแบบชีวจิต นายแพทย์เอก ธนะสิริ ผู้ก่อตั้งชมรมอยู่ร้อยปีชีวีเป็นสุข นายแพทย์บรรลุ ศิริพานิช ประธานมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย เป็นต้น

3.2 สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ หนังสือพิมพ์ หนังสือ นิตยสาร และวารสาร โดยส่วนใหญ่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อสุขภาพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ยา สมุนไพร ชีวจิต ธรรมชาติบำบัด การลดน้ำหนัก สภาพแวดล้อม และเพศศึกษา รวมถึงเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจ พระเครื่องและศาสนา เช่น หมอชาวบ้าน Health Today ชีวจิต Secret โลกทิพย์ โลกลับ เป็นต้น วิธีการนำเสนออยู่ในรูปแบบคอลัมน์ที่เกี่ยวกับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และการรักษาสุขภาพอนามัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยเป็นรูปแบบการสัมภาษณ์และบอกเล่าประสบการณ์ชีวิตสังเกตได้ว่า สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่มีความชัดเจนว่าจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ เนื่องจากการแบ่งคอลัมน์ในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ สามารถนำเสนอเนื้อหาให้ผู้สูงอายุที่มีความสนใจเฉพาะในเรื่องนั้นๆ เลือกอ่านได้ตรงกับความต้องการของตนเอง

3.3 สื่อโทรทัศน์ ได้แก่ รายการโทรทัศน์ คือ ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง อ.ส.ม.ท. ช่อง 11 ช่องทีวีไทย โดยรูปแบบรายการและวิธีการนำเสนอในรูปแบบการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ การบรรยาย รายการถามตอบปัญหา รวมถึงการสาธิต ในบางรายการมีการสลับการแสดงพื้นบ้านควบคู่ไปด้วย ความยาวของรายการโทรทัศน์ควรใช้เวลาประมาณ 30 นาที ซึ่งช่วงเวลาที่เหมาะสมมากที่สุดในการนำเสนอสื่อโทรทัศน์คือ ระหว่าง 19.00 – 21.00 น. ดังนี้

- **สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5** มีรายการที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุคือรายการ ธรรมะ ออกอากาศประมาณช่วงเวลา 05.00 – 06.00 น. ของทุกวัน

- **สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7** มีรายการที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุที่ส่วนใหญ่เป็นรายการเพื่อสุขภาพและโรคร้ายต่างๆ ได้แก่ รายการพบหมอบุญศิริราช ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ เวลาประมาณ 13.40 น. ความยาวรายการ 5 นาที รายการคู่มือหมอพื้น ออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลาประมาณ 13.40 น. ความยาวรายการ 5 นาที รายการขีดหมอบ ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ เวลา 17.00 – 17.30 น. ความยาวรายการ 30 นาที นอกจากนี้ยังมีรายการที่สร้างเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวกับผู้สูงอายุ คือ รายการหลานปู่ก็จู้จู้ ออกอากาศทุกวันเสาร์ - อาทิตย์ เวลา 18.15 – 18.45 น. ความยาวรายการ 30 นาที

- **สถานีโทรทัศน์ อ.ส.ม.ท.** มีรายการที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุเกี่ยวกับสุขภาพและโรคร้ายต่างๆ ได้แก่ รายการอโรคาปาร์ตี้ ออกอากาศทุกวันพฤหัสบดี เวลา 22.15 – 23.15 น. ความยาวรายการ 60 นาที นอกจากนี้ยังมีละครหรรษา (Situation Comedy) ที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวกับผู้สูงอายุ ได้แก่ ละครเรื่องบางรักซอยเก้า ออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลา 18.00 – 19.00 น. ความยาวรายการ 60 นาที และละครเรื่องบ้านนี้มีรัก ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ เวลา 18.00 – 19.00 น. ความยาวรายการ 60 นาที

- **สถานีทีวีไทย** ที่วีสธารณะ มีรายการที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุคือรายการธรรมะ ออกอากาศประมาณช่วงเวลา 05.30 – 06.00 น. ของทุกวัน

เห็นได้ว่า สื่อโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุยังมีค่อนข้างน้อย โดยแต่ละสถานีจะมีรายการที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุเฉลี่ย 1 – 2 รายการ โดยมีวัตถุประสงค์ของรายการแตกต่างกันไป เช่น รายการเพื่อสุขภาพ รายการธรรมะ รายการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว เป็นต้น

3.4 สื่อภาพยนตร์ ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2550 – 2552) มีภาพยนตร์ที่มีการนำเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ ที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุและส่งเสริมการเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่องก่อนรักหมุนรอบตัวเรา (Before Valentine) ฉายเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2552 ภาพยนตร์เรื่อง ณ ขณะรัก (A Moment in June) ฉายเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2552 และ ภาพยนตร์เรื่องความจำสั้นแต่รักฉันยาว (Best of Times) ฉายเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2552 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสื่อภาพยนตร์ไทยเริ่มให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมากขึ้นกว่าที่ผ่านมา แม้ภาพยนตร์เหล่านี้จะไม่ได้มีกลุ่มเป้าหมายผู้ชมเป็นผู้สูงอายุโดยตรง แต่ก็แสดงให้เห็นว่าวงการภาพยนตร์ไทยเริ่มมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ในภาพยนตร์เพิ่มมากขึ้น

3.5 สื่อวิทยุกระจายเสียง ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อวิทยุกระจายเสียงในลักษณะ รายการวิทยุวิทยุชุมชน หอกระจายข่าว โดยช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการรับสื่อประเภทนี้สำหรับผู้สูงอายุ

มากที่สุดคือ ระหว่าง 06.00 – 09.00 น. สื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อผู้สูงอายุประกอบด้วยคลื่น AM และ FM เช่น

- คลื่น FM 105 รายการชูรักชูรส ออกอากาศ วันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 22.30 – 24.00 น.
- คลื่น FM 100.5 รายการพลังชีวิต ออกอากาศ วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 05.00 – 06.00น.
- คลื่น AM 837 รายการรักสุขภาพ ออกอากาศ ทุกวัน เวลา 14.00 – 15.00 น.
- คลื่น AM 1251 รายการพลังชีวิต สู้ภัยเกษียณ ออกอากาศทุกวันอาทิตย์ เวลา 08.30 –

10.00 น. ของกองทัพอากาศ เป็นต้น

เห็นได้ว่าในสื่อวิทยุกระจายเสียงให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุในเรื่องสุขภาพ การดูแลตัวเอง โรคภัยไข้เจ็บและธรรมะ เป็นต้น

3.6 สื่อกิจกรรม ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อกิจกรรมในรูปแบบการฟังธรรมที่วัดและกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ ลิเก ลำตัด หมอลำ เพลงช่อย เพลงอีแซว โดยระยะเวลาในการเปิดรับสื่อประเภทนี้ของผู้สูงอายุคือระหว่าง 18.00 - 22.00 น. นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมในวันหยุดนักขัตฤกษ์และวันสำคัญตามประเพณีต่างๆ ที่ให้ผู้สูงอายุเข้าร่วม เช่น งานวันสงกรานต์ งานวันครอบครัว วันสำคัญทางศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์

3.7 สื่อพื้นบ้าน จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า สื่อพื้นบ้านเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตชนบท โดยมีรูปแบบรายการและวิธีการนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ชนบทธรรมเนียมประเพณี สื่อพื้นบ้านเพื่อผู้สูงอายุ ได้แก่ เพลงขอของภาคเหนือ เพลงช่อยและลำตัดของภาคกลาง หมอลำของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพลงเรือของภาคใต้ เป็นต้น การเลือกใช้สื่อพื้นบ้านทำให้ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อชนิดนี้ได้ง่ายเนื่องจากเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ชนบทธรรมเนียมประเพณีของตนอีกทั้งยังได้บรรยากาศที่เหมือนกับย้อนเวลากลับไปเมื่อครั้งผู้สูงอายุยังเป็นหนุ่มเป็นสาวอีกด้วย

3.8 สื่ออินเทอร์เน็ต จากรายงานการสำรวจการมีกาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2551 พบว่า ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 7,244,133 คน มีผู้ใช้คอมพิวเตอร์จำนวน 106,972 คน (ร้อยละ 1.5) โดยใช้ในการทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 49) รองลงมาคือ ใช้ศึกษาหาความรู้ (ร้อยละ 33.5) และใช้เพื่อความบันเทิง (ร้อยละ 27.6) ตามลำดับ ผู้สูงอายุใช้คอมพิวเตอร์ที่บ้านมากที่สุด รองลงมาใช้ในสถานที่ทำงาน และสถานศึกษา ตามลำดับ และมีผู้สูงอายุที่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 60,283 คน (ร้อยละ 0.8) โดยใช้ค้นหาข้อมูลและติดตามข่าวสารมากที่สุด (ร้อยละ 86) รองลงมาคือการรับ-ส่งอีเมลล์ (ร้อยละ 23.8) และเล่นเกมส์ (ร้อยละ 8.3) ตามลำดับ จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า ผู้สูงอายุเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตในรูปแบบ **เครือข่ายทางสังคมออนไลน์** (Social Network) เช่น www.hi5.com www.facebook.com และ www.oldisyounginbkk.com (สังคมผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร)

ออนไลน์) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนทุกวัย โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลด้านความรู้ วิชาชีพ สุขภาพ บันเทิง คุณธรรมจริยธรรม นวัตกรรมและเทคโนโลยี **เว็บไซต์ประเภทการรวมกลุ่มผู้สูงอายุ** เช่น www.happyppy.com ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของชมรมอินเทอร์เน็ตเพื่อผู้สูงอายุที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์สำหรับผู้สูงอายุ โดยมีการเปิดหลักสูตร 3 ระดับ ได้แก่ หลักสูตรเบื้องต้นสอนเริ่มตั้งแต่การเปิดเครื่องถึงการเริ่มใช้งานคอมพิวเตอร์ หลักสูตรระดับกลาง เป็นโปรแกรมพื้นฐานในการทำงานด้วยคอมพิวเตอร์ทั่วไป และหลักสูตรระดับสูงเป็นโปรแกรมในระดับที่ยากขึ้น ตลอดจน เว็บไซต์ที่ช่วยในการค้นหาข้อมูล (Search Engine) เช่น www.yahoo.com www.google.com www.sanook.com เป็นต้น เห็นได้ว่าแม้ยังมีประชากรผู้สูงอายุจำนวนมากที่ยังเข้าไม่ถึงคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต แต่สื่ออินเทอร์เน็ตก็เริ่มมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการนำเสนอให้สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น ตัวอักษรขนาดใหญ่หรือการให้โปรแกรมออกเสียงแทนการอ่าน เป็นต้น

3.9 สื่อมือถือ จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า เนื่องจากผู้สูงอายุบางส่วนก็เติบโตขึ้นมาพร้อมกับการเติบโตของเทคโนโลยีโดยเห็นการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของสื่อมือถือมากกว่าช่วงวัยอื่น ปัจจุบันผู้สูงอายุจึงมีทางเลือกในการบริโภคสื่อเพิ่มขึ้น และผู้สูงอายุจึงเปิดรับสื่อมือถือเพิ่มมากขึ้น นักการตลาดจึงใช้มือถือเป็นสื่อในการเข้าถึงกลุ่มตลาดผู้สูงอายุเพื่อไม่ให้สูญเสียกลุ่มลูกค้าสูงอายุ ได้แก่ รายการโฆษณาขายสินค้าทางมือถือ อาทิ ฟ้าอ้อมสำหรับผู้สูงอายุ ธุรกิจของโรงพยาบาล โรงแรม และธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น

4. ความคาดหวังของผู้สูงอายุที่มีต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุ

จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า ผู้สูงอายุทั้งเขตเมืองและชนบทมีความคาดหวังและต้องการสื่อสำหรับผู้สูงอายุประเภทโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ สื่อบุคคล สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ และหอคระจายข่าว ตามลำดับ โดยมีความคาดหวังด้านเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับสุขภาพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านศาสนา ประเพณี ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ด้านนันทนาการและศิลปะ ด้านครอบครัว ด้านข่าวสารบ้านเมือง และด้านสวัสดิการสังคม ตามลำดับ รวมถึงความรู้ในการรู้เท่าทันภัยในสังคมปัจจุบัน เช่น การช้อปทางอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นการช้อปในเรื่องการประกันสุขภาพ ยาปลอม ผลิตภัณฑ์ชะลอความแก่ การซื้อสินค้าออนไลน์ เนื่องจากมีจรรยาวัคมักคิดว่าผู้สูงอายุเป็นเหยื่อที่หลอกลวงและเชื่อคนง่าย รวมถึงการให้สื่อเพื่อผู้สูงอายุนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องได้รับการปกป้องโดยเฉพาะจากปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยมิชอบ การละเลยการปฏิบัติที่เหมาะสม และการกระทำความรุนแรงต่างๆ ต่อผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุอยากให้มรูปแบบของสื่อที่เป็นเชิงถาม-ตอบ มีภาพประกอบและบทสัมภาษณ์ โดยผู้สูงอายุต้องการให้ใช้ลักษณะการเขียนเป็นเชิงถาม-ตอบมากที่สุด

5. ปัญหาที่พบเกี่ยวกับสื่อเพื่อผู้สูงอายุ

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับสื่อเพื่อผู้สูงอายุ เป็นเรื่องเกี่ยวกับ

5.1 การที่ผู้สูงอายุกลัวการใช้เทคโนโลยีทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้และยอมรับสิ่งใหม่ เนื่องจากผู้สูงอายุอาจผ่านประสบการณ์ที่ไม่น่าจดจำปัญหา

5.2 ด้านกายภาพของผู้สูงอายุ ไม่สามารถเปิดรับสื่อที่ไม่สอดคล้องกับสภาพทางกายภาพของผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุมีสภาพสายตาที่ฝ้าฟาง อ่านหนังสือไม่ได้ หรือส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้

5.3 สื่อเพื่อผู้สูงอายุที่เผยแพร่อยู่ในปัจจุบัน ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ เนื่องจากมีเนื้อหาที่ไกลตัวและไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเนื้อหาของสื่อต้องเหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้สูงอายุ

6. ข้อเสนอแนะหรือแนวโน้มในการผลิตสื่อสำหรับผู้สูงอายุ

จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า ผู้สูงอายุเสนอว่าควรให้สื่อบุคคลควบคู่กับสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นรูปเล่ม ควรมีการจัดทำเนื้อหาที่หลากหลาย รัฐควรส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐและสื่อมวลชนผลิตสื่อเพื่อผู้สูงอายุให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุชุมชน สื่อนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ธรรมะ และการใช้ชีวิตร่วมกับคนในครอบครัว โดยนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ละครวิทยุ หรือละครสั้นทางโทรทัศน์ เป็นต้น

ในสื่อต่างๆ ควรใช้เสียงอธิบายมากกว่าการอ่าน โดยสอดแทรกเนื้อหาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุและสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมให้มีการฝึกทักษะใหม่ในการเปลี่ยนอาชีพหรือการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับบทบาทใหม่ของการเข้าสู่ภาวะสูงอายุ ควรจัดเนื้อหาในการสร้างความตระหนักให้กับคนทุกวัยในสังคมให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ เพื่อสื่อเพื่อผู้สูงอายุมีบทบาทในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุแก่คนทุกวัยในสังคมเพื่อส่งเสริมให้คนทุกวัยเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างเป็นองค์รวม อันส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่กับครอบครัว ชุมชนและสังคมอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเหมาะสม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละสถานที่อยู่ของผู้สูงอายุ

ภูมิภาค	เขต			
	เขตเมือง		เขตชนบท	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคกลาง (จังหวัดนครปฐม)	50	16.67	50	16.67
ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่)	50	16.67	50	16.67
ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	50	16.67	50	16.67
ภาคตะวันออก (จังหวัดตราด)	50	16.67	50	16.67
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น)	50	16.67	50	16.67
กรุงเทพมหานคร	50	16.67	50	16.67
รวม	300	100.00	300	100.00

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละสถานที่อยู่ของผู้สูงอายุ จำนวน 600 คน พบว่า อาศัยอยู่ในเขตเมือง จำนวน 300 คน โดยแบ่งเป็นภาคกลาง (จังหวัดนครปฐม) ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) ภาคใต้ (จังหวัดตรัง) ภาคตะวันออก (จังหวัดตราด) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น) และกรุงเทพมหานคร ภาคละ 50 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และอาศัยอยู่ในเขตชนบท จำนวน 300 คน โดยแบ่งเป็นภาคกลาง (จังหวัดนครปฐม) ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) ภาคใต้ (จังหวัดตรัง) ภาคตะวันออก (จังหวัดตราด) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น) และกรุงเทพมหานคร ภาคละ 50 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67

ตารางที่ 2 สถานภาพการพักอาศัย

ภูมิภาค	สถานภาพการพักอาศัย	เพศ		รวม
		ชาย	หญิง	
ภาคกลาง (จังหวัดนครปฐม)	อยู่กับครอบครัว	25	25	50
	ไม่อยู่กับครอบครัว	25	25	50
รวม		50	50	100
ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่)	อยู่กับครอบครัว	25	25	50
	ไม่อยู่กับครอบครัว	25	25	50
รวม		50	50	100
ภาคใต้ (จังหวัดตรัง)	อยู่กับครอบครัว	25	25	50
	ไม่อยู่กับครอบครัว	25	25	50
รวม		50	50	100
ภาคตะวันออก (จังหวัดตราด)	อยู่กับครอบครัว	25	25	50
	ไม่อยู่กับครอบครัว	25	25	50
รวม		50	50	100
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น)	อยู่กับครอบครัว	25	25	50
	ไม่อยู่กับครอบครัว	25	25	50
รวม		50	50	100
กรุงเทพมหานคร	อยู่กับครอบครัว	25	25	50
	ไม่อยู่กับครอบครัว	25	25	50
รวม		50	50	100

ตารางที่ 2 แสดงสถานภาพการพักอาศัยของผู้สูงอายุ จำนวน 600 คน พบว่า อาศัยอยู่อยู่กับครอบครัว จำนวน 300 คน โดยแบ่งเป็นภาคกลาง (จังหวัดนครปฐม) ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) ภาคใต้ (จังหวัดตรัง) ภาคตะวันออก (จังหวัดตราด) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น) และกรุงเทพมหานคร ภาคละ 50 คน และไม่อยู่กับครอบครัว จำนวน 300 คน โดยแบ่งเป็นภาคกลาง (จังหวัดนครปฐม) ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) ภาคใต้ (จังหวัดตรัง) ภาคตะวันออก (จังหวัดตราด) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น) และกรุงเทพมหานคร ภาคละ 50 คน

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของอายุผู้สูงอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
55 ปี – 64 ปี	291	48.50
65 ปี – 74 ปี	275	45.83
75 ปี – 84 ปี	29	4.83
มากกว่า 84 ปี	5	0.84
รวม	600	100.00

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุนี้อายุ 55 ปี – 64 ปี มากที่สุด จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 รองลงมาอายุ 65 ปี – 74 ปี จำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 45.83 และอายุมากกว่า 84 ปี น้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.84

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของเพศผู้สูงอายุ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	300	50.00
หญิง	300	50.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของเพศผู้สูงอายุ พบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเพศหญิง จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละความสมบูรณ์ของสุขภาพผู้สูงอายุ

ความสมบูรณ์ของสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีโรคประจำตัว	218	36.33
มีโรคประจำตัว	382	63.67
รวม	600	100.00

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละความสมบูรณ์ของสุขภาพผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 63.67 และไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 36.33

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละความปกติของร่างกายผู้สูงอายุ

ความปกติของร่างกาย	จำนวน	ร้อยละ
ซีกซ้าย / ซีกขวาไม่ทำงาน	5	0.83
หูตึง / หูหนวก / ไม่ค่อยได้ยิน	74	12.33
ตามัว / ตาบอด / ตาเป็นต้อ	61	10.17
พูดไม่ได้ / เสียงไม่มี	3	0.50
เดินไม่ได้ / นั่งไม่ได้	10	1.67
อื่นๆ(ระบุ).....ปกติ.....	219	36.50
ไม่ตอบ	228	38.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละความปกติของร่างกายผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีร่างกายปกติมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 รองลงมาคือ หูตึง / หูหนวก / ไม่ค่อยได้ยิน จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 12.33 และพูดไม่ได้ / เสียงไม่มี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ส่วนไม่ตอบคำถาม มีจำนวน 228 คิดเป็นร้อยละ 38.0

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละการศึกษาชั้นสูงสุดของผู้สูงอายุ

การศึกษาชั้นสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	72	12.00
ประถมศึกษา	349	58.17
มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)	28	4.67
มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6)	9	1.50
อนุปริญญา ปวส. ปวท.	77	12.83
ปริญญาตรี	44	7.33
ปริญญาโท	15	2.50
ปริญญาเอก	6	1.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละการศึกษาระดับสูงสุดของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีการศึกษาระดับสูงสุดส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 58.17 รองลงมาในระดับอนุปริญญา ปวส. ปวท. จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 12.83 และระดับปริญญาเอกมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละอาชีพของผู้สูงอายุ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
พ่อบ้าน-แม่บ้าน	131	21.83
รับจ้าง	45	7.50
ค้าขาย	115	19.17
เกษตรกรรม	27	4.50
เจ้าของธุรกิจ	27	4.50
ไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ	146	24.33
ห้างร้าน/บริษัท	30	5.00
ข้าราชการบำนาญ	67	11.17
อื่นๆ	12	2.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละอาชีพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 24.33 รองลงมาคืออาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้าน จำนวน 131 คิดเป็นร้อยละ 21.83 และอาชีพเกษตรกรรมและเจ้าของธุรกิจมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 ส่วนอาชีพอื่นๆ มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละรายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุ

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	185	30.83
ต่ำกว่า 4,000 บาท	61	10.17
ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท	28	4.67
ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท	113	18.83
ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท	61	10.17
ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท	18	3.00
มากกว่า 12,000 บาท	134	22.33
รวม	600	100.00

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละรายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุไม่มีรายได้ มีจำนวนมากที่สุด มีจำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 30.83 รองลงมาคือรายได้มากกว่า 12,000 บาท มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 22.33 และรายได้ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ

จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)	จำนวน	ร้อยละ
2	40	6.67
3	66	11.00
4	201	33.50
5	145	24.17
6	68	11.33
7	24	4.00
8	8	1.33
9	7	1.17
10	39	6.50
13	2	0.33
รวม	600	100.00

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน มากที่สุด คือ จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 24.17 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 13 คน น้อยที่สุด คือ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้สูงอายุ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	16	2.67
สมรส	485	80.83
หย่า	45	7.50
หม้าย(คู่สมรสเสียชีวิต)	54	9.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67 รองลงมาคือหม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต) จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 และสถานภาพโสดมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของสื่อในบ้าน/ที่พักผู้สูงอายุ

โทรทัศน์ (เครื่อง)	จำนวน	ร้อยละ
1	203	33.83
2	162	27.00
3	151	25.17
4	56	9.33
5	19	3.17
6	3	0.50
7	6	1.00
รวม	600	100.00
วิทยุ (เครื่อง)		
ไม่มี	23	3.83
1	486	81.00
2	61	10.17
3	19	3.17
4	5	0.83
5	6	1.00
รวม	600	100.00
คอมพิวเตอร์ (เครื่อง)		
ไม่มี	160	26.67
1	281	46.83
2	105	17.50
3	30	5.00
4	18	3.00
5	6	1.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของสื่อในบ้าน/ที่พักผู้สูงอายุ พบว่า สื่อประเภทโทรทัศน์ มีจำนวน 1 เครื่องมากที่สุด จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 33.83 รองลงมา 2 เครื่อง จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 และ 6 เครื่องมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50

สื่อประเภทวิทยุ พบว่า ส่วนใหญ่มีจำนวน 1 เครื่อง จำนวน 486 คน คิดเป็นร้อยละ 81.00 รองลงมา มีจำนวน 2 เครื่อง จำนวน 61 คิดเป็นร้อยละ 10.17 และจำนวน 4 เครื่องน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83 ส่วนไม่มีสื่อประเภทวิทยุมีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 3.83

สื่อประเภทคอมพิวเตอร์ พบว่า ผู้สูงอายุมีคอมพิวเตอร์ 1 เครื่องมากที่สุด จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 46.83 รองลงมา มีคอมพิวเตอร์ 2 เครื่อง จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และมีคอมพิวเตอร์ 5 เครื่องน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ส่วนไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ

ประเภทของสื่อ	Mean	SD.	ระดับพฤติกรรม
สื่อบุคคล (เพื่อน, เจ้าหน้าที่, ฯลฯ)	3.13	1.43	ปานกลาง
สื่อวารสาร, นิตยสาร	2.61	1.46	ปานกลาง
สื่อโทรทัศน์	4.14	1.05	มาก
สื่อภาพยนตร์	2.08	1.67	น้อย
สื่อวิทยุกระจายเสียง	2.74	1.44	ปานกลาง
สื่อพินบ้าน	2.11	1.49	น้อย
สื่ออินเทอร์เน็ต	1.65	1.82	น้อย
สื่อหนังสือพิมพ์	2.96	1.61	ปานกลาง
สื่อมือถือ	2.08	1.73	น้อย
สื่ออื่นๆ	0.02	0.20	ไม่ได้รับ
รวม	2.35	0.75	น้อย

ตารางที่ 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ พบว่า ในภาพรวมผู้สูงอายุเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ อยู่ในระดับน้อย (Mean=2.35) เมื่อพิจารณาแต่ละประเภท พบว่า ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อโทรทัศน์ (Mean=4.14) มากที่สุด โดยมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือสื่อบุคคล (เพื่อน, เจ้าหน้าที่, ฯลฯ)

(Mean=3.13) โดยมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง และสื่ออื่นๆ (Mean=0.02) น้อยที่สุด โดยมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับไม่ได้รับสื่อ

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละระยะเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

ระยะเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า 4 ชม./วัน	242	40.33
3 ชม./วัน	205	34.17
2 ชม./วัน	88	14.67
1 ชม./วัน	46	7.67
ไม่ดูรายการโทรทัศน์เลย	4	0.66
ไม่ตอบ	15	2.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนและร้อยละระยะเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ระยะเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุมากกว่า 4 ชม./วัน มากที่สุด จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 40.33 รองลงมา 3 ชม./วัน จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 34.17 และไม่ดูรายการโทรทัศน์เลยน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.66 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละความชอบรายการโทรทัศน์ที่ชมของผู้สูงอายุ

ความชอบรายการโทรทัศน์ที่ชม	จำนวน	ร้อยละ
ชอบ	583	97.17
ไม่ชอบ	6	1.00
ไม่ตอบ	11	1.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละความชอบรายการโทรทัศน์ที่ชมของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุชอบรายการโทรทัศน์ที่ชม จำนวน 583 คน คิดเป็นร้อยละ 97.17 และไม่ชอบรายการโทรทัศน์ที่ชม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละการเปิดเครื่องรับโทรทัศน์เพื่อรับชมรายการของผู้สูงอายุ

การเปิดเครื่องรับโทรทัศน์เพื่อรับชมรายการ	จำนวน	ร้อยละ
เลือกจากตารางออกอากาศ จากหนังสือต่างๆ	1	0.17
เลือกจากรายการที่ติดตามประจำ	233	38.83
เลือกตามเวลาที่ตนเองสะดวก เปิดเจอรายการใดก็ชมรายการนั้น	328	54.67
เลือกจากการแจ้งรายการทางสถานีโทรทัศน์	24	4.00
อื่นๆ	5	0.83
ไม่ตอบ	9	1.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละการเปิดเครื่องรับโทรทัศน์เพื่อรับชมรายการของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เปิดรับเครื่องรับโทรทัศน์โดยเลือกตามเวลาที่ตนเองสะดวก เปิดเจอรายการใดก็ชมรายการนั้นมากที่สุด จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 54.67 รองลงมาเลือกจากรายการที่ติดตามประจำ จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 38.83 และเลือกจากตารางออกอากาศจากหนังสือต่างๆ น้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละจุดมุ่งหมายแรกในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

จุดมุ่งหมายแรกในการรับชมรายการโทรทัศน์	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อความรู้ หรือการศึกษา	90	15.00
เพื่อบันเทิง	177	29.50
เพื่อรับทราบข่าวสารบ้านเมือง	220	36.67
เพื่อให้เป็นเพื่อนแก้เหงา	104	17.33
อื่นๆ	9	1.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนและร้อยละจุดมุ่งหมายแรกในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า จุดมุ่งหมายแรกในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุเพื่อรับทราบข่าวสารบ้านเมืองมากที่สุด จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67 รองลงมาเพื่อความบันเทิง จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 และจุดมุ่งหมายอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละระยะเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

ระยะเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์	จำนวน	ร้อยละ
ดูทุกวัน	425	70.83
เฉพาะวันธรรมดา จันทร์ถึงศุกร์	15	2.50
เฉพาะวันหยุด เสาร์ถึงอาทิตย์	14	2.33
ไม่แน่นอน	137	22.84
ไม่ตอบ	9	1.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละระยะเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์ทุกวัน จำนวน 425 คน คิดเป็นร้อยละ 70.83 รองลงมาคือไม่แน่นอนในการรับชมรายการโทรทัศน์ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 22.84 และรับชมรายการโทรทัศน์เฉพาะวันหยุด เสาร์ถึงอาทิตย์ น้อยที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละช่องรายการโทรทัศน์ที่รับชมของผู้สูงอายุ

ช่องรายการโทรทัศน์ที่รับชม	จำนวน	ร้อยละ
ช่อง 3	156	26.00
ช่อง 5	70	11.67
ช่อง 7	142	23.67
ช่อง 9	86	14.33
ช่อง 11	63	10.50
อื่นๆ	74	12.33
ไม่ตอบ	9	1.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละช่องรายการโทรทัศน์ที่รับชมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์ช่อง 3 มากที่สุด จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 รองลงมา รับชมรายการโทรทัศน์ช่อง 7 จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 23.67 และรับชมรายการโทรทัศน์ ช่อง 11 น้อยที่สุด จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละช่วงเวลารับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

ช่วงเวลารับชมรายการโทรทัศน์	จำนวน	ร้อยละ
เช้ามืด (ก่อน 6.00 น.)	57	9.50
เช้า (6.00-9.00 น.)	55	9.17
สาย (9.00-12.00 น.)	51	8.50
เที่ยง (12.00-13.00 น.)	24	4.00
บ่าย (13.00-16.00 น.)	35	5.83
เย็น (16.00-18.00 น.)	55	9.17
ค่ำ (18.00-21.00 น.)	277	46.17
ดึก (ตั้งแต่ 21.00 น. ขึ้นไป)	37	6.16
ไม่ตอบ	9	1.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละช่วงเวลารับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์ช่วงเวลาดำ (18.00-21.00 น.) มากที่สุด จำนวน 277 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.17 รองลงมาช่วงเวลาเช้ามืด (ก่อน 6.00 น.) จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 และ ช่วงเวลาเที่ยง (12.00-13.00 น.) น้อยที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ส่วนไม่ตอบมี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละกิจกรรมที่ทำระหว่างชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

กิจกรรมที่ทำระหว่างชมรายการโทรทัศน์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้ทำอะไร	349	58.17
ทานอาหาร, เครื่องดื่ม	169	28.17
ทำงานส่วนตัวอย่างอื่นด้วย	59	9.83
อื่นๆ	9	1.50
ไม่ตอบ	14	2.33
รวม	600	100.00

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนและร้อยละกิจกรรมที่ทำระหว่างชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ได้ทำอะไรระหว่างชมรายการโทรทัศน์มากที่สุด จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 58.17 รองลงมา ทานอาหาร, เครื่องดื่ม จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 28.17 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละบุคคลที่รับชมรายการโทรทัศน์พร้อมกับผู้สูงอายุ

บุคคลที่รับชมรายการโทรทัศน์พร้อมกับผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ชมคนเดียว	183	30.50
ชมพร้อมคู่สมรส	92	15.33
ชมพร้อมลูกหลาน	293	48.83
อื่นๆ	23	3.84
ไม่ตอบ	9	1.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนและร้อยละบุคคลที่รับชมรายการโทรทัศน์พร้อมกับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์พร้อมลูกหลานมากที่สุด จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 48.83 รองลงมา ชมคนเดียว จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 3.84 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละผู้กำหนดการเปลี่ยนช่องโทรทัศน์

ผู้กำหนดการเปลี่ยนช่องโทรทัศน์ (ผู้ครองริโมท)	จำนวน	ร้อยละ
ตัวท่าน	314	52.33
คู่สมรส	100	16.67
ลูกหลาน	151	25.17
อื่นๆ	26	4.33
ไม่ตอบ	9	1.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 23 แสดงจำนวนและร้อยละผู้กำหนดการเปลี่ยนช่องโทรทัศน์ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเป็นผู้กำหนดการเปลี่ยนช่องโทรทัศน์มากที่สุด จำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 52.33 รองลงมา ลูกหลาน จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 25.17 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 4.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละรายการโทรทัศน์ที่ตรงกับความต้องการชมของผู้สูงอายุ

รายการโทรทัศน์ที่ตรงกับความต้องการชม	จำนวน	ร้อยละ
ได้ชม	574	95.67
ไม่ได้ชม	15	2.50
ไม่ตอบ	11	1.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนและร้อยละรายการโทรทัศน์ที่ตรงกับความต้องการชมของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุได้ชมรายการโทรทัศน์ที่ตรงกับความต้องการชม จำนวน 574 คน คิดเป็นร้อยละ 95.67 และไม่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่ตรงกับความต้องการชม จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละลักษณะการชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

ลักษณะการชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
มีโทรทัศน์ส่วนตัวเพื่อเปิดดูคนเดียว	219	36.50
ดูร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว	347	57.83
ดูร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในชมรมผู้สูงอายุ	9	1.50
อื่นๆ	9	1.50
ไม่ตอบ	16	2.67
รวม	600	100.00

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนและร้อยละลักษณะการชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุชมรายการโทรทัศน์ร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว จำนวน 347 คน คิดเป็นร้อยละ 57.83 รองลงมา มีโทรทัศน์ส่วนตัวเพื่อเปิดดูคนเดียว จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 และชมร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในชมรมผู้สูงอายุและอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละรายการโทรทัศน์ที่ผู้สูงอายุรับชม

รายการโทรทัศน์ที่ผู้สูงอายุรับชม	จำนวน	ร้อยละ
เกมส์โชว์	69	11.50
ละคร	125	20.83
ข่าวสาร	180	30.00
รายการอาหาร	5	0.83
สารคดี	32	5.33
สุขภาพ	4	0.67
ก่อนบ่ายคลายเครียด	13	2.17
ข่าวสารบ้านเมือง	4	0.67
ทั่วไป	17	2.83
กีฬา	2	0.33
ไม่ตอบ	149	24.84
รวม	600	100.00

ตารางที่ 26 แสดงจำนวนและร้อยละรายการโทรทัศนที่ผู้สูงอายุรับชม พบว่า ผู้สูงอายุชมข่าวสารมากที่สุด จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมา ผู้สูงอายุชมละคร จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 20.83 และชมกีฬาที่น้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 24.84

ตารางที่ 26 จำนวนและร้อยละเหตุผลการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

เหตุผลการรับชมรายการโทรทัศน์	จำนวน	ร้อยละ
ดูตามสมาชิกในครอบครัว	163	27.17
ดูตามที่ชมรมผู้สูงอายุเปิด	3	0.50
มีเนื้อหารายการตรงตามที่สนใจ	240	40.00
ติดตามรายการอย่างต่อเนื่อง	162	27.00
อื่นๆ	21	3.50
ไม่ตอบ	11	1.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละเหตุผลการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุชมรายการโทรทัศน์โดยมีเหตุผลว่ามีเนื้อหารายการตรงตามที่สนใจมากที่สุด จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ ชมตามสมาชิกในครอบครัว จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 27.17 และชมตามที่ชมรมผู้สูงอายุเปิดน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83

ตารางที่ 28 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ

รายการ	Mean	SD.	ระดับการรับชม
ข่าวในประเทศ	4.44	0.87	มาก
ข่าวต่างประเทศ	3.30	1.36	ปานกลาง
ข่าวกีฬา	2.84	1.08	ปานกลาง
ข่าวบันเทิง	3.31	1.27	ปานกลาง
รายการสนทนา	2.90	0.95	ปานกลาง
รายการสารคดีต่างๆ	3.07	1.00	ปานกลาง
รายการสุขภาพอนามัย	3.03	0.95	ปานกลาง
รายการเพลง ดนตรี	3.04	1.15	ปานกลาง
รายการอภิปราย	2.75	1.08	ปานกลาง
ละคร	3.61	1.49	มาก
ภาพยนตร์	1.97	1.21	น้อย
การ์ตูน	1.78	1.03	น้อย
รายการธรรมะ	2.94	1.14	ปานกลาง
รายการศิลปะ	2.70	1.12	ปานกลาง
วัฒนธรรม	2.91	1.15	ปานกลาง
เกมส์โชว์ต่างๆ	3.35	1.43	ปานกลาง
รายการพ่อบ้านแม่บ้าน	2.14	1.16	น้อย
รายการสำหรับเด็ก	1.89	1.18	น้อย
อื่นๆ	1.33	0.58	น้อยที่สุด
รวม	2.73	0.60	ปานกลาง

ตารางที่ 28 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (Mean=2.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ผู้สูงอายุชมข่าวในประเทศมากที่สุด (Mean=4.44) โดยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ละคร (Mean=3.61) โดยอยู่ในระดับมาก และรายการอื่นๆ น้อยที่สุด (Mean=1.33) โดยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 29 จำนวนและร้อยละความชอบรายการบันเทิงของผู้สูงอายุ

ความชอบรายการบันเทิง	จำนวน	ร้อยละ
ชอบ	552	92.00
ไม่ชอบ	36	6.00
ไม่ตอบ	12	2.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 29 แสดงจำนวนและร้อยละความชอบรายการบันเทิงของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบรายการบันเทิง จำนวน 552 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00 และไม่ชอบรายการบันเทิง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละรายการบันเทิงที่ผู้สูงอายุชอบ

รายการบันเทิงที่ผู้สูงอายุชอบ	จำนวน	ร้อยละ
กีฬา	87	14.50
ดนตรี นาฏศิลป์	43	7.17
ตลก	118	19.67
ละคร/ภาพยนตร์	215	35.83
เกมส์โชว์	99	16.50
การ์ตูน	21	3.50
อื่นๆ	2	0.33
ไม่ตอบ	15	2.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 30 แสดงจำนวนและร้อยละรายการบันเทิงที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบรายการละคร/ภาพยนตร์มากที่สุด จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 35.83 รองลงมา ชอบรายการตลก จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 19.67 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

ตารางที่ 31 จำนวนและร้อยละความชอบรายการความรู้ของผู้สูงอายุ

ความชอบรายการความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ชอบ	573	95.50
ไม่ชอบ	15	2.50
ไม่ตอบ	12	2.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 31 แสดงจำนวนและร้อยละความชอบรายการความรู้ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบรายการความรู้ จำนวน 573 คิดเป็นร้อยละ 95.50 และไม่ชอบรายการความรู้ จำนวน 15 คิดเป็นร้อยละ 2.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 12 คิดเป็นร้อยละ 2.00

ตารางที่ 32 จำนวนและร้อยละรายการความรู้ที่ผู้สูงอายุชอบ

รายการความรู้ที่ผู้สูงอายุชอบ	จำนวน	ร้อยละ
สุขภาพอนามัย	127	21.17
ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม	66	11.00
กฎหมายในชีวิตประจำวัน	32	5.33
การเมือง การปกครอง	122	20.33
ส่งเสริมอาชีพทั่วไป	113	18.83
เกษตรกรรม	29	4.83
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	95	15.83
อื่นๆ	6	1.00
ไม่ตอบ	10	1.68
รวม	600	100.00

ตารางที่ 32 แสดงจำนวนและร้อยละรายการความรู้ที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบรายการสุขภาพอนามัยมากที่สุด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 21.17 รองลงมาคือ รายการการเมือง การปกครอง จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 20.33 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.68

ตารางที่ 33 จำนวนและร้อยละรายการเกมส์โชว์ที่ผู้สูงอายุชอบ

รายการเกมส์โชว์ที่ผู้สูงอายุชอบ	จำนวน	ร้อยละ
เกมส์ที่ต้องใช้ความคิด การวางแผนในการแข่งขัน	71	11.83
เกมส์ที่ต้องใช้ความรวดเร็วในการแข่งขัน	237	39.50
เกมส์ที่ต้องใช้ความรู้ในการตอบคำถาม	201	33.50
อื่นๆ	81	13.50
ไม่ตอบ	10	1.67
รวม	600	100.00

ตารางที่ 33 แสดงจำนวนและร้อยละรายการเกมส์โชว์ที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบรายการเกมส์ที่ต้องใช้ความรวดเร็วในการแข่งขันมากที่สุด จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 รองลงมาคือ เกมส์ที่ต้องใช้ความรู้ในการตอบคำถาม จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67

ตารางที่ 34 จำนวนและร้อยละรายการละครที่ผู้สูงอายุชอบ

รายการละครที่ผู้สูงอายุชอบ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทไสยศาสตร์, ผี, เรื่องลึกลับ	12	2.00
ประเภทละครประวัติศาสตร์ ละครย้อนยุค	144	24.00
ประเภทเบาๆ ในครอบครัว	254	42.33
ประเภทหนึ่งหวง อัจฉาวิเศษยา	43	7.17
ประเภทตลกขบขัน	88	14.67
ประเภทสืบสวน สอบสวน	12	2.00
อื่นๆ	38	6.33
ไม่ตอบ	9	1.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 34 แสดงจำนวนและร้อยละรายการละครที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบละครประเภทเบาๆ ในครอบครัวมากที่สุด จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 42.33 รองลงมาคือประเภทละครประวัติศาสตร์ ละครย้อนยุค จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 และประเภทสืบสวน สอบสวนน้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตารางที่ 35 จำนวนและร้อยละรายการดนตรี นาฏศิลป์ที่ผู้สูงอายุชอบ

รายการดนตรี นาฏศิลป์ที่ผู้สูงอายุชอบ	จำนวน	ร้อยละ
โขน การแสดงจากกรมศิลปากร	111	18.50
ดนตรีไทยเดิม	93	15.50
ลิเก	30	5.00
ดนตรีไทยสากล, สากล	92	15.33
การแสดงพื้นบ้านต่างๆ	257	42.83
อื่นๆ	7	1.17
ไม่ตอบ	10	1.67
รวม	600	100.00

ตารางที่ 35 แสดงจำนวนและร้อยละรายการดนตรี นาฏศิลป์ที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบรายการดนตรี นาฏศิลป์ประเภทการแสดงพื้นบ้านต่างๆ มากที่สุด จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 42.83 รองลงมาคือ โขน การแสดงจากกรมศิลปากร จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67

ตารางที่ 36 จำนวนและร้อยละรายการกีฬาที่ผู้สูงอายุชอบ

รายการกีฬาที่ผู้สูงอายุชอบ	จำนวน	ร้อยละ
มวย	157	26.17
ฟุตบอล	197	32.83
กอล์ฟ	15	2.50
สนุกเกอร์	43	7.17
อื่นๆ	179	29.83
ไม่ตอบ	9	1.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 36 แสดงจำนวนและร้อยละรายการกีฬาที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบรายการฟุตบอลมากที่สุด จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 32.83 รองลงมาคืออื่นๆ จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 29.83 และรายการกอล์ฟน้อยที่สุด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตารางที่ 37 จำนวนและร้อยละการนำข่าวสาร หรือความรู้ที่ได้รับจากการชมโทรทัศน์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือแนะนำผู้อื่นของผู้สูงอายุ

การนำข่าวสาร หรือความรู้ที่ได้รับจากการชมโทรทัศน์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือแนะนำผู้อื่นของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
เคย	486	81.00
ไม่เคย	87	14.50
ไม่ตอบ	27	4.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 37 แสดงจำนวนและร้อยละการนำข่าวสาร หรือความรู้ที่ได้รับจากการชมโทรทัศน์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือแนะนำผู้อื่นของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยนำข่าวสาร หรือความรู้ที่ได้รับจากการชมโทรทัศน์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือแนะนำผู้อื่น จำนวน 486 คน คิดเป็นร้อยละ 81.00 และไม่เคย จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50

ตารางที่ 38 จำนวนและร้อยละพฤติกรรมกาฟังวิทยุของผู้สูงอายุ

พฤติกรรมกาฟังวิทยุของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ฟังประจำ	120	20.00
ฟังบ้างเป็นครั้งคราว	370	61.67
ไม่ฟังเลย	96	16.00
ไม่ตอบ	14	2.33
รวม	600	100.00

ตารางที่ 38 แสดงจำนวนและร้อยละพฤติกรรมกาฟังวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุฟังวิทยุบ้างเป็นครั้งคราว จำนวน 370 คน คิดเป็นร้อยละ 61.67 รองลงมาคือ ฟังประจำจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และไม่ฟังเลยน้อยที่สุด จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33

ตารางที่ 39 จำนวนและร้อยละสถานที่รับฟังวิทยุของผู้สูงอายุ

สถานที่รับฟังวิทยุของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ที่บ้านหรือที่พักของตน	335	55.83
บ้านเพื่อน บ้านใกล้เคียง	49	8.17
ชมรมผู้สูงอายุ	4	0.67
ร้านค้า ร้านอาหาร	64	10.67
อื่นๆ	45	7.50
ไม่ตอบ	103	17.16
รวม	600	100.00

ตารางที่ 39 จำนวนและร้อยละสถานที่รับฟังวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุรับฟังวิทยุที่บ้านหรือที่พักของตน จำนวน 335 คน คิดเป็นร้อยละ 55.83 รองลงมาคือ รับฟังวิทยุที่ร้านค้า ร้านอาหาร จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 10.67 และรับฟังวิทยุที่ชมรมผู้สูงอายุน้อยที่สุดจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 17.16

ตารางที่ 40 จำนวนและร้อยละลักษณะการฟังวิทยุของผู้สูงอายุ

ลักษณะการฟังวิทยุของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
มีวิทยุเป็นของตนเองเพื่อเปิดฟังคนเดียว	285	47.50
รับฟังร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว	175	29.17
รับฟังร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในชมรมผู้สูงอายุ	21	3.50
อื่นๆ	14	2.33
ไม่ตอบ	105	17.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 40 จำนวนและร้อยละลักษณะการฟังวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ลักษณะการฟังวิทยุของผู้สูงอายุโดยมีวิทยุเป็นของตนเองเพื่อเปิดฟังคนเดียวมากที่สุด จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมาคือ รับฟังร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50

ตารางที่ 41 จำนวนและร้อยละสถานีวิทยุที่ผู้สูงอายุเปิดรับฟัง

สถานีวิทยุที่ผู้สูงอายุเปิดรับฟัง	จำนวน	ร้อยละ
FM 91	14	2.33
จ. ส. 100	17	2.83
106.5	59	9.84
98.0	29	4.83
91.0	39	6.50
93.0	25	4.17
107.0	8	1.33
95.00	89	14.83
94.5	4	0.67
85.5	10	1.67
89.0	6	1.00
105.5	9	1.50
92.5	21	3.50
ไม่ตอบ	270	45.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 41 แสดงจำนวนและร้อยละสถานีวิทยุที่ผู้สูงอายุเปิดรับฟัง พบว่า ผู้สูงอายุรับฟังสถานี 95.00 มากที่สุด จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 14.83 รองลงมา สถานี 106.5 จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 9.84 และสถานี 94.5 น้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00

ตารางที่ 42 จำนวนและร้อยละช่วงเวลารับฟังวิทยุของผู้สูงอายุ

ช่วงเวลารับฟังวิทยุของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ระหว่างเวลา 5.00-9.00 น. (เช้า)	193	32.17
ระหว่างเวลา 9.00-12.00 น. (สาย)	78	13.00
ระหว่างเวลา 12.00-15.00 น. (เที่ยง)	111	18.50
ระหว่างเวลา 15.00-17.00 น. (บ่าย)	37	6.17
ระหว่างเวลา 17.00-21.00 น. (เย็น)	56	9.33
หลังเวลา 21.00 น. (ดึก)	21	3.50
ไม่ตอบ	104	17.33
รวม	600	100.00

ตารางที่ 42 แสดงจำนวนและร้อยละช่วงเวลารับฟังวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับฟังวิทยุระหว่างเวลา 5.00-9.00 น. (เช้า) มากที่สุด จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 32.17 รองลงมา รับฟังระหว่างเวลา 12.00-15.00 น. (เที่ยง) จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 และรับฟังหลังเวลา 21.00 น. (ดึก) น้อยที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 17.33

ตารางที่ 43 จำนวนและร้อยละเหตุผลการเลือกรับฟังสถานีวิทยุของผู้สูงอายุ

เหตุผลการเลือกรับฟังสถานีวิทยุของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ฟังตามสมาชิกในครอบครัวเปิดไว้	182	30.33
ฟังตามที่ชมรมเปิดไว้	18	3.00
ชอบด้วยตนเอง(มีรายการที่ชื่นชอบ)	252	42.00
ชอบผู้จัดรายการ	14	2.33
อื่นๆ	31	5.17
ไม่ตอบ	103	17.17
รวม	600	100.00

ตารางที่ 43 แสดงจำนวนและร้อยละเหตุผลการเลือกรับฟังสถานีวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเลือกรับฟังสถานีวิทยุด้วยความชอบด้วยตนเอง (มีรายการที่ชื่นชอบ) มากที่สุด จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมาคือ ฟังตามสมาชิกในครอบครัวเปิดไว้ จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 30.33 และชอบผู้จัดรายการน้อยที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 17.17

ตารางที่ 44 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับฟังรายการวิทยุของผู้สูงอายุ

รายการวิทยุ	Mean	SD.	ระดับการรับชม
ข่าวในประเทศ	3.20	1.24	ปานกลาง
ข่าวต่างประเทศ	2.57	1.09	ปานกลาง
ข่าวกีฬา	2.27	0.95	น้อย
ข่าวบันเทิง	2.45	0.95	น้อย
ข่าววิเคราะห์/วิจารณ์ข่าว	2.44	1.00	น้อย
สารคดี ความรู้ทั่วไป	2.58	1.10	ปานกลาง
รายการเพื่อสุขภาพอนามัย	2.54	1.02	ปานกลาง
รายการสำหรับผู้สูงอายุ	2.51	1.03	ปานกลาง
รายการธรรมะ	2.69	1.08	ปานกลาง
เพลงไทยเดิม	2.14	1.19	น้อย
เพลงไทยสากล	2.22	1.24	น้อย
เพลงสากล	1.83	1.10	น้อย

เพลงบรรเลง	1.75	0.99	น้อย
รายการตอบปัญหา	1.85	1.06	น้อย
ละครวิทยุ	1.71	0.96	น้อย
ลิเก ลำตัด หมอลำ	1.94	1.12	น้อย
อื่นๆ	1.00	0.00	น้อยที่สุด
รวม	2.16	0.67	น้อย

ตารางที่ 44 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับฟังรายการวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับฟังรายการวิทยุในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (Mean=2.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ผู้สูงอายุรับฟังรายการข่าวในประเทศมากที่สุด (Mean=3.20) โดยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ รายการธรรมะ (Mean=2.69) โดยอยู่ในระดับปานกลาง และผู้สูงอายุรับฟังรายการอื่นๆ น้อยที่สุด (Mean=1.00) โดยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 45 จำนวนและร้อยละสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผู้สูงอายุอ่าน

สื่อสิ่งพิมพ์ที่ผู้สูงอายุอ่าน	จำนวน	ร้อยละ
หนังสือพิมพ์	353	58.83
นิตยสาร / วารสาร	38	6.34
หนังสือทั่วไป	140	23.33
อื่นๆ	21	3.50
ไม่ตอบ	48	8.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 45 แสดงจำนวนและร้อยละสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผู้สูงอายุอ่าน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุด จำนวน 353 คน คิดเป็นร้อยละ 58.83 รองลงมา อ่านหนังสือทั่วไป จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00

ตารางที่ 46 จำนวนและร้อยละความถี่การอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้สูงอายุ

สื่อสิ่งพิมพ์	จำนวน (ร้อยละ)						
	อ่านทุกวัน	4-6 ครั้ง/ สัปดาห์	2-3 ครั้ง/ สัปดาห์	1 ครั้ง/ สัปดาห์	ไม่ได้อ่าน เลย	ไม่ตอบ	รวม
หนังสือพิมพ์	254 (42.33)	34 (5.67)	28 (4.67)	194 (32.33)	44 (7.33)	46 (7.67)	600 (100)
นิตยสาร/ วารสาร	61 (10.16)	43 (7.17)	160 (26.67)	198 (33.00)	87 (14.50)	51 (8.50)	600 (100)
หนังสือเล่ม ทั่วไป	91 (15.16)	37 (6.17)	151 (25.17)	198 (33.00)	72 (12.00)	51 (8.50)	600 (100)
อื่นๆ	2 (0.33)	6 (1.00)	-	1 (0.17)	4 (0.67)	587 (97.83)	600 (100)

ตารางที่ 46 แสดงจำนวนและร้อยละความถี่การอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือพิมพ์ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านทุกวันมากที่สุด จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 42.33 และอ่าน 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 7.67

สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดนิตยสาร/วารสาร พบว่า ผู้สูงอายุอ่าน 1 ครั้ง/สัปดาห์ มากที่สุด จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 และอ่าน 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 7.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50

สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือเล่มทั่วไป พบว่า ผู้สูงอายุอ่าน 1 ครั้ง/สัปดาห์ มากที่สุด จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 และอ่าน 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 6.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50

สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ พบว่า ผู้สูงอายุอ่าน 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ มากที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 และอ่าน 1 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 587 คน คิดเป็นร้อยละ 97.83

ตารางที่ 47 จำนวนและร้อยละสถานที่อ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้สูงอายุ

สื่อสิ่งพิมพ์	จำนวน (ร้อยละ)						
	บ้าน/ที่พัก	ร้านค้า/ ร้านอาหาร	ชมรม ผู้สูงอายุ	ห้องสมุด	อื่นๆ	ไม่ตอบ	รวม
หนังสือพิมพ์	319 (53.16)	192 (32.00)	-	4 (0.67)	33 (5.50)	52 (8.67)	600 (100)
นิตยสาร/ วารสาร	237 (39.50)	191 (31.83)	12 (2.00)	44 (7.33)	61 (10.17)	55 (9.17)	600 (100)
หนังสือเล่ม ทั่วไป	279 (46.50)	155 (25.84)	-	56 (9.33)	59 (9.83)	51 (8.50)	600 (100)
อื่นๆ	2 (0.34)	5 (0.83)	-	-	-	593 (98.83)	600 (100)

ตารางที่ 47 แสดงจำนวนและร้อยละสถานที่อ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือพิมพ์ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านที่บ้าน/ที่พักมากที่สุด จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 53.16 และอ่านที่ห้องสมุดน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67

สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดนิตยสาร/วารสาร พบว่า ผู้สูงอายุอ่านที่บ้าน/ที่พักมากที่สุด จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 และอ่านที่ชมรมผู้สูงอายุน้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 9.17

สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือเล่มทั่วไป พบว่า ผู้สูงอายุอ่านที่บ้าน/ที่พักมากที่สุด จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 และอ่านที่ห้องสมุดน้อยที่สุด จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 9.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50

สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านที่ร้านค้า/ร้านอาหารมากที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83 และอ่านที่บ้าน/ที่พักน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.34 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 593 คน คิดเป็นร้อยละ 98.83

ตารางที่ 48 จำนวนและร้อยละช่วงเวลาอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้สูงอายุ

สื่อสิ่งพิมพ์	จำนวน (ร้อยละ)							ไม่ตอบ	รวม
	เช้า (5.00- 9.00.)	สาย (9.00- 12.00)	บ่าย (13.00- 16.00)	เย็น (17.00- 20.00)	ดึก (21.00 เป็น ต้นไป)	อื่นๆ	ไม่แน่ / ไม่ว่าง		
หนังสือพิมพ์	153 (25.50)	115 (19.17)	14 (2.33)	10 (1.67)	16 (2.67)	18 (3.00)	221 (36.83)	53 (8.83)	600 (100)
นิตยสาร/ วารสาร	30 (5.00)	26 (4.33)	30 (5.00)	49 (8.17)	10 (1.67)	24 (4.00)	380 (63.33)	51 (8.50)	600 (100)
หนังสือเล่ม ทั่วไป	32 (5.33)	16 (2.67)	34 (5.67)	40 (6.66)	16 (2.67)	18 (3.00)	389 (64.83)	55 (9.17)	600 (100)
อื่นๆ	-	-	-	-	2 (0.33)	-	-	598 (99.67)	600 (100)

ตารางที่ 48 แสดงจำนวนและร้อยละช่วงเวลาอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือพิมพ์ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านหนังสือพิมพ์เมื่อไม่แน่/ไม่ว่างมากที่สุด จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 36.83 และอ่านช่วงเวลาเย็น (17.00-20.00) น้อยที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 8.83

สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดนิตยสาร/วารสาร พบว่า ผู้สูงอายุอ่านนิตยสารเมื่อไม่แน่/ไม่ว่างมากที่สุด จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 และอ่านช่วงเวลาดึก (21.00 เป็นต้นไป) น้อยที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50

สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือเล่มทั่วไป พบว่า ผู้สูงอายุอ่านหนังสือเล่มทั่วไปเมื่อไม่แน่/ไม่ว่างมากที่สุด จำนวน 389 คน คิดเป็นร้อยละ 64.83 และอ่านช่วงเวลายาย (9.00-12.00) และช่วงเวลาตึก (21.00 เป็นต้นไป) น้อยที่สุด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 9.17

สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ช่วงเวลาเดียว คือช่วงเวลาตึก (21.00 เป็นต้นไป) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 598 คน คิดเป็นร้อยละ 99.67

ตารางที่ 49 จำนวนและร้อยละหนังสือพิมพ์รายวันที่ผู้สูงอายุอ่าน

หนังสือพิมพ์รายวันที่ผู้สูงอายุอ่าน	จำนวน	ร้อยละ
ไทยรัฐ	213	35.50
สยามโพสต์	15	2.50
ข่าวสด	48	8.00
เดลินิวส์	115	19.17
ผู้จัดการรายวัน	7	1.17
คมชัดลึก	24	4.00
มติชน	45	7.50
กรุงเทพธุรกิจ	4	0.67
สยามรัฐ	38	6.33
บางกอกโพสต์	26	4.33
สยามกีฬา	6	1.00
เดอะเนชั่น	4	0.67
อื่นๆ	8	1.33
ไม่ตอบ	47	7.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 49 แสดงจำนวนและร้อยละหนังสือพิมพ์รายวันที่ผู้สูงอายุอ่าน พบว่า ผู้สูงอายุอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมากที่สุด จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 รองลงมาคือ เดลินิวส์ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 19.17 และอ่านหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจและเดอะเนชั่นน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83

ตารางที่ 50 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการอ่านคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์รายวัน
ของผู้สูงอายุ

คอลัมน์	Mean	SD.	ระดับการอ่าน
ข่าวการเมือง	4.17	1.17	มาก
ข่าวเศรษฐกิจ	3.48	1.35	ปานกลาง
ข่าวการศึกษา	3.03	1.24	ปานกลาง
ข่าวเกษตรกรรม	2.92	1.29	ปานกลาง
ข่าวอาชญากรรม	4.01	1.17	มาก
ข่าวกีฬา	3.09	1.33	ปานกลาง
ข่าวบันเทิง	3.17	1.31	ปานกลาง
ข่าวสังคม, ชุมชน	2.42	1.05	น้อย
ข่าวต่างประเทศ	2.38	1.19	น้อย
บทวิจารณ์	2.34	1.17	น้อย
คอลัมน์ร้องทุกข์	2.31	1.09	น้อย
ปัญหาสุขภาพ	2.69	1.19	ปานกลาง
การ์ตูน/นวนิยาย/ละคร	2.67	1.41	ปานกลาง
พยากรณ์โชคชะตา	2.43	1.18	น้อย
ปัญหาหัวใจ	1.83	1.20	น้อย
ปัญหาทางเพศ	1.39	0.75	น้อยที่สุด
อื่นๆ	1.00	0.00	น้อยที่สุด
รวม	2.67	0.83	ปานกลาง

ตารางที่ 50 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการอ่านคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์รายวันของผู้สูงอายุ ในภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุอ่านคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับปานกลาง (Mean=2.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายคอลัมน์ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านคอลัมน์ข่าวการเมืองมากที่สุด (Mean=4.17) โดยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือข่าวอาชญากรรม (Mean=4.01) โดยอยู่ในระดับมาก และปัญหาทางเพศน้อยที่สุด (Mean=1.39) โดยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนคอลัมน์อื่นๆ (Mean=1.00) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 51 จำนวนและร้อยละนิตยสารที่ผู้สูงอายุอ่านประจำ

นิตยสารที่ผู้สูงอายุอ่านประจำ	จำนวน	ร้อยละ
ทีวีพูล	33	5.50
ไทยรัฐ	42	7.00
สยามกีฬา	17	2.83
กุลสตรี	18	3.00
TRIP	7	1.17
ชีวจิต	58	9.67
ดารารายสัปดาห์	20	3.33
ท่องเที่ยว	24	4.00
พระเครื่อง	15	2.50
ธรรมมะ	11	1.83
แพรวเกมเพชร	6	1.00
คู่สร้างคู่สม	11	1.83
มติชนรายสัปดาห์	9	1.50
ตำรายาพื้นบ้าน	3	0.50
นิตยสารสุขภาพ	2	0.33
บ้านและที่ดิน	5	0.83
ขวัญเรือน	8	1.33
ไม่มีนิตยสารที่อ่านประจำ(ไม่มีฉบับที่อ่านประจำ)	156	26.00
ไม่ตอบ	155	25.82
รวม	600	100.00

ตารางที่ 51 แสดงจำนวนและร้อยละนิตยสารที่ผู้สูงอายุอ่านประจำ พบว่า ไม่มีนิตยสารที่อ่านประจำ (ไม่มีฉบับที่อ่านประจำ) มากที่สุด จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 รองลงมาคือ ชีวจิต จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 9.67 และนิตยสารสุขภาพน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 25.82

ตารางที่ 52 จำนวนและร้อยละลักษณะการอ่านนิยายสารของผู้สูงอายุ

ลักษณะการอ่านนิยายสารของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
อ่านทุกเรื่องในเล่ม	99	16.50
อ่านเฉพาะเรื่องที่สนใจเท่านั้น	373	62.17
อื่นๆ	12	2.00
ไม่ตอบ	116	19.33
รวม	600	100.00

ตารางที่ 52 แสดงจำนวนและร้อยละลักษณะการอ่านนิยายสารของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุอ่านนิยายสารเฉพาะเรื่องที่สนใจเท่านั้น จำนวน 373 คน คิดเป็นร้อยละ 62.17 รองลงมาคือ อ่านทุกเรื่องในเล่ม จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 19.33

ตารางที่ 53 จำนวนและร้อยละการอ่านหนังสือประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ

การอ่านหนังสือประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
นวนิยาย/นิยาย	70	11.67
เรื่องสั้น	62	10.33
สารคดีท่องเที่ยว	175	29.17
วิชาการต่างๆ	21	3.50
ศาสนา	133	22.17
อื่นๆ	50	8.33
ไม่ตอบ	89	14.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 53 แสดงจำนวนและร้อยละการอ่านหนังสือประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านหนังสือประเภทสารคดีท่องเที่ยวมากที่สุด จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 รองลงมาคือ ศาสนา จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 22.17 และอ่านหนังสือประเภทอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 14.83

ตารางที่ 54 จำนวนและร้อยละความถี่การไปดูภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ

ความถี่การไปดูภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
2 ครั้ง/สัปดาห์	7	1.17
1 ครั้ง/สัปดาห์	3	0.50
2 ครั้ง/เดือน	16	2.67
1 ครั้ง/เดือน	24	4.00
ไม่ได้ดูเลย	443	73.83
ไม่ตอบ	107	17.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 54 แสดงจำนวนและร้อยละความถี่การไปดูภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ได้ดูภาพยนตร์เลย จำนวน 443 คน คิดเป็นร้อยละ 73.83 รองลงมา ดู 1 ครั้ง/เดือน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และดู 1 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50

ตารางที่ 55 จำนวนและร้อยละรอบการดูภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ

รอบการดูภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
รอบเช้า	3	0.50
รอบเที่ยง	12	2.00
รอบบ่าย	24	4.00
รอบค่ำ	54	9.00
รอบดึก	28	4.67
ไม่ตอบ	479	79.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 55 จำนวนและร้อยละรอบการดูภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุดูภาพยนตร์รอบค่ำมากที่สุด จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 รองลงมาคือ รอบดึก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.67 และรอบเช้าน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 479 คน คิดเป็นร้อยละ 79.83

ตารางที่ 56 จำนวนและร้อยละประเภทภาพยนตร์ที่ผู้สูงอายุดู

ประเภทภาพยนตร์ที่ผู้สูงอายุดู	จำนวน	ร้อยละ
ภาพยนตร์ไทย	47	7.83
ภาพยนตร์จีน	7	1.17
ภาพยนตร์ญี่ปุ่น	-	-
ภาพยนตร์จากตะวันตก/ยุโรป	27	4.50
อื่นๆ	29	4.83
ไม่ตอบ	490	81.67
รวม	600	100.00

ตารางที่ 56 แสดงจำนวนและร้อยละประเภทภาพยนตร์ที่ผู้สูงอายุดู พบว่า ผู้สูงอายุชอบดูภาพยนตร์ไทยมากที่สุด จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83 รองลงมาคือ ภาพยนตร์อื่นๆ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 4.83 และภาพยนตร์จีนน้อยที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.17 ส่วนภาพยนตร์ญี่ปุ่นไม่ปรากฏข้อมูล และไม่ตอบมีจำนวน 490 คน คิดเป็นร้อยละ 81.67

ตารางที่ 57 จำนวนและร้อยละเหตุผลที่เลือกชมภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ

เหตุผลที่เลือกชมภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ไปดูตามเพื่อน	-	-
เห็นภาพยนตร์ตัวอย่างแล้วชอบ	46	7.67
ผู้อื่นแนะนำว่าดี	-	-
เลือกดูด้วยตนเอง	35	5.83
อื่นๆ	22	3.67
ไม่ตอบ	497	82.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 57 แสดงจำนวนและร้อยละเหตุผลที่เลือกชมภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเห็นภาพยนตร์ตัวอย่างแล้วชอบมากที่สุด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 7.67 รองลงมาคือ เลือกดูด้วยตนเอง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 5.83 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 3.67 ส่วนไปดูตามเพื่อนและผู้อื่นแนะนำว่าดีไม่ปรากฏข้อมูล และไม่ตอบมีจำนวน 497 คน คิดเป็นร้อยละ 82.83

ตารางที่ 58 จำนวนและร้อยละประเภทของภาพยนตร์ที่ผู้สูงอายุดู

ประเภทของภาพยนตร์ที่ผู้สูงอายุดู	จำนวน	ร้อยละ
ภาพยนตร์ชีวิต	15	2.50
ภาพยนตร์รุนแรง	3	0.50
ภาพยนตร์ลึกลับตื่นเต้น	28	4.67
ภาพยนตร์ตลกเบาสมอง	47	7.83
ไม่ตอบ	507	84.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 58 แสดงจำนวนและร้อยละประเภทของภาพยนตร์ที่ผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุดูภาพยนตร์ตลกเบาสมองมากที่สุด จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83 รองลงมาคือ ภาพยนตร์ลึกลับตื่นเต้น จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.67 และภาพยนตร์รุนแรงน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 507 คน คิดเป็นร้อยละ 84.50

ตารางที่ 59 จำนวนและร้อยละการเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้นของผู้สูงอายุ

การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้น	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เข้าร่วม	476	79.33
เข้าร่วม	68	11.33
ไม่ตอบ	56	9.33
รวม	600	100.00

ตารางที่ 59 แสดงจำนวนและร้อยละการเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้นของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้น จำนวน 476 คน คิดเป็นร้อยละ 79.33 และเข้าร่วม จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 11.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 9.33

ตารางที่ 60 จำนวนและร้อยละความถี่การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้นของผู้สูงอายุ

ความถี่การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้น	จำนวน	ร้อยละ
ประมาณ 2 ครั้ง/สัปดาห์	19	3.17
ประมาณ 1 ครั้ง/สัปดาห์	9	1.50
ประมาณ 2 ครั้ง/เดือน	23	3.83
ประมาณ 1 ครั้ง/เดือน	23	3.83
ไม่ตอบ	526	87.67
รวม	600	100.00

ตารางที่ 60 แสดงจำนวนและร้อยละความถี่การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้นของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้น ประมาณ 2 ครั้ง/เดือน และประมาณ 1 ครั้ง/เดือน มากที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 3.83 รองลงมาคือ ประมาณ 2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 3.17 และประมาณ 1 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 526 คน คิดเป็นร้อยละ 87.67

ตารางที่ 61 จำนวนและร้อยละสถานที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม

สถานที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ชมรมผู้สูงอายุ	25	4.17
โรงพยาบาล	25	4.17
โรงเรียน	1	0.16
วัด	19	3.17
ที่ว่าการอำเภอ	-	-
ที่ทำการ อบต.	6	1.00
ที่ทำการ อบจ.	-	-
อื่นๆ	3	0.50
ไม่ตอบ	521	86.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 61 แสดงจำนวนและร้อยละสถานที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมที่ชมรมผู้สูงอายุและโรงพยาบาลมากที่สุด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17 รองลงมาคือ วัด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 3.17 และโรงเรียนน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.16 ส่วนที่ว่าการอำเภอและที่ทำการ อบจ. ไม่ปรากฏข้อมูล และไม่ตอบมีจำนวน 521 คน คิดเป็นร้อยละ 86.83

ตารางที่ 62 จำนวนและร้อยละลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
เข้าร่วมกิจกรรมคนเดียว	20	3.33
เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว	10	1.67
เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน ชมรม หรือกลุ่มสนใจ	31	5.17
เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในชุมชน	17	2.83
อื่นๆ	-	-
ไม่ตอบ	522	87.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 62 แสดงจำนวนและร้อยละลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน ชมรม หรือกลุ่มสนใจมากที่สุด จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 5.17 รองลงมาคือ เข้าร่วมกิจกรรมคนเดียว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวน้อยที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 ส่วนอื่นๆ ไม่ปรากฏข้อมูล และไม่ตอบมีจำนวน 522 คน คิดเป็นร้อยละ 87.00

ตารางที่ 63 จำนวนและร้อยละช่วงเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ

ช่วงเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
เช้า (5.00-9.00 น.)	17	2.83
สายถึงเที่ยง (9.00-12.00 น.)	33	5.50
บ่าย (13.00-16.00 น.)	9	1.50
เย็นถึงค่ำ (17.00-20.00 น.)	6	1.00
ดึก (หลังเวลา 21.00 น.)	7	1.17
อื่นๆ	-	-
ไม่ตอบ	528	88.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 63 แสดงจำนวนและร้อยละช่วงเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมช่วงสายถึงเที่ยง (9.00 – 12.00 น.) มากที่สุด จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 รองลงมาคือ ช่วงเช้า (5.00-9.00 น.) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 2.83 และช่วงเย็นถึงค่ำ (17.00-20.00 น.) น้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ส่วนอื่นๆ ไม่มีปรากฏข้อมูล และไม่ตอบมีจำนวน 528 คน คิดเป็นร้อยละ 88.00

ตารางที่ 64 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ

กิจกรรม	Mean	SD.	ระดับการเข้าร่วมกิจกรรม
การประดิษฐ์ งานฝีมือ และศิลปะหัตถกรรม	1.77	1.13	น้อย
การเล่นกีฬา	1.71	0.98	น้อย
นันทนาการ เช่น การเดินรำ/ฟ้อนรำ/กิจกรรมเข้าจังหวะ	1.94	1.31	น้อย
การชมละครในโรงละครหรือละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์	2.06	1.12	น้อย
การดนตรีและการร้องเพลง	2.29	1.30	น้อย
การท่องเที่ยว	2.80	1.25	ปานกลาง
กิจกรรมช่วยเหลือสังคมและอาสาสมัคร	2.65	1.20	ปานกลาง
การพัฒนาด้านภาษา	1.73	1.10	น้อย
ชมรมผู้สูงอายุ	2.13	1.34	น้อย
รวม	1.86	0.79	น้อย

ตารางที่ 64 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุ ในภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย (Mean=1.86) เมื่อพิจารณารายกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวมากที่สุด (Mean=2.80) โดยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ กิจกรรมช่วยเหลือสังคมและอาสาสมัคร (Mean=2.65) โดยอยู่ในระดับปานกลาง และเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นกีฬาน้อยที่สุด (Mean=1.71) โดยอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 65 จำนวนและร้อยละการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ

การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้	78	13.00
ไม่ใช้	513	85.50
ไม่ตอบ	9	1.50
รวม	600	100.00

ตารางที่ 65 แสดงจำนวนและร้อยละการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 513 คน คิดเป็นร้อยละ 85.50 และใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ตารางที่ 66 จำนวนและร้อยละเรื่องที่ผู้สูงอายุใช้ในสื่ออินเทอร์เน็ต

เรื่องที่ผู้สูงอายุใช้ในสื่ออินเทอร์เน็ต	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อความรู้ หรือการศึกษา	15	2.50
เพื่อบันเทิง	5	0.83
เพื่อรับทราบข่าวสารบ้านเมือง	52	8.67
เพื่อให้เป็นเพื่อนแก้เหงา	-	-
อื่นๆ	6	1.00
ไม่ตอบ	522	87.00
รวม	600	100.00

ตารางที่ 66 แสดงจำนวนและร้อยละเรื่องที่ผู้สูงอายุใช้ในสื่ออินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อรับทราบข่าวสารบ้านเมืองมากที่สุด จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67 รองลงมาใช้เพื่อความรู้หรือการศึกษา จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 และใช้เพื่อความบันเทิงน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83 ส่วนใช้เพื่อให้เป็นเพื่อนแก้เหงาไม่ปรากฏข้อมูล และไม่ตอบมีจำนวน 522 คน คิดเป็นร้อยละ 87.00

ตารางที่ 67 จำนวนและร้อยละสถานที่ผู้สูงอายุใช้สื่ออินเทอร์เน็ต

สถานที่ผู้สูงอายุใช้สื่ออินเทอร์เน็ต	จำนวน	ร้อยละ
ที่บ้าน / ที่พัก	66	11.00
ที่ชมรมผู้สูงอายุ	-	-
ที่ร้านค้า / ร้านอาหาร	5	0.83
อื่นๆ	6	1.00
ไม่ตอบ	523	87.17
รวม	600	100.00

ตารางที่ 67 แสดงจำนวนและร้อยละสถานที่ผู้สูงอายุใช้สื่ออินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่บ้าน/ที่พักมากที่สุด จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 รองลงมาคือ ที่อื่นๆ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 และที่ร้านค้า/ร้านอาหารน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 523 คน คิดเป็นร้อยละ 87.17

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อต่างๆ

ตารางที่ 68 จำนวนและร้อยละการแก้ปัญหาการใช้สื่อของผู้สูงอายุ

การแก้ปัญหาการใช้สื่อของผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้แก้ปัญหาใดๆ	370	61.67
แจ้งผู้ที่เกี่ยวข้อง	75	12.50
บอกเล่าต่อบุคคลอื่น	138	23.00
อื่นๆ	17	2.83
รวม	600	100.00

ตารางที่ 68 แสดงจำนวนและร้อยละการแก้ปัญหาการใช้สื่อของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ได้แก้ปัญหาใดๆ มากที่สุด จำนวน 370 คน คิดเป็นร้อยละ 61.67 รองลงมาคือ บอกเล่าต่อบุคคลอื่น จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 และแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องน้อยที่สุด จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50

ตารางที่ 69 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการใช้สื่อต่างๆ

ข้อความ	Mean	SD.	ระดับความคิดเห็น
สื่อสำหรับผู้สูงอายุในปัจจุบันมีให้เลือกจำกัด	3.43	0.87	ปานกลาง
ท่านมีปัญหาเรื่องการเปิดรับเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เช่น การเปิดโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ	3.07	0.87	ปานกลาง
ท่านไม่สามารถเปิดรับสื่อตามที่ท่านต้องการ	2.90	0.85	ปานกลาง
เนื้อหารายการโทรทัศน์ไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ	3.05	0.87	ปานกลาง
เนื้อหารายการวิทยุไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ	3.14	0.71	ปานกลาง
เนื้อหาของนิตยสารไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ	3.19	0.71	ปานกลาง
เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ	2.93	0.86	ปานกลาง
เนื้อหาของอินเทอร์เน็ตไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ	3.14	0.72	ปานกลาง
ท่านไม่สามารถใช้บริการอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ	3.12	0.86	ปานกลาง
หนังสือพิมพ์ไม่มีเนื้อหาตามที่ท่านสนใจ	2.94	0.86	ปานกลาง

นิตยสารไม่มีเนื้อหาตามที่ท่านสนใจ	3.14	0.80	ปานกลาง
โทรทัศน์ไม่มีรายการตรงตามที่ท่านต้องการชม	2.89	0.96	ปานกลาง
วิทยุไม่มีรายการตรงตามที่ท่านต้องการฟัง	3.17	0.85	ปานกลาง
ร่างกายของท่านมีปัญหากับการเปิดรับสื่อบางสื่อ	2.52	1.13	ปานกลาง
รวม	3.05	0.21	ปานกลาง

ตารางที่ 69 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการใช้สื่อ ในภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อการใช้สื่ออยู่ในระดับปานกลาง (Mean=3.05) โดยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สื่อสำหรับผู้สูงอายุในปัจจุบันมีให้เลือกจำกัดมีความคิดเห็นมากที่สุด (Mean=3.43) โดยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ เนื้อหาของนิตยสารไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ (Mean=3.19) โดยอยู่ในระดับปานกลาง และร่างกายของท่านมีปัญหากับการเปิดรับสื่อบางสื่อมีความคิดเห็นน้อยที่สุด (Mean=2.52) โดยอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 4 ความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

ตารางที่ 70 จำนวนและร้อยละความต้องการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง/พัฒนาสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

ความต้องการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง/พัฒนา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ต้องการ มอบให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดูแล/ปรับปรุง/พัฒนา	524	87.33
ต้องการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง/พัฒนา	41	6.83
อื่นๆ	13	2.17
ไม่ตอบ	22	3.67
รวม	600	100.00

ตารางที่ 70 จำนวนและร้อยละความต้องการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง/พัฒนาสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง/พัฒนาสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย จำนวน 524 คน คิดเป็นร้อยละ 87.33 รองลงมาคือ ต้องการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง/พัฒนา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 6.83 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 3.67

ส่วนที่ 5 การเปรียบเทียบข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรค
การใช้สื่อต่างๆ

ตารางที่ 71 การเปรียบเทียบพื้นที่ที่อาศัยของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรค
การใช้สื่อต่างๆ

พฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรค การใช้สื่อต่างๆ	เขต		ค่า t	sig
	ค่าเฉลี่ย เขตเมือง	ค่าเฉลี่ย เขตชนบท/ ปริมณฑล		
พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ	2.69	2.19	3.64*	0.00
พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์	3.09	2.70	3.60*	0.00
พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ	2.45	1.89	3.75*	0.00
พฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน	2.80	2.30	3.00*	0.00
พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม	1.75	1.90	-0.25	0.81
ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	2.98	2.88	0.95	0.35

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 71 แสดงการเปรียบเทียบพื้นที่ที่อาศัยของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ และพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเมืองและเขตชนบท/ปริมณฑล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเมืองและเขตชนบท/ปริมณฑล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 72 การเปรียบเทียบอายุของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

พฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	1.287	3	.429	.754	.520
	ภายในกลุ่ม	338.973	596	.569		
	รวม	340.260	599			
พฤติกรรมการับชมรายการโทรทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	1.373	2	.687	1.916	.148
	ภายในกลุ่ม	210.044	586	.358		
	รวม	211.418	588			
พฤติกรรมการับฟังรายการวิทยุ	ระหว่างกลุ่ม	.834	2	.417	.939	.392
	ภายในกลุ่ม	214.085	482	.444		
	รวม	214.920	484			
พฤติกรรมกาอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน	ระหว่างกลุ่ม	19.646	2	9.823	17.110*	.000
	ภายในกลุ่ม	315.194	549	.574		
	รวม	334.841	551			
พฤติกรรมกาเข้าร่วมกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.552	2	1.276	2.102	.129
	ภายในกลุ่ม	47.343	78	.607		
	รวม	49.896	80			
ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	10.886	3	3.629	12.714*	.000
	ภายในกลุ่ม	170.092	596	.285		
	รวม	180.978	599			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 72 แสดงการเปรียบเทียบอายุของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการับฟังรายการวิทยุ และพฤติกรรมกาเข้าร่วมกิจกรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมกาอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพบว่าแตกต่างกันจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe ดังตารางที่ 72 – 73

ตารางที่ 73 การเปรียบเทียบรายค่าอายุของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์
รายวัน

อายุ	55 ปี – 64 ปี	65 ปี – 74 ปี	75 ปี – 84 ปี	มากกว่า 84 ปี
55 ปี – 64 ปี	-	0.13	0.86*	2.62*
65 ปี – 74 ปี	-	-	0.73*	2.49*
75 ปี – 84 ปี	-	-	-	1.76*
มากกว่า 84 ปี	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 73 แสดงการเปรียบเทียบรายค่าอายุของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ผู้สูงอายุอายุ 55 ปี – 64 ปี มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันสูงกว่าอายุ 75 ปี – 84 ปี และอายุมากกว่า 84 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุอายุ 65 ปี – 74 ปี มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันสูงกว่าอายุ 75 ปี – 84 ปี และอายุมากกว่า 84 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุอายุ 75 ปี – 84 ปี มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันสูงกว่าอายุมากกว่า 84 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 74 การเปรียบเทียบรายค่าอายุของผู้สูงอายุด้านปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อ
ต่างๆ

อายุ	55 ปี – 64 ปี	65 ปี – 74 ปี	75 ปี – 84 ปี	มากกว่า 84 ปี
55 ปี – 64 ปี	-	-0.18*	0.35*	-0.52
65 ปี – 74 ปี	-	-	0.53*	-0.35
75 ปี – 84 ปี	-	-	-	-0.88*
มากกว่า 84 ปี	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 74 แสดงการเปรียบเทียบรายค่าอายุของผู้สูงอายุด้านปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุอายุ 65 ปี – 74 ปี มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าอายุ 55 ปี – 64 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุอายุ 55 ปี – 64 ปี และ อายุ 65 ปี – 74 ปี มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าอายุ 75 ปี – 84 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุอายุมากกว่า 84 ปี มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าอายุ 75 ปี – 84 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 75 การเปรียบเทียบเพศของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

พฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	เพศ		ค่า t	sig
	ค่าเฉลี่ยเพศชาย	ค่าเฉลี่ยเพศหญิง		
พฤติกรรมเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ	2.33	2.37	-0.58	0.56
พฤติกรรมรับชมรายการโทรทัศน์	2.68	2.79	-2.20*	0.03
พฤติกรรมรับฟังรายการวิทยุ	2.24	2.08	2.57*	0.01
พฤติกรรมอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน	2.60	2.43	2.49*	0.01
พฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรม	1.77	1.93	-0.90	0.37
ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	3.01	3.08	-1.46	0.15

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 75 แสดงการเปรียบเทียบเพศของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า พฤติกรรมรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมรับฟังรายการวิทยุ และพฤติกรรมอ่านหนังสือพิมพ์รายวันของผู้สูงอายุที่เป็นเพศชายและเพศหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพฤติกรรมเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ของผู้สูงอายุที่เป็นเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 76 การเปรียบเทียบความสมบูรณ์ของสุขภาพผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

พฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	ความสมบูรณ์ของสุขภาพ		ค่า t	sig
	ค่าเฉลี่ยไม่มีโรคประจำตัว	ค่าเฉลี่ยมีโรคประจำตัว		
พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ	2.38	2.33	0.86	0.39
พฤติกรรมกรรับชมรายการโทรทัศน์	2.59	2.81	-4.42*	0.00
พฤติกรรมกรรับฟังรายการวิทยุ	2.14	2.17	-0.43	0.67
พฤติกรรมกรอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน	2.46	2.55	-1.55	0.12
พฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรม	1.94	1.76	1.02	0.31
ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	3.08	3.03	1.00	0.32

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 76 แสดงการเปรียบเทียบความสมบูรณ์ของสุขภาพผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า พฤติกรรมกรรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัวและมีโรคประจำตัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมกรรับฟังรายการวิทยุ พฤติกรรมกรอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน พฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ของผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัวและมีโรคประจำตัว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 77 การเปรียบเทียบความปกติของร่างกายผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

พฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	93.022	6	15.504	37.186*	.000
	ภายในกลุ่ม	247.238	593	.417		
	รวม	340.260	599			
พฤติกรรมกาเข้าชมรายการโทรทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	43.807	6	7.301	25.352*	.000
	ภายในกลุ่ม	167.611	582	.288		
	รวม	211.418	588			
พฤติกรรมการับฟังรายการวิทยุ	ระหว่างกลุ่ม	31.090	5	6.218	16.202*	.000
	ภายในกลุ่ม	183.830	479	.384		
	รวม	214.920	484			
พฤติกรรมกาอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน	ระหว่างกลุ่ม	33.043	6	5.507	9.945*	.000
	ภายในกลุ่ม	301.797	545	.554		
	รวม	334.841	551			
พฤติกรรมกาเข้าร่วมกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	8.832	5	1.766	3.226*	.011
	ภายในกลุ่ม	41.063	75	.548		
	รวม	49.896	80			
ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	10.544	6	1.757	6.115*	.000
	ภายในกลุ่ม	170.433	593	.287		
	รวม	180.978	599			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 77 แสดงการเปรียบเทียบความปกติของร่างกายผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีความปกติของร่างกายแตกต่างกันมีพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมกาเข้าชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการับฟังรายการวิทยุ พฤติกรรมกาอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน พฤติกรรมกาเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพบว่าแตกต่างจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe ดังตารางที่ 78 – 83

ตารางที่ 78 การเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมกร
เปิดรับสื่อประเภทต่างๆ

ความปกติของร่างกาย	ชีกซ้าย/ชีกขวา ไม่ทำงาน	หูตึง/หูหนวก/ ไม่ค่อยได้ยิน	ตามัว/ตาบอด /ตาเป็นต้อ	พูดไม่ได้/ เสียงไม่มี	เดินไม่ได้/ นั่งไม่ได้	ปกติ
ชีกซ้าย/ชีกขวาไม่ทำงาน	-	-0.84	-0.60	-0.08	-0.90	0.24
หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน	-	-	0.23	0.76	-0.06	1.08*
ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ	-	-	-	0.52	-0.30	0.84*
พูดไม่ได้/เสียงไม่มี	-	-	-	-	-0.82	0.32
เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้	-	-	-	-	-	1.14*
ปกติ	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 78 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมกร
การเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ
และเดินไม่ได้/นั่งไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีร่างกาย
ปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 79 การเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมกร
รับชมรายการโทรทัศน์

ความปกติของร่างกาย	ชีกซ้าย/ชีกขวา ไม่ทำงาน	หูตึง/หูหนวก/ ไม่ค่อยได้ยิน	ตามัว/ตาบอด /ตาเป็นต้อ	พูดไม่ได้/ เสียงไม่มี	เดินไม่ได้/ นั่งไม่ได้	ปกติ
ชีกซ้าย/ชีกขวาไม่ทำงาน	-	-0.82	-1.05*	-0.37	-1.27*	-0.28
หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน	-	-	-0.23	0.45	-0.46	0.54*
ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ	-	-	-	0.68	-0.22	0.77*
พูดไม่ได้/เสียงไม่มี	-	-	-	-	-0.90	0.09
เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้	-	-	-	-	-	0.99*
ปกติ	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 79 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมกร
การรับชมรายการโทรทัศน์ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีร่างกายตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ และเดินไม่ได้/นั่ง

ไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่ช้ำย/ช้ำกขวอไม่ทำางาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีร่างกายหุตั้ง/หุหนวก/ไม่ค้อยได้ยิน ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 80 การเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ

ความปกติของร่างกาย	ช้ำย/ช้ำกขวอ ไม่ทำางาน	หุตั้ง/หุหนวก/ ไม่ค้อยได้ยิน	ตามัว/ตาบอด /ตาเป็นต้อ	พุดไม่ได้/ เสียงไม่มี	เดินไม่ได้/ นั่งไม่ได้	ปกติ
ช้ำย/ช้ำกขวอไม่ทำางาน	-	0.62	0.21	2.54*	-0.46	0.62
หุตั้ง/หุหนวก/ไม่ค้อยได้ยิน	-	-	-0.41	1.92*	-1.08*	0.00
ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ	-	-	-	2.33*	-0.67	0.41
พุดไม่ได้/เสียงไม่มี	-	-	-	-	-3.00*	-1.92*
เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้	-	-	-	-	-	1.08*
ปกติ	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 79 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรม การรับฟังรายการวิทยุ พบว่า ผู้สูงอายุที่ช้ำย/ช้ำกขวอไม่ทำางาน หุตั้ง/หุหนวก/ไม่ค้อยได้ยิน และ ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่พุดไม่ได้/ เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่ ทำางาน หุตั้ง/หุหนวก/ไม่ค้อยได้ยิน และพุดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ปกติมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่พุดไม่ได้/เสียง ไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุเดินไม่ได้/นั่งไม่ได้มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่ ปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 81 การเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน

ความปกติของร่างกาย	ชีกซ้าย/ชีกขวา ไม่ทำงาน	หูตึง/หูหนวก/ ไม่ค่อยได้ยิน	ตามัว/ตาบอด /ตาเป็นต้อ	พูดไม่ได้/ เสียงไม่มี	เดินไม่ได้/ นั่งไม่ได้	ปกติ
ชีกซ้าย/ชีกขวาไม่ทำงาน	-	-0.77	-0.46	-0.67	-1.25	-0.14
หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน	-	-	0.31	0.10	-0.48	0.64*
ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ	-	-	-	-0.21	-0.79	0.32
พูดไม่ได้/เสียงไม่มี	-	-	-	-	-0.58	0.54
เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้	-	-	-	-	-	1.11*
ปกติ	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 81 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ผู้สูงอายุที่หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน และเดินไม่ได้/นั่งไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันสูงกว่าผู้สูงอายุปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 82 การเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม

ความปกติของร่างกาย	ชีกซ้าย/ชีกขวา ไม่ทำงาน	หูตึง/หูหนวก/ ไม่ค่อยได้ยิน	ตามัว/ตาบอด /ตาเป็นต้อ	พูดไม่ได้/ เสียงไม่มี	เดินไม่ได้/ นั่งไม่ได้	ปกติ
ชีกซ้าย/ชีกขวาไม่ทำงาน	-	0.12	-0.97*	1.27*	-1.83*	-0.62
หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน	-	-	-1.10*	1.14*	-1.96*	-0.75
ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ	-	-	-	2.24*	-0.86	0.35
พูดไม่ได้/เสียงไม่มี	-	-	-	-	-3.10*	-1.89*
เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้	-	-	-	-	-	1.21*
ปกติ	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 82 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุที่ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่ชีกซ้าย/ชีกขวาไม่ทำงาน และหูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ผู้สูงอายุที่ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน และตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าพูดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน พูดไม่ได้/เสียงไม่มี และปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ปกติ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่พูดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 83 การเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม

ความปกติของร่างกาย	ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน	หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน	ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ	พูดไม่ได้/เสียงไม่มี	เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้	ปกติ
ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน	-	0.12	-0.97*	1.27*	-1.83*	-0.62
หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน	-	-	-1.10*	1.14*	-1.96*	-0.75
ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ	-	-	-	2.24*	-0.86	0.35
พูดไม่ได้/เสียงไม่มี	-	-	-	-	-3.10*	-1.89*
เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้	-	-	-	-	-	1.21*
ปกติ	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 83 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุที่ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน และหูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ผู้สูงอายุที่ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน และตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าพูดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน พูดไม่ได้/เสียงไม่มี และปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ปกติ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่พูดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 84 การเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

ความปกติของร่างกาย	ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน	หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน	ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ	พูดไม่ได้/เสียงไม่มี	เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้	ปกติ
ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน	-	-0.19	0.15	0.14	0.09	0.23
หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน	-	-	0.34*	0.33	0.27	0.42*
ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ	-	-	-	-0.01	-0.07	0.08
พูดไม่ได้/เสียงไม่มี	-	-	-	-	-0.06	0.09
เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้	-	-	-	-	-	0.15
ปกติ	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 84 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ความปกติของร่างกายผู้สูงอายุด้านปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีร่างกายหูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน มีคะแนนเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคสูงกว่าผู้สูงอายุที่ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ และผู้สูงอายุปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 85 การเปรียบเทียบระดับการศึกษาของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

พฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	22.922	7	3.275	6.109*	.000
	ภายในกลุ่ม	317.338	592	.536		
	รวม	340.260	599			
พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	33.677	7	4.811	15.726*	.000
	ภายในกลุ่ม	177.741	581	.306		
	รวม	211.418	588			
พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ	ระหว่างกลุ่ม	11.757	7	1.680	3.943*	.000
	ภายในกลุ่ม	203.163	477	.426		
	รวม	214.920	484			

พฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน	ระหว่างกลุ่ม	19.141	7	2.734	4.712*	.000
	ภายในกลุ่ม	315.700	544	.580		
	รวม	334.841	551			
พฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	11.957	5	2.391	4.727*	.001
	ภายในกลุ่ม	37.939	75	.506		
	รวม	49.896	80			
ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	6.123	7	.875	2.961	.053
	ภายในกลุ่ม	174.855	592	.295		
	รวม	180.978	599			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 85 แสดงการเปรียบเทียบระดับการศึกษาของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ พฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน และพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพบว่าแตกต่างกันจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe ดังตารางที่ 85 – 89

ตารางที่ 86 การเปรียบเทียบรายคู่ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ

การศึกษาชั้นสูงสุด	ไม่ได้เรียนหนังสือ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)	มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6)	อนุปริญญา ปวส. ปวท.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	0.44*	0.05	0.56	0.67*	0.36	0.32	0.88
ประถมศึกษา	-	-	-0.39	0.12	0.23	-0.08	-0.12	0.44
มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)	-	-	-	0.50	0.62*	0.30	0.27	0.83
มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6)	-	-	-	-	0.12	-0.20	-0.24	0.32
อนุปริญญา ปวส. ปวท.	-	-	-	-	-	-0.32	-0.35	0.21
ปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-	-0.04	0.52
ปริญญาโท	-	-	-	-	-	-	-	0.56
ปริญญาเอก	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 86 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษาประถมศึกษาและระดับการศึกษานุปริญญา ปวส. ปวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ม.1-ม.3) มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษานุปริญญา ปวส. ปวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 87 การเปรียบเทียบรายคู่ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์

การศึกษาชั้นสูงสุด	ไม่ได้เรียนหนังสือ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)	มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6)	อนุปริญญา ปวส. ปวท.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	0.54*	0.09	0.85*	0.63*	0.88*	0.78*	0.88
ประถมศึกษา	-	-	-0.45*	0.31	0.10	0.34	0.24	0.35
มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)	-	-	-	0.76	0.55*	0.79*	0.69*	0.80
มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6)	-	-	-	-	-0.22	0.03	-0.07	0.04
อนุปริญญา ปวส. ปวท.	-	-	-	-	-	0.24	0.15	0.25
ปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-	-0.09	0.01
ปริญญาโท	-	-	-	-	-	-	-	0.10
ปริญญาเอก	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 87 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่รายระดับการศึกษาของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6) อนุปริญญา ปวส. ปวท. ปริญญาตรี และปริญญาโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ม.1-ม.3) มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษาประถมศึกษา อนุปริญญา ปวส. ปวท. ปริญญาตรี และปริญญาโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 88 การเปรียบเทียบรายคู่ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับฟัง
รายการวิทยุ

การศึกษาชั้นสูงสุด	ไม่ได้เรียนหนังสือ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)	มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6)	อนุปริญญา ปวส. ปวท.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	0.60*	0.62	0.67	0.52	0.46	0.46	0.86
ประถมศึกษา	-	-	0.02	0.07	-0.08	-0.14	-0.14	0.26
มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)	-	-	-	0.05	-0.10	-0.17	-0.16	0.23
มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6)	-	-	-	-	-0.15	-0.22	-0.21	0.18
อนุปริญญา ปวส. ปวท.	-	-	-	-	-	-0.07	-0.06	0.33
ปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-	0.00	0.40
ปริญญาโท	-	-	-	-	-	-	-	0.40
ปริญญาเอก	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 88 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุนระดับการศึกษาประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 89 การเปรียบเทียบรายคู่ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน

การศึกษาชั้นสูงสุด	ไม่ได้เรียนหนังสือ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)	มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6)	อนุปริญญา ปวส. ปวท.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	0.57*	0.42	0.72	0.54*	0.65*	0.47	0.38
ประถมศึกษา	-	-	-0.15	0.15	-0.03	0.08	-0.10	-0.19
มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)	-	-	-	0.29	0.11	0.23	0.05	-0.04
มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6)	-	-	-	-	-0.18	-0.06	-0.24	-0.33
อนุปริญญา ปวส. ปวท.	-	-	-	-	-	0.12	-0.06	-0.15
ปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-	-0.18	-0.27
ปริญญาโท	-	-	-	-	-	-	-	-0.09
ปริญญาเอก	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 89 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันสูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษาประถมศึกษา อนุปริญญา ปวส. ปวท. และปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 90 การเปรียบเทียบรายคู่อันดับการศึกษาของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม

การศึกษาชั้นสูงสุด	ไม่ได้เรียนหนังสือ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)	มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6)	อนุปริญญา ปวส. ปวท.	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	0.50	-0.19	0.25	-0.25	0.98	2.15	2.15
ประถมศึกษา	-	-	-0.69	-0.25	-0.75	0.48	1.65	1.65
มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)	-	-	-	0.44	-0.06	1.17*	2.34	2.34
มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6)	-	-	-	-	-0.50	0.73	1.90	1.90
อนุปริญญา ปวส. ปวท.	-	-	-	-	-	1.23*	2.40	2.40
ปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-	1.18	1.18
ปริญญาโท	-	-	-	-	-	-	-	0.00
ปริญญาเอก	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 90 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่อันดับการศึกษาของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุนับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา (ม.1-ม.3) และอนุปริญญา ปวส. ปวท. มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุนับการศึกษาปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 91 การเปรียบเทียบอาชีพของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

พฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	41.938	8	5.242	10.385*	.000
	ภายในกลุ่ม	298.322	591	.505		
	รวม	340.260	599			
พฤติกรรมกาเข้าชมรายการโทรทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	27.487	8	3.436	10.834*	.000
	ภายในกลุ่ม	183.931	580	.317		
	รวม	211.418	588			
พฤติกรรมการับฟังรายการวิทยุ	ระหว่างกลุ่ม	23.748	8	2.969	7.391*	.000
	ภายในกลุ่ม	191.172	476	.402		
	รวม	214.920	484			
พฤติกรรมกาอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน	ระหว่างกลุ่ม	11.877	8	1.485	2.496	.061
	ภายในกลุ่ม	322.963	543	.595		
	รวม	334.841	551			
พฤติกรรมกาเข้าร่วมกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	11.161	7	1.594	3.005	.080
	ภายในกลุ่ม	38.735	73	.531		
	รวม	49.896	80			
ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	21.823	8	2.728	10.130*	.000
	ภายในกลุ่ม	159.154	591	.269		
	รวม	180.978	599			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 91 แสดงการเปรียบเทียบอาชีพของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมกาอ่านหนังสือพิมพ์รายวันและพฤติกรรมกาเข้าร่วมกิจกรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมกาเข้าชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการับฟังรายการวิทยุ และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพบว่าแตกต่างกันจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe ดังตารางที่ 91 – 94

ตารางที่ 92 การเปรียบเทียบรายค่าอาชีพของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ

อาชีพ	พ่อบ้าน-แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	เกษตรกรรม	เจ้าของธุรกิจ	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	ห้างร้าน/บริษัท	ข้าราชการบำนาญ	อื่นๆ
พ่อบ้าน-แม่บ้าน	-	0.28	0.47*	0.79*	-0.29	0.29	0.78*	0.53*	0.22
รับจ้าง	-	-	0.19	0.51	-0.57	0.01	0.50	0.26	-0.06
ค้าขาย	-	-	-	0.32	-0.76*	-0.18	0.31	0.07	-0.25
เกษตรกรรม	-	-	-	-	-1.09*	-0.50	-0.01	-0.26	-0.57
เจ้าของธุรกิจ	-	-	-	-	-	0.58	1.08*	0.83*	0.52
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-	-	-	-	-	-	0.50	0.25	-0.06
ห้างร้าน/บริษัท	-	-	-	-	-	-	-	-0.25	-0.56
ข้าราชการบำนาญ	-	-	-	-	-	-	-	-	-0.31
อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 92 แสดงการเปรียบเทียบรายค่าอาชีพของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้านมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพค้าขาย เกษตรกรรม ห้างร้าน/บริษัท และข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพเจ้าของธุรกิจมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพค้าขาย เกษตรกรรม ห้างร้าน/บริษัท และข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 93 การเปรียบเทียบรายค่าอาชีพของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์

อาชีพ	พ่อบ้าน-แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	เกษตรกรรวม	เจ้าของธุรกิจ	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	ห้างร้าน/บริษัท	ข้าราชการบำนาญ	อื่นๆ
พ่อบ้าน-แม่บ้าน	-	0.19	0.27	0.85*	0.04	0.14	0.53*	0.50*	0.35
รับจ้าง	-	-	0.08	0.66*	-0.15	-0.05	0.34	0.31	0.16
ค้าขาย	-	-	-	0.58*	-0.23	-0.13	0.26	0.23	0.08
เกษตรกรรวม	-	-	-	-	-0.81*	-0.70*	-0.31	-0.35	-0.49
เจ้าของธุรกิจ	-	-	-	-	-	0.11	0.50	0.47	0.32
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-	-	-	-	-	-	0.39	0.36*	0.21
ห้างร้าน/บริษัท	-	-	-	-	-	-	-	-0.03	-0.18
ข้าราชการบำนาญ	-	-	-	-	-	-	-	-	-0.15
อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 93 แสดงการเปรียบเทียบรายค่าอาชีพของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พบว่า ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้านมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพเกษตรกรรวม ห้างร้าน/บริษัท และข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ และไม่ได้ประกอบอาชีพมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพเกษตรกรรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 94 การเปรียบเทียบรายค่าอาชีพของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ

อาชีพ	พ่อบ้าน-แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	เกษตรกรรวม	เจ้าของธุรกิจ	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	ห้างร้าน/บริษัท	ข้าราชการบำนาญ	อื่นๆ
พ่อบ้าน-แม่บ้าน	-	0.25	0.43*	0.39	-0.05	0.48*	0.39	0.59*	-0.01
รับจ้าง	-	-	0.18	0.15	-0.30	0.23	0.14	0.35	-0.25
ค้าขาย	-	-	-	-0.04	-0.48	0.05	-0.04	0.16	-0.43
เกษตรกรรวม	-	-	-	-	-0.44	0.08	-0.00	0.20	-0.40
เจ้าของธุรกิจ	-	-	-	-	-	0.53	0.44	0.65*	0.05
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-	-	-	-	-	-	-0.09	0.12	-0.48
ห้างร้าน/บริษัท	-	-	-	-	-	-	-	0.20	-0.40
ข้าราชการบำนาญ	-	-	-	-	-	-	-	-	-0.60
อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 94 แสดงการเปรียบเทียบรายค่าอาชีพของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ พบว่า ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้านมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพค้าขาย ไม่ประกอบอาชีพ และข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพเจ้าของธุรกิจมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 95 การเปรียบเทียบรายค่าชีพของผู้สูงอายุด้านปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อ
ต่างๆ

อาชีพ	พ่อบ้าน-แม่บ้าน	รับจ้าง	ค้าขาย	เกษตรกรรม	เจ้าของธุรกิจ	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	ห้างร้าน/บริษัท	ข้าราชการบำนาญ	อื่นๆ
พ่อบ้าน-แม่บ้าน	-	0.23	0.38*	0.15	0.32	0.28*	0.67*	0.49*	-0.16
รับจ้าง	-	-	0.15	-0.09	0.09	0.05	0.44	0.26	-0.39
ค้าขาย	-	-	-	-0.23	-0.06	-0.10	0.29	0.11	-0.53
เกษตรกรรม	-	-	-	-	0.17	0.13	0.53	0.35	-0.30
เจ้าของธุรกิจ	-	-	-	-	-	-0.04	0.35	0.17	-0.48
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	-	-	-	-	-	-	0.39	0.21	-0.43
ห้างร้าน/บริษัท	-	-	-	-	-	-	-	-0.18	-0.83*
ข้าราชการบำนาญ	-	-	-	-	-	-	-	-	-0.65*
อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 95 แสดงการเปรียบเทียบรายค่าชีพของผู้สูงอายุด้านปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้านมีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพค้าขาย ไม่ประกอบอาชีพ ห้างร้าน/บริษัท และข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพห้างร้าน/บริษัท และข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 96 การเปรียบเทียบรายได้ของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

พฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	แหล่งของความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	25.227	6	4.204	7.914	.067
	ภายในกลุ่ม	315.033	593	.531		
	รวม	340.260	599			
พฤติกรรมกาเข้าชมรายการโทรทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	20.985	6	3.497	10.689*	.000
	ภายในกลุ่ม	190.433	582	.327		
	รวม	211.418	588			
พฤติกรรมการับฟังรายการวิทยุ	ระหว่างกลุ่ม	24.242	6	4.040	10.129*	.000
	ภายในกลุ่ม	190.677	478	.399		
	รวม	214.920	484			
พฤติกรรมกาอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน	ระหว่างกลุ่ม	22.408	6	3.735	6.515	.053
	ภายในกลุ่ม	312.432	545	.573		
	รวม	334.841	551			
พฤติกรรมกาเข้าร่วมกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	18.673	5	3.735	8.971	.087
	ภายในกลุ่ม	31.223	75	.416		
	รวม	49.896	80			
ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	21.323	6	3.554	13.200*	.000
	ภายในกลุ่ม	159.655	593	.269		
	รวม	180.978	599			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 96 แสดงการเปรียบเทียบรายได้ของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้แตกต่างกันมีพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมกาอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน และพฤติกรรมกาเข้าร่วมกิจกรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมกาเข้าชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการับฟังรายการวิทยุ และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพบว่าแตกต่างกันจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe ดังตารางที่ 96 – 98

ตารางที่ 97 การเปรียบเทียบรายจ่ายได้ของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์

อาชีพ	ไม่มีรายได้	ต่ำกว่า 4,000 บาท	ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท	ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท	ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท	ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท	มากกว่า 12,000 บาท
ไม่มีรายได้	-	0.27	-0.10	-0.10	0.14	0.77*	0.27*
ต่ำกว่า 4,000 บาท	-	-	-0.37	-0.37*	-0.13	0.50	0.00
ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท	-	-	-	0.00	0.24	0.87*	0.37
ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท	-	-	-	-	0.24	0.87*	0.37*
ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท	-	-	-	-	-	0.63*	0.13
ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท	-	-	-	-	-	-	-0.50
มากกว่า 12,000 บาท	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 97 แสดงการเปรียบเทียบรายจ่ายอาชีพของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท และมากกว่า 12,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาทมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท และมากกว่า 12,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท และ ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 98 การเปรียบเทียบรายจ่ายได้ของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมมารับฟังรายการวิทยุ

อาชีพ	ไม่มีรายได้	ต่ำกว่า 4,000 บาท	ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท	ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท	ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท	ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท	มากกว่า 12,000 บาท
ไม่มีรายได้	-	0.64*	0.09	0.32*	0.26	0.82*	0.30*
ต่ำกว่า 4,000 บาท	-	-	-0.55	-0.33	-0.39	0.18	-0.35
ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท	-	-	-	0.22	0.17	0.73*	0.21
ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท	-	-	-	-	-0.06	0.51	-0.02
ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท	-	-	-	-	-	0.56	0.04
ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท	-	-	-	-	-	-	-0.52
มากกว่า 12,000 บาท	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 98 แสดงการเปรียบเทียบรายจ่ายค่าอาชีพของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมมารับฟังรายการวิทยุ พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมมารับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท และมากกว่า 12,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมมารับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 99 การเปรียบเทียบรายจ่ายของผู้สูงอายุด้านปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อ
ต่างๆ

อาชีพ	ไม่มีรายได้	ต่ำกว่า 4,000 บาท	ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท	ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท	ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท	ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท	มากกว่า 12,000 บาท
ไม่มีรายได้	-	0.36*	-0.11	-0.10	0.43*	-0.21	0.18
ต่ำกว่า 4,000 บาท	-	-	-0.48*	-0.47*	0.07	-0.57*	-0.18
ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท	-	-	-	0.01	0.55*	-0.09	0.30
ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท	-	-	-	-	0.54*	-0.10	0.29*
ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท	-	-	-	-	-	-0.64*	-0.25
ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท	-	-	-	-	-	-	0.39
มากกว่า 12,000 บาท	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 99 แสดงการเปรียบเทียบรายจ่ายอาชีพของผู้สูงอายุด้านปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท และตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท และตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท และตั้งแต่ 10,001-12,000 บาทมีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 100 การเปรียบเทียบรสนานภาพของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรค
การใช้สื่อต่างๆ

พฤติกรรม ปัญหาและ อุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ	แหล่งของความ แปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อ ประเภทต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	11.499	3	3.833	6.948	.104
	ภายในกลุ่ม	328.761	596	.552		
	รวม	340.260	599			
พฤติกรรมกรรับชมรายการ โทรทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	10.606	3	3.535	10.299*	.000
	ภายในกลุ่ม	200.812	585	.343		
	รวม	211.418	588			
พฤติกรรมกรรับฟังรายการ วิทยุ	ระหว่างกลุ่ม	4.150	3	1.383	3.157	.205
	ภายในกลุ่ม	210.769	481	.438		
	รวม	214.920	484			
พฤติกรรมกรอ่าน หนังสือพิมพ์รายวัน	ระหว่างกลุ่ม	12.253	3	4.084	6.938	.225
	ภายในกลุ่ม	322.587	548	.589		
	รวม	334.841	551			
พฤติกรรมกรเข้าร่วม กิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	6.599	3	2.200	3.912	.602
	ภายในกลุ่ม	43.297	77	.562		
	รวม	49.896	80			
ปัญหาและอุปสรรคกรใช้สื่อ ต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	2.784	3	.928	3.104	.506
	ภายในกลุ่ม	178.194	596	.299		
	รวม	180.978	599			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 100 แสดงการเปรียบเทียบรสนานภาพของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและ
อุปสรรคกรใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรสนานภาพแตกต่างกันมีพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อ
ประเภทต่างๆ พฤติกรรมกรรับฟังรายการวิทยุ พฤติกรรมกรอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน พฤติกรรม
กรเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาและอุปสรรคกรใช้สื่อต่างๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่
ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมกรรับชมรายการโทรทัศน์ แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพบว่าแตกต่างกันจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe ดัง
ตารางที่ 100

ตารางที่ 101 การเปรียบเทียบรายคู่สถานภาพของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์

อาชีพ	โสด	สมรส	หย่า	หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)
โสด	-	-0.06	-0.42	-0.42
สมรส	-	-	-0.36*	-0.37*
หย่า	-	-	-	-0.01
หม้าย(คู่สมรสเสียชีวิต)	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 101 แสดงการเปรียบเทียบรายคู่สถานภาพของผู้สูงอายุด้านพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพหย่าและหม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต) มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและจัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย : สภาพการณ์ปัจจุบัน ความคาดหวัง แนวโน้มในอนาคต และการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุก เป็นการวิจัยแบบสหวิธี (Multi-Methodology) โดยผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและจัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุ และการศึกษารายละเอียดของสื่อต่างๆ ที่เสนอเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยพิจารณาในประเด็นหลัก ต่อไปนี้ ประเด็น/เนื้อหาสาระที่น่าเสนอ ความถี่/ความบ่อยครั้งในการนำเสนอ ความต่อเนื่องในการนำเสนอ ความหลากหลายของช่องทางในการนำเสนอ รูปแบบรายการ/วิธีการนำเสนอ และช่องทางการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุต่อสื่อเพื่อผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

การวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สูงอายุรายบุคคล (In-depth interview) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ ความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย และแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

ประชากร คือ ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ใน 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ที่อาศัยอยู่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท รวมถึงประชากรผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ทั้งเพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีความครอบคลุม

ประชากรผู้สูงอายุในทุกภูมิภาคของประเทศ การกำหนดประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดเขตปกครองชั้นใน จำนวน 21 เขตการปกครอง จัดเป็นเขตเมือง และกำหนดเขตปกครองชั้นนอก จำนวน 11 เขตการปกครอง จัดเป็นเขตชนบท ส่วนเขตปกครองชั้นกลาง จำนวน 18 เขตปกครอง ไม่เป็นกลุ่มประชากรการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ใน 5 ภูมิภาค จำนวน 600 คน ผู้วิจัยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling Design) จำแนกประชากรออกเป็น 5 ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร จากนั้นใช้วิธีการกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) ตัวอย่างในแต่ละภูมิภาค ภูมิภาคละ 100 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น จำนวน 600 คน ผู้วิจัยจึงทำการเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive Selecting) เฉพาะจังหวัดที่มีศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ใน 5 ภูมิภาค 5 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกระจายตามภาคต่าง ๆ ดังนี้ ภาคกลาง คือ จังหวัดนครปฐม ภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออก คือ จังหวัดตราด ภาคใต้ คือ จังหวัดตรัง และกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะเป็นเขตการปกครองพิเศษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตลอดจนการการเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) กรณีที่ตัวแปรอิสระจำแนกได้มากกว่า 2 ระดับและเมื่อทราบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ Scheffé

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวโน้มในอนาคตของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและจัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า สื่อสำหรับผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 9 ประเภท ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อภาพยนตร์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อกิจกรรม สื่อพินบ้าน สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อมือถือ โดยผลการวิจัยส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้สูงอายุในเขต

ชนบทเปิดรับสื่อประเภทสื่อบุคคลมากที่สุด ในขณะที่ผู้สูงอายุในเขตเมืองจะเปิดรับสื่อประเภทสื่อโทรทัศน์มากที่สุด

เนื้อหาสาระที่สื่อนำเสนอแบ่งได้เป็น 5 ด้าน คือ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัย และการนันทนาการ ด้านการปรับตัวด้านสังคมและการพัฒนาจิตใจ ด้านเศรษฐกิจและการออม ด้านกฎหมายและสวัสดิการสังคม และด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ โดยเนื้อหาที่สื่อเพื่อผู้สูงอายุนำเสนอส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัย และการนันทนาการ เช่น ภาวะการเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ การออกกำลังกายในวัยสูงอายุเพื่อลดอาการสมองเสื่อม วิชชะลอริ้วรอยแห่งวัย การลดอาการไขข้อ รวมถึงด้านการท่องเที่ยวและการนันทนาการ เช่น ทัวร์ไหว้พระแก้ววัด ทัวร์สุขภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำเสนอเกี่ยวกับศาสนา หรือการพัฒนาจิตใจ เช่น ธรรมะหรือการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาต่างๆ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจการออม และสวัสดิการสังคม เช่น เบี้ยผู้สูงอายุ วิธีการทำบัญชีครัวเรือน วิธีการคำนวณการวางแผนการลงทุนเพื่อวัยเกษียณ เป็นต้น สำหรับสื่อเพื่อผู้สูงอายุในเขตชนบทมีการนำเสนอเนื้อหาสาระเฉพาะเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ เช่น การละเล่นพื้นบ้าน ชนบทธรรมเนียมประเพณี การรักษาพื้นบ้าน เทคโนโลยีพื้นบ้าน และหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น รูปแบบรายการและวิธีการนำเสนอ แบ่งออกเป็น 9 ประเภท คือ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อภาพยนตร์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อกิจกรรม สื่อพื้นบ้าน สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อมือถือ

จากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า ผู้สูงอายุเสนอว่าควรให้สื่อบุคคลควบคู่กับสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นรูปเล่ม ควรมีการจัดทำเนื้อหาที่หลากหลาย รัฐควรส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐและสื่อมวลชนผลิตสื่อเพื่อผู้สูงอายุให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุชุมชน สื่อนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ธรรมะ และการใช้ชีวิตร่วมกับคนในครอบครัว โดยนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ละครวิทยุ หรือละครสั้นทางโทรทัศน์ เป็นต้น

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อ และความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ จำนวน 600 คน อาศัยอยู่ในเขตเมือง จำนวน 300 คน โดยแบ่งเป็นภาคกลาง (จ.นครปฐม) ภาคเหนือ (จ.เชียงใหม่) ภาคใต้ (จ.ตรัง) ภาคตะวันออก (จ.ตราด) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จ.ขอนแก่น) และกรุงเทพมหานคร ภาคละ 50 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และอาศัยอยู่ในเขตชนบท/ปริมณฑล จำนวน 300 คน โดยแบ่งเป็นภาคกลาง (จ.นครปฐม)

ภาคเหนือ (จ.เชียงใหม่) ภาคใต้ (จ.ตรัง) ภาคตะวันออก (จ.ตราด) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จ.ขอนแก่น) และกรุงเทพมหานคร ภาคละ 50 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67

ผู้สูงอายุมีอายุ 55 ปี – 64 ปี มากที่สุด จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 รองลงมาอายุ 65 ปี – 74 ปี จำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 45.83 และอายุมากกว่า 84 ปี น้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.84

ผู้สูงอายุเป็นเพศชาย จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเพศหญิง จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว จำนวน 382 คน คิดเป็นร้อยละ 63.67 และไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 36.33

ผู้สูงอายุมีร่างกายปกติมากที่สุด จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 รองลงมาคือ หูตึง / หูหนวก / ไม่ค่อยได้ยิน จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 12.33 และพูดไม่ได้ / เสียงไม่มี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ส่วนไม่ตอบคำถาม มีจำนวน 228 คิดเป็นร้อยละ 38.0

ผู้สูงอายุมีการศึกษาชั้นสูงสุดส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 58.17 รองลงมาระดับอนุปริญญา ปวส. ปวท. จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 12.83 และระดับปริญญาเอกมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

ผู้สูงอายุไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 24.33 รองลงมาคืออาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้าน จำนวน 131 คิดเป็นร้อยละ 21.83 และอาชีพเกษตรกรกรรมและเจ้าของธุรกิจมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 ส่วนอาชีพอื่นๆ มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

ผู้สูงอายุไม่มีรายได้มีจำนวนมากที่สุด มีจำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 30.83 รองลงมาคือรายได้มากกว่า 12,000 บาท มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 22.33 และรายได้ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

ผู้สูงอายุมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน มากที่สุด คือ จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 รองลงมาจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 24.17 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 13 คน น้อยที่สุด คือ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 485 คน คิดเป็นร้อยละ 80.83 รองลงมาคือหม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต) จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 และสถานภาพโสดมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67

สื่อในบ้านที่พักผู้สูงอายุ พบว่า สื่อประเภทโทรทัศน์ มีจำนวน 1 เครื่องมากที่สุด จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 33.83 รองลงมา 2 เครื่อง จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 และ 6

เครื่องมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 สื่อประเภทวิทยุ พบว่า ส่วนใหญ่มีจำนวน 1 เครื่อง จำนวน 486 คน คิดเป็นร้อยละ 81.00 รองลงมา มีจำนวน 2 เครื่อง จำนวน 61 คิดเป็นร้อยละ 10.17 และจำนวน 4 เครื่องน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83 ส่วนไม่มีสื่อประเภทวิทยุมีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 3.83 และสื่อประเภทคอมพิวเตอร์ พบว่า ผู้สูงอายุมีคอมพิวเตอร์ 1 เครื่องมากที่สุด จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 46.83 รองลงมา มีคอมพิวเตอร์ 2 เครื่อง จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และมีคอมพิวเตอร์ 5 เครื่องน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ส่วนไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ

2.1 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ

ในภาพรวมผู้สูงอายุเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ อยู่ในระดับน้อย (Mean=2.35) เมื่อพิจารณาแต่ละประเภท พบว่า ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อโทรทัศน์ (Mean=4.14) มากที่สุด โดยมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือสื่อบุคคล (เพื่อน, เจ้าหน้าที่, ฯลฯ) (Mean=3.13) โดยมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง และสื่ออื่นๆ (Mean=0.02) น้อยที่สุด โดยมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับไม่ได้รับสื่อ

2.2 สื่อโทรทัศน์

ระยะเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ระยะเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุมากกว่า 4 ชม./วัน มากที่สุด จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 40.33 รองลงมา 3 ชม./วัน จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 34.17 และไม่ดูรายการโทรทัศน์เลยน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.66 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุชอบรายการโทรทัศน์ที่ชม จำนวน 583 คน คิดเป็นร้อยละ 97.17 และไม่ชอบรายการโทรทัศน์ที่ชม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83

การเปิดเครื่องรับโทรทัศน์เพื่อรับชมรายการของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เปิดรับเครื่องรับโทรทัศน์โดยเลือกตามเวลาที่ตนเองสะดวก เปิดเจอรายการใดก็ชมรายการนั้นมากที่สุด จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 54.67 รองลงมาเลือกจากรายการที่ติดตามประจำ จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 38.83 และเลือกจากตารางออกอากาศ จากหนังสือต่างๆ น้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

จุดมุ่งหมายแรกในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า จุดมุ่งหมายแรกในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุเพื่อรับทราบข่าวสารบ้านเมืองมากที่สุด จำนวน 220 คน คิด

เป็นร้อยละ 36.67 รองลงมาเพื่อความบันเทิง จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 และจุดมุ่งหมายอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ระยะเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์ทุกวัน จำนวน 425 คน คิดเป็นร้อยละ 70.83 รองลงมาคือไม่แน่นอนในการรับชมรายการโทรทัศน์ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 22.84 และรับชมรายการโทรทัศน์เฉพาะวันหยุดเสาร์ถึงอาทิตย์ น้อยที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ช่องรายการโทรทัศน์ที่รับชมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์ช่อง 3 มากที่สุด จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 รองลงมารับชมรายการโทรทัศน์ช่อง 7 จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 23.67 และรับชมรายการโทรทัศน์ช่อง 11 น้อยที่สุด จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ช่วงเวลารับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์ช่วงเวลาค่ำ (18.00-21.00 น.) มากที่สุด จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 46.17 รองลงมาช่วงเวลาเช้ามีด (ก่อน 6.00 น.) จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 และช่วงเวลาเที่ยง (12.00-13.00 น.) น้อยที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

กิจกรรมที่ทำระหว่างชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ได้ทำอะไรระหว่างชมรายการโทรทัศน์มากที่สุด จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 58.17 รองลงมา ทานอาหาร, เครื่องดื่ม จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 28.17 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33

บุคคลที่รับชมรายการโทรทัศน์พร้อมกับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์พร้อมลูกหลานมากที่สุด จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 48.83 รองลงมา ชมคนเดียว จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 3.84 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

ผู้กำหนดการเปลี่ยนช่องโทรทัศน์ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเป็นผู้กำหนดการเปลี่ยนช่องโทรทัศน์มากที่สุด จำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 52.33 รองลงมา ลูกหลาน จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 25.17 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 4.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

รายการโทรทัศน์ที่ตรงกับความต้องการชมของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุได้ชมรายการโทรทัศน์ที่ตรงกับความต้องการชม จำนวน 574 คน คิดเป็นร้อยละ 95.67 และไม่ได้ชมรายการโทรทัศน์ที่ตรงกับความต้องการชม จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83

ลักษณะการชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุชมรายการโทรทัศน์ร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว จำนวน 347 คน คิดเป็นร้อยละ 57.83 รองลงมา มีโทรทัศน์ส่วนตัวเพื่อเปิดดูคนเดียว จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 และชมร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในชมรมผู้สูงอายุและอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67

รายการโทรทัศน์ที่ผู้สูงอายุรับชม พบว่า ผู้สูงอายุชมข่าวสารมากที่สุด จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมา ผู้สูงอายุชมละคร จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 20.83 และชมกีฬา น้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 24.84

เหตุผลการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุชมรายการโทรทัศน์โดยมีเหตุผลว่ามีเนื้อหารายการตรงตามที่สนใจมากที่สุด จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ ชมตามสมาชิกในครอบครัว จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 27.17 และชมตามที่ชมรมผู้สูงอายุเปิดน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83

การรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับชมรายการโทรทัศน์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (Mean=2.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ผู้สูงอายุชมข่าวในประเทศมากที่สุด (Mean=4.44) โดยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ละคร (Mean=3.61) โดยอยู่ในระดับมาก และรายการอื่นๆ น้อยที่สุด (Mean=1.33) โดยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ความชอบรายการบันเทิงของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบรายการบันเทิง จำนวน 552 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00 และไม่ชอบรายการบันเทิง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

รายการบันเทิงที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบรายการละคร/ภาพยนตร์มากที่สุด จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 35.83 รองลงมา ชอบรายการตลก จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 19.67 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

ความชอบรายการความรู้ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบรายการความรู้ จำนวน 573 คิดเป็นร้อยละ 95.50 และไม่ชอบรายการความรู้ จำนวน 15 คิดเป็นร้อยละ 2.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 12 คิดเป็นร้อยละ 2.00

รายการความรู้ที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบรายการสุขภาพอนามัยมากที่สุด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 21.17 รองลงมาคือ รายการการเมือง การปกครอง จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 20.33 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.68

รายการเกมส์โชว์ที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบรายการเกมส์ที่ต้องใช้ความรวดเร็วในการแข่งขันมากที่สุด จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 รองลงมาคือ เกมส์ที่ต้องใช้ความรู้ในการตอบคำถาม จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67

รายการละครที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบละครประเภทเบาๆ ในครอบครัวมากที่สุด จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 42.33 รองลงมาคือ ประเภทละครประวัติศาสตร์ ละครย้อนยุค จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 และประเภทสืบสวน สอบสวนน้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

รายการดนตรี นาฏศิลป์ที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบรายการดนตรี นาฏศิลป์ประเภทการแสดงพื้นบ้านต่างๆ มากที่สุด จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 42.83 รองลงมาคือ โขน การแสดงจากกรมศิลปากร จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67

รายการกีฬาที่ผู้สูงอายุชอบ พบว่า ผู้สูงอายุชอบรายการฟุตบอลมากที่สุด จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 32.83 รองลงมาคืออื่นๆ จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 29.83 และรายการกอล์ฟน้อยที่สุด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

การนำข่าวสารหรือความรู้ที่ได้รับจากการชมโทรทัศน์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือแนะนำผู้อื่นของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เคยนำข่าวสาร หรือความรู้ที่ได้รับจากการชมโทรทัศน์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือแนะนำผู้อื่น จำนวน 486 คน คิดเป็นร้อยละ 81.00 และไม่เคย จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50

2.3 สื่อวิทยุ

พฤติกรรมการฟังวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุฟังวิทยุบ้างเป็นครั้งคราว จำนวน 370 คน คิดเป็นร้อยละ 61.67 รองลงมาคือ ฟังประจำ จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และไม่ฟังเลยน้อยที่สุด จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33

สถานที่รับฟังวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุรับฟังวิทยุที่บ้านหรือที่พักของตน จำนวน 335 คน คิดเป็นร้อยละ 55.83 รองลงมาคือ รับฟังวิทยุที่ร้านค้า ร้านอาหาร จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 10.67 และรับฟังวิทยุที่ชมรมผู้สูงอายุน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 17.16

ลักษณะการฟังวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ลักษณะการฟังวิทยุของผู้สูงอายุโดยมีวิทยุเป็นของตนเองเพื่อเปิดฟังคนเดียวมากที่สุด จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมาคือ รับฟังร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50

สถานีวิทยุที่ผู้สูงอายุเปิดรับฟัง พบว่า ผู้สูงอายุรับฟังสถานี 95.00 มากที่สุด จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 14.83 รองลงมา สถานี 106.5 จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 9.84 และสถานี 94.5 น้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00

ช่วงเวลาการฟังวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับฟังวิทยุระหว่างเวลา 5.00-9.00 น. (เช้า) มากที่สุด จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 32.17 รองลงมา รับฟังระหว่างเวลา 12.00-15.00 น. (เที่ยง) จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 และรับฟังหลังเวลา 21.00 น. (ดึก) น้อยที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 17.33

เหตุผลการเลือกรับฟังสถานีวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเลือกรับฟังสถานีวิทยุด้วยความชอบด้วยตนเอง (มีรายการที่ชื่นชอบ) มากที่สุด จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 รองลงมาคือ ฟังตามสมาชิกในครอบครัวเปิดไว้ จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 30.33 และชอบผู้จัดรายการน้อยที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 17.17

การรับฟังรายการวิทยุของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุรับฟังรายการวิทยุในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (Mean=2.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ผู้สูงอายุรับฟังรายการข่าวในประเทศมากที่สุด (Mean=3.20) โดยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ รายการธรรมะ (Mean=2.69) โดยอยู่ในระดับปานกลาง และผู้สูงอายุรับฟังรายการอื่นๆ น้อยที่สุด (Mean=1.00) โดยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.4 สื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์ที่ผู้สูงอายุอ่าน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุอ่านหนังสือพิมพ์มากที่สุด จำนวน 353 คน คิดเป็นร้อยละ 58.83 รองลงมา อ่านหนังสือทั่วไป จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00

ความถี่การอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือพิมพ์ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านทุกวันมากที่สุด จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 42.33 และอ่าน 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 7.67 สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดนิตยสาร/วารสาร พบว่า ผู้สูงอายุอ่าน 1 ครั้ง/สัปดาห์ มากที่สุด จำนวน 198 คน คิด

เป็นร้อยละ 33.00 และอ่าน 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 7.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือเล่มทั่วไป พบว่า ผู้สูงอายุอ่าน 1 ครั้ง/สัปดาห์ มากที่สุด จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 และอ่าน 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 6.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 และสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ พบว่า ผู้สูงอายุอ่าน 4-6 ครั้ง/สัปดาห์ มากที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 และอ่าน 1 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 587 คน คิดเป็นร้อยละ 97.83

สถานที่อ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือพิมพ์ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านที่บ้าน/ที่พักมากที่สุด จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 53.16 และอ่านที่ห้องสมุดน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67 สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดนิตยสาร/วารสาร พบว่า ผู้สูงอายุอ่านที่บ้าน/ที่พักมากที่สุด จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 และอ่านที่ชมรมผู้สูงอายุน้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 9.17 สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือเล่มทั่วไป พบว่า ผู้สูงอายุอ่านที่บ้าน/ที่พักมากที่สุด จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 และอ่านที่ห้องสมุดน้อยที่สุด จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 9.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 และสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านที่ร้านค้า/ร้านอาหารมากที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83 และอ่านที่บ้าน/ที่พักน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.34 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 593 คน คิดเป็นร้อยละ 98.83

ช่วงเวลาอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือพิมพ์ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านหนังสือพิมพ์เมื่อไม่แน่/ไม่ว่างมากที่สุด จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 36.83 และอ่านช่วงเวลาเย็น (17.00-20.00) น้อยที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 8.83 สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดนิตยสาร/วารสาร พบว่า ผู้สูงอายุอ่านนิตยสารเมื่อไม่แน่/ไม่ว่างมากที่สุด จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 และอ่านช่วงเวลาดึก (21.00 เป็นต้นไป) น้อยที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดหนังสือเล่มทั่วไป พบว่า ผู้สูงอายุอ่านหนังสือเล่มทั่วไปเมื่อไม่แน่/ไม่ว่างมากที่สุด จำนวน 389 คน คิดเป็นร้อยละ 64.83 และอ่านช่วงเวลาสาย (9.00-12.00) และช่วงเวลาดึก (21.00 เป็นต้นไป) น้อยที่สุด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 9.17 และสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ช่วงเวลาเดียว คือช่วงเวลาดึก (21.00 เป็นต้นไป) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 598 คน คิดเป็นร้อยละ 99.67

หนังสือพิมพ์รายวันที่ผู้สูงอายุอ่าน พบว่า ผู้สูงอายุอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐมากที่สุด จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 รองลงมาคือ เดลินิวส์ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 19.17 และอ่านหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจและเดอะเนชั่นน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.67 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83

การอ่านคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์รายวันของผู้สูงอายุ ในภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุอ่านคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับปานกลาง (Mean=2.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายคอลัมน์ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านคอลัมน์ข่าวการเมืองมากที่สุด (Mean=4.17) โดยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือข่าวอาชญากรรม (Mean=4.01) โดยอยู่ในระดับมาก และปัญหาทางเพศน้อยที่สุด (Mean=1.39) โดยอยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนคอลัมน์อื่นๆ (Mean=1.00) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

นิตยสารที่ผู้สูงอายุอ่านประจำ พบว่า ไม่มีนิตยสารที่อ่านประจำ (ไม่มีฉบับที่อ่านประจำ) มากที่สุด จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 รองลงมาคือ ชีวจิต จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 9.67 และนิตยสารสุขภาพน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 25.82

ลักษณะการอ่านนิตยสารของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุอ่านนิตยสารเฉพาะเรื่องที่สนใจเท่านั้น จำนวน 373 คน คิดเป็นร้อยละ 62.17 รองลงมาคือ อ่านทุกเรื่องในเล่ม จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 19.33

การอ่านหนังสือประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุอ่านหนังสือประเภทสารคดีท่องเที่ยวมากที่สุด จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 รองลงมาคือ ศาสนา จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 22.17 และอ่านหนังสือประเภทอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 14.83

2.5 สื่อภาพยนตร์

ความถี่การไปดูภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ได้ดูภาพยนตร์เลย จำนวน 443 คน คิดเป็นร้อยละ 73.83 รองลงมา ดู 1 ครั้ง/เดือน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และดู 1 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50

รอบการดูภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุดูภาพยนตร์รอบค้ำมากที่สุด จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 รองลงมาคือ รอบดีก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.67 และรอบเข้า น้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 479 คน คิดเป็นร้อยละ 79.83

ประเภทภาพยนตร์ที่ผู้สูงอายุดู พบว่า ผู้สูงอายุชอบดูภาพยนตร์ไทยมากที่สุด จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83 รองลงมาคือ ภาพยนตร์อื่นๆ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 4.83 และ

ภาพยนตร์จีนน้อยที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.17 ส่วนภาพยนตร์ญี่ปุ่นไม่ปรากฏข้อมูล และไม่ตอบมีจำนวน 490 คน คิดเป็นร้อยละ 81.67

เหตุผลที่เลือกชมภาพยนตร์ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเห็นภาพยนตร์ตัวอย่างแล้วชอบมากที่สุด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 7.67 รองลงมาคือ เลือกดูด้วยตนเอง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 5.83 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 3.67 ส่วนไปดูตามเพื่อนและผู้อื่นแนะนำว่าดีไม่ปรากฏข้อมูล และไม่มีตอบมีจำนวน 497 คน คิดเป็นร้อยละ 82.83

ประเภทของภาพยนตร์ที่ผู้สูงอายุดู พบว่า ผู้สูงอายุดูภาพยนตร์ตลกเบาสมองมากที่สุด จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83 รองลงมาคือ ภาพยนตร์ลึกลับตื่นเต้น จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 4.67 และภาพยนตร์รุนแรงน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 507 คน คิดเป็นร้อยละ 84.50

2.6 การเข้าร่วมกิจกรรม

การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้นของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้น จำนวน 476 คน คิดเป็นร้อยละ 79.33 และเข้าร่วม จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 11.33 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 9.33

การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้นของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดขึ้นประมาณ 2 ครั้ง/เดือน และประมาณ 1 ครั้ง/เดือนมากที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 3.83 รองลงมาคือ ประมาณ 2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 3.17 และประมาณ 1 ครั้ง/สัปดาห์ น้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 526 คน คิดเป็นร้อยละ 87.67

สถานที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมที่ชมรมผู้สูงอายุและโรงพยาบาลมากที่สุด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17 รองลงมาคือ วัด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 3.17 และโรงเรียนน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.16 ส่วนที่ว่าการอำเภอและที่ทำการ อบจ. ไม่ปรากฏข้อมูล และไม่ตอบมีจำนวน 521 คน คิดเป็นร้อยละ 86.83

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน ชมรม หรือกลุ่มสนใจมากที่สุด จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 5.17 รองลงมาคือ เข้าร่วมกิจกรรมคนเดียว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัวน้อยที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 ส่วนอื่นๆ ไม่ปรากฏข้อมูล และไม่ตอบมีจำนวน 522 คน คิดเป็นร้อยละ 87.00

ช่วงเวลาการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมช่วงสายถึงเที่ยง (9.00 – 12.00 น.) มากที่สุด จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 รองลงมาคือ ช่วงเช้า (5.00-9.00

น.) จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 2.83 และช่วงเย็นถึงค่ำ (17.00-20.00 น.) น้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 ส่วนอื่นๆ ไม่มีปรากฏข้อมูล และไม่ตอบมีจำนวน 528 คน คิดเป็นร้อยละ 88.00

การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุ ในภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับน้อย (Mean=1.86) เมื่อพิจารณารายกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมการ ท่องเที่ยวมากที่สุด (Mean=2.80) โดยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ กิจกรรมช่วยเหลือสังคม และอาสาสมัคร (Mean=2.65) โดยอยู่ในระดับปานกลาง และเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นกีฬาที่น้อยที่สุด (Mean=1.71) โดยอยู่ในระดับน้อย

2.7 สื่ออินเทอร์เน็ต

การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 513 คน คิดเป็นร้อยละ 85.50 และใช้สื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 13.00 ส่วนไม่ ตอบมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

เรื่องที่ใช้ผู้สูงอายุใช้ในสื่ออินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อรับทราบข่าวสาร บ้านเมืองมากที่สุด จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67 รองลงมาใช้เพื่อความรู้อะไรหรือการศึกษา จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 และใช้เพื่อความบันเทิงน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83 ส่วนใช้เพื่อให้เป็นเพื่อนแก้เหงาไม่ปรากฏข้อมูล และไม่ตอบมีจำนวน 522 คน คิดเป็นร้อยละ 87.00

สถานที่ผู้สูงอายุใช้สื่ออินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้สูงอายุใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่บ้าน/ที่พักมากที่สุด จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 รองลงมาคือ ที่อื่นๆ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 และที่ ร้านค้า/ร้านอาหารที่น้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.83 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 523 คน คิด เป็นร้อยละ 87.17

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อต่างๆ

การแก้ปัญหาการใช้สื่อของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ได้แก้ปัญหาใดๆ มาก ที่สุด จำนวน 370 คน คิดเป็นร้อยละ 61.67 รองลงมาคือ บอกเล่าต่อบุคคลอื่นๆ จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 และแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับน้อยที่สุด จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00

ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการใช้สื่อ ในภาพรวม พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อ การใช้สื่ออยู่ในระดับปานกลาง (Mean=3.05) โดยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สื่อสำหรับผู้สูงอายุในปัจจุบันมีให้เลือกจำกัดมีความคิดเห็นมากที่สุด (Mean=3.43) โดย อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ เนื้อหาของนิตยสารไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ (Mean=3.19) โดย

อยู่ในระดับปานกลาง และร่างกายของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อบางสื่อมีความคิดเห็นน้อยที่สุด (Mean=2.52) โดยอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 4 ความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

ความต้องการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง/พัฒนาสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่าส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง/พัฒนาสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย จำนวน 524 คน คิดเป็นร้อยละ 87.33 รองลงมาคือ ต้องการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง/พัฒนา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 6.83 และอื่นๆ น้อยที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.17 ส่วนไม่ตอบมีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 3.67

ส่วนที่ 5 การเปรียบเทียบข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

5.1 การเปรียบเทียบพื้นที่ที่อาศัยของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

การเปรียบเทียบพื้นที่ที่อาศัยของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ และพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเมืองและเขตชนบท/ปริมณฑล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ของผู้สูงอายุที่อาศัยในเขตเมืองและเขตชนบท/ปริมณฑล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 การเปรียบเทียบอายุของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

การเปรียบเทียบอายุของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ และพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีรายละเอียดความแตกต่าง ดังนี้

ผู้สูงอายุอายุ 55 ปี – 64 ปี มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันสูงกว่าอายุ 75 ปี – 84 ปี และอายุมากกว่า 84 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุอายุ 65 ปี – 74 ปี มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันสูงกว่าอายุ 75 ปี – 84 ปี และอายุมากกว่า 84 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุอายุ 75 ปี – 84 ปี มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันสูงกว่าอายุมากกว่า 84 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุอายุ 65 ปี – 74 ปี มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าอายุ 55 ปี – 64 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุอายุ 55 ปี – 64 ปี และ อายุ 65 ปี – 74 ปี มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าอายุ 75 ปี – 84 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุอายุมากกว่า 84 ปี มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าอายุ 75 ปี – 84 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.3 การเปรียบเทียบเพศของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

การเปรียบเทียบเพศของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ และพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันของผู้สูงอายุที่เป็นเพศชายและเพศหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม และ ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ของผู้สูงอายุที่เป็นเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.4 การเปรียบเทียบความสมบูรณ์ของสุขภาพผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

การเปรียบเทียบความสมบูรณ์ของสุขภาพผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ของผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัวและมีโรคประจำตัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ พฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม และ ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ของผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัวและมีโรคประจำตัว ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.5 การเปรียบเทียบความปกติของร่างกายผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

การเปรียบเทียบความปกติของร่างกายผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีความปกติของร่างกายแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ พฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีรายละเอียดความแตกต่าง ดังนี้

ผู้สูงอายุที่หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ และเดินไม่ได้/นั่งไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีร่างกายปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีร่างกายตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ และเดินไม่ได้/นั่งไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่ชีกซ้าย/ชีกขวาไม่ทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีร่างกายหูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ชีกซ้าย/ชีกขวาไม่ทำงาน หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน และตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่พูดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่ทำงาน หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน และพูดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ปกติมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่พูดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุเดินไม่ได้/นั่งไม่ได้มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่ปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน และเดินไม่ได้/นั่งไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันสูงกว่าผู้สูงอายุปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่ชีกซ้าย/ชีกขวาไม่ทำงาน และหูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ผู้สูงอายุที่ชีกซ้าย/ชีกขวาไม่ทำงาน หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน และตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าพูดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน พูดไม่ได้/เสียงไม่มี และปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ปกติ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่พูดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน และหูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ผู้สูงอายุที่ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน และตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าพูดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่เดินไม่ได้/นั่งไม่ได้ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่ซีกซ้าย/ซีกขวาไม่ทำงาน หูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน พูดไม่ได้/เสียงไม่มี และปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ปกติ มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุที่พูดไม่ได้/เสียงไม่มี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีร่างกายหูตึง/หูหนวก/ไม่ค่อยได้ยิน มีคะแนนเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคสูงกว่าผู้สูงอายุที่ตามัว/ตาบอด/ตาเป็นต้อ และผู้สูงอายุปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.6 การเปรียบเทียบระดับการศึกษาของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

การเปรียบเทียบระดับการศึกษาของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมกรการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมกรการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมกรการรับฟังรายการวิทยุ พฤติกรรมกรการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน และพฤติกรรมกรการเข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีรายละเอียดความแตกต่าง ดังนี้

ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษาประถมศึกษาและระดับการศึกษานุปริญญา ปวส. ปวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ม.1-ม.3) มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรการเปิดรับสื่อ

ประเภทต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษาอนุปริญญา ปวส. ปวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6) อนุปริญญา ปวส. ปวท. ปริญญาตรี และปริญญาโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ม.1-ม.3) มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษาประถมศึกษา อนุปริญญา ปวส. ปวท. ปริญญาตรี และปริญญาโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษาประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันสูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษาประถมศึกษา อนุปริญญา ปวส. ปวท. และปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ม.1-ม.3) และอนุปริญญา ปวส. ปวท. มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุระดับการศึกษาปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.7 การเปรียบเทียบอาชีพของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

การเปรียบเทียบอาชีพของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันและพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีรายละเอียดความแตกต่าง ดังนี้

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้านมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพค้าขาย เกษตรกรรม ห้างร้าน/บริษัท และข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพเจ้าของธุรกิจมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพค้าขาย เกษตรกรรม ห้างร้าน/บริษัท และข้าราชการบำนาญ อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้านมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพเกษตรกรรวม ห้างร้าน/บริษัท และข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย เจ้าของธุรกิจ และไม่ได้ประกอบอาชีพมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพเกษตรกรรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการเปิดรับรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้านมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพค้าขาย ไม่ประกอบอาชีพ และข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพเจ้าของธุรกิจมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน-แม่บ้านมีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพค้าขาย ไม่ประกอบอาชีพ ห้างร้าน/บริษัท และข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุประกอบอาชีพห้างร้าน/บริษัท และข้าราชการบำนาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.8 การเปรียบเทียบรายได้ของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

ผู้สูงอายุที่มีรายได้แตกต่างกันมีพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน และพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีรายละเอียดความแตกต่าง ดังนี้

ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท และมากกว่า 12,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาทมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท และมากกว่า 12,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท และ ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท และมากกว่า 12,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท และตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท และตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท มีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท และตั้งแต่ 10,001-12,000 บาทมีค่าเฉลี่ยปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.9 การเปรียบเทียบบรรณสถานภาพของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ

การเปรียบเทียบบรรณสถานภาพของผู้สูงอายุกับพฤติกรรม ปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ พฤติกรรมการรับฟังรายการวิทยุ พฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน พฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม และปัญหาและอุปสรรคการใช้สื่อต่างๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยมีรายละเอียดความแตกต่าง ดังนี้

ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพหย่าและหม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต) มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวโน้มในขนาดของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทยและจัดทำ
ยุทธศาสตร์เชิงรุกของสื่อเพื่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กชกร สังขชาติ. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ**. ชลบุรี: ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. **การจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุในภาครัฐบาล**. กรุงเทพฯ, 2546.

เกื้อ วงศ์บุญสิน สุวาณี สุรเสียงสังข์ และพัชรราวลัย วงศ์บุญสิน. **โครงการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ การพัฒนาประชากรวัยเรียนและวัยแรงงานทั้งในและนอกระบบ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: เอกสารวิทยาลัยประชากรศาสตร์หมายเลข 297/49 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

เกื้อ วงศ์บุญสิน. **สังคม สว. (ผู้สูงวัย)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. **แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545-2564**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545.

คณะกรรมการวิสามัญสวัสดิการผู้สูงอายุและการพัฒนาสังคม วุฒิสภา. **ปัญหาผู้สูงอายุและแนวทางแก้ไข**. กรุงเทพฯ: วุฒิสภา, 2534.

คณะกรรมการการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. **แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ.2525-2577**. กรุงเทพฯ: สหกรณ์กลาโหม, 2525.

จินตนา พงศ์ประเสริฐ. **ผู้สูงอายุ**. เชียงใหม่: ฝ่ายจิตวิทยา โรงพยาบาลสวนปรุง, 2538.

จิราพร เกศพิชญวัฒนา. **ภาวะสุขภาพผู้สูงอายุ: เอกสาร ชุดวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ หน่วยที่ 1 เรื่องที่ 1.2.2 ภาวะสุขภาพผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546.

ฉัตรตรียา นาคเกษม. **ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับข้าราชการสูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2538.

ชนานุช อภิกัทรำธง. **การจัดการศึกษาตามแนววิถีชีวิตของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบางแค**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ทรงธรรม สวณีย์. **สวัสดิการผู้สูงอายุ : การมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้ภาวะวิกฤต**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม , 2541.

ธรรมรัตน์ ศรัทธิน. **การศึกษาความสนใจและวิธีการในการรับข่าวสารของผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาประชากรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.

นงลักษณ์ บุญไทย. **ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุและความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น ๆ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

บรรลุ ศิริพานิช. **เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: เกษมสุวรรณ, 2534.

บรรลุ ศิริพานิช. **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2. วารสารพุดาวิทยาและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ ไทย 2 (เมษายน-มิถุนายน 2544)**.

ปรีชา อุปโยคินและคณะ. **ไม้ใกล้ฝั่ง : สถานภาพและบทบาทผู้สูงอายุไทย โครงการศึกษาวิจัยครบวงจรเรื่องผู้สูงอายุในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.

พรเทพ มนตร์วัชรินทร์. **การสำรวจคุณภาพชีวิตและความต้องการด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

พรประเสริฐ เสือสี. **ผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจีเพื่อเพิ่มความเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ โรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

เพ็ญแข ประจันปัจฉนีก. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาภาวะพหุพลังของผู้สูงอายุไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2550.

เพ็ญแข ประจันปัจฉนีก. **สูงอายุวิทยาศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.

มาลินี วงษ์สิทธิ์และศิริวรรณ ศิริบุญ. **ประชาสังคมกับการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

- มาลี รัชตะนาวิน. **ความต้องการในการรับบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. **รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2551.** กรุงเทพฯ : บริษัท ทีคิวพี จำกัด, 2552.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. **รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2550.** กรุงเทพฯ: ทีคิวพี, 2551.
- วีรยา ทัดตากร. **การใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ศรวณีย์ กิจเดช. **ผลของการจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตามแนวทางชีวิตโดยวิธีสตอรี่ไลน์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาามมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. **ชราอย่างร่าเริง ยุคชิงแก่ครองเมือง . ข่าวสด (27 กันยายน 2550).**
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. **รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเกื้อหนุนทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ. วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ (มกราคม-มิถุนายน 2542).**
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. **แนวทางการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. **สวัสดิการผู้สูงอายุ : แนวคิดและวิธีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์.** กรุงเทพฯ : มิสเตอร์ก๊อบบี้ (ประเทศไทย) , 2549.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. **สวัสดิการผู้สูงอายุ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ศิริรงค์ ทับสายทอง. **จิตวิทยาผู้สูงอายุ.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. **รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการสร้างและขยายโอกาสในการเข้าถึงหลักประกันทางสังคมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติไทย. **ทำเนียบนามองค์การเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุ.** กรุงเทพฯ: กรมประชาสงเคราะห์ , 2544.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **ผู้สูงอายุไทย 2550 มุมมอง เสี่ยงสะท้อนจากข้อมูลสถิติ**. กรุงเทพฯ: พี.เอ. ลีฟ วิ่ง จำกัด, 2551.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. **แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2**. กรุงเทพฯ, 2545.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ.2546**. กรุงเทพฯ: (ม.ป.ท.), 2546.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. **รายการผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยการศึกษา ดำเนินงานโครงการขยายผลการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. **หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ดำเนินการช่วยเหลือผู้สูงอายุและเครือข่ายผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ, 2547.

สุทธิชัย จิตะพันธ์กุลและคณะ. **ผู้สูงอายุในประเทศไทย: รายงานการทบทวนองค์ความรู้ และสถานการณ์ในปัจจุบัน ตลอดจนข้อเสนอแนะทางนโยบายและการวิจัย**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล. **หลักสำคัญของเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. พิมพ์ครั้งที่ 3**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544ก.

สุมาลี สังข์ศรี. **การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุโดยประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาทางไกล**. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิควินิตั้ง, 2540.

สุรกุล เจนอบรม. **นโยบายการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, 2537.

สุรกุล เจนอบรม. **วิทยาการผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534

สุรกุล เจนอบรม. **วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุไทย**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ภาษาอังกฤษ

Arnoff, C. (1974). "Old age in prime time," *Journal of Communication*, 24(4), pp.86-87.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Bandura, A. (2002). *Social cognitive theory of mass communication*. In J. Bryant & D. Zillmann (Eds.), *Media effects: Advances in theory and research* (pp. 121-154). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Bell J. (1992). "In search of a discourse on aging: the elderly on television," *The Gerontologist* 1992; Volume 32 Issue 3, pp.305-311. from:

http://gerontologist.oxfordjournals.org/content/32/3/305.abstract?ijkey=4b369116470bd46cf7e5fc770dad957b73cddda2&keytype=tf_ipsecsha

Bierig, J. and J. Dimmick. (1979). "The Late Night Radio Talk Show as Interpersonal Communication," *Journal Quarterly* 56(1), pp.92–96.

Blake, Heidi. (2010). "Nine million British adults have never been online, ONS says", *Telegraph* (28 Aug 2010). From: <http://www.telegraph.co.uk/technology/internet/7968703/Nine-million-British-adults-have-never-been-online-ONS-says.html>

Bleise, N. (1982). "Media in the Rocking Chair: Media Uses and Functions Among the Elderly", in G. Gumpert and R. Cathcart (eds), *Inter/Media: Interpersonal Communication in a Media World* (2nd ed), pp. 624–34. New York: Oxford University Press.

Bower, Robert T. (1985). *The Changing Television Audience in America*. Columbia University Press.

Broady T, Chan A. and Caputi P. (2010). "Comparison of older and younger adults' attitudes towards and abilities with computers: Implications for training and learning," *British Journal of Educational Technology*, 41(3), pp.473-485.

Burnett John J. (1991). "Examining the Media Habits of the Affluent Elderly," *Journal of Advertising Research*, (October/November 1991).

Chaffee S. H. and Wilson, D. (1975). "Adult life cycle changes in mass media use," Presented at the meeting of the Association for Education. *Media & Value*, issue#45, อ้างถึงใน Studies Analyze Elderly Use of Television. *Center for Media Literacy*. From: <http://www.medialit.org/reading-room/studies-analyze-elderly-use-television>

Charness, N. and Boot W.R. (2009). "Aging and Information Technology Use: Potential and Barriers," *Current Directions in Psychological Science*, 18(5), pp.253-258.

Chayko, M. (1993). "How you "act your age" when you watch TV.," *Sociological Forum*, 8, pp.573-593.

Dail, P. W. (1988). "Prime-time television portrayals of older adults in the context of family life," *The Gerontologist*, 28(5), pp.700-706.

Davis, R. (1971). "Television and the Older Adult," *Journal of Broadcasting* 15, pp.153–159.

Elderly and the Media - Aging and Levels of Viewing, What Do Older Adults Watch?, Other Media Use. From <http://encyclopedia.jrank.org/articles/pages/6515/Elderly-and-the-Media.html>

Gerbner, G. (1993, June). *Women and minorities in television: Casting and fate. Research report to the Screen Actors Guild and the American Federation of Television and Radio Artists. Philadelphia: The Annenberg School for Communication, University of Pennsylvania*. Retrieved from <http://www.trinity.edu/~mkearl/ger-tv.html> อ้างถึงใน Vickers Kim. "Aging and the Media: Yesterday, Today, and Tomorrow," *Californian Journal of Health Promotion* 2007, Volume 5, Issue 3, pp.100-105. from: <http://www.csuchico.edu/cjhp/5/3/100-105-vickers.pdf>

- Gerbner, G., Gross, L., Signorielli, N., & Morgan, M. (1980). "Aging with television: Images on television drama and conceptions of social reality," *Journal of Communication*, 30(1), pp.37-47.
- Gerbner, G., L. Gross, M. Morgan, and N. Signonell (1980). "Aging with Television: Images on television Drama and Conceptions of Social Reality," *Journal of Communication*, 30 (Winter), pp.37-47.
- Gilly, Mary C. and Valarie A. Zeithaml. (1985) **The Elderly Consumer and Adoption of Technologies.** *Journal of Consumer Research*, vol.12 December 1985, pp.353-357
From: <http://areas.kenan-flagler.unc.edu/Marketing/FacultyStaff/zeithaml/Selected%20Publications/The%20Elderly%20Consumer%20and%20Adoption%20of%20Technologies.pdf>
- Goodman J, Syme A. and Eisma R. (2003). "Age-old Question(naires)s," *Proceedings of Include*, volume 7, pp.278-285.
- Graney, M. and E. Graney (1974). "Communication Activity Substitution in Aging," *Journal of Communication*, 24(4), pp.88-96.
- Graney, M. J. (1974). "Media use as a substitute activity in old age," *The Gerontology*, 29, pp.322-324
- Greenberg, B. S. (1980). **Life on television.** Norwood, NJ: Ablex.
- Greenberg, B. S., Simmons, K. W., Hogan, L., & Atkin, C. (1980). "Three seasons of television characters: A demographic analysis," *Journal of Broadcasting*, 24(1), pp.49-60.
- Harwood, J. (1997). "Viewing age: Lifespan identity and television viewing choices," *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 41, pp.203-213.
- Harwood, J. (2007). **Understanding Communication and Aging**, Sage, London.
- Hirunro, Lertying. (2002). **Lifestyle, media exposure and purchasing behavior of older consumers in Bangkok.** Master of Arts in Advertising Thesis: Chulalongkorn University.
- Hofstetter, C. R., W. E. Schultze, S. M. Mahoney, and T. F. Buss (1993). "The Elderly's Perception of TV Ageist Stereotyping: TV or Contextual Aging?," *Communication Reports*, (1993), pp. 92-100.
- Hutchison, Peter. (2010). "Elderly living alone use internet to keep in touch with family", *Telegraph* (22 Sep 2010). From: <http://www.telegraph.co.uk/technology/internet/8018203/Elderly-living-alone-use-internet-to-keep-in-touch-with-family.html>
- Kaiser Family Foundation. (2005). **e-Health and the Elderly: How Seniors Use the Internet for Health Information - Key Findings From a National Survey of Older Americans.** January 2005. From: <http://www.kff.org/entmedia/upload/e-Health-and-the-Elderly-How-Seniors-Use-the-Internet-for-Health-Information-Key-Findings-From-a-National-Survey-of-Older-Americans-Survey-Report.pdf>
- Kanayama, Tomoko. (2003). **Ethnographic research on the experience of Japanese elderly people online.** From: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.94.8715&rep=rep1&type=pdf>
- Kathryn Boylan. **Elderly Entertainment.** *Media Mania Pennsylvania.* APRIL 14, 2011
From: <http://com499mediablog.blogspot.com/2011/04/elderly-entertainment.html>

- Koçak, Abdullah and Banu Terkan. **Media use behaviours of elderly: A Uses and Gratifications Study on Television Viewing Behaviors and Motivations.** From: <http://www.gerobilim.com/index.php?id=39>
- Konak, A. & Çiğdem Y. (2005). "Yaşlılık Olgusu: Sivas Huzurevi Örneği", C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 29, No:1, 23-63 อ้างอิง Koçak, Abdullah and Banu Terkan. **Media use behaviours of elderly: A Uses and Gratifications Study on Television Viewing Behaviors and Motivations.** From: <http://www.gerobilim.com/index.php?id=39>
- Korzenny, Felipe and Kimberly Neuendorf, (1980). "Television Viewing and Self-Concept of the Elderly," *Journal of Communication*, 30(1), March 1980, pp.71-80.
- Lertchanyarak, Oranuj. (2010) Communication and Information Management for Bangkok Elderly Participants. Paper accepted for presentation at International Conference: *Future Imperatives of Communication and Information for Development and Social Change*, Bangkok, December 20-22, 2010. From <http://203.131.210.100/conference/wp-content/uploads/2011/06/08-04-Lertchanyaluck-Communication-and-Information-Management.pdf>
- Lewis S and Ariyachandra T. (2010). "Seniors and online social network use," *2010 CONISAR Proceedings v3 n1522*. 15 pages.
- Lodziac, C. (1986). **The Power of Television: A Critical Appraisal.** St. Martin's Press, New York.
- Mares, M. L. and Cantor, J. (1992). "Elderly viewers' responses to televised portrayals of old age: Empathy and mood management vs. social comparison," *Communication Research*, 19, p.459-478.
- Mares, Marie-Louise.and Woodard, Emory H. (2006). **In search of the older audience: adult age differences in television viewing.** *Journal of Broadcasting & Electronic Media - Dec, 2006.* From: <http://www.entrepreneur.com/tradejournals/article/162470372.html>
- Marquié JC, Jourdan-Boddaert L and Huet N. (2002). "Do older adults underestimate their actual computer knowledge?," *Behaviour & Information Technology*, 21(4,) pp.273-280.
- Meyersohn, R. (1961). "A Critical Examination of Commercial Entertainment", in R. Kleemeier (ed.), *Aging and Leisure*, pp. 243–72. New York: Oxford University Press.
- Mikkola, Kaisa and Raija Halonen. (2011). "Nonsense?" - ICT Perceived by the Elderly," *European, Mediterranean & Middle Eastern Conference on Information Systems 2011 (EMCIS2011)* May 30-31 2011, Athens, Greece. From: <http://www.iseing.org/emcis/EMCISWebsite/EMCIS2011%20Proceedings//SC11.pdf>
- Monk, A. (1988). "Aging, Loneliness, and Communications," *American Behavioral Scientist*, 31(5), pp.532-563.
- Mundorf, N., & Brownell, W. (1990). "Media preferences of older and younger adults," *The Gerontologist*, 30, pp.685-691.
- Nabi, R.L., Stitt, J.H., and Finnerty, K.L. (2006). "Emotional and Cognitive Predictors of the Enjoyment of Reality-Based and Fictional Television Programming: An Elaboration of the Uses and Gratifications Perspective," *Media Psychology*, 8, pp.421-447.
- Northcott, H. (1975). "Too young, too old: Age in the world of television," *The Gerontologist*, 15(2), pp.184-186.

- Nussbaum, J.F. & Baringer, D. (2000). "Message Production Across the Life Span: Communication and Aging," *Communication Theory*, 10 (2), pp.200-209.
- Nussbaum, J.F. and Baringer, D. (2000). "Message Production Across the Life Span: Communication and Aging," *Communication Theory*, 10 (2), pp.200-209.
- Palmgreen, P. (1984). "Uses and Gratifications: A Theoretical Perspectives". In Bostrom, R. (Eds.), *Communication Yearbook 8*, Sage, Beverly Hills, CA, pp.20-55.
- Praves Wasi (2010). *Social Current Extensive in Thai Society and National Security*. Bangkok: Local Development Institute.
- Rahtz, Don R., M. Joseph Sirgy and H. Lee Meadow. (1988). "Elderly Life Satisfaction And Television Viewership: An Exploratory Study," *Advances in Consumer Research Volume 15*, pp.141-145. From: <http://www.acrwebsite.org/volumes/display.asp?id=6806>
- Robinson, J. D., and Thomas Skill (1995). "The Invisible Generation: Portrayals of the Eledery on Prime-Time Television," *Communication Reports 8, no. 2 (1995)*, pp.111-119.
- Robinson, J.D., & Skill, T. (1995). **Media usage patterns and portrayals of the elderly**. In J. F. Nussbaum & J. Coupland (Eds.), *Handbook of communication and aging research* (pp. 359-391). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Rosengren, K.E., (1974). "Uses and Gratifications: A Paradigm Outlined". In Blumler, J. ve Katz, E. (eds.) *The Uses of Mass Communications: Current Perspectives on Gratification Research*, Sage, Beverly Hills, CA, pp.269-286.
- Rubin Alan. M. and Rubin, Rebecca. B. (1982). "Older Persons' TV Viewing Patterns and Motivations," *Communication Research*, 9 (2), pp.287-313.
- Rubin, A. M., and Rubin, R. B. (1982). "Older persons' TV viewing patterns and motivations," *Communication Research*, 9, pp.287-313.
- Rubin, Alan M. (1986). "Uses and Gratifications and Media Effect Research". In Bryant, J. ve Zillmann, D. (Eds.), *Perspectives on Media Effect*, Erlbaum, Hillsdale, NJ., pp.281-301.
- Sabo, E. (2005, August 19). "The elderly defy stereotypes," *Science Daily*. Retrieved from <http://sciencedaily.healthology.com/mental-health/article1002.htm> ^{อ้างอิงใน} Vickers Kim. "Aging and the Media: Yesterday, Today, and Tomorrow," *Californian Journal of Health Promotion 2007, Volume 5, Issue 3, pp.100-105*. from: <http://www.csuchico.edu/cjhp/5/3/100-105-vickers.pdf>
- Salisbury, A. (1980). "Aging and Communication: an Exploratory Study of Mass Media Uses and Gratifications in Late Life," *University Microfilms International 80.*: 17467.
- Sarir, N. (2005). *Technology and Elderly People: Design Methodology for Interactive Communication in Later Life*. UMI Dissertations.
- Schreiber, Elliot S. and Boyd, Douglas A. (1980). "How the Elderly Perceive Television Commercials," *Journal of Communication. 30 (Winter. 1980)*, pp.61-70
- Selwyn N. (2004). "The information aged: A qualitative study of older adults' use of information and communications technology," *Journal of Aging Studies, 18(4)*, pp.369-384.

- Signorielli, N., & Bacue, A. (1999). "Recognition and respect: A content analysis of prime-time television characters across three decades," *Sex Roles*, 40(7/8), pp.527-544. อ้างใน Signorielli, N. (2004). **Aging on television: messages relating to gender, race, and occupation in prime time.** From: http://findarticles.com/p/articles/mi_m6836/is_2_48/ai_n25092553/?tag=mantle_skin;content
- Signorielli, Nancy (2004). **Aging on television: messages relating to gender, race, and occupation in prime time.** From: http://findarticles.com/p/articles/mi_m6836/is_2_48/ai_n25092553/?tag=mantle_skin;content
- Somsak Srisantisuk (1996). **The Parameter on Elderly Sociology: Reality and Expectation in Thai Society.** Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Steiner, G. (1963). *The People Look at Television.* New York: Alfred A. Knopf.
- Studies Analyze Elderly Use of Television. *Center for Media Literacy.* From: <http://www.medialit.org/reading-room/studies-analyze-elderly-use-television>
- Sumalaya Thomas (1988). **The content analysis of literatures on aging Thailand.** College of Population Study: Chulalongkorn University.
- Tedesco (Signorielli), N. (1974). "Patterns in prime time," *Journal of Communication*, 24(2), pp.119-124.
- Tufan, İ. (2002). Antik Çağdan Günümüze Yaşlılık, Aykırı Yayıncılık, İstanbul. อ้างใน Koçak, Abdullah and Banu Terkan. **Media use behaviours of elderly: A Uses and Gratifications Study on Television Viewing Behaviors and Motivations.** From: <http://www.gerobilim.com/index.php?id=39>
- Turow, J. (1974). "Talk Show Radio as Interpersonal Communication," *Journal of Broadcasting* 18, pp.171-179.
- Vernon, J. A., Williams, J. A., Jr., Phillips, T., and Wilson, J. (1990). "Media stereotyping: A comparison of the way elderly women and men are portrayed on prime-time television," *Journal of Women & Aging*, 2(4), pp.55-68.
- Vickers, Kim. **Aging and the Media: Yesterday, Today, and Tomorrow.** *Californian Journal of Health Promotion* 2007, Volume 5, Issue 3, pp.100-105. From: <http://www.csuchico.edu/cjhp/5/3/100-105-vickers.pdf>
- Wenner, L. (1976). "Functional Analysis of TV Viewing for Older Adults," *Journal of Broadcasting* 20(1), pp.77-88.
- Windahl, S. (1981). "Uses and Gratifications of Crossroads". In G. Wilhoit and H. De Bock (Eds.), *Mass Communication Review*, Vol. 2, pp.174-185.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ข

แบบสำรวจการเปิดรับสื่อ ปัญหา-อุปสรรคและความคาดหวังในการเปิดรับสื่อต่างๆของผู้สูงอายุ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย/ ลงใน ( ) หน้าข้อความ หรือเติมคำลงในช่องว่าง ซึ่งตรงกับข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่าน
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้สูงอายุ

- 1.1 สถานที่อยู่ เขต ..... จังหวัด .....
- 1.2 อายุ ..... ปี
- 1.3 เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
- 1.4 ความสมบูรณ์ของสุขภาพ ( ) ไม่มีโรคประจำตัว ( ) มีโรคประจำตัว(ระบุ).....
- 1.5 ความปกติของร่างกาย ( ) ซึกซ้าย/ซึกขวาไม่ทำงาน ( ) หูตึง / หูหนวก / ไม่ค่อยได้ยิน
( ) ตามัว / ตาบอด / ตาเป็นต้อ ( ) พูดไม่ได้ / เสียงไม่มี
( ) เดินไม่ได้ / นั่งไม่ได้ ( ) อื่นๆ(ระบุ).....
- 1.6 การศึกษาชั้นสูงสุด
( ) 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ ( ) 2. ประถมศึกษา ( ) 3. มัธยมศึกษา (ม.1-ม.3)
( ) 4. มัธยมศึกษา (ม.4-ม.6) ( ) 5. อนุปริญญา ปวส. ปวท. ( ) 6. ปริญญาตรี
( ) 7. ปริญญาโท ( ) 8. ปริญญาเอก ( ) 9. อื่น(ระบุ) .....
- 1.7 อาชีพ ( ) 1. พ่อบ้าน-แม่บ้าน ( ) 2. รับจ้าง ( ) 3. ค้าขาย ( ) 4. เกษตรกรรม
( ) 5. เจ้าของธุรกิจ ( ) 6. ไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ
( ) 7. ห้างร้าน/บริษัท (ตำแหน่ง คือ .....)
( ) 8. ข้าราชการบำนาญ (ตำแหน่งสุดท้ายคือ .....)
( ) 9. อื่นๆ.....
- 1.8 รายได้ต่อเดือน
( ) 1. ไม่มีรายได้ ( ) 2. ต่ำกว่า 4,000 บาท ( ) 3. ตั้งแต่ 4,001-6,000 บาท
( ) 4. ตั้งแต่ 6,001-8,000 บาท ( ) 5. ตั้งแต่ 8,001-10,000 บาท ( ) 6. ตั้งแต่ 10,001-12,000 บาท
( ) 7. มากกว่า 12,000 บาท
- 1.9 จำนวนสมาชิกในครอบครัว (รวมตัวท่านด้วย) ..... คน
- 1.10 สถานภาพ ( ) โสด ( ) สมรส ( ) หย่า ( ) ม่าย(คู่สมรสเสียชีวิต)

1.11 ที่บ้าน/ที่พักของท่าน มีสื่อต่อไปนี้หรือไม่	ไม่มี	มี
โทรทัศน์		..... เครื่อง
วิทยุ		..... เครื่อง
คอมพิวเตอร์		..... เครื่อง

( ) 3. เฉพาะวันหยุด เสาร์ถึงอาทิตย์ ( ) 4. ไม่แน่นอน

2.7 ท่านรับชมรายการโทรทัศน์ช่องไหนเป็นประจำ

( ) 1. ช่อง 3 ( ) 2. ช่อง 5 ( ) 3. ช่อง 7 ( ) 4. ช่อง 9 ( ) 5. ช่อง 11 ( ) อื่นๆ(ระบุ).....

2.8 ท่านรับชมรายการโทรทัศน์ช่วงเวลาไหนเป็นประจำ

- ( ) 1. เช้ามีด(ก่อน 6.00 น.) ( ) 2. เช้า(6.00-9.00 น.)
- ( ) 3. สาย(9.00-12.00 น.) ( ) 4. เที่ยง(12.00-13.00 น.)
- ( ) 5. บ่าย(13.00-16.00 น.) ( ) 6. เย็น(16.00-18.00 น.)
- ( ) 7. ค่ำ(18.00-21.00 น.) ( ) 8. ดึก(ตั้งแต่ 21.00 น. ขึ้นไป)

2.9 ขณะที่ท่านชมรายการโทรทัศน์ ท่านทำอะไรอย่างอื่นไปด้วยหรือไม่

( ) 1. ไม่ได้ทำอะไร ( ) 2. ทานอาหาร, เครื่องดื่ม ( ) 3. ทำงานส่วนตัวอย่างอื่นด้วย ( ) 4. อื่นๆ.....

2.10 ปกติส่วนใหญ่ท่านชมรายการโทรทัศน์กับผู้ใดเป็นประจำ

( ) 1. ชมคนเดียว ( ) 2. ชมพร้อมคู่สมรส ( ) 3. ชมพร้อมลูกหลาน ( ) 4. อื่นๆ.....

2.11 ในบ้านท่านใครเป็นผู้กำหนดการเปลี่ยนช่องโทรทัศน์ (หรือใครเป็นผู้ครองรีโมท)

( ) 1. ตัวท่าน ( ) 2. คู่สมรส ( ) 3. ลูกหลาน ( ) 4. อื่นๆ.....

2.12 ท่านสามารถชมรายการโทรทัศน์ที่ท่านต้องการชมหรือไม่

( ) 1. ได้ชม ( ) 2. ไม่ได้ชม เพราะ .....

2.13 ลักษณะการชมรายการโทรทัศน์ของท่านตรงกับข้อใดมากที่สุด

- ( ) 1. มีโทรทัศน์ส่วนตัวเพื่อเปิดดูคนเดียว ( ) 2. ดูร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว
- ( ) 3. ดูร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในชมรมผู้สูงอายุ ( ) 4. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

2.14 รายการโทรทัศน์รายการใดที่ท่านชมบ่อยที่สุด.....

2.15 เหตุผลที่ท่านเปิดชมรายการโทรทัศน์รายการดังกล่าวบ่อยที่สุด (ตามข้อ 2.14) เพราะ

- ( ) 1. ดูตามสมาชิกในครอบครัว ( ) 2. ดูตามที่ชมรมผู้สูงอายุเปิด ( ) 3. มีเนื้อหารายการตรงตามที่สนใจ
- ( ) 4. ติดตามรายการอย่างต่อเนื่อง ( ) 5. อื่นๆ .....

2.16 ท่านชมรายการโทรทัศน์ต่อไปนี้บ่อยครั้งเพียงใด

รายการ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ข่าวในประเทศ					
ข่าวต่างประเทศ					
ข่าวกีฬา					
ข่าวบันเทิง					
รายการสนทนา					

รายการสารคดีต่างๆ					
รายการสุขภาพ อนามัย					
รายการเพลง คนตรี					
รายการอภิปราย					
ละคร					
ภาพยนตร์					
การ์ตูน					
รายการธรรมะ					
รายการศิลปะ					
วัฒนธรรม					
เกมส์โชว์ต่างๆ					
รายการพ่อบ้านแม่บ้าน					
รายการสำหรับเด็ก					
อื่นๆ (ระบุ)					

2.17 ท่านชอบชมรายการบันเทิงหรือไม่

- ( ) 1. ชอบ ( ) 2. ไม่ชอบ

2.18 ถ้าท่านชอบ ท่านชอบรายการบันเทิงประเภทใดมากที่สุด

- ( ) 1. กีฬา ( ) 2. คนตรี นาฏศิลป์ ( ) 3. ตลก
( ) 4. ละคร/ภาพยนตร์ ( ) 5. เกมส์โชว์ ( ) 6. การ์ตูน ( ) อื่นๆ

..... 2.19 ท่านชอบรายการความรู้หรือไม่

- ( ) 1. ชอบ ( ) 2. ไม่ชอบ

2.20 ถ้าท่านชอบ ท่านชอบรายการความรู้ด้านใดมากที่สุด

- ( ) 1. สุขภาพอนามัย ( ) 2. ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ( ) 3. กฎหมายในชีวิตประจำวัน
( ) 4. การเมือง การปกครอง ( ) 5. ส่งเสริมอาชีพทั่วไป ( ) 6. เกษตรกรรม
( ) 7. ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ( ) อื่นๆ.....

2.21 ท่านชอบรายการเกมส์โชว์ประเภทใดมากที่สุด

- ( ) 1. เกมส์ที่ต้องใช้ความคิด การวางแผนในการแข่งขัน ( ) 2. เกมส์ที่ต้องใช้ความรวดเร็วในการแข่งขัน
( ) 3. เกมส์ที่ต้องใช้ความรู้ในการตอบคำถาม ( ) 4. อื่นๆ

คือ .....

2.22 ท่านชอบรายการละคร ประเภทใดมากที่สุด

- ( ) 1. ประเภทไสยศาสตร์, พิธี, เรื่องลึกลับ ( ) 2. ประเภทละครประวัติศาสตร์ ละครย้อนยุค
 ( ) 3. ประเภทเบาๆ ในครอบครัว ( ) 4. ประเภทหึงหวง อิจฉาริษยา
 ( ) 5. ประเภทตลกขบขัน ( ) 6. ประเภทสืบสวน สอบสวน ( ) 7.

อื่นๆ ..... 2.23 ท่านชอบรายการดนตรี นาฏศิลป์ ประเภทใดมากที่สุด

- ( ) 1. โจน การแสดงจากกรมศิลปากร ( ) 2. ดนตรีไทยเดิม ( ) 3. ลิเก
 ( ) 4. ดนตรีไทนสากล, สากล ( ) 5. การแสดงพื้นบ้านต่างๆ ( ) 6.

อื่นๆ ..... 2.24 ท่านชอบรายการกีฬาประเภทใดมากที่สุด

- ( ) 1. มวย ( ) 2. ฟุตบอล ( ) 3. กอล์ฟ ( ) 4. สนุกเกอร์ ( ) 5. อื่นๆ

คือ ..... 2.25 ท่านเคยนำข่าวสาร หรือความรู้ที่ได้รับจากการชมโทรทัศน์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือแนะนำผู้อื่นบ้างหรือไม่ ( ) 1. เคย ( ) 2. ไม่เคย

2.26 ท่านฟังวิทยุหรือไม่ อย่างไร

- ( ) 1. ฟังประจำ ( ) 2. ฟังบ้างเป็นครั้งคราว ( ) 3. ไม่ฟังเลย

2.27 โดยส่วนใหญ่ ท่านรับฟังวิทยุที่ใดเป็นประจำ

- ( ) 1. ที่บ้านหรือที่พักของตน ( ) 2. บ้านเพื่อน บ้านใกล้เคียง ( ) 3. ชมรมผู้สูงอายุ
 ( ) 4. ร้านค้า ร้านอาหาร ( ) 5. อื่นๆ คือ .....

2.28 ลักษณะการฟังวิทยุของท่านตรงกับข้อใด (เลือกตอบข้อที่ปฏิบัติบ่อยที่สุด)

- ( ) 1. มีวิทยุเป็นของตนเองเพื่อเปิดฟังคนเดียว ( ) 2. รับฟังร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว
 ( ) 3. รับฟังร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในชมรมผู้สูงอายุ ( ) 4. อื่นๆ (โปรด

ระบุ) .....

2.29 สถานีวิทยุที่ใดที่ท่านเปิดรับฟังบ่อยที่สุด (โปรดระบุชื่อสถานี) .....

2.30 ตามปกติท่านรับฟังวิทยุในช่วงเวลาใดบ่อยที่สุด

- ( ) 1. ระหว่างเวลา 5.00-9.00 น. (เช้า) ( ) 2. ระหว่างเวลา 9.00-12.00 น. (สาย)
 ( ) 3. ระหว่างเวลา 12.00-15.00 น. (เที่ยง) ( ) 4. ระหว่างเวลา 15.00-17.00 น. (บ่าย)
 ( ) 5. ระหว่างเวลา 17.00-21.00 น. (เย็น) ( ) 6. หลังเวลา 21.00 น. (ดึก)

2.31 เหตุผลสำคัญที่สุดที่ท่านรับฟังสถานีวิทยุในข้อ 2.30 คือเหตุผลใด

- ( ) 1. ฟังตามสมาชิกในครอบครัวเปิดไว้ ( ) 2. ฟังตามที่ชมรมเปิดไว้
 ( ) 3. ชอบด้วยตนเอง(มีรายการที่ชื่นชอบ) ( ) 4. ชอบผู้จัดรายการ ( ) 5.

อื่นๆ .....

2.32 ท่านรับฟังรายการวิทยุต่อไปนี้บ่อยเพียงใด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ข่าวในประเทศ					
2. ข่าวต่างประเทศ					
3. ข่าวกีฬา					
4. ข่าวบันเทิง					
5. ข่าววิเคราะห์/วิจารณ์ข่าว					
6. สารคดี ความรู้ทั่วไป					
7. รายการเพื่อสุขภาพอนามัย					
8. รายการสำหรับผู้สูงอายุ					
9. รายการธรรมะ					
10. เพลงไทยเดิม					
11. เพลงไทยสากล					
12. เพลงสากล					
13. เพลงบรรเลง					
14. รายการตอบปัญหา					
15. ละครวิทยุ					
16. ลิเก ลำตัด หมอลำ					
17. อื่นๆ.....					

2.33 สื่อสิ่งพิมพ์ที่ท่านอ่านบ่อยที่สุดคือ

( ) 1. หนังสือพิมพ์ ( ) 2. นิตยสาร / วารสาร ( ) 3. หนังสือทั่วไป ( ) 4. อื่น ๆ .....

2.34 โดยปกติท่านอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ต่อไปนี้ บ่อยเพียงใดในหนึ่งสัปดาห์

สื่อสิ่งพิมพ์	อ่านทุกวัน	4-6 ครั้ง/สัปดาห์	2-3 ครั้ง/สัปดาห์	1 ครั้ง/สัปดาห์	ไม่ได้อ่านเลย
หนังสือพิมพ์					
นิตยสาร/วารสาร					
หนังสือเล่มทั่วไป					
อื่นๆ(ระบุ.....)					

2.35 สถานที่ใดที่ท่านอ่านสื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้เป็นประจำ

สื่อสิ่งพิมพ์	บ้าน/ที่พัก	ร้านค้า/ร้านอาหาร	ชมรมผู้สูงอายุ	ห้องสมุด	อื่นๆ.....
หนังสือพิมพ์					
นิตยสาร/วารสาร					
หนังสือเล่มทั่วไป					
อื่นๆ(ระบุ.....)					

2.36 ท่านมักอ่านสื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้ ช่วงเวลาใดมากที่สุด

สื่อสิ่งพิมพ์	เช้า (5.00-9.00.)	สาย (9.00-12.00)	บ่าย (13.00-16.00)	เย็น (17.00-20.00)	ดึก (21.00 เป็นต้นไป)	อื่นๆ (.....)	ไม่แน่/ เมื่อว่าง
หนังสือพิมพ์							
นิตยสาร/ วารสาร							
หนังสือเล่ม ทั่วไป							
อื่นๆ.....							

2.37 หนังสือพิมพ์รายวันที่ท่านอ่านเป็นประจำคือ

- ( ) ไทยรัฐ   ( ) สยามโพสต์ ( ) ข่าวสด   ( ) เดลินิวส์   ( ) ผู้จัดการรายวัน
 ( ) คมชัดลึก   ( ) มติชน   ( ) กรุงเทพธุรกิจ   ( ) สยามรัฐ   ( ) บางกอกโพสต์
 ( ) สยามกีฬา   ( ) เดอะเนชั่น   ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

2.38 ท่านอ่านคอลัมน์ต่อไปนี้ ในหนังสือพิมพ์รายวันบ่อยแค่ไหน

คอลัมน์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ข่าวการเมือง					
2. ข่าวเศรษฐกิจ					
3. ข่าวการศึกษา					
4. ข่าวเกษตรกรรม					
5. ข่าวอาชญากรรม					
6. ข่าวกีฬา					
7. ข่าวบันเทิง					
8. ข่าวสังคม, ชุมชน					
9. ข่าวต่างประเทศ					

10. บทวิจารณ์					
11. คอลัมน์เรื่องทุกข์					
12. ปัญหาสุขภาพ					
13. การ์ตูน/นวนิยาย/ละคร					
14. พยากรณ์โชคชะตา					
15. ปัญหาหัวใจ					
16. ปัญหาทางเพศ					
17. อื่นๆ					
(ระบุ).....					

2.39 นิตยสารที่ท่านอ่านประจำคือ

.....

2.40 ท่านมักจะอ่าน

นิตยสารอย่างไร

( ) 1. อ่านทุกเรื่องในเล่ม ( ) 2. อ่านเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจเท่านั้น ( ) 3. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

2.41 ท่านมักจะอ่านหนังสือเล่ม ประเภทใด

( ) 1. นวนิยาย/นิยาย ( ) 2. เรื่องสั้น ( ) 3. สารคดีท่องเที่ยว ( ) 4. วิชาการต่างๆ
( ) 5. ศาสนา ( ) 6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2.42 โดยปกติท่านไปดูภาพยนตร์บ่อยครั้งเพียงใด

( ) 1. 2 ครั้ง/สัปดาห์ ( ) 2. 1 ครั้ง/สัปดาห์ ( ) 3. 2 ครั้ง/เดือน
( ) 4. 1 ครั้ง/เดือน ( ) 5. ไม่ได้ดูเลย

2.43 โดยปกติท่านไปดูภาพยนตร์เวลาใด

( ) 1. รอบเช้า ( ) 2. รอบเที่ยง ( ) 3. รอบบ่าย ( ) 4. รอบค่ำ ( ) 5. รอบดึก

2.44 ประเภทของภาพยนตร์ที่ท่านไปดูบ่อยที่สุด

( ) 1. ภาพยนตร์ไทย ( ) 2. ภาพยนตร์จีน ( ) 3. ภาพยนตร์ญี่ปุ่น
( ) 4. ภาพยนตร์จากตะวันตก/ยุโรป ( ) 5. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

2.45 เหตุผลที่ท่านเลือกชมภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ

( ) 1. ไปดูตามเพื่อน ( ) 2. เห็นภาพยนตร์ตัวอย่างแล้วชอบ ( ) 3. ผู้อื่นแนะนำว่าดี
( ) 4. เลือกดูด้วยตนเอง ( ) 5. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

2.46 ประเภทของภาพยนตร์ที่ท่านดูบ่อยครั้งคือข้อใด

( ) 1. ภาพยนตร์ชีวิต ( ) 2. ภาพยนตร์รุนแรง ( ) 3. ภาพยนตร์ลึกลับตื่นเต้น ( ) 4. ภาพยนตร์ตลกเบาสมอง

2.47 ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดให้หรือไม่

( ) 1. ไม่เข้าร่วม (ข้ามไปทำข้อ

- ( ) 2. เข้าร่วม (โปรดระบุชื่อกิจกรรมที่เข้าร่วม).....
- 2.48 ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จัดให้บ่อยครั้งเพียงใด
- ( ) 1. ประมาณ 2 ครั้ง/สัปดาห์ ( ) 2. ประมาณ 1 ครั้ง/สัปดาห์
- ( ) 3. ประมาณ 2 ครั้ง/เดือน ( ) 4. ประมาณ 1 ครั้ง/เดือน
- 2.49 สถานที่ใดที่ท่านเข้าร่วมกิจกรรมเป็นประจำ
- ( ) 1. ชมรมผู้สูงอายุ ( ) 2. โรงพยาบาล ( ) 3. โรงเรียน ( ) 4. วัด ( ) 5. ที่ว่าการอำเภอ
- ( ) 6. ที่ทำการ อบต. ( ) 7. ที่ทำการ อบจ. ( ) อื่นๆ.....
- 2.50 ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมท่านตรงกับข้อใด (เลือกตอบข้อที่ปฏิบัติบ่อยที่สุด)
- ( ) 1. เข้าร่วมกิจกรรมคนเดียว ( ) 2. เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว
- ( ) 3. เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน ชมรม หรือกลุ่มสนใจ
- ( ) 4. เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในชุมชน ( ) 5. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....
- 2.51 ตามปกติท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในช่วงเวลาใดบ่อยที่สุด
- ( ) 1. เช้า (5.00-9.00 น.) ( ) 2. สายถึงเที่ยง (9.00-12.00 น.) ( ) 3. บ่าย (13.00-16.00 น.)
- ( ) 4. เย็นถึงค่ำ (17.00-20.00 น.) ( ) 5. ดึก (หลังเวลา 21.00 น.) ( ) อื่นๆ.....

2.52 ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ บ่อยเพียงใด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การประดิษฐ์ งานฝีมือ และศิลปะหัตถกรรม					
2. การเล่นกีฬา					
3. นันทนาการ เช่น การเดินรำ/ฟ้อนรำ/กิจกรรมเข้าจังหวะ					
4. การชมละครในโรงละครหรือละคร โทรทัศน์ ภาพยนตร์					
5. การดนตรีและการร้องเพลง					
6. การท่องเที่ยว					
7. กิจกรรมช่วยเหลือสังคมและอาสาสมัคร					
8. การพัฒนาด้านภาษา					
9. ชมรมผู้สูงอายุ					
10. อื่นๆ.....					

- 2.53 ท่านใช้สื่ออินเทอร์เน็ตหรือไม่
- ( ) 1. ใช่ ( ) 2. ไม่ใช่ **(ข้ามไปส่วนที่ 3)**
- 2.54 สื่ออินเทอร์เน็ตที่ท่านใช้ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับเรื่องใด
- ( ) 1. เพื่อความรู้ หรือการศึกษา ( ) 2. เพื่อบันเทิง ( ) 3. เพื่อรับทราบข่าวสารบ้านเมือง
- ( ) 4. เพื่อให้เป็นเพื่อนแก้เหงา ( ) 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2.55 ส่วนใหญ่ท่านมักใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ในสถานที่ใด

( ) 1. ที่บ้าน / ที่พัก ( ) 2. ที่ชมรมผู้สูงอายุ ( ) 3. ที่ร้านค้า / ร้านอาหาร ( ) 4. อื่นๆ.....

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อต่างๆ

1. ท่านประสบปัญหา-อุปสรรคในการใช้สื่อต่างๆ เหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

สื่อต่างๆ	ปัญหาในการใช้สื่อต่างๆ(โปรดเขียนปัญหาที่ท่านประสบอยู่ในช่องว่างด้านล่างนี้)			
	ความสามารถในการเข้าถึงสื่อ	เนื้อหาสาระ	รูปแบบการนำเสนอ	ปัญหาอื่น(ระบุ)
โทรทัศน์				
วิทยุ				
นิตยสาร				
หนังสือพิมพ์				
อินเทอร์เน็ต				
สื่อบุคคล				
อื่นๆ.....				

2. ท่านคิดว่าข้อความต่อไปนี้ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงใด	ความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.สื่อสำหรับผู้สูงอายุในปัจจุบันมีให้เลือกจำกัด					
2. ท่านมีปัญหาเรื่องการเปิดรับเครื่องมือสื่อสารต่างๆ เช่น การเปิดโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ					
3.ท่าน ไม่สามารถเปิดรับสื่อตามที่ท่านต้องการ					
4.เนื้อหารายการ โทรทัศน์ไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ					
5.เนื้อหารายการวิทยุไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ					
6.เนื้อหาของนิตยสารไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ					
7.เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ					
8.เนื้อหาของอินเทอร์เน็ตไม่ตรงกับที่ท่านสนใจ					
9.ท่าน ไม่สามารถใช้บริการอินเทอร์เน็ตตามที่ต้องการ					
10.หนังสือพิมพ์ไม่มีเนื้อหาตามที่ท่านสนใจ					
11.นิตยสารไม่มีเนื้อหาตามที่ท่านสนใจ					

12. โทรทัศน์ไม่มีรายการตรงตามที่ท่านต้องการชม					
13. วิทยุไม่มีรายการตรงตามที่ท่านต้องการฟัง					
14. ร่างกายของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อบางสื่อ					
15. อื่น(.....)					

ส่วนที่ 4 ความคาดหวังต่อสื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

1. ท่านคิดว่าสื่อต่างๆในปัจจุบันควรมีการปรับปรุงอย่างไรเพื่อให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในประเทศไทย

สื่อโทรทัศน์.....

สื่อวิทยุ.....

สื่อนิตยสาร.....

สื่อหนังสือพิมพ์.....

สื่ออินเทอร์เน็ต.....

สื่อบุคคล/กิจกรรมต่างๆ.....

2. ท่านคิดว่าปัจจุบันท่านสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อใดได้**มากที่สุด** ท่านใช้ประโยชน์จากสื่อ นั้นในเรื่องใด

.....

.....

.....

3. ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง/ พัฒนา สื่อสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย หรือไม่ อย่างไร

( ) ไม่ต้องการ มอบให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดูแล / ปรับปรุง / พัฒนา

( ) ต้องการมีส่วนร่วมในการปรับปรุง / พัฒนา โดยมีส่วนร่วมในด้าน.....

( ) อื่นๆ.....

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป